

EL GÈNERE EN XIFRES

Condicions de vida de les dones i desigualtats de gènere a la ciutat de Barcelona (2024)

Informe
Març 2024

Direcció de Serveis de
Feminismes i LGTBI

Ajuntament
de Barcelona

Direcció, edició i revisió:

Direcció de Serveis de
Feminismes i LGTBI

Autoria:

Quotidiana. Silvia Carrillo,
Júlia Bolao, Mireia Duran

Infografies:

Monica Francisco, Aquatinta

Diseny gràfic i maquetació:

El Guateque

Correcció lingüística:

Linguaserve e Internacionalización
de Servicios, SA

Impressió:

Imatge i Serveis Editorials de
l'Ajuntament de Barcelona

Data de publicació:

Barcelona, setembre 2024

Drets:

Imatges i infografies: Tots els
drets reservats

Text: Creative Commons
CC-BY-NC-SA

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

Índex

1.	Introducció	5
2.	Radiografia sociodemogràfica de la ciutat	6
	2.1. Estructura poblacional	7
	2.2. Estructura de les llars	11
	2.3. Orígens i mobilitat poblacional	15
	2.4. Aspectes de la situació demogràfica a la ciutat que cal destacar	17
3.	Mercat de treball: diferències i desigualtats de gènere	18
	3.1. Accés al mercat de treball	19
	3.2. Condicions laborals	24
	3.3. Aspectes del mercat de treball que cal destacar	31
4.	Feminització de la pobresa: ingressos i exclusió residencial	32
	4.1. Indicadors de pobresa	33
	4.2. La crisi de l'habitatge	43
	4.2.1. Accés, condicions i situació de l'habitatge	43
	4.2.2. Sensellarisme i altres formes d'exclusió residencial	47
	4.2.3. Pobresa energètica	49
	4.3. Aspectes de la feminització de la pobresa que cal destacar	51
5.	La cura al centre	54
	5.1. Percepcions socials sobre la cura	55
	5.2. Necessitats i xarxes informals de cura	58
	5.3. Provisió pública de la cura	64
	5.4. Temps, corresponsabilitat i pobresa del temps	64
	5.5. La cura com a treball remunerat	69
	5.6. Aspectes de la cura que cal destacar	72
6.	La salut té gènere	74
	6.1. Esperança de vida i percepció de la salut	75
	6.2. Morbiditat	78
	6.3. Salut mental	80
	6.4. Hàbits saludables	83
	6.5. Salut i feina	85
	6.6. Salut sexual i reproductiva	87
	6.7. Aspectes de la salut que cal destacar	92

7.	Una vida lliure de violències masclistes	94
	7.1. Abast general de les violències masclistes	95
	7.2. Identificació de les violències	101
	7.3. Resposta institucional	103
	7.4. Aspectes de la violència masclista que cal destacar	104
8.	Eines per a la transformació feminista: educació, cultura, participació i esport	106
	8.1. Educació	108
	8.1.1. Evolució i nivell educatiu formal	108
	8.1.2. Diferències de gènere en l'ensenyament obligatori i no obligatori	111
	8.1.3. Bretxa digital	114
	8.2. Cultura i reconeixement de les dones	116
	8.2.1. Pràctiques culturals	116
	8.2.2. La creació i programació cultural	119
	8.2.3. Presa de decisions en l'àmbit cultural	121
	8.2.4. Reconeixement i visibilitat de les dones	122
	8.3. Participació en la ciutat i en els barris	124
	8.3.1. Participació social i comunitària	124
	8.3.2. Participació institucional	130
	8.3.3. Valors i percepcions socials	133
	8.4. Pràctiques esportives, equipaments i esport federat	135
	8.5. Aspectes de les eines per a la transformació feminista que cal destacar	141
9.	La vida i quotidianitat als barris: urbanisme, medi ambient i mobilitat	143
	9.1. Relació amb l'entorn	144
	9.1.1. Preferències respecte de l'entorn	144
	9.1.2. La seguretat a l'espai públic	146
	9.1.3. Proximitat de les activitats quotidianes	150
	9.2. Canvi climàtic i medi ambient	152
	9.3. Mobilitat	157
	9.3.1. Els desplaçaments: motius, durada i trajectòries	157
	9.3.2. Ús i percepció sobre els mitjans de transport	160
	9.4. Aspectes de la vida i la quotidianitat als barris que cal destacar	165
	Índex de figures	167

1 Introducció

Aquest informe té com a objectiu conèixer la situació de la ciutat de Barcelona des d'una perspectiva de gènere. En aquest estudi s'analitzen les condicions de vida de les dones, així com les diferències i desigualtats de gènere presents a la ciutat a partir de dades quantitatives.

Les xifres que es presenten són un recull d'algunes dades publicades en els últims anys en fonts oficials, siguin dades de registre o bé extretes d'enquestes elaborades per l'Ajuntament de Barcelona i altres organismes oficials, com ara l'enquesta Òmnibus de Barcelona, l'Enquesta de Salut de Barcelona, l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona, l'Enquesta de Població Activa, l'Enquesta de serveis municipals, les dades del padró continu de l'Ajuntament de Barcelona, l'Enquesta de drets culturals i l'Enquesta de valors socials, entre altres. A més, també s'ha recollit informació d'algunes publicacions, principalment informes, que presenten dades quantitatives desagregades per sexe.

Aquest és el segon informe publicat sota el títol “El gènere en xifres”; el primer es va publicar l'any 2019. Prèviament, s'havien elaborat estudis amb característiques similars. A més, és important destacar que aquest informe i l'anterior s'acompanyen d'un portal on es mostren les dades més importants relacionades amb les diferències i desigualtats de gènere de la ciutat.¹

Per saber quina és la situació de la ciutat de Barcelona des d'una perspectiva de gènere, s'han seleccionat els vuit àmbits següents:

- Radiografia sociodemogràfica de la ciutat
- Mercat de treball
- Feminització de la pobresa: ingressos i exclusió residencial
- La cura al centre
- La salut té gènere
- Una vida lliure de violències masclistes
- Eines per a la transformació feminista: educació, cultura, participació i esport
- La vida i quotidianitat als barris: urbanisme, medi ambient i mobilitat

A cada apartat, es presenta una introducció breu, seguida de l'anàlisi amb perspectiva de gènere a partir de dades quantitatives i d'un resum breu de les idees principals que cal destacar.

1 Portal de dades “El gènere en xifres”. Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/equitat-de-generes/el-generes-en-xifres>

2 Radiografia sociodemogràfica de la ciutat

Aquesta primera secció recull algunes dades sobre la composició i característiques de la població, concretament, sobre les especificitats en l'estructura i dinàmica poblacional i de les llars, elements que són clau per entendre la realitat de les dones i per identificar les desigualtats de gènere a la ciutat de Barcelona. Si bé la resta de seccions també inclouen alguns indicadors socials i demogràfics bàsics de la ciutat, aquesta primera secció permet tenir una visió global de la població i, en conseqüència, contextualitzar i interpretar altres dades i resultats que es recullen al llarg de l'informe.

2.1. Estructura poblacional

Les dades de la població resident de Barcelona per franges d'edat i sexe mostren que **el 52% de la població total que viu a la ciutat són dones**. Aquest percentatge varia si es tenen en compte les diverses franges d'edat. En aquest sentit, cal destacar la **feminització de la població d'edat més avançada**. La **diferència de proporció de dones respecte de la dels homes en franges d'edat adulta augmenta progressivament des de la franja dels 50-54 anys, i es fa molt evident a partir dels 75-79 anys**. No obstant això, hi ha un nombre més elevat de naixements de nens i, per aquesta raó, el percentatge d'homes en els grups d'edat més joves fins als 20 anys és lleugerament superior al de les dones. Hi ha diversos factors que poden causar aquestes diferències; un d'important pot ser l'esperança de vida més llarga de les dones.

Figura 1. Població de la ciutat per franges d'edat i sexe, 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona.

	Homes	Dones	Total	% de dones
0-4 anys	29.722	27.923	57.645	48%
5-9 anys	33.931	32.196	66.127	49%
10-14 anys	36.218	34.032	70.250	48%
15-19 anys	37.817	35.943	73.760	49%
20-24 anys	44.587	43.969	88.556	50%
25-29 anys	59.190	62.001	121.191	51%
30-34 anys	66.961	66.918	133.879	50%
35-39 anys	62.130	60.952	123.082	50%
40-44 anys	63.456	62.032	125.488	49%
45-49 anys	63.338	63.813	127.151	50%
50-54 anys	56.257	58.925	115.182	51%
55-59 anys	51.264	57.329	108.593	53%
60-64 anys	44.818	53.642	98.460	54%

	Homes	Dones	Total	% de dones
65-69 anys	37.448	47.522	84.970	56%
70-74 anys	33.212	44.678	77.890	57%
75-79 anys	29.126	41.369	70.495	59%
80-84 anys	19.149	29.323	48.472	60%
85-89 anys	13.922	26.662	40.584	66%
90-94 anys	6.195	15.324	21.519	71%
95 anys o més	1.425	5.716	7.141	80%
Total	790.166	870.269	1.660.435	52%

Si comparem les piràmides d'edat entre la població de Barcelona i la del conjunt de Catalunya² (dels anys 2023 i 2022, és a dir, un any de diferència), es poden identificar particularitats en la distribució demogràfica de les dones a Barcelona: la ciutat té una **proporció de dones superior al conjunt de Catalunya (un 52% respecte d'un 49%)**. **A més, les franges d'edat més avançades tenen més pes dins la població barcelonina en comparació amb les franges d'edat avançada en el context català, la qual cosa indica una tendència clara a la feminització**. També és important assenyalar que, en les franges d'edat entre 25 i 34 anys, el percentatge de dones també és superior a la ciutat de Barcelona en relació amb el conjunt de Catalunya. En canvi, pel que fa als homes, la distribució per franges d'edat és força més similar en aquests casos.

En comparació amb el global de Catalunya, cal destacar el pes de les franges d'edat entre els 25 i els 39 anys, tant en el cas dels homes com de les dones, a la ciutat de Barcelona. Tal com indica l'informe "Gènere en xifres. Les condicions de vida de les dones i desigualtats de gènere a Barcelona" (2019)³, a partir de l'estudi "Dones i treballs: una aproximació al mercat de treball de Barcelona des de la perspectiva de gènere" (2018)⁴, la hipòtesi principal que explica aquesta realitat és que, des d'una perspectiva econòmica i social, la ciutat de Barcelona és un pol d'atracció per a gent jove que cerca opcions o oportunitats formatives i laborals millors, i això es relaciona amb el fet que hi hagi un percentatge més alt de dones que estan més formades i tenen estudis superiors.

2 Dades extretes d'Idescat, a partir de les dades del Padró continu de l'INE. Disponible a: <https://www.idescat.cat/pub/?id=pmh&n=9548>

3 De la Fuente, Maria (coord.); Bolao, Júlia; Carrillo, Silvia i Duran, Mireia (2019). "El gènere en xifres: Condicions de vida de les dones i desigualtats de gènere a Barcelona". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/el_genere_en_xifres_resumexecutiu.pdf

4 Moreno, Sara; Sánchez, Núria i Borràs, Vicent (2018). "Dones i treballs: una aproximació al mercat de treball de Barcelona des de la perspectiva de gènere". Ajuntament de Barcelona, Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/dones_i_treballs.pdf

Figura 2. Piràmide d'edat per sexe de la població de Barcelona, 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona.

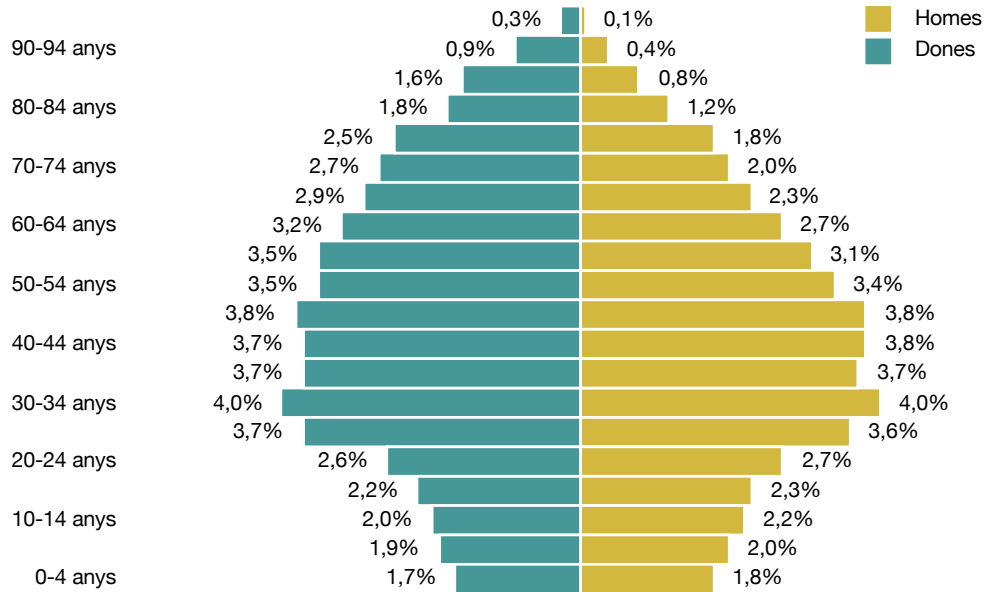
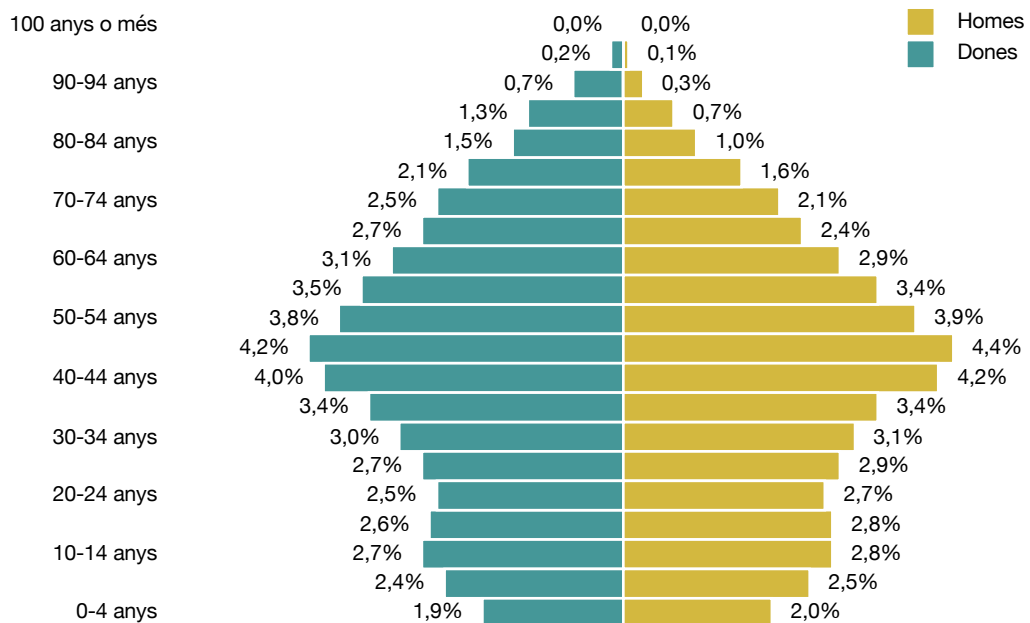

Figura 3. Piràmide d'edat per sexe de la població de Catalunya, 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat i el Padró continu de l'INE.

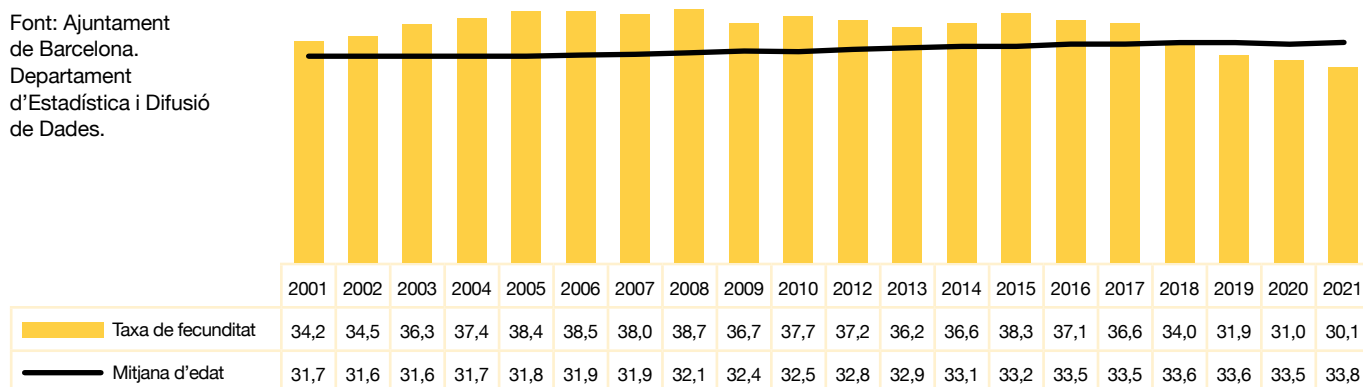
La distribució poblacional de dones i homes es manté similar segons districtes, ja que a la majoria hi ha percentatges més alts de dones que d'homes (entre el 52% i el 54%), amb l'excepció del districte de **Ciutat Vella**, on la proporció d'homes és més elevada (54%). Cal tenir en compte que aquest **districte destaca per la seva població jove i per tenir un percentatge més alt d'homes procedents d'indrets diferents de la ciutat de Barcelona**.

L'any 2021, la taxa de fecunditat era de 30,1; això és, 30 embarassos per cada 1000 dones en edat fèrtil (de 15 a 49 anys). S'observen algunes fluctuacions des de l'any 2001, però, en general, hi ha una **tendència a la baixa**. Així, els anys amb taxes de fecunditat més altes es troben al voltant dels anys 2005-2008, mentre que les taxes més baixes es mostren als últims anys de la sèrie temporal (2020 i 2021). En canvi, **l'edat mitjana de les barcelonines en tenir la primera criatura ha anat augmentant progressivament i se situa entre els 33 i 34 anys**.

Tal com s'indica a l'estudi "La població de Barcelona"⁵, **la tendència a la baixa de la fecunditat no és excepcional a la ciutat de Barcelona**. Cal tenir en compte que, com en altres ciutats i regions espanyoles i europees, aquest descens continuat i perllongat en el temps de la natalitat es podria explicar per diverses causes socioeconòmiques, històriques i culturals. D'aquestes es podrien destacar alguns elements, com ara la dificultat d'una conciliació real, el mercat de treball amb índexs de precarietat alts, i una igualtat de gènere efectiva encara no aconseguida. Alhora, també cal destacar que la pandèmia va contribuir a enfonsar encara més la xifra de naixements.

Figura 4. Evolució de la taxa de fecunditat i edat mitjana en tenir el primer fill o filla, 1991-2021

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

El nombre de naixements varia de manera molt notable entre districtes. Els districtes on més nadons hi va haver l'any 2022 són l'Eixample, Sant Martí i Sants-Montjuïc, mentre que els districtes on neixen menys infants són les Corts, Ciutat Vella i Gràcia.

Figura 5. Naixements per sexe segons districtes, 2022

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

	Nenes	Nens	Total
1. Ciutat Vella	346	397	743
2. L'Eixample	851	894	1.745
3. Sants-Montjuïc	577	670	1.247
4. Les Corts	240	282	522
5. Sarrià-Sant Gervasi	520	616	1.136
6. Gràcia	430	417	847
7. Horta-Guinardó	566	635	1.201
8. Nou Barris	571	595	1.166
9. Sant Andreu	513	591	1.104
10. Sant Martí	787	797	1.584
Total	5.401	5.894	11.295

5 Ajuntament de Barcelona (2022). "La població de Barcelona. Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2022. Síntesi de Resultats". Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/catala/Estadistiques_per_temes/Poblacio_i_demografia/Documents_relacionats/lecpadro/a2022/resum/La_poblacio_de_Barcelona_2022.pdf

2.2. Estructura de les llars

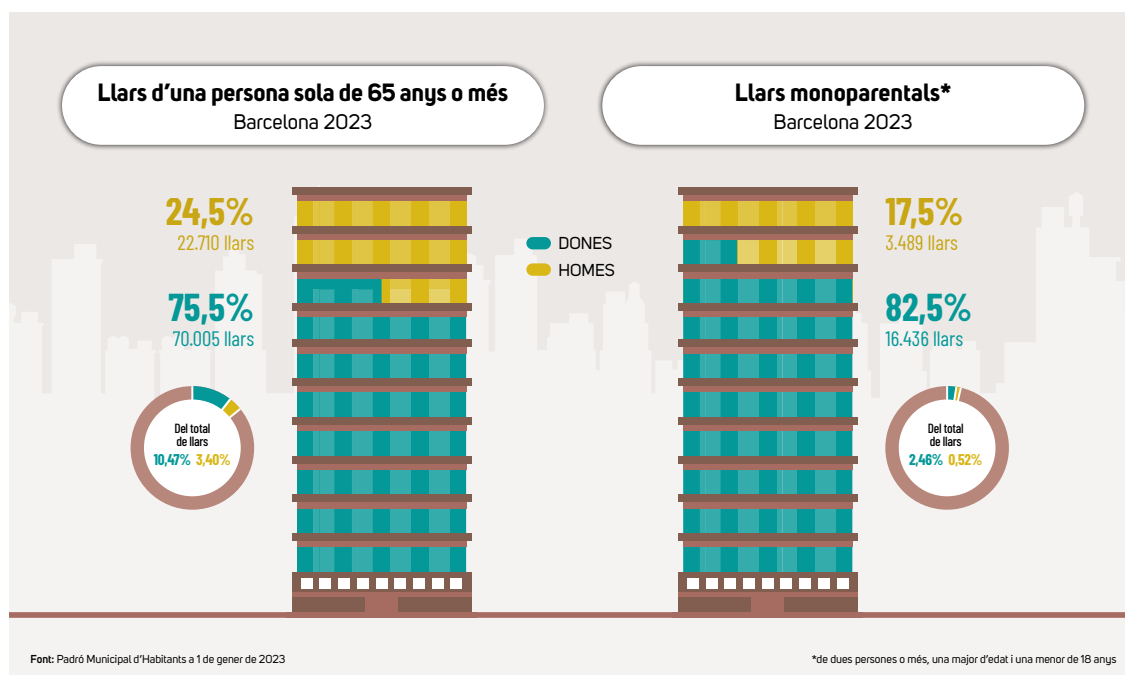
Si s'analitzen les estructures de les llars, una primera conclusió és que **les llars formades per una sola persona tenen un pes molt destacable a Barcelona, ja que representen el 32% del total** (l'any 2021, representaven el 26,4% del total de llars de Catalunya). **Alhora, d'aquestes llars unipersonals, un 43,4% són habitades per una persona de més de 65 anys, principalment dones (33%), davant l'11% dels homes de més de 65 anys que viuen sols.** No obstant això, la tipologia de llar més representada és la que consta de dues persones o més, totes amb més de 18 anys; el percentatge de llars sense menors s'eleva al 78%. En aquest sentit, **hi ha poques famílies amb infants a la ciutat i, com s'observa a la figura 7, hi ha diferències per districtes.** Altrament, entre les famílies amb menors a càrrec (22%), el 13% són llars encapçalades per una persona adulta amb fills/es a càrrec, això és, en situació de monoparentalitat. De fet, cal destacar que el **82,5% dels casos es tracta d'una dona de 18 anys o més amb altres menors de 18 anys** (el 17,5% dels casos són homes), **per tant, es tracta d'una gran majoria de llars monomarentals.**

Figura 6. Percentatge de cada tipologia de llar, 2023

Font: Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona.

Tipus de llar	Núm.	Percentatge
Dues persones o més, totes més grans de 18 anys	122.761	18,4%
Dues persones de 18 a 64 anys	88.319	13,2%
Tres persones o més: dues de 18 anys o més i la resta menors de 18 anys	82.151	12,3%
Una dona sola de 65 anys o més	70.005	10,5%
Un home sol de 18 a 64 anys	60.858	9,1%
Una dona sola de 18 a 64 anys	60.032	9,0%
Dues persones de 65 anys o més	58.351	8,7%
Altres domicilis amb una persona menor de 18 anys o més	46.528	7,0%
Dues persones, una de 18 a 64 anys i l'altra de 65 o més	37.150	5,6%
Un home sol de 65 anys o més	22.710	3,4%
Dues persones o més: una dona de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	16.436	2,5%
Dues persones o més: un home de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	3.489	0,5%
Total	668.790	0,5%

És important destacar que **les llars més feminitzades, això és, les integrades per dones soles de més de 65 anys, i les integrades per dones en situació de monomarentalitat, acostumen a patir situacions de gran vulnerabilitat**, a causa de factors com la bretxa de gènere en l'accés a recursos, les desigualtats en el mercat laboral, la precarietat econòmica, la solitud i la distribució desigual de les responsabilitats de cura, entre d'altres.

D'altra banda, Ciutat Vella encara és la residència d'un gruix important de persones de 18 a 64 anys que formen nuclis unipersonals, així com de llars amb dues persones de 18 a 64 anys. En canvi, les dones de més de 65 anys que viuen soles acostumen a viure a les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris. Pel que fa a les llars compartides per dues persones adultes de 18 a 64 anys, tenen una presència important a Ciutat Vella, mentre que les llars bipersonals amb una o dues persones de més de 65 anys tenen més presència a les Corts i Sant Andreu. Finalment, Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris són els districtes amb més residències de persones adultes soles amb un/a menor o diversos, així com més llars amb dues persones adultes i amb menors, juntament amb Sant Andreu.

Figura 7. Percentatge de cada tipologia de llar per districte, 2023

	Ciutat Vella	L'Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi
Una dona sola de 18 a 64 anys	13,2%	10,0%	9,7%	7,5%	8,4%
Un home sol de 18 a 64 anys	16,4%	9,6%	9,6%	7,2%	7,5%
Una dona sola de 65 anys o més	6,7%	11,0%	9,8%	12,3%	11,5%
Un home sol de 65 anys o més	3,5%	3,5%	3,3%	3,6%	3,3%
Dues persones de 18 a 64 anys	18,6%	14,5%	14,4%	9,6%	9,6%
Dues persones de 65 anys o més	3,3%	8,2%	8,2%	11,7%	8,7%
Dues persones, una de 18 a 64 anys i l'altra de 65 o més	4,0%	5,5%	5,6%	6,4%	5,6%
Dues persones o més, totes més grans de 18 anys	17,2%	19,2%	18,5%	19,1%	18,5%

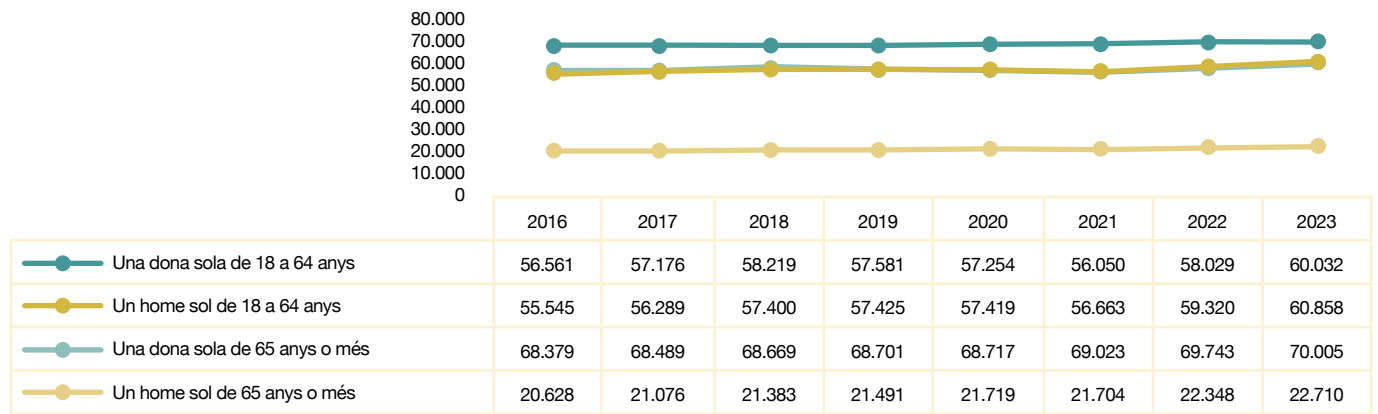
	Ciutat Vella	L'Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi
Dues persones o més: una dona de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	2,0%	2,0%	2,3%	2,4%	2,8%
Dues persones o més: un home de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	0,4%	0,5%	0,4%	0,6%	0,8%
Tres persones o més: dues de 18 anys o més i la resta menors de 18 anys	7,8%	10,3%	11,0%	13,3%	15,3%
Altres domicilis amb una persona menor de 18 anys o més	7,0%	5,6%	7,2%	6,3%	8,0%

	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí
Una dona sola de 18 a 64 anys	11,8%	8,0%	7,0%	7,3%	8,0%
Un home sol de 18 a 64 anys	9,9%	8,3%	7,5%	7,7%	8,7%
Una dona sola de 65 anys o més	10,8%	10,8%	11,4%	10,4%	9,7%
Un home sol de 65 anys o més	3,3%	3,3%	3,6%	3,4%	3,2%
Dues persones de 18 a 64 anys	14,5%	12,7%	11,5%	12,0%	13,4%
Dues persones de 65 anys o més	7,9%	9,8%	9,7%	10,2%	9,1%
Dues persones, una de 18 a 64 anys i l'altra de 65 o més	5,2%	5,7%	6,2%	5,7%	5,5%
Dues persones o més, totes més grans de 18 anys	16,4%	18,4%	18,0%	18,4%	18,7%
Dues persones o més: una dona de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	2,5%	2,6%	2,9%	2,6%	2,5%
Dues persones o més: un home de 18 anys o més amb altres persones menors de 18 anys	0,6%	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%
Tres persones o més: dues de 18 anys o més i la resta menors de 18 anys	12,0%	12,9%	12,7%	14,3%	13,6%
Altres domicilis amb una persona menor de 18 anys o més	5,0%	7,0%	9,1%	7,4%	7,2%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2023.

En la franja d'edat compresa entre els 18 i els 64 anys, s'observa una distribució semblant entre els homes i les dones que viuen sols/soles. Tanmateix, i en consonància amb els resultats anteriors, les diferències segons gènere es fan més paleses a partir dels 65 anys. D'altra banda, **és important destacar que el nombre de dones i homes més grans de 65 anys que viuen sols/soles ha crescut de manera gradual en els últims anys**, fins a arribar a 70.005 llars formades per una dona sola i 22.710 per un home sol de 65 anys o més.

Figura 8. Evolució del nombre de persones que viuen soles, 2016-2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. Xifres segons el padró d'habitants, 1 de gener de cada any.

2.3. Orígens i mobilitat poblacional

Les dades relatives al lloc de naixement de les persones residents a la ciutat mostren que, l'any 2023, **el 52,4% de la població resident és nascuda fora de Barcelona**. Així, un 47,6% dels i les residents sí que hi han nascut. Cal destacar que la proporció de dones nascudes a la ciutat és lleugerament més elevada que la dels homes (51,2% i 48,8%, respectivament). La resta de residents provenen de la resta de Catalunya (7,0%), de la resta de l'Estat espanyol (14,1%) o de la resta del món (31,3%). També cal destacar que **el percentatge de dones nascudes fora de la ciutat és més alt que el dels homes, especialment en el cas de la població nascuda a la resta de Catalunya i de l'Estat**.

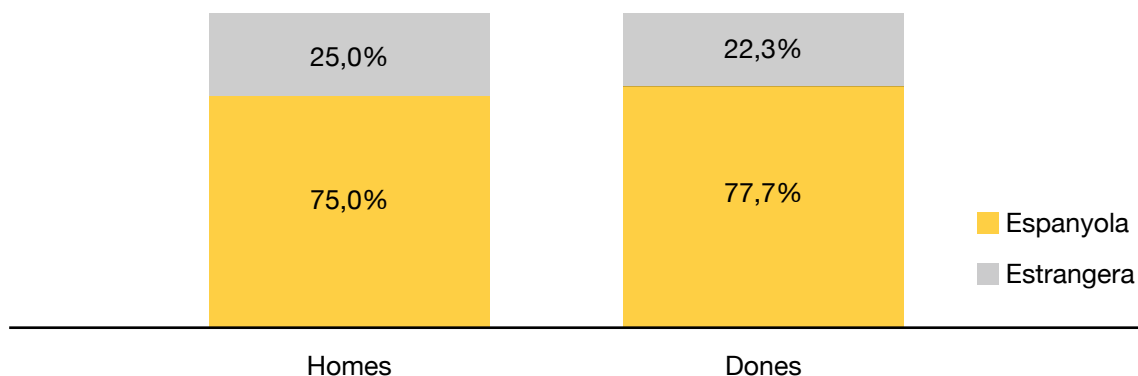
Figura 9. Lloc de naixement segons sexe, 2023

	Homes	% d'homes	Dones	% de dones	Total	% del total
Barcelona ciutat	385.820	48,8%	404.350	51,2%	790.170	47,6%
Resta de Catalunya	53.872	46,3%	62.413	53,7%	116.285	7,0%
Resta de l'Estat	98.830	42,1%	136.084	57,9%	234.914	14,1%
Estranger	251.644	48,5%	267.422	51,5%	519.066	31,3%

Font: Ajuntament de Barcelona. OMD. Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2023.

Figura 10. Proporció de població de nacionalitat espanyola i estrangera segons sexe, 2023

Font: Ajuntament de Barcelona. OMD. Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2023.

La població resident nascuda fora de la ciutat destaca especialment a l'Eixample (18,6%) i, a continuació, al districte de Sant Martí (14,2%) i Ciutat Vella (14,19%). Pel que fa a l'Eixample i Sant Martí, el percentatge d'homes i dones és molt similar, mentre que a Ciutat Vella hi ha una proporció més alta d'homes. Els districtes amb menys població nascuda fora de la ciutat són les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Sant Andreu. En tots els casos, la proporció de dones és més gran, si bé es tracta de diferències percentuals molt baixes.

Figura 11. Distribució de la població immigrant per districtes segons sexe, 2023

	Homes	% d'homes	Dones	% de dones	Total	% del total
1. Ciutat Vella	31.961	16,17%	23.676	12,19%	55.637	14,19%
2. L'Eixample	35.649	18,03%	37.258	19,18%	72.907	18,60%
3. Sants-Montjuïc	24.004	12,14%	22.738	11,70%	46.742	11,92%
4. Les Corts	6.439	3,26%	7.133	3,67%	13.572	3,46%
5. Sarrià-Sant Gervasi	11.442	5,79%	13.109	6,75%	24.551	6,26%
6. Gràcia	13.059	6,61%	14.458	7,44%	27.517	7,02%
7. Horta-Guinardó	15.926	8,06%	16.925	8,71%	32.851	8,38%
8. Nou Barris	18.356	9,29%	19.109	9,83%	37.465	9,56%
9. Sant Andreu	12.511	6,33%	12.558	6,46%	25.069	6,40%
10. Sant Martí	28.346	14,34%	27.334	14,07%	55.680	14,20%
Barcelona	197.693	100,00%	194.298	100,00%	391.991	100,00%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2023.

Pel que fa als moviments demogràfics, l'any 2022, la població d'origen de la resta de l'Estat va provenir principalment de **Madrid, Andalusia, el País Valencià i les Illes Balears. D'altra banda, les persones d'origen estranger provenien principalment d'Itàlia, Colòmbia, Perú, Hondures i Pakistan en el cas de les dones, i dels mateixos països i també de Veneçuela en el cas dels homes. En relació amb l'edat, la majoria de les persones que migren es concentren entre els 20 i 34 anys**, malgrat el fet que s'observa que també hi ha una representació important de població dels 15 als 44 anys. **En aquest sentit, no s'aprecien diferències substancials segons gènere.**

Finalment, segons l'informe "La salut a Barcelona 2022"⁶, la població empadronada a la ciutat l'any 2022⁶ va augmentar i va trencar la tendència de pèrdua de població dels anys anteriors.

6 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). "La salut a Barcelona 2022". Disponible a: <https://www.aspb.cat/docs/InformeSalut2022/#page=1>

2.4. Aspectes de la situació demogràfica a la ciutat que cal destacar

- El 52% de la població total que viu a la ciutat són dones. La població d'edat més avançada és la que està més feminitzada. Ciutat Vella és l'únic districte amb una proporció més gran d'homes.
- La taxa de fecunditat era de 30,1 l'any 2021, és a dir, hi havia 30 embarassos per cada 1000 dones en edat fèrtil (de 15 a 49 anys). S'observen algunes fluctuacions des de l'any 2001, però, en general, hi ha una tendència a la baixa.
- L'edat mitjana de les barcelonines en tenir la primera criatura ha anat augmentant progressivament.
- Les llars unipersonals representen el 32% del total de llars. Entre aquestes llars, el 43,4% l'habita una persona de més de 65 anys; aquesta situació afecta principalment les dones (33%, davant l'11% dels homes).
- Només viuen menors a un 22% de les llars.
- El 82,5% de les llars formades per una persona adulta i un/a o més menors d'edat estan encapçalades per una dona. Es tracta de llars monomarentals.
- Ciutat Vella és el districte amb més nuclis unipersonals i de llars formades per dues persones d'entre 18 i 64 anys. En canvi, les dones de més de 65 anys que viuen soles es concentren en districtes com les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris.
- El nombre de persones de més de 65 anys que viuen soles ha crescut de manera gradual els últims anys, i el 75,5% d'aquestes llars està format per dones.
- El 52,4% de la població resident ha nascut fora de Barcelona ciutat. El percentatge de dones nascudes fora de la ciutat és més alt que el dels homes, especialment en el cas de la població nascuda a la resta de Catalunya i de l'Estat.

3 **Mercat de treball: diferències i desigualtats de gènere**

L'accés al mercat laboral és un dels elements que s'ha de tenir en compte en l'anàlisi de les desigualtats de gènere. Tradicionalment, les dones han experimentat una relació més inestable i menys presència en el mercat laboral formal que els homes, amb taxes d'atur més elevades. No obstant això, en les últimes dècades, les dones han guanyat més pes en l'ocupació.

Cal tenir en compte que, com es veurà a la secció "La cura al centre", les dones acostumen a assumir més responsabilitats de cura, fet que impacta en el seu accés i condicions laborals. D'altra banda, en el mercat laboral es produeixen desigualtats derivades dels rols i estereotips de gènere, amb impactes directes en qüestions com els salaris, la parcialitat i les oportunitats de promoció. Destaquen especialment els fenòmens de la segregació horitzontal i vertical.

3.1. Accés al mercat de treball

A continuació, es presenta la informació que proporcionen els indicadors bàsics sobre participació en el mercat de treball (activitat, ocupació, atur, temporalitat i parcialitat), així com informació més específica que permet conèixer amb més profunditat què hi ha darrere d'aquestes dades.

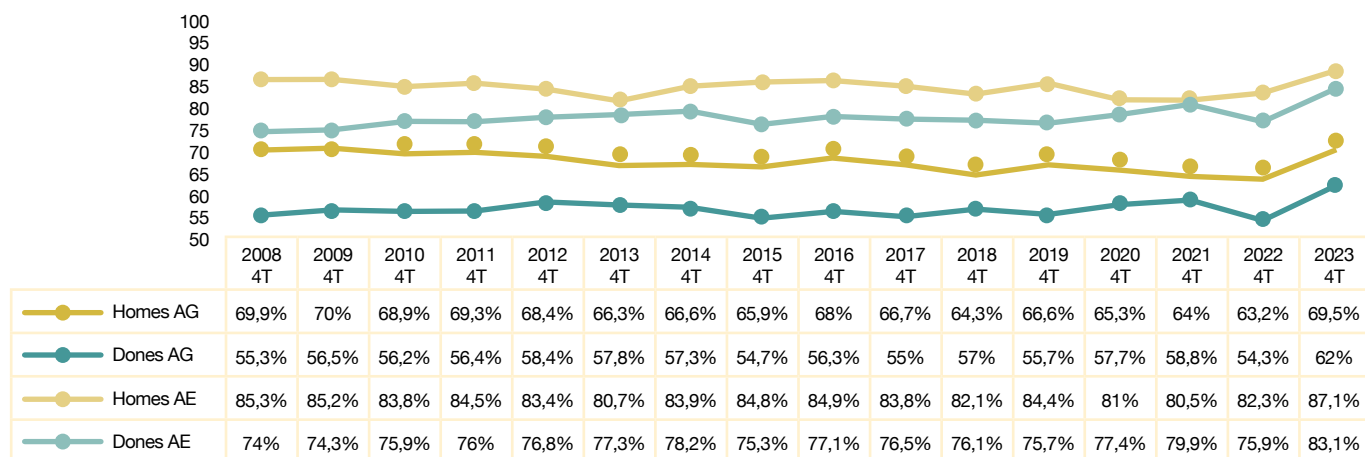
En primer lloc, s'aborda l'evolució de la taxa d'activitat i la taxa d'activitat específica d'homes i dones a Barcelona, tal com les mesura la font estadística principal en aquest àmbit: l'Enquesta de Població Activa⁷. La primera fa referència al percentatge de població activa respecte del total de població de 16 anys o més, i la segona és el percentatge d'aquesta mateixa població activa respecte de la població que té entre 16 i 64 anys. Aquesta última ens permet observar l'evolució de l'activitat tenint en compte el fet que cada any hi ha un nombre diferent de població que ja no està en edat de treballar –més gran de 65 anys– i també el fet que aquesta població està feminitzada. D'aquesta manera, atendre els dos indicadors és útil per evitar un possible biaix en l'anàlisi.

Tal com s'observa a la figura 12, la comparació interanual del quart trimestre pel que fa a la taxa d'activitat general ens mostra que, en conjunt, **la taxa d'activitat general dels homes és més alta que la de les dones** en tots els anys estudiats. Aquesta comparació, a més, ens indica que els homes van mantenir de manera força estable la seva activitat, amb un lleuger repunt l'any 2016, una caiguda pronunciada l'any 2018 repuntada l'any següent, i un descens progressiu fins a l'any 2022. Les dones van viure un repunt l'any 2012, un descens l'any 2015, un repunt l'any 2020, un descens l'any 2022 i un gran augment l'any 2023. Cal destacar com l'any 2021 es van escurçar les diferències entre homes i dones, malgrat que l'any 2022 aquestes diferències es van tornar a ampliar. Concretament, al quart trimestre de l'any 2022, la taxa d'activitat de les dones es situava al 54,3 mentre que la dels homes es va situar al 63,2. I, l'any 2023, la taxa va augmentar tant per als homes com per a les dones, de manera que va arribar a 62 i 69,5 respectivament. Tot i aquest augment de l'últim any, s'observa com, encara avui, **les dones tenen menys presència al mercat laboral, amb la pèrdua de drets presents i futurs que això comporta**, com ara l'accés a salaris o pensions inferiors, entre d'altres.

7 Departament d'Estadística i Difusió de Dades de l'Ajuntament de Barcelona, a partir de l'Enquesta de Població Activa. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/catala/Estadistiques_per_temes/Poblacio_i_demografia/index.htm

Pel que fa a la taxa d'activitat específica, observem de nou que, a tots els anys, **aquesta taxa és més elevada en el cas dels homes**. De manera més concreta, s'observa que l'activitat masculina (en relació amb el conjunt dels homes en edat de treballar) creix suaument, però de manera constant, des del 2013 fins al 2016, disminueix també lleugerament fins a l'any 2020 i augmenta a partir del 2022. La taxa específica de les dones augmenta progressivament fins a l'any 2014, amb un descens l'any 2015 i un repunt el 2016, i es manté força estable fins a l'any 2021, en què augmenta considerablement, seguit d'un descens pronunciat l'any següent i un augment bastant pronunciat l'any 2023. També, l'any 2020 i, especialment, el 2021, s'observa una confluència per gènere. Aquesta convergència, juntament amb el descens gradual de la taxa d'ocupació masculina, podria explicar-se pel fet que hi ha més homes en edat de jubilació, però també hi podrien influir altres aspectes, com ara l'impacte de la crisi de la COVID-19. Tanmateix, les dades de la taxa específica d'activitat en comparació amb la general ens mostren que podria tractar-se d'un efecte estadístic. De fet, l'any 2022 aquesta bretxa va tornar a ampliar-se (82,3% homes i 75,9% dones) i l'any 2023 va disminuir, tot i que la taxa dels homes encara era més elevada (87,1% i 83,1% respectivament). Així doncs, **tot i els canvis observats, les dades continuen mostrant que la població que té o busca feina sobre el total de població en edat de treballar és superior entre els homes que entre les dones**.

Figura 12. Evolució interanual de la taxa d'activitat general (AG) i específica (AE) el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023

Font: Enquesta de Població Activa a Barcelona

En relació amb la situació d'activitat, segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona⁸, l'any 2022 **poc més de la meitat de la població de 16 anys o més de la ciutat es trobava activa al mercat laboral**. Aquestes dades ens mostren la representació de la població que participa en el mercat laboral, i trenca amb la mirada androcèntrica que assumeix que la gran majoria de la població adulta treballa de manera remunerada en el mercat formal i considera anòmales la resta de situacions.

La diferència més important entre homes i dones en situació d'activitat s'observa en el treball per compte propi (4,7 punts menys de participació de les dones). Les diferències de gènere en relació amb el tipus d'inactivitat a la ciutat són escasses en tots els casos, llevat les que es produeixen en relació amb les tasques de la llar. **Un 7% de les dones es dediquen a les tasques de la llar no remunerades, per només un 0,9% dels homes (per tant, hi ha una diferència significativa de 6,1 punts entre les unes i els altres)**. Aquesta dada confirma el fet que les dones encara són les qui es fan més càrrec de les tasques de cura i de la llar (vegeu l'apartat "La cura al centre").

8 Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona (2022). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/133448>

Cal destacar que la proporció d'homes és superior entre les persones que treballen per compte d'altri, mentre que la proporció de dones és més gran entre les persones que estudien, si bé les diferències són petites.

Figura 13. Percentatge de la situació d'activitat de la població de 16 anys o més, 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més.

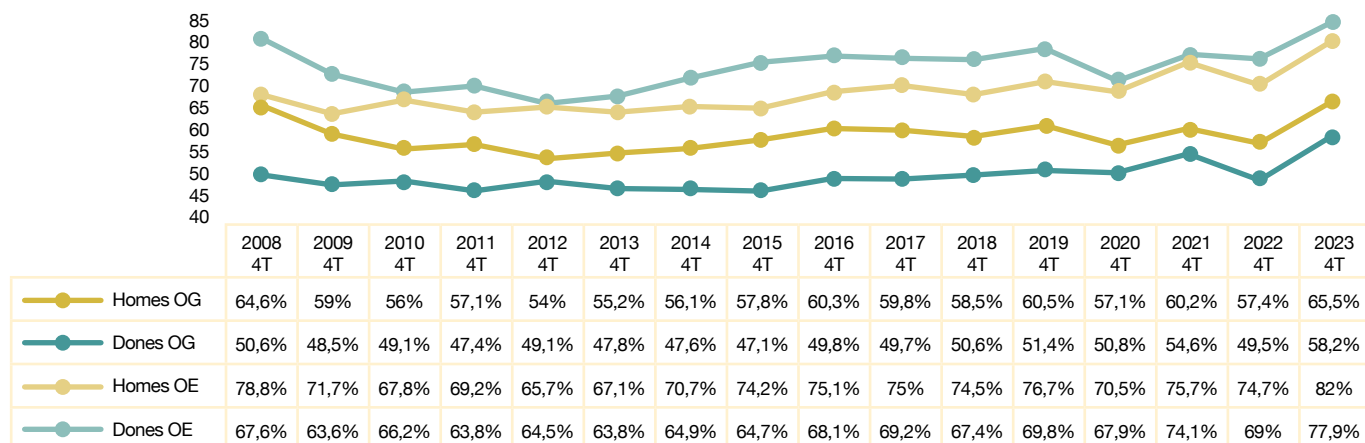
	Dones	Homes	Total
Treballa per compte propi	7,7%	12,4%	9,9%
Treballa per compte d'altri	45,8%	48,2%	46,9%
Cobra jubilació, prejubilació o pensió o incapacitat laboral	22,0%	21,9%	22,0%
Està a l'atur/Busca feina	7,0%	7,1%	7,1%
Es dedica a tasques de la llar (no remunerades)	7,0%	0,9%	4,1%
Estudia	9,9%	8,9%	9,4%
Rendista	0,6%	0,5%	0,6%

Un cop analitzades les dades referents a la relació de la població amb l'activitat econòmica, a continuació, es presenten un conjunt d'indicadors sobre ocupació. Cal tenir en compte que els continguts que es mostren fan referència a la situació laboral de la població resident a la ciutat. Així, doncs, a través de les dades, **no es podrà mesurar ni analitzar un percentatge important de persones, especialment dones, que treballen de manera remunerada a la ciutat, però no hi viuen**. En aquest sentit, l'informe "Dones i treballs"⁹ corroborava una feminització notable de la població que vivia en altres poblacions, però que treballava a Barcelona.

El quart trimestre de 2023, la taxa d'ocupació era més de set punts superior entre els homes que entre les dones (65,5% per als homes i 58,2% per a les dones). Tal com indica la figura 14 d'evolució interanual, aquesta diferència s'ha mantingut força estable des del quart trimestre de 2013 (i va arribar a ser de quasi onze punts l'any 2015). S'observa que, des del 2015, la taxa d'ocupació augmenta per a ambdós sexes, a partir del 2021 disminueix de manera més pronunciada i l'any 2023 augmenta de manera clara. Altrament, la proporció d'homes en edat de treballar que, efectivament, tenen una ocupació, ha augmentat fins a l'any 2019, continua amb una davallada l'any 2020, possiblement per l'efecte de la crisi de la COVID-19, i mostra una estabilització els anys posteriors. En canvi, la proporció de dones en edat de treballar augmenta de manera progressiva a partir de 2016, disminueix l'any 2020 i augmenta significativament l'any 2021. Per acabar, s'observa una davallada més gran entre les dones el darrer trimestre de 2022. Cal emfasitzar que, **pel que fa a la taxa d'ocupació específica, la desigualtat entre homes i dones es va reduir a partir de l'any 2018 i ara s'ha tornat a recuperar: el quart trimestre de 2021 hi havia una diferència d'1,6 punts; el quart trimestre de 2022, la diferència va ser de 5,7 punts i el quart trimestre de 2023, de 4,1 (amb una taxa del 82% per als homes i del 77,9% per a les dones)**.

9 Moreno, Sara; Sánchez, Núria i Borràs, Vicent (2018). "Dones i treballs: una aproximació al mercat de treball de Barcelona des de la perspectiva de gènere". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/dones_i_treballs.pdf

Figura 14. Evolució interanual de la taxa d'ocupació general (OG) i específica (OE) el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023

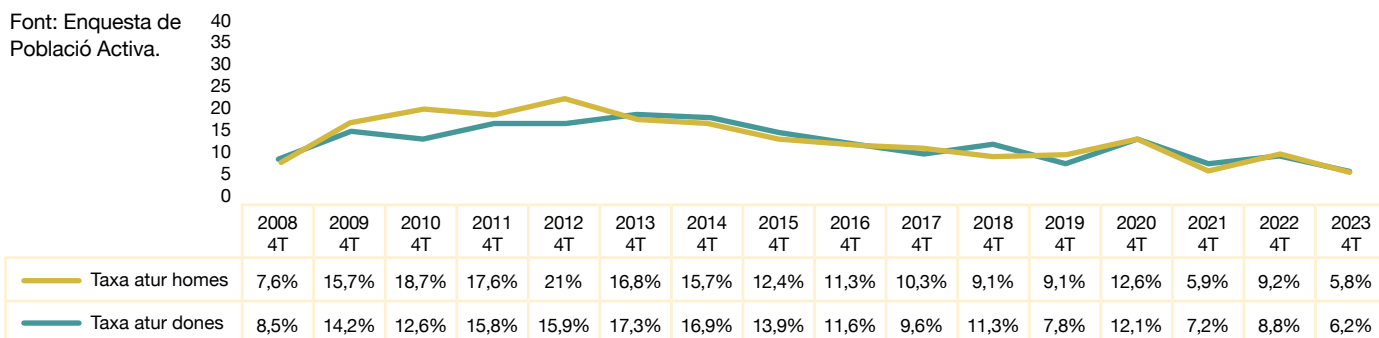
Font: Enquesta de Població Activa.

D'altra banda, cal tenir en compte que hi ha un part de la població que té més d'una feina. Segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de l'any 2022, aquesta xifra seria del 4,7%. Per sexe, aquest percentatge es manté igual entre dones i homes.

La taxa d'atur mesura les persones sense feina sobre la població activa. Si s'analitza l'evolució del quart trimestre entre 2013 i 2018, s'observa que, **des de l'any 2013, hi ha una tendència a la baixa tant per a homes com per a dones, si bé es produeix un repunt per a les dones l'any 2018 i un augment per a ambdós sexes l'any 2020, fruit de la crisi de la COVID-19. A partir de 2021 es redueix l'atur, l'any 2022 augmenta i torna a reduir-se l'any 2023. Les dades indiquen que no hi ha grans diferències entre homes i dones pel que fa a la taxa d'atur.** No obstant això, cal tenir en compte que aquest indicador pot no reflectir completament la situació d'algunes dones, ja que no inclou les que no estan inscrites oficialment com a demandats de feina encara que es trobin sense ocupació i sense ingressos propis. Així, potser no inclou les dones dedicades al treball domèstic o bé dones aturades que no troben feina i no s'inscriuen com a persones que estan buscant feina. Tampoc abasta les dones que desitjarien treballar, però es veuen limitades per la manca de suport en la cura d'infants i persones dependents. En tot cas, el darrer trimestre de 2023, la taxa d'atur masculina era del 5,8% i la femenina del 6,2%.

Figura 15. Evolució interanual de la taxa d'atur el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023

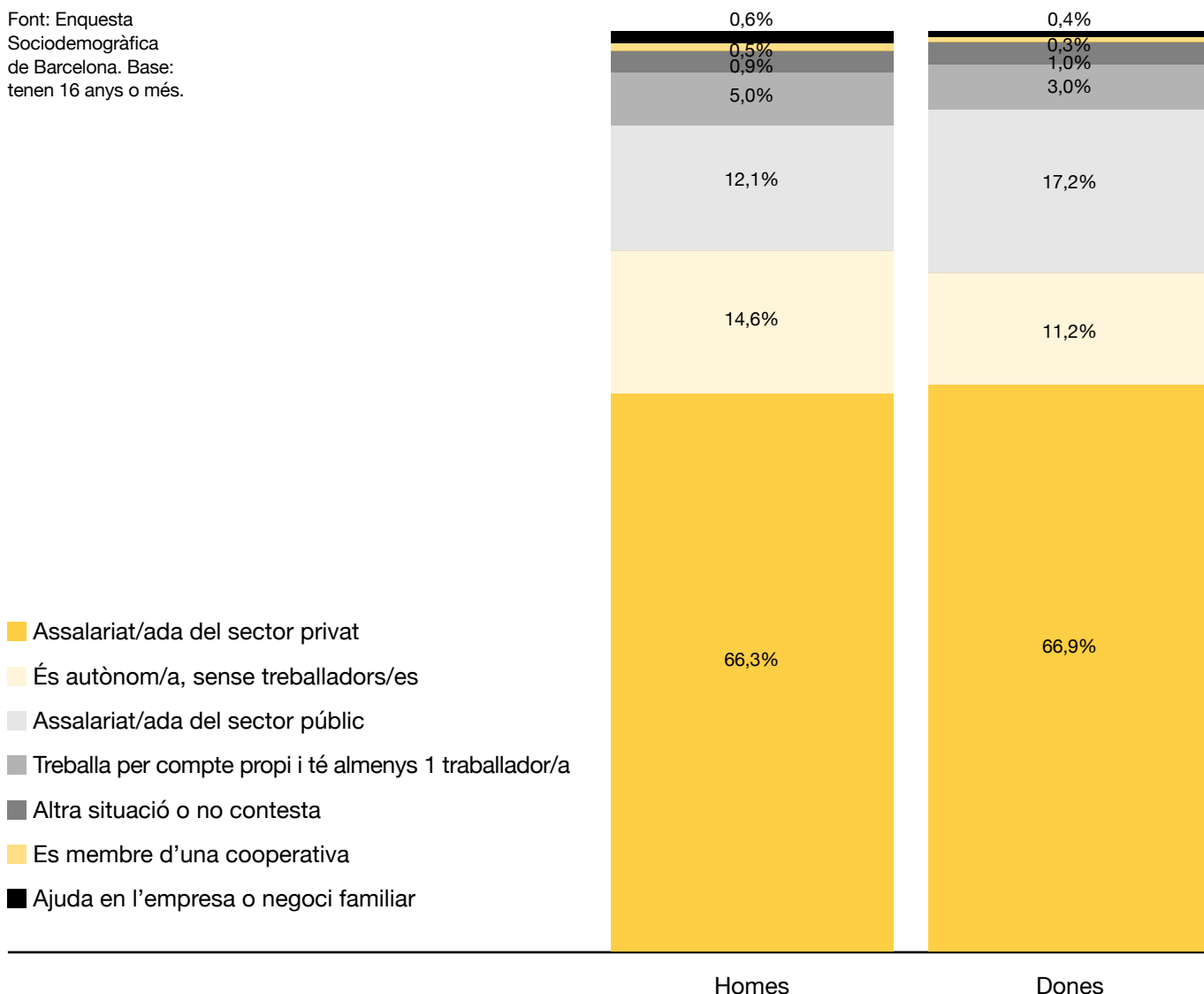
Font: Enquesta de Població Activa.

Pel que fa a les condicions i la categoria professional, una gran part de les persones treballadores de Barcelona ho fan de manera assalariada en el sector privat, concretament, el 66,9% les dones i el 66,3% dels homes. En relació amb la resta de categories, cal destacar una presència més alta de les dones en l'activitat del sector públic, mentre que els homes es dediquen més al treball autònom i al treball per compte propi amb contractació de treballadors o treballadores. Aquesta situació es pot explicar pel fet que els homes tenen més facilitats per desenvolupar-se en el mercat, les quals tenen a veure amb els rols i les desigualtats de gènere: els homes, de mitjana, tenen una capacitat d'inversió més gran i menys aversió al risc, condicions importants per desenvolupar aquesta mena d'activitats. En canvi, la preferència de les dones pel sector públic, generalment, es relaciona amb factors com la manca de discriminacions en l'accés i en la promoció, més estabilitat i també millors condicions en particular pel que fa als horaris.

Figura 16. Percentatge de condicions i categories professionals per sexe, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més.

3.2. Condicions laborals

Els salaris són la font principal de l'obtenció d'ingressos de la majoria de població. En el cas de **la població resident i que treballa a Barcelona**, segons l'Informe "Els salaris a Barcelona 2022"¹⁰ les retribucions mitjanes dels homes se situaven l'any 2022 en els 37.006 € anuals, mentre que les retribucions mitjanes de les dones van ser de 30.693 € anuals. Això genera una **bretxa salarial del 17,1%**. En el conjunt de Catalunya, les retribucions són menors, de 31.984 € anuals per als homes i de 26.361 € anuals per a les dones, la qual cosa genera una bretxa salarial del 17,6%, molt similar a la de la capital. D'altra banda, pel que fa a la **població que treballa a Barcelona** (resideixi o no a la ciutat), la retribució mitjana dels homes és de 37.059 € i la de les dones, de 29.153 €, **de manera que la bretxa salarial és del 21,3%**, superior a la de les persones residents a Barcelona o bé respecte del total de Catalunya.

Aquesta bretxa explica, en gran part, les diferències en les taxes de risc de pobresa per sexe. A més, aquesta diferència es tradueix en el fet que **els homes perceben de mitjana 6.313 euros anuals més que les dones**. Segons dades de l'informe municipal "Els salaris a Barcelona 2022", les dones van cobrar menys que els homes en totes les franges d'edat, però especialment en les més avançades. Alhora, els sectors on hi ha una **bretxa salarial de gènere més gran són el de les finances i assegurances, on el salari de les dones va ser un 37,7% inferior al dels homes, i el d'activitats artístiques, de lleure i serveis a les persones, on la bretxa va ser del 39,4%**. Pel que fa a les categories professionals, la remuneració de les dones és inferior a la dels homes a totes, tot i que la **bretxa salarial és més elevada en el col·lectiu de llicenciats/ades, enginyers/es i alta direcció (23%)**.

Figura 17. Bretxa salarial de gènere de les persones residents a la ciutat, 2022

Font: Informe "Els salaris a Barcelona 2022".

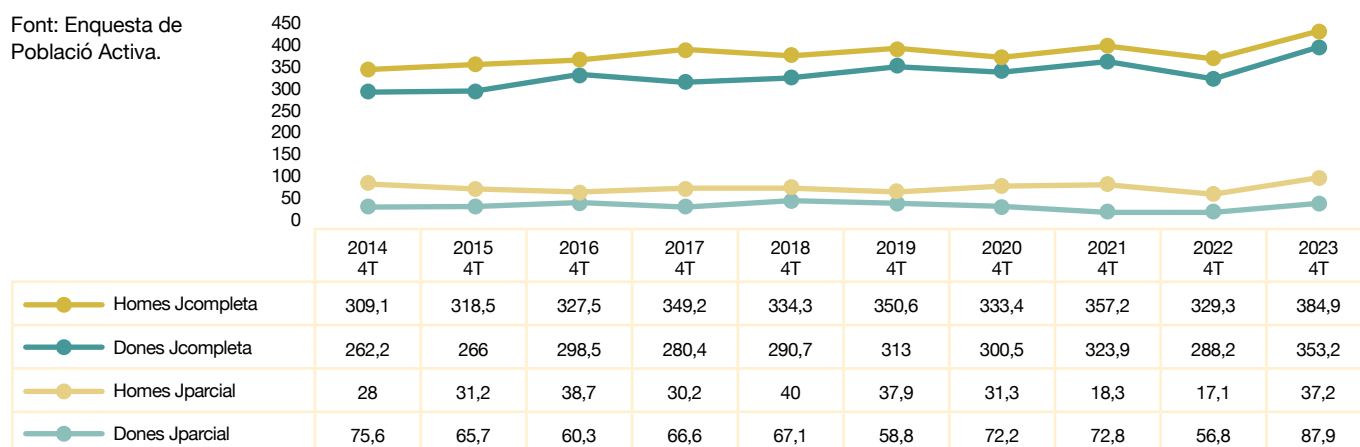
Salari mitjà anual		Bretxa salarial de gènere
Homes	Dones	
37.006€	30.693€	17,1%

10 Ajuntament de Barcelona (2024). "Els salaris a Barcelona 2022". Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/134076/1/Salaris_2022.pdf

Fenòmens com la bretxa salarial de gènere són resultat d'una parcialitat superior i d'una valoració econòmica inferior de les tasques associades a la feminitat –segregació horitzontal–, així com de la concentració dels homes en tasques de més responsabilitat –segregació vertical–, entre d'altres. En aquest sentit, **la feminització de la parcialitat és un fenomen característic en el nostre context, també a la ciutat de Barcelona: les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona¹¹ mostren que, l'any 2021, el 26,4% de les dones i el 12,9% dels homes tenien una jornada laboral parcial.** Per tant, hi havia una diferència de 13,5 punts entre homes i dones. A més, les dades de l'Enquesta de Població Activa posen de manifest que, el quart trimestre de l'any 2023, del conjunt de persones amb contracte parcial, el 70,3% eren dones i el 29,7% eren homes. **L'anàlisi de la jornada laboral permet observar que la feminització de la parcialitat no s'ha modificat substancialment els darrers anys.**

Figura 18. Evolució de la parcialitat i la jornada completa (en milers) per sexe, 2014-2023

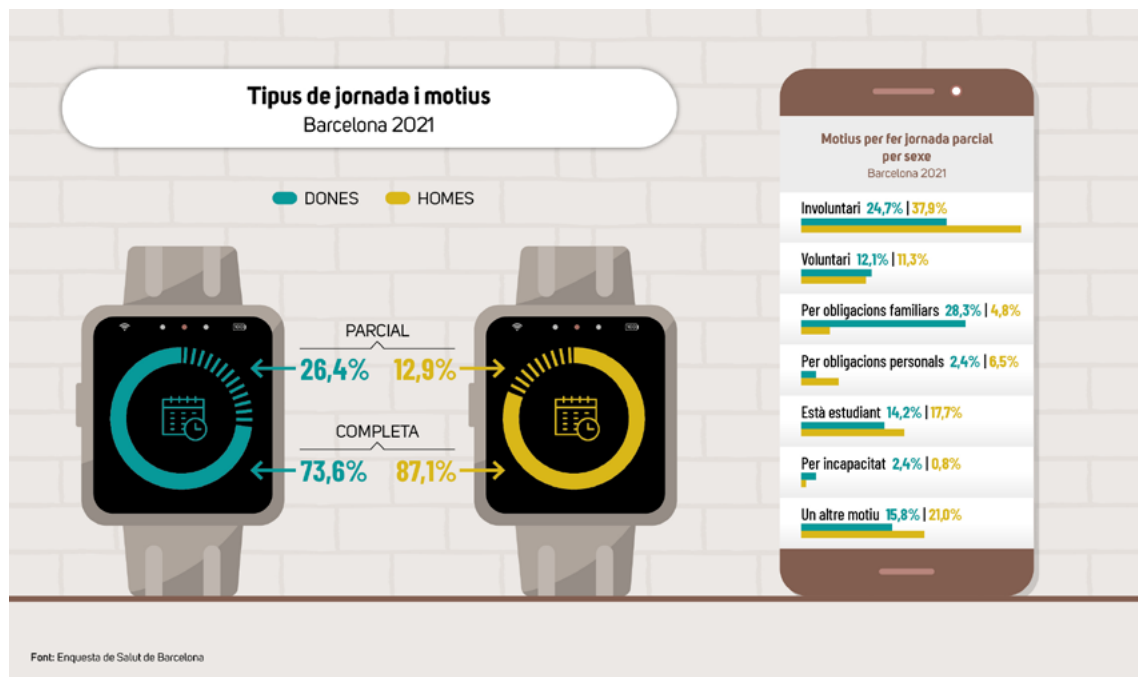
Font: Enquesta de Població Activa.

És molt interessant observar els motius pels quals homes i dones tenen jornades parcials: l'any 2021, un gran nombre de barcelonins i barcelonines treballaven a **jornada parcial per motius involuntaris, concretament, un 37,9% dels homes i un 24,7% de les dones.** Cal destacar com hi ha un percentatge més alt d'homes que es troben en aquesta situació de manera involuntària. Tanmateix, les diferències principals entre ambdós sexes s'observen quan es tracta d'una decisió voluntària, però la qual respon a requeriments i obligacions familiars. En aquest sentit, **les dones disposen de jornades parcials per poder tenir més temps per dedicar a la llar i a les tasques de cura (un 28,3% dels casos, davant només el 4,8% dels homes).**

Cal tenir en compte que la parcialitat, tant si és voluntària com involuntària, és una forma de precarietat laboral, atès que **es relaciona amb salaris més baixos i menys possibilitats de desenvolupament professional i promoció.** A més, com s'ha vist, té una clara marca de gènere, i és que les dones acostumen a escollir-la per les possibilitats que ofereix de poder continuar fent-se càrrec de les tasques de cura, per la manca de corresponsabilitat masculina.

11 Enquesta de Salut de Barcelona (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB). Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquestes-de-salut/>

D'altra banda, s'observen diferències de gènere segons el tipus de contractació de la població assalariada. En el cas de les persones funcionàries, **hi ha un percentatge més alt de dones contractades que d'homes; concretament, el 6,7% de les dones són funcionàries i el 5,3% dels homes són funcionaris. Tanmateix, hi ha una proporció més elevada d'homes amb contractes indefinits, concretament el 78,5%, per un 74,1% de les dones. Alhora, les dades mostren un predomini de les dones en la contractació temporal, ja que el 10,3% de les dones i el 7,7% dels homes tenen un contracte temporal. Així, doncs, les dones tenen més pes entre els contractes amb pitjors condicions laborals: contractes temporals (3,7 punts de diferència) o sense contracte (0,7 punts de diferència). En consonància, les dades de l'Enquesta de Població Activa de Barcelona mostren que, el quart trimestre de l'any 2022, del conjunt de persones que treballaven amb contracte temporal, el 36,5% eren homes i el 63,5% eren dones.**

També s'observa que, respecte de l'any 2020, la contractació temporal va disminuir del 12,8% al 9%, mentre que el percentatge de persones contractades de manera indefinida va augmentar del 70,9% al 76,3%, segurament pel canvi en les polítiques d'ocupació estatals que restringeixen la contractació temporal.

Figura 19. Percentatge del tipus de contracte de la població assalariada per sexe, 2022

	Dones	Homes	Total
Funcionari/ària	6,7%	5,3%	6%
Contracte indefinit	74,1%	78,5%	76,3%
Contracte indefinit discontinu (fix discontinu)	3,5%	3,5%	3,5%
Contracte temporal d'aprenentatge o pràctiques	1,1%	1%	1,1%
Contracte temporal (per obra o servei, de durada determinada, per cobrir absència o interinitat)	10,3%	7,7%	9,0%
Una altra situació / No té contracte	1,8%	1,1%	1,4%
No ho sap / No contesta	2,5%	2,8%	2,7%

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més.

Segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de l'any 2022, la majoria de la població assalariada a la ciutat es concentrava en activitats professionals, tècniques o administratives (23,9%), en el comerç (11,4%), en sanitat (10,3%) i en educació (8,9%). En relació amb les diferències de gènere, **les dades assenyalen que molts sectors es troben masculinitzats i altres feminitzats. Aquesta situació respon a l'existència del fenomen de la “segregació horitzontal”¹²**, el qual fa referència a la distribució no uniforme d'homes i dones en un sector d'activitat determinat. Generalment, la segregació horitzontal de l'ocupació fa que les dones es concentrin en llocs de treball que es caracteritzen per una remuneració i un valor social inferiors i que són en bona mesura una prolongació de les activitats de l'àmbit domèstic i reproductiu.

Així doncs, a la taula següent, s'observa com a les **activitats econòmiques relacionades amb la sanitat, els serveis personals (domèstics, neteja i manteniment...) i l'educació, hi ha una proporció més alta de dones** (amb una diferència de 7,3; 4,5 i 4,3 punts, respectivament). En contraposició, en les activitats relacionades amb la **construcció, la indústria, les activitats professionals o tècniques i el transport hi ha una proporció superior d'homes que de dones** (amb diferències d'entre 5,1 i quasi 3 punts de diferència).

Figura 20. Percentatge de la distribució de les activitats econòmiques dels establiments o empreses per sexe, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més i estan treballant.

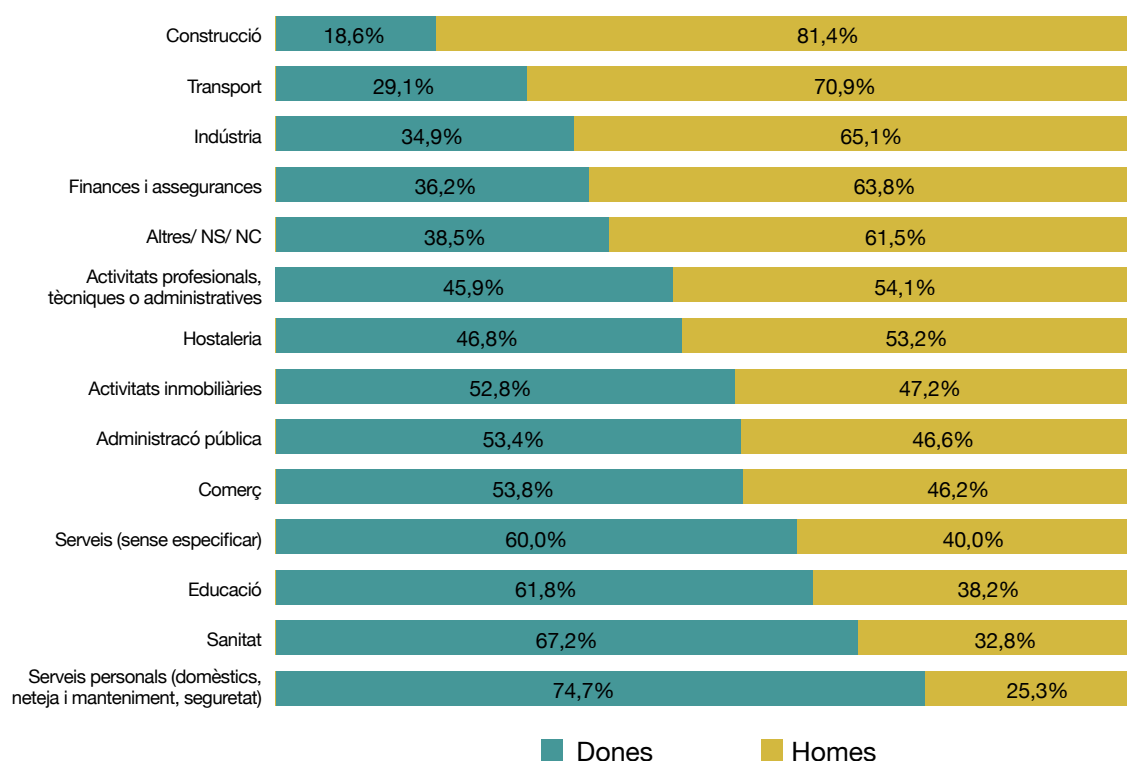
	Dones	Homes	Total
Indústria	5,6%	10,3%	8,0%
Construcció	1,4%	6,6%	4,1%
Transport	2,1%	5,1%	3,6%
Comerç	12,4%	10,4%	11,4%
Hostaleria	7,9%	8,8%	8,3%
Sanitat	14%	6,7%	10,3%
Educació	11,1%	6,8%	8,9%
Administració pública	5%	4,3%	4,7%
Finances i assegurances	2,7%	4,6%	3,7%
Activitats immobiliàries	1,4%	1,2%	1,3%
Activitats professionals, tècniques o administratives	22,2%	25,6%	23,9%
Serveis professionals (domèstics, neteja i manteniment, seguretat...)	6,8%	2,3%	4,5%
Sector turístic	0,5%	0,6%	0,5%
Serveis socials	1,1%	0,5%	0,8%
Oci i esports	0,7%	0,8%	0,8%
Art i cultura	1,8%	1,8%	1,8%
Serveis jurídics	0,4%	0,3%	0,4%
Serveis de neteja/manteniment de la ciutat	0,1%	0,2%	0,1%
Serveis (sense especificar)	1,5%	1%	1,5%
No ho sap / No contesta	1,1%	3,2%	1,1%

12 Definició extreta de “Recull de termes Dones i Treball”. Generalitat de Catalunya, Departament de Treball. Disponible a https://igualtat.vilafranca.cat/sites/default/files/doc_28719849_1.pdf

Si s'analitza el percentatge de dones i homes que hi ha a cada sector, aquesta segregació horitzontal és encara més evident. En aquest sentit, les activitats relacionades amb la construcció i el transport estan formades per més del 70% d'homes i, per contra, en les activitats relacionades amb els serveis personals (domèstic, neteja, manteniment...) la participació de les dones és superior al 70%. Hi ha altres activitats on la composició per sexe no és tan extrema, però, igualment, encara es veu un patró de gènere, com ara els sectors de la indústria i les finances i assegurances (entre el 65,1% i el 63,8% d'homes), o bé les branques relacionades amb la sanitat, l'educació o serveis (entre 67,2% i 60% de dones). Així doncs, **les dones encara s'ocupen en sectors relacionats amb l'atenció i cura de les persones, mentre que els homes se situen en sectors on es requereix més esforç físic o bé en activitats que es consideren més tècniques des del punt de vista social.**

Figura 21. Distribució percentual de dones i homes en les activitats econòmiques, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més i estan treballant.

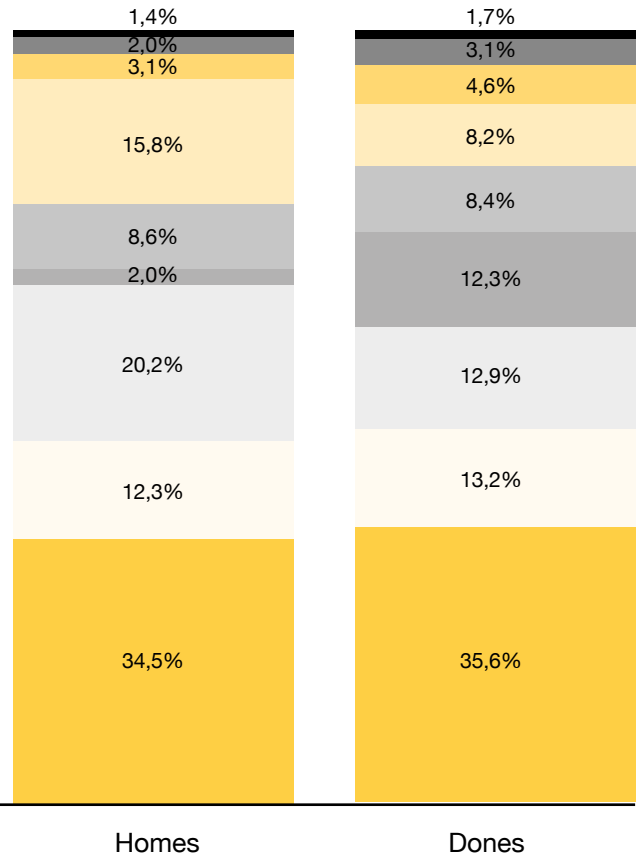

En el mateix sentit, s'identifica **un patró de gènere pel que fa al tipus de professió**: s'observen diferències elevades i amb més presència de dones en serveis personals o de seguretat, i també en les professions de serveis administratius d'oficina o serveis tant del sector públic com del privat, però sense personal a càrrec (amb una diferència de quasi 7,6 punts en el primer cas i de 7,3 punts en el segon). En canvi, els homes tenen més presència en les professions de la indústria o construcció (diferència de 10,3 punts), comercials i representants (1,5 punts), i professional o tècnica (1,1 punts). Tot i això, és probable que dins de la categoria "serveis personals o de seguretat" també hi hagi una segregació interna de les tasques, és a dir, que hi hagi més dones ocupades en els serveis personals i més homes en les professions relacionades amb la seguretat.

Figura 22. Distribució percentual de les persones assalariades per tipus de professió i sexe, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més, actualment estan treballant i treballen per compte d'altri

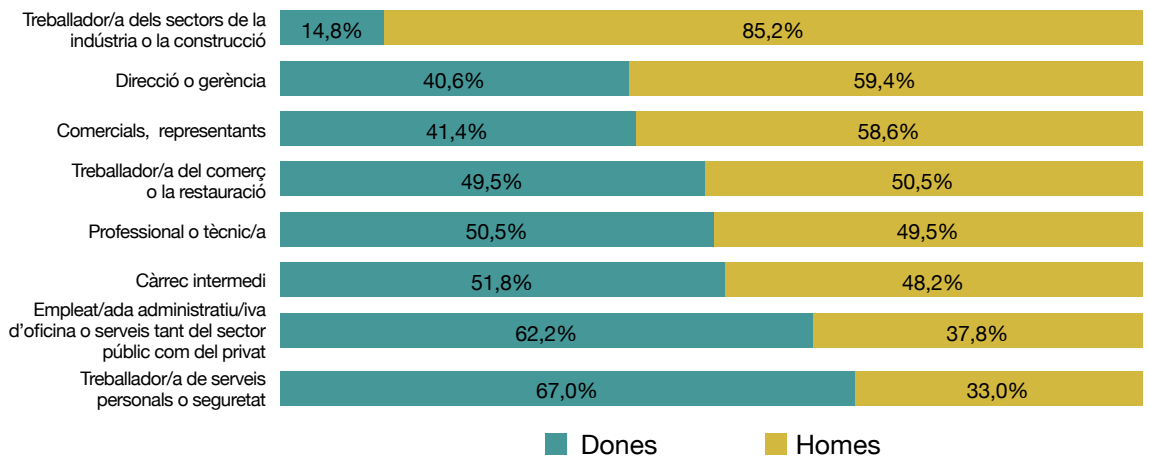
- No contesta
- Directiu/iva o gerent (amb persones al seu càrrec)
- Comercials, representants
- Treballador/a de serveis personals o seguretat
- Càrrec intermedi (amb personal al seu càrrec)
- Treballador/a dels sectors de la indústria o la construcció
- Empleat/ada administratiu/iva d'oficina o serveis tant del sector públic com del privat (sense personal al seu càrrec)
- Treballador/a del comerç o la restauració
- Professional o tècnic/a (sense personal a carrec)

Si s'observa el percentatge d'homes i dones en cada professió, s'evidencia de manera més clara **el fenomen de la segregació vertical**. Aquest fa referència a una distribució no uniforme d'homes i dones en nivells diferents d'activitats¹³, la qual cosa implica que els homes es concentrin en posicions amb més reconeixement i retribució, i les dones en aquelles que en tenen menys. **Així, doncs, les dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de l'any 2022 ens mostren que les posicions de direcció o gerència estan ocupades en un 59,4% per homes.** Aquest percentatge és similar, encara que més baix, respecte del que mostra l'EPA per Catalunya, amb un 63% d'ocupació masculina en aquests nivells l'any 2022.

Figura 23. Distribució percentual de dones i homes en cada tipus de professió, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona. Base: tenen 16 anys o més, actualment estan treballant i treballen per compte d'altri

13 Definició extreta de "Recull de termes Dones i Treball". Generalitat de Catalunya, Departament de Treball. Disponible a https://igualtat.vilafranca.cat/sites/default/files/doc_28719849_1.pdf

Aquí, és fonamental destacar l'**existència d'una economia submergida que representa un biaix significatiu en les estadístiques** i que podria estar amagant desigualtats de gènere. Es tracta de feines que es desenvolupen sense contracte, sense protecció laboral i sovint amb retribucions molt baixes, i que afecten directament la seguretat econòmica de la població. Com que aquestes activitats no són registrades oficialment, no es reflecteixen com cal en les estadístiques econòmiques i poden distorsionar de manera significativa la realitat de la situació laboral i econòmica de la població resident a Barcelona.

Per acabar, **el treball a distància o teletreball** era en el passat una modalitat amb poca presència entre les opcions de treball, i arran la pandèmia provocada per la COVID-19 se'n va començar a fer un ús més generalitzat. Segons dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona, poc menys de la meitat dels barcelonins i les barcelonines, això és, un 45,6%, haurien teletreballat amb més o menys freqüència l'any 2021 (davant el 54,4% de la resta dels i les treballadores). Entre les persones que teletreballen, és més elevat el nombre de qui fa un ús molt freqüent d'aquesta modalitat (tots els dies o diverses vegades a la setmana), en què els homes són els qui teletreballen amb més freqüència –cada dia– (21,4% davant el 18,1% de les dones) i les dones ho fan diverses vegades a la setmana (19,5% davant el 17,3% dels homes). Aquestes dades no indiquen unes diferències molt altes per sexe, si bé cal tenir en compte que es van recollir l'any 2021, un any posterior a la crisi de la COVID-19, de manera que les xifres que mostren poden ser diferents de les actuals. Serà interessant analitzar dades evolutives per saber si aquestes es modifiquen amb el pas del temps, així com poder analitzar no només el nombre de persones que teletreballen, sinó també les motivacions i les condicions en què ho fan, entre d'altres.

Figura 24, Percentatge de la freqüència d'ús del teletreball per sexe, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

	Dones	Homes	Total
Cada dia	18,1%	21,4%	19,8%
Diverses vegades a la setmana	19,5%	17,3%	18,4%
Diverses vegades al mes	3,9%	3,9%	3,9%
Amb menys freqüència	2,9%	4%	3,5%
Mai	55,6%	53,3%	54,4%

3.3. Aspectes del mercat de treball que cal destacar

- Les dades continuen mostrant que la població que té o busca feina sobre el total de població en edat de treballar és superior entre els homes que entre les dones. La taxa d'activitat (general i específica) en el cas dels homes és més elevada que la de les dones en els anys que s'analitzen. Això té un impacte en els drets presents i futurs, com ara l'accés a salaris o pensions inferiors, entre altres.
- Alhora, poc més de la meitat de la població de 16 anys o més és activa al mercat laboral i cal trencar amb el patró androcèntric que posa al centre l'ocupació.
- La taxa d'ocupació dels homes és superior a la de les dones, tot i que no hi ha grans diferències pel que fa a la taxa d'atur, ja que no té en compte les persones de qui no consta oficialment que estan cercant feina (sobretot, dones).
- L'any 2022, la retribució mitjana dels homes residents a Barcelona era de 37.006 € anuals, mentre que la de les dones va ser de 30.693 € anuals. Això genera una bretxa salarial del 17,1%.
- Es detecta una feminització de la parcialitat; aquest patró no ha canviat de manera significativa en els darrers anys. A més, s'observen diferències pel que fa a les motivacions per fer una jornada parcial; cal destacar que el 28,3% de les dones (i tan sols un 4,8% dels homes) valoren que d'aquesta manera poden tenir més temps per dedicar-se a la llar i a les tasques de cura.
- Hi ha un predomini de dones en la contractació temporal (10,3%, per un 7,7% dels homes).
- Molts sectors es troben masculinitzats i altres feminitzats; per tant, s'evidencia el fenomen de la segregació horitzontal. En aquest sentit, cal destacar la presència més nombrosa dels homes en sectors com la construcció, la indústria, les activitats professionals o tècniques i el transport, mentre que les dones són més presents en sectors com la sanitat, els serveis personals i l'educació.
- Es constata l'existència del fenomen de la segregació vertical, ja que, de totes les persones que ocupen càrrecs de direcció i gerència, el 59,4% són homes.

4 Feminització de la pobresa: ingressos i exclusió residencial

La pobresa és un fenomen que pateixen les dones més que els homes. La feminització de la pobresa es refereix a la tendència de les dones a experimentar un empobriment més gran en comparació amb els homes, fet que es pot relacionar amb condicions d'accés, retribució i sosteniment del treball que es desenvolupa en el mercat laboral, la divisió sexual del treball i el repartiment social de les cures. En aquest sentit, hi ha una relació entre el gènere i el procés d'empobriment, perquè una part de la pobresa de les dones està condicionada pel fet de ser dona.

Aquest apartat té per objectiu atendre a diferents elements que juguen un paper clau en aquest procés d'empobriment: menys poder adquisitiu, la privació material, les desigualtats a la feina i en l'accés a les pensions, la situació d'accés i possibilitat de mantenir un sostre i la capacitat de sufragar els costos del dia a dia, com els subministraments o el manteniment de la llar, entre d'altres. L'anàlisi de gènere de l'empobriment implica també observar més enllà dels recursos materials disponibles, tenint en compte dimensions com la manca de temps, la sobrecàrrega de treballs o la satisfacció de necessitats i drets bàsics per gaudir de benestar real per al desenvolupament propi, entre d'altres elements que es tenen en compte al llarg d'aquest informe.

Cal tenir en compte que la feminització de la pobresa sovint ha estat invisible en els estudis estadístics, perquè molts dels indicadors que s'han estandarditzat i s'utilitzen extensament han pres com a referència les llars i han ignorat la importància de factors com la dependència econòmica o la sobrecàrrega de treball no remunerat que es troben dins les llars i que precaritzen la vida de les dones. D'altra banda, cada cop hi ha més capes de la població barcelonina que tenen problemes per accedir i mantenir un habitatge, problemàtica que expressa desigualtats socials i econòmiques profundes: enmig de l'encariment dels preus dels lloguers, la massificació turística i la gentrificació de la ciutat, una gran proporció de la població es troba en situacions de precarietat i vulnerabilitat. Aquest fenomen no afecta només el dret fonamental a una llar digna, sinó que també està molt lligat a la pobresa i dinàmiques d'empobriment i accentua altres formes d'exclusió social. Tot plegat, impacta de manera específica les dones, de manera que augmenten les seves condicions de vulnerabilitat i les desigualtats existents.

4.1. Indicadors de pobresa

L'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona¹⁴ de l'any 2022 mostra que, per a tots els nivells de risc de pobresa, llevat de la privació material social i severa, les dones pateixen uns nivells de pobresa lleugerament més alts que els homes. En destaquen la taxa AROPE i la taxa de risc de pobresa, on s'observa que al voltant d'un quart de la població es troba en el llindar de la pobresa.

Figura 25. Taxes de risc de pobresa per sexe, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona.

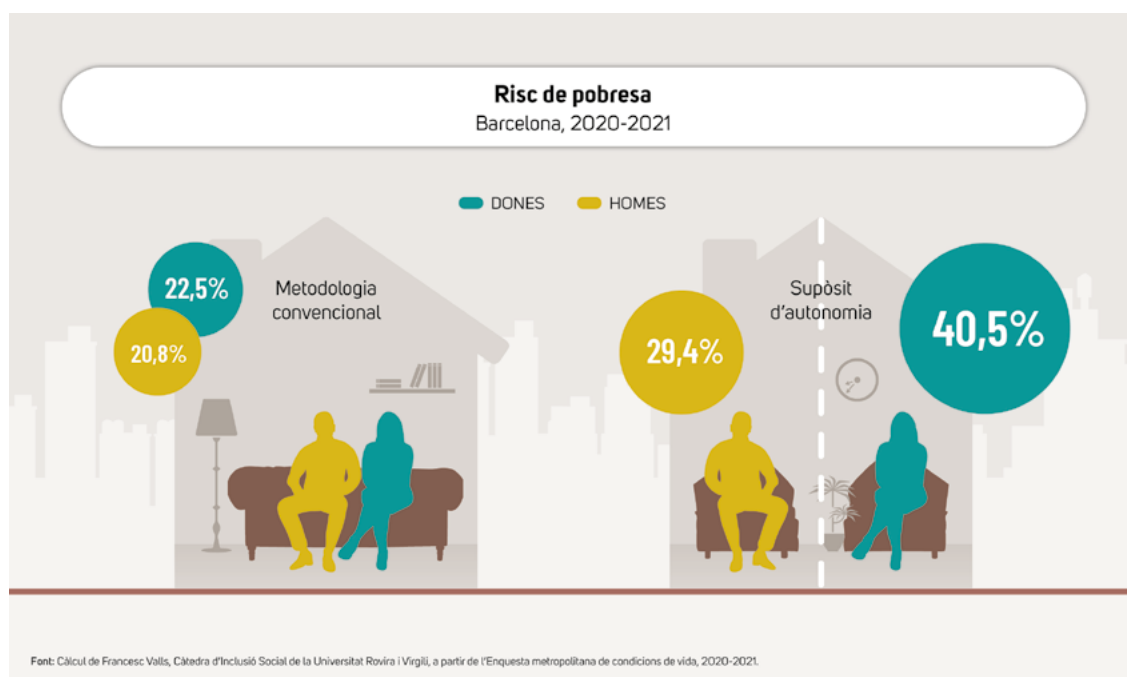
	Dones	Homes
Taxa de risc de pobresa	24,6%	21,1%
Taxa de risc de pobresa severa	7,5%	7,0%
Taxa de risc de pobresa extrema	2,8%	2,6%
Privació material social i severa	9,2%	7,9%
Taxa AROPE	28,6%	24,5%

Tot i que les xifres indiquen una tendència més elevada en el cas de les dones, cal tenir en compte que **la majoria dels indicadors vinculats a la pobresa considera els ingressos del conjunt de la llar i no els individuals**. Aquesta metodologia **pot ocultar situacions de desigualtat i de manca d'autonomia financera dins de les llars**, ja que el fet de pertànyer a la mateixa llar no implica necessàriament que totes les persones tinguin el mateix accés als ingressos o recursos. És per això que el **càlcul del risc de pobresa en supòsit d'autonomia** permet aproximar-nos a les diferències en el risc de pobresa des de la perspectiva de gènere i elimina la influència que hi puguin tenir els altres ingressos de la llar. Aquest càlcul mesura el percentatge de la població de més de 16 anys, que no estudia i que es trobaria en risc de pobresa si hagués de viure de manera individual disposant només dels seus propis ingressos.

Si es comparen les dades de l'any 2020-2021, es posa de manifest que hi ha una gran diferència quan es mesura el risc de pobresa de manera convencional respecte del càlcul del risc de pobresa en un supòsit d'autonomia. En el cas de les dones, el valor es duplica, mentre que, en el cas dels homes, el risc de pobresa s'amplia, encara que

14 Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona (2022). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/133448>

no en la mateixa proporció. Així, **el 40,5% de les dones i el 29,4% dels homes es trobarien en una situació de risc de pobresa**; per tant, els seus ingressos propis se situen per sota del llindar de la pobresa (establert en 12.165 euros anuals per unitat de consum).

Pel que fa al risc de pobresa severa, definit com el que se situa al 40% de la mediana de la renda de la ciutat de Barcelona, es constata el fet que si es fa el càlcul segons la metodologia convencional, aquest risc és del **8,7% en el cas de les dones i del 8,4% en els homes. No obstant això, quan s'aplica el càlcul en supòsit d'autonomia, el percentatge augmenta tant per als homes com per a les dones, encara que de manera més marcada en el cas de les dones, i arriba al 17% i 27,7% respectivament.**

Figura 26. Risc de pobresa severa segons la metodologia convencional i segons el supòsit d'autonomia per sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

	Risc de pobresa (metodologia convencional)		Risc de pobresa (supòsit d'autonomia)	
	Percentatge	Població	Percentatge	Població
Homes	8,4%	48.975	17,0%	99.286
Dones	8,7%	56.827	27,7%	181.130
Total	8,6%	105.902	22,6%	280.416

D'altra banda, a la figura 27 es presenten diversos escenaris en funció dels tipus de llars, tenint en compte aquest supòsit d'autonomia. En el primer escenari, que fa referència a **una persona adulta i una altra persona amb els mateixos ingressos, la taxa de risc per a les dones és del 31,1% i per als homes és del 19,6%**. Al segon escenari, que fa referència a **la persona adulta i una persona menor que no té ingressos**, com és el cas de les llars monomarentals, es mostra que la taxa de risc de pobresa per a **les llars encapçalades per dones és del 54,9%, mentre que en les encapçalades per homes és del 38,9%**. En aquest cas, cal destacar un empobriment en comparació amb l'escenari anterior i es posa de manifest que la taxa de risc és més alta en el cas de les dones. Per acabar, el tercer escenari, que té en compte **una persona adulta amb dues persones menors**, com és el cas de llars monomarentals amb dos infants a càrrec, posa de manifest que el **66,9% de les llars encapçalades per**

dones i el 50,6% en el cas dels homes es troben en risc de pobresa. Així, doncs, les dades assenyalen que les dones tenen més risc de patir pobresa en tots els escenaris i que el fet de tenir fills o filles accentua aquesta situació de vulnerabilitat, també per als homes.

Figura 27. Risc de pobresa segons el supòsit d'autonomia en diversos escenaris de la població de 16 anys i més que no estudia, per sexe, 2020-2021

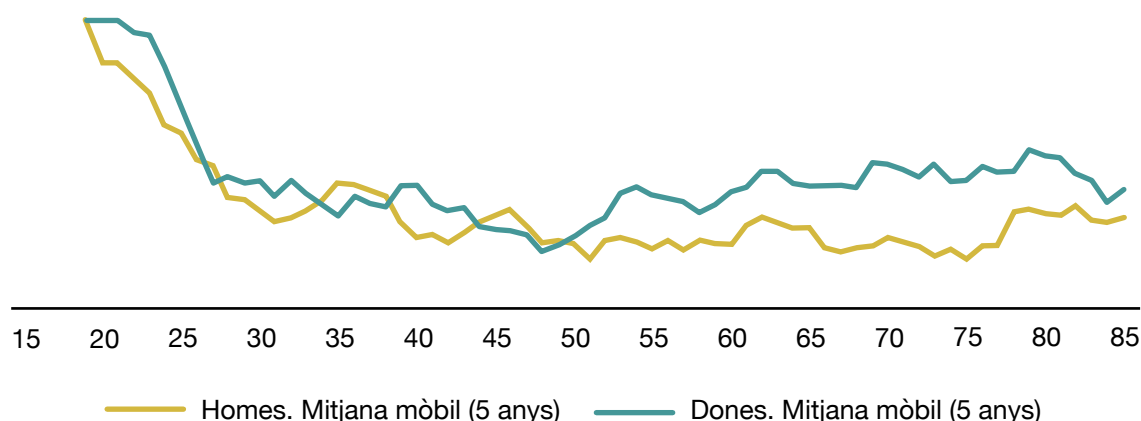
		Homes	Dones	Total
Referència. La persona adulta sola (amb els ingressos individuals actuals)	Percentatge	29,4%	40,5%	35,4%
	Població	171.765	264.834	436.599
Escenari 1. La persona adulta i una altra persona adulta (amb els mateixos ingressos)	Percentatge	19,6%	31,1%	25,7%
	Població	114.878	203.111	317.989
Escenari 2. La persona adulta i una persona menor (aquesta sense ingressos)	Percentatge	38,9%	54,9%	47,4%
	Població	227.910	358.971	586.881
Escenari 3. La persona adulta i dues persones menors (aquestes sense ingressos)	Percentatge	50,6%	66,9%	59,2%
	Població	295.926	437.250	733.176

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

Tenint en compte l'edat i el cicle vital, la probabilitat de risc de pobresa és alta tant per als homes com per a les dones durant la joventut. Tanmateix, tal com s'exposa a l'informe "Construcció d'un indicador de pobresa en el supòsit d'autonomia financera segons sexe per a la ciutat de Barcelona" (2023)¹⁵, en el cas dels homes, aquesta probabilitat disminueix, en primer lloc, perquè probablement ells tenen una integració més ràpida al mercat laboral, mentre que les dones acostumen a passar més temps formant-se. Al voltant dels 30 anys, no s'observen diferències substancials; tanmateix, **a partir dels 50 anys augmenten les desigualtats de gènere**. Segons s'exposa al mateix informe, això es podria atribuir al fet que la cobertura i quantia de les prestacions de dependència i vellesa és inferior en comparació amb les prestacions de les seves parelles, la qual cosa es corrobora posteriorment a través de la informació relativa a l'accés de pensions contributives.

Figura 28. Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons edat (mitjanes de 5 anys) i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

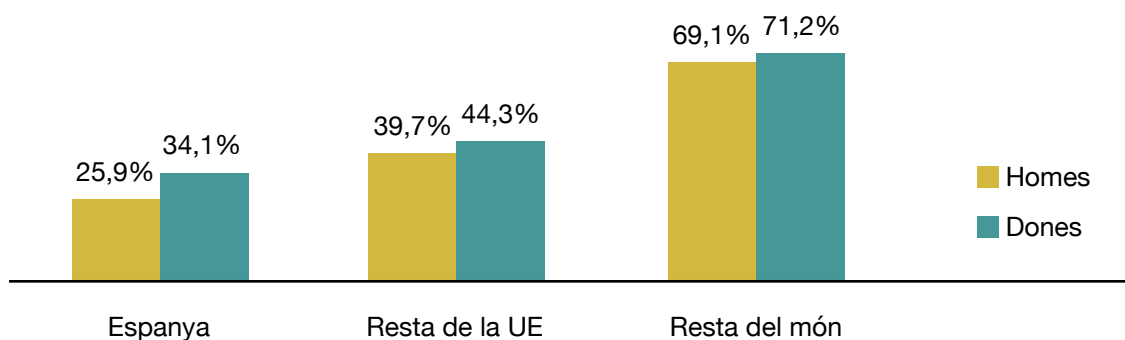
15 Valls, Francesc (2023). "Construcció d'un indicador de pobresa en el supòsit d'autonomia financera, segons sexe, per a la ciutat de Barcelona". Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Pel que fa a l'estat civil, destaquen grans diferències per sexe entre les persones casades i les vídues, amb un risc de pobresa per a les dones que duplica el dels homes. El 45% de les dones casades passarien a estar en situació de pobresa si només depenguessin dels seus ingressos, mentre que el percentatge d'homes seria molt inferior (21,9%). En el cas de les persones vídues, el 32,2% de les dones i el 16,5% dels homes se situen per sota del llindar de la pobresa.

Si s'analitzen les dades segons nacionalitat, es constata un nivell de risc de pobresa alt en les persones amb nacionalitat estrangera. Malgrat que les diferències no són molt marcades, cal destacar que les dones tenen un risc més alt de vulnerabilitat.

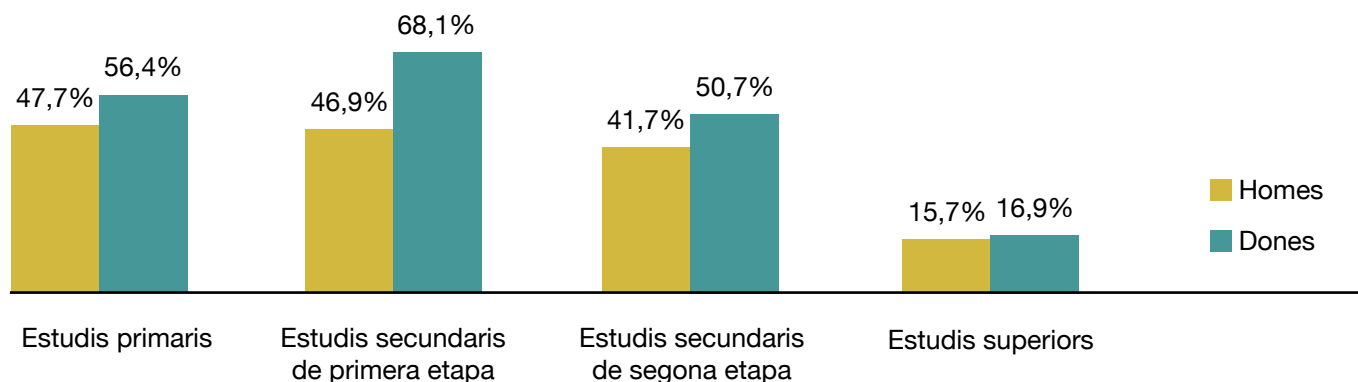
Figura 29. Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons nacionalitat i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

En relació amb el nivell de formació, s'observa que, com més nivell educatiu, hi ha menys risc d'estar en situació de pobresa amb supòsit d'autonomia. A més, les diferències segons gènere es redueixen en els estudis superiors, si bé a tots els nivells d'estudis hi ha un percentatge més alt de dones en situació de pobresa. Les diferències més acusades se situen en els estudis secundaris de primera etapa, on el 68,1% de les dones i el 46,9% dels homes es troben per sota del llindar de pobresa.

Figura 30. Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons nivell màxim d'estudis finalitzats i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021

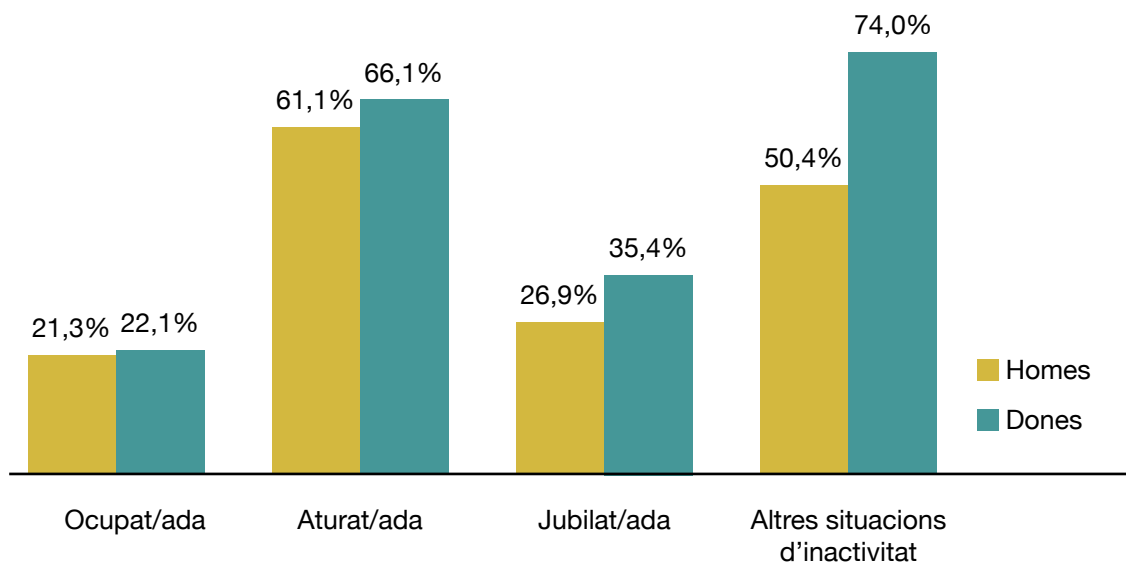

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

Pel que fa a l'activitat econòmica, el risc de pobresa també és superior per a les dones en tots els nivells, tot i que les diferències augmenten en altres situacions d'inactivitat. A més, també s'evidencia que la situació d'atur fa que el risc augmenti de manera clara, tant per als homes com per a les dones. L'explicació que aporta Francesc Valls a l'informe esmentat abans és que les persones que estan en situació d'atur passen a dependre de manera substancial de la capacitat econòmica d'altres membres de la llar. Finalment, pel que fa a la jubilació, s'evidencien les diferències en relació amb les pensions segons sexe.

Figura 31. Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons relació amb l'activitat i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021

Font: Francesc Valls, Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili, a partir de les dades de l'EMCV 2020-2021.

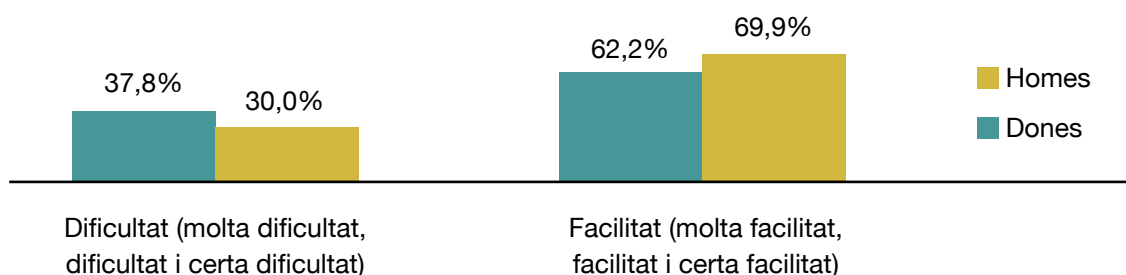

Així, doncs, tal com exposa Francesc Valls, **“aquesta baixa autonomia financera penalitza les dones en tots els perfils en comparació amb els homes, però les desigualtats són especialment àmplies en les situacions d'inactivitat, de baix nivell formatiu, així com entre les dones casades i vídues.”**

D'altra banda, per aprofundir en una perspectiva més subjectiva de l'anàlisi de la pobresa, l'Enquesta de Salut de Barcelona 2021 mostra que el **37,8% de les dones i el 30% dels homes afirmen tenir dificultats per arribar a final de mes**. Aquestes dades reforcen les xifres presentades abans sobre el risc de pobresa.

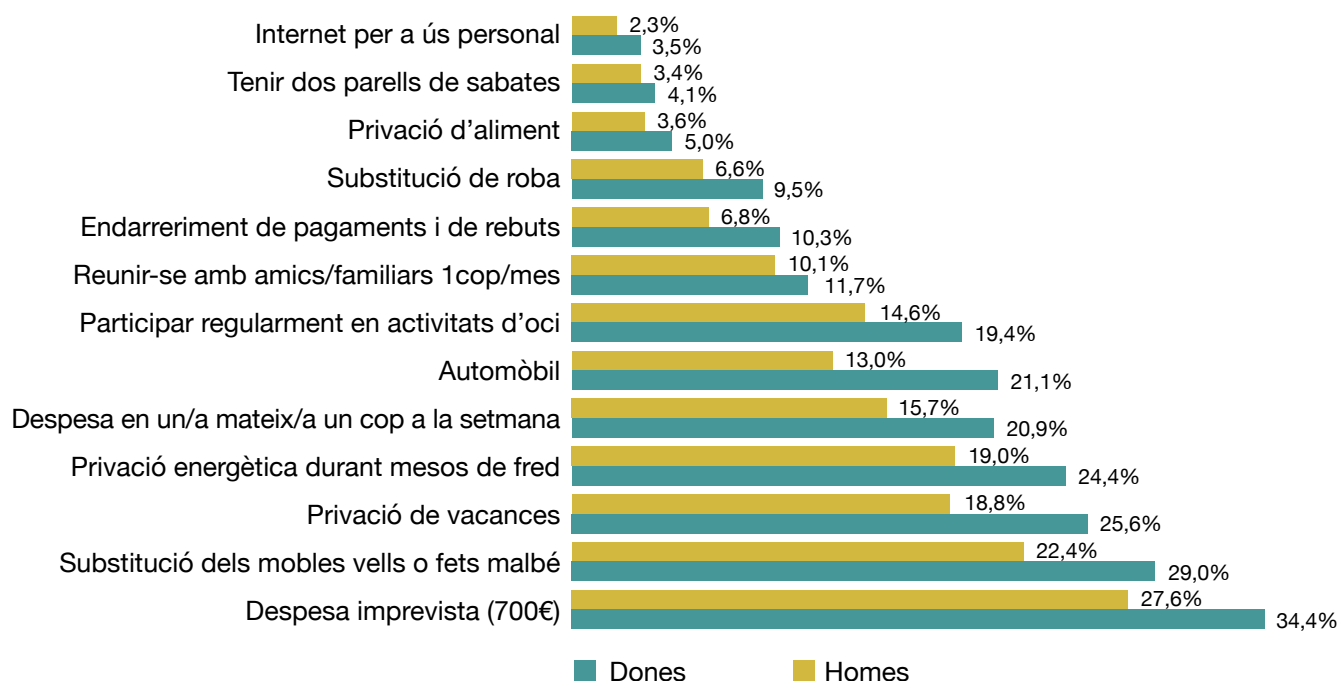
Figura 32. Percentatge de dones i homes segons dificultat per arribar a final de mes, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

Finalment, altres dades que permeten abordar més detalladament el concepte de pobresa en aspectes específics són les relatives als àmbits que formen part de l'indicador de privació material i social severa (PMSS). Tal com mostra el gràfic següent, aquest indicador considera diversos ítems que les persones no es poden permetre dins una llar; en tots els casos, hi ha un **percentatge més alt de dones que indiquen que no es poden permetre uns recursos determinats per raons econòmiques**. Les situacions més destacables són el fet de no poder permetre's una despesa imprevista de 700 € (34,4% de dones i 27,6% dels homes), la substitució de mobles (29% i 22,4%), la privació de vacances (25,6% i 18,8%), la privació energètica en mesos de fred (24,4% i 19%) i la incapacitat de fer una despesa en ella mateixa un cop a la setmana (20,9% i 15,7%), entre d'altres. Cal tenir en compte, però, que aquest mesurament es fa en relació amb els habitatges i no en el supòsit d'autonomia, per tant, podrien estar amagant desigualtats de gènere.

Figura 33. Percentatge de dones i homes que no es poden permetre uns recursos determinats, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona.

No es pot parlar de pobresa ni feminització de la pobresa sense tenir en compte les rendes del treball, les quals inclouen tots els ingressos derivats de l'ocupació i la participació en el mercat laboral. Com s'ha assenyalat en l'apartat del mercat laboral, hi ha desigualtats de gènere en aquest àmbit, és a dir, homes i dones no tenen el mateix accés ni les mateixes condicions laborals. Per exemple, cal recordar que segons l'informe "Els salaris a Barcelona 2022"¹⁶, **hi ha una bretxa salarial de gènere entre les persones residents a Barcelona que se situa en el 17,1%**. Això vol dir que, de mitjana, l'any 2022 els homes van rebre 6.300 euros bruts anuals més que les dones.

Alhora, ens trobem davant un **context de pèrdua de poder adquisitiu dels treballadors i les treballadores**: segons dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu¹⁷ de Catalunya, l'augment mitjà dels salaris entre els anys 2011 i 2021 en termes nominals va ser del 14,9%, mentre que en termes reals va ser del 2%. La causa d'aquesta diferència és la inflació i l'increment del cost de la vida. Aquest element és especialment greu entre la població menor de 25 anys, qui ha vist caure el seu poder adquisitiu un 4,4%.

D'altra banda, l'informe "La pobresa salarial a Barcelona 2022"¹⁸ aporta informació relativa al concepte de pobresa salarial. Aquesta es calcula a partir del llindar relatiu del 60% de la mediana de salaris del conjunt de l'economia espanyola. Si es prenen en consideració les dades desagregades per sexe, es mostra com el **13,8% de les dones i l'11,4% dels homes estan en risc de pobresa salarial. És a dir, hi ha una proporció més gran de dones que se situen sota el llindar de la pobresa salarial.**

16 Ajuntament de Barcelona (2024). "Els salaris a Barcelona 2022". Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/134076/1/Salaris_2022.pdf

17 Observatori del Treball i Model Productiu (2023) "Els Salaris a Catalunya". Disponible a: <https://observatorit treball.gencat.cat/web/.content/generic/documents/salaris/arxius/Els-salaris-a-Catalunya.-Any-2021.pdf>

18 Ajuntament de Barcelona (2024). "La pobresa salarial a Barcelona 2022". Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/134078/1/Informe_POBRESA_SALARIAL_2022.pdf

Aquestes dades podrien indicar que hi ha un percentatge de la població que, malgrat treballar de manera remunerada, també es podria considerar que es troba en risc de pobresa. Tradicionalment, la concepció de la pobresa ha tingut en compte que les persones pobres serien les que no tenen un contracte de treball, però aquestes dades evidencien l'existència de persones treballadores que es troben en situació de pobresa. Segons edat, el **col·lectiu jove és el que presenta més incidència de pobresa salarial, amb un 28% per a les dones i un 27,3% per als homes. Pel que fa als nivells d'estudis, les diferències entre grups són molt grans**, especialment entre les persones que no tenen el graduat escolar (33,7% i 24,3%) i les que sí que el tenen (26,3% dones i 15,7% homes), en comparació amb les que tenen el batxillerat o títols superiors (9,9% i 8,1%, respectivament).

Pel que fa a **la nacionalitat**, es posa de manifest que les persones sense nacionalitat espanyola són les que tenen més risc de patir pobresa salarial, especialment les d'Amèrica Llatina o del grup "resta del món". A més, **en tots els casos, les dones presenten un percentatge més alt de pobresa salarial**, excepte en aquest darrer grup. **Cal destacar també una diferència de gairebé 8 punts en el cas de les persones amb nacionalitat de països d'Amèrica Llatina (31,9% dones i 24% homes).**

Així doncs, les dones són les que pateixen més pobresa salarial en tots els perfils sociodemogràfics, llevat de les persones provinents de la resta del món.

Figura 34. Pobresa salarial segons perfils i sexe, 2022

Font: Informe
"Pobresa salarial a
Barcelona 2022"

		Dones	Homes
Edat	Fins a 30 anys	28,0%	27,3%
	De 30 a 39 anys	11,7%	10,7%
	De 40 a 49 anys	10,1%	8,0%
	50 anys o més	10,8%	5,6%
Nivell d'estudis	Inferior a Graduat escolar	33,7%	24,3%
	Graduat escolar o equivalent	26,3%	15,7%
	Batxiller i superior	9,9%	8,1%
Nacionalitat	Espanya	12,0%	8,4%
	UE sense Espanya	12,0%	10,4%
	Resta Europa	20,1%	19,3%
	Amèrica Llatina	31,9%	24,0%
	Resta món	29,8%	31,2%
Total		13,8%	11,4%

Si es tenen en compte les característiques laborals, es fa evident que el tipus de contracte, de jornada i la categoria professional tenen un impacte important en la pobresa salarial. De fet, **les persones amb contractes temporals, jornades parcials o que ocupen categories professionals d'auxiliars administratiu/va i altres presenten més risc de pobresa salarial**. Això està relacionat amb el fenomen dels treballadors i treballadores pobres, conegut com a “working poors”, ja que, com pitjors són les condicions laborals, més gran és la pobresa salarial.

Cal destacar que el percentatge d'homes (19,9%) amb contracte temporal que estan en situació de pobresa salarial és una mica més alt que el de les dones (17,7%). La dinàmica és similar pel que fa a les persones que treballen a jornada parcial, amb un 36,1% de dones i un 37,1% d'homes en aquesta situació de pobresa salarial. Aquestes dades indiquen que, entre la població amb contractació parcial, els homes presenten uns nivells de risc de pobresa superiors, si bé les diferències són molt petites. Aquí, cal recordar que la temporalitat i la parcialitat són tipus de contractacions feminitzades. Per tant, si només s'observa la població amb aquestes condicions, s'exclou l'efecte de gènere, això és, les desigualtats existents entre homes i dones pel que fa a la distribució de les jornades completes/parcials i els contractes indefinits/temporals.

Finalment, **pel que fa a la categoria professional, s'observa una gran diferència de gènere en la categoria més baixa, la d'auxiliars administratius/ives i altres, on hi ha un 27,8% de dones i un 20% dels homes que pateixen pobresa salarial**.

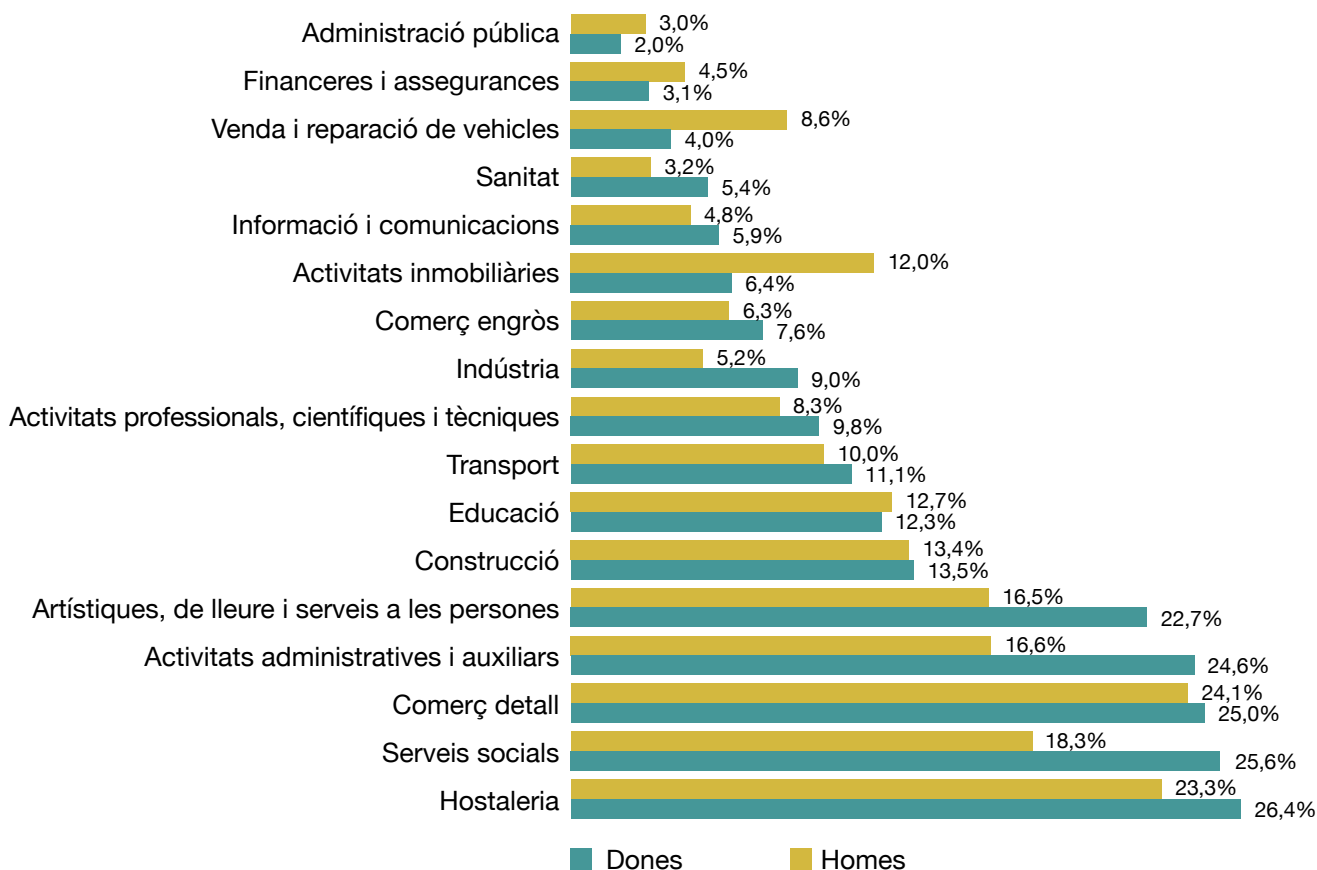
Figura 35. Pobresa salarial segons característiques laborals i sexe, 2022

Font: Informe “Pobresa salarial a Barcelona 2022”

		Dones	Homes
Contracte	Indefinit	13,1%	9,7%
	Temporal	17,7%	19,9%
Jornada	Completa	7,6%	8,3%
	Parcial	36,1%	37,1%
Categoria professional	Llicenciats/es, enginyers/es i alta direcció	1,7%	2,0%
	Comandaments administratius i altres	7,3%	6,1%
	Auxiliars administratius/ves i altres	27,8%	20,0%

Segons sectors d'activitat, a la majoria dels casos són les dones qui tenen una taxa més elevada de pobresa salarial. Els sectors on hi ha més pobresa salarial són l'hostaleria, els serveis socials, les activitats administratives i auxiliars i les activitats artístiques, de lleure i serveis a les persones. **Les diferències més rellevants segons sexe es destaquen en el grup de tasques administratives i auxiliars** (amb una diferència de 8 punts, 24,6% de dones i 16,6% d'homes) **i serveis socials** (amb una bretxa de 7 punts, 25,6% de dones i 18,3% d'homes). **Cal destacar que els sectors on hi ha més bretxes i on la pobresa salarial és més generalitzada són sectors molts feminitzats i que tenen un gran pes a la ciutat, i on generalment hi ha més precarietat.**

Figura 36. Pobresa salarial segons sexe i sector d'activitat, 2022

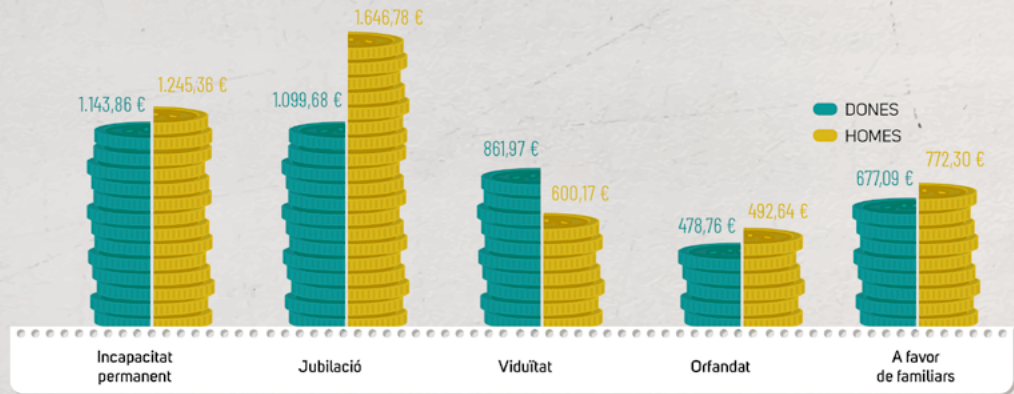
Font: Informe "Pobresa salarial a Barcelona 2022"

Una altra manera de poder analitzar les diferències de rendes provinents del treball remunerat és a través de les pensions contributives. Les dades mostren que, a gairebé totes les pensions contributives, **els homes reben més ingressos que les dones: en les pensions de jubilació (33% més), a favor de familiars (12%), incapacitat permanent (8%) i orfandat (3%)**. L'únic cas en què les dones reben una prestació superior és la viduitat, ja que aquesta es rep en funció del salari que percebia la parella difunta.

De totes les prestacions, cal destacar la pensió de jubilació, en què la diferència entre l'import que reben els homes i les dones és de gairebé 600 €. Les causes d'aquesta disparitat són les desigualtats que es troben en el mercat laboral i la manera com estan dissenyades les polítiques públiques de pensions, les quals premien trajectòries laborals tradicionalment masculinitzades (sense interrupcions, sense parcialitat, etc.). Aquesta diferència de salari té conseqüències importants en la qualitat de vida de les dones grans. No obstant això, cal tenir en compte que s'han introduït mecanismes de correcció en la legislació en matèria de pensions, tot i que a través de les dades de l'any 2021 no se'n pot analitzar l'efecte.

Pensió contributiva mitjana de la Seguretat Social

Barcelona, 2021

Font: Idescat, a partir de dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social.

4.2. La crisi de l'habitatge

4.2.1. Accés, condicions i situació de l'habitatge

La majoria de la població de la ciutat de Barcelona, segons les dades de l'Enquesta de cohesió urbana 2022¹⁹, viu en habitatges de lloguer o bé en habitatges de propietat totalment pagada. Les dades desagregades segons sexe assenyalen que, tot i que no hi ha diferències molt grans, **hi ha un percentatge més alt d'homes (59,4%) que de dones (53,5%) que viuen en un habitatge de propietat, sigui totalment pagada, amb pagaments pendents o per herència o donació. En canvi, hi ha un percentatge més alt de dones (43,1%) que d'homes (37,7%) que viuen en habitatges de lloguer.** En relació amb altres règims de tinença, com ara en cessió gratuïta (2,1% dones i 2,3% homes) o altres (1,4% i 0,6%), s'escurcen les diferències.

Figura 37. Règim de tinença de l'habitatge on es viu segons sexe, 2022

Font: Enquesta de cohesió urbana.

	Dones	Homes
En propietat totalment pagada	34,4%	37,9%
En propietat amb pagaments pendents	16,7%	19,2%
En propietat per herència o donació	2,4%	2,3%
En habitatge de lloguer	43,1%	37,7%
En cessió gratuïta	2,1%	2,3%
Altres	1,4%	0,6%
Total	100%	100%

D'altra banda, les dades de l'Enquesta de Serveis Municipals 2023²⁰ mostren que **la majoria de la població que viu de lloguer té un contracte a termini**, i al voltant del 16,5% té un contracte indefinit. Les diferències segons sexe no són molt grans, tot i que hi ha un percentatge lleugerament superior d'homes (81,9%) que de dones (77,9%)

19 Enquesta de cohesió urbana (2022). Institut Metròpoli

20 Enquesta de Serveis Municipals (2023). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/132002>

que disposa d'un contracte de lloguer a termini. En canvi, hi ha un percentatge més alt de dones (17,9%) que d'homes (14,9%) que tenen un contracte indefinit. Aquests estan relacionats amb els lloguers de renda antiga (contractes d'arrendament signats entre els anys 1950 i 1985), i les diferències percentuals poden estar relacionades amb l'esperança de vida més gran de les dones.

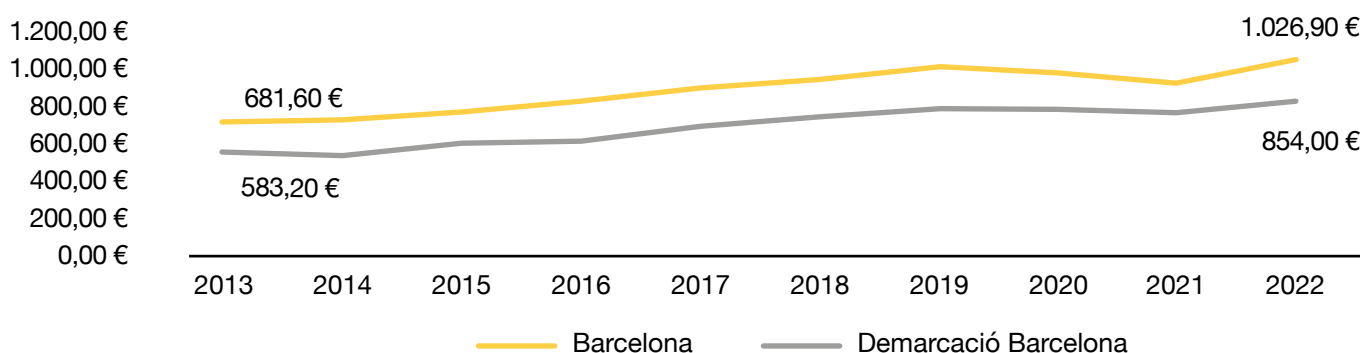
Figura 38. Tipus de contracte de lloguer segons sexe, 2023

Font: Enquesta de Serveis Municipals.

	Dones	Homes	Total
Contracte indefinit	17,9%	14,9%	16,5%
Contracte a termini	77,9%	81,9%	79,8%
Contracte a termini amb opció a compra	0,5%	0,5%	0,5%
Sense contracte	1,2%	1,1%	1,5%
NS/NC	2,6%	1,6%	2,1%

Pel que fa a l'accessibilitat i preu de l'habitatge, les dades de l'Observatori Local d'Habitatge de la Diputació de Barcelona²¹ mostren que **l'esforç econòmic del lloguer** (mitjana del preu anual de lloguer en relació amb la renda bruta familiar) **és del 43,31% i ha crescut un 6,43% en els últims 5 anys**. D'altra banda, **l'esforç econòmic de la compra** (quota mensual hipotecària per pagar per l'adquisició d'un habitatge en relació amb la renda bruta familiar mensual) **és del 53,76% i ha crescut un 20,11% en els últims 5 anys**. Cal tenir en compte que als últims anys hi ha hagut un augment progressiu del preu de l'habitatge: l'any 2013, el preu mitjà del lloguer a la ciutat de Barcelona era de 681,60 €, mentre que l'any 2022 va assolir els 1.026,9 €. Alhora, el preu de compravenda a la ciutat de Barcelona també mostra una evolució ascendent; l'any 2013 se situava en 2.718,96 €/m² i l'any 2022 en 4.380,37 €/m². És a dir, ens trobem en un **context d'encariment elevat del preu de l'habitatge**, tant pel que fa al lloguer com a la compra, **que contrasta amb un augment del nombre de persones empadronades (és a dir, més demanda d'habitatge a la ciutat) i un context d'empobriment creixent i de pèrdua de poder adquisitiu per al conjunt de treballadors i treballadores**.

Figura 39. Evolució del preu mitjà del lloguer, 2013-2023

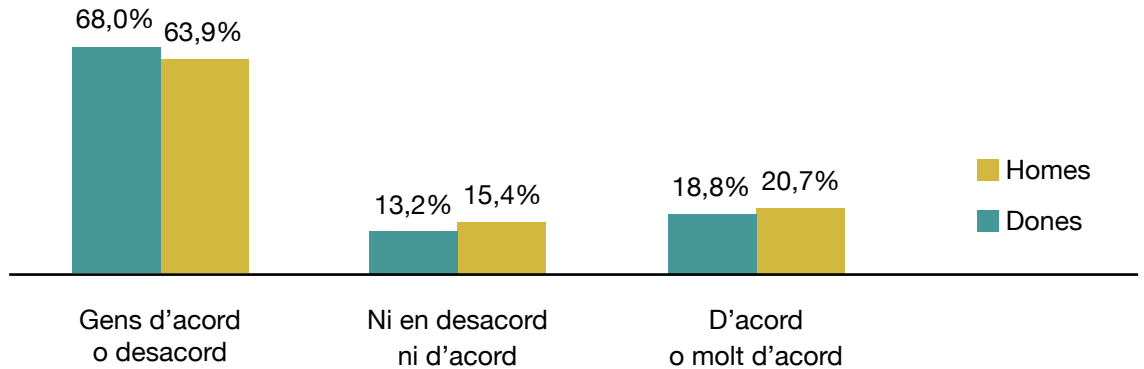
Font: Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. A partir de Generalitat de Catalunya. Secretaria de l'Agenda Urbana i Territori, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASÒL.

21 Indicadors Municipals d'Habitatge de la demarcació de Barcelona. Observatori Local d'Habitatge. Diputació de Barcelona. Disponible a: <https://media.diba.cat/diba/indicadors-habitatge/index.html>

De fet, el 68% de les dones i el 63,9% dels homes no estan d'acord amb l'afirmació "és fàcil trobar un habitatge que satisfaci les meves necessitats a un preu raonable".

Figura 40. Percentatge de valoració sobre la disponibilitat d'habitatge assequible segons sexe, 2022

Font: Enquesta de cohesió urbana.

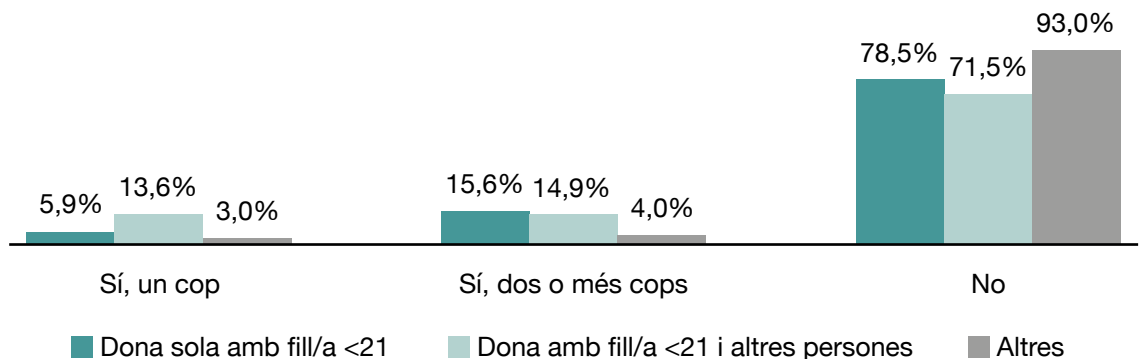

Les dificultats per fer front als costos de l'habitatge s'expressen, per exemple, amb les dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de l'any 2022: al voltant del 10% de la població ha endarrerit algun rebut o quota relacionada amb l'habitatge, i el **percentatge de dones que l'han endarrerit (11,3%) és superior al dels homes (7,7%)**.

D'aquestes dades, i tenint en compte que les condicions de vida de les dones, en línies generals, acostumen a ser pitjors que les dels homes, es pot deduir que elles poden tenir més dificultats per accedir i mantenir un habitatge. De fet, per considerar les diferències en l'impacte de gènere que té actualment l'accés a l'habitatge, es poden observar les dades referents a les llars feminitzades, com ara les **llars monomarentals**. Per exemple, segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona, tant les llars on viu una persona sola amb fills o filles de menys de 21 anys, com la resta de llars, destinaven un import mitjà al lloguer d'uns 819 €. No obstant això, la situació econòmica de les llars és molt variable, ja que no és igual haver de fer front al cost del lloguer amb un salari que amb dos o més salaris. En aquest sentit, en el cas de les llars que han endarrerit el pagament del lloguer o habitatge principal, s'observa que aquesta situació és molt més habitual en el cas de les llars monomarentals que a les altres llars. Concretament, **el 21,5% de les llars formades per una dona sola amb fills/es de menys de 21 anys i el 28,5% de les llars encapçalades per una dona amb fills/es de menys de 21 anys i altres persones²² han endarrerit almenys algun cop el pagament del rebut de lloguer o de l'habitatge principal, mentre que en la resta de llars aquest percentatge és del 7%.**

Figura 41. Percentatge de llars que tenen l'habitatge principal de lloguer segons si han endarrerit el pagament del rebut de lloguer o habitatge principal per dificultats econòmiques en els darrers 12 mesos, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona.

²² Aquestes poden fer referència a famílies on la persona adulta és un fill/a major d'edat o una altra persona dependent, entre altres opcions.

L'encariment dels preus de l'habitatge és indissociable amb el fenomen de la gentrificació, que segons l'informe "La gentrificació a la ciutat de Barcelona des d'una perspectiva de gènere: aproximació quantitativa" (2020)²³ es tracta d'un procés de substitució demogràfica de la població i que està lligada a l'arribada de població que pertany a grups socials amb un alt nivell de capital econòmic, social i cultural que provoca l'expulsió i el desplaçament de la població més vulnerable i amb nivells d'ingressos més baixos. Aquest fenomen també es vincula a la massificació turística i l'ús de l'habitatge de curt termini per a persones que fan estades puntuals a la ciutat, així com a les modificacions i la flexibilització en les formes d'arrendament (per exemple, lloguer per habitacions). D'altra banda, també es relaciona, entre altres situacions, amb les dificultats per poder negociar les condicions de lloguer amb els propietaris i les propietàries.

Des d'una perspectiva de gènere, l'informe esmentat abans exposa que les dones poden ser víctimes dels processos de gentrificació tant com potenciadores, alhora que s'extreu que les dones adultes que viuen en llars unipersonals en barris gentrificats pateixen un greuge doble respecte de la població masculina dels mateixos barris i de les dones de la resta de la ciutat. Si bé l'informe assenjala aquesta dinàmica, és important destacar que hi ha poques dades sobre l'impacte de la gentrificació en les dones i des d'una perspectiva de gènere i, per tant, seria important poder tenir més coneixement i dades sobre aquest fenomen.

23 López, Antonio i Sales, Joan (2020). "La gentrificació a la ciutat de Barcelona des d'una perspectiva de gènere: aproximació quantitativa". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/119273/1/MAQGentrificacioCED.pdf>

4.2.2. Sensellarisme i altres formes d'exclusió residencial

Una de les conseqüències més greus del fet de no poder fer front a l'encariment del preu de l'habitatge, així com de les dificultats per accedir-hi, és el sensellarisme.

Segons les dades presentades a l'informe "Viure al carrer a Barcelona" de la Fundació Arrels²⁴, **el 8% de les persones que viuen al carrer són dones, el 2% són dones trans o persones de gènere no-binari i el 90% són homes.** Segons aquest mateix informe, les dones acostumen a viure altres formes de sensellarisme diferents de les que impliquen viure directament al carrer, com ara viure a pisos sobreocupats, habitatges buits, pensions o cases de familiars o amistats, entre d'altres. No obstant això, les dones que viuen al carrer es troben en situacions més greus i, a més, estan més exposades a les violències masclistes i als abusos sexuals. D'altra banda, segons les dades extretes d'una enquesta efectuada a persones ateses en equipaments residencials de Barcelona²⁵, **cal destacar que la meitat de les dones sense llar ateses en equipaments de Barcelona (51%) no havien dormit mai al carrer. En aquest sentit, el sensellarisme femení és una realitat, però algunes de les seves expressions encara resten invisibilitzades.**

Figura 42. Temps que la població atesa als serveis residencials ha dormit al carrer segons sexe, abril 2021-gener 2022

Font: Sales, Albert (2021) "La dimensió metropolitana del sensellarisme: trajectòries de la població atesa als serveis residencials". Anuari Metropolità de Barcelona 2021 (IERMB I AMB).

	Dones	Homes
Mai no he dormit al carrer	51,0%	15,4%
Menys de 15 dies	17,4%	9,1%
Entre 15 dies i 3 mesos	4,1%	14,0%
De 3 mesos a un any	7,1%	18,6%
Entre 1 any i 3 anys	7,1%	14,5%
Més de tres anys	7,1%	10,9%
Altres, NS/NC, en blanc	6,1%	17,3%

Cal destacar que l'origen del 43% de les persones que viuen al carrer és extracomunitari, el 27% prové d'altres països comunitaris i el 28% de Catalunya o l'Estat espanyol. Segons les dades desagregades, el 45% dels homes van néixer en països extracomunitaris (pel que fa a les dones, el percentatge es redueix al 24%), i el 38% de les dones van néixer a Barcelona (en el cas dels homes, el percentatge es redueix al 13%). Tanmateix, tal com esmenta aquest informe, **les persones migrades es troben sobrerrepresentades entre les persones que viuen al carrer a la ciutat de Barcelona.**

En relació amb els motius pels quals van abandonar l'últim habitatge o allotjament estable, l'informe de la Fundació Arrels apunta que, **en el cas de les dones, les causes principals són els desnonaments (31%), els problemes amb la família (27%) i la separació de la parella (23%).** Per part dels homes, els principals motius són perdre la feina (27%), la separació de la parella (20%) i problemes amb la família (19%). A més, l'informe "El sensellarisme a Barcelona 2022"²⁶ mostra de manera més extensa els motius pels quals

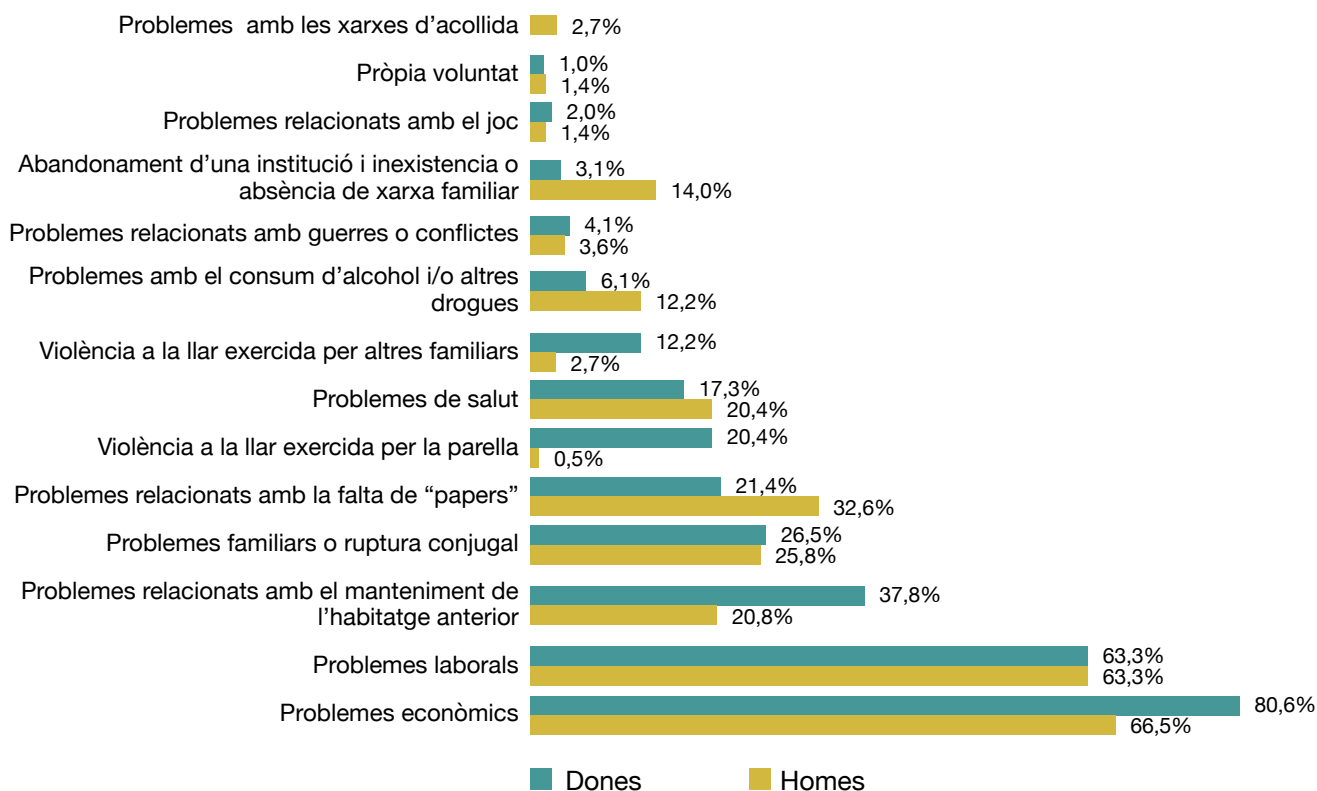
24 Arrels Fundació (2023). "Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar" (Informe #ningúdormintalcarrer núm 4). Disponible a: https://img.arrelsfundacio.org/wp-content/uploads/2023/03/informe_viure-al-carrer_BCN_num4_web.pdf

25 Sales, Albert (2021). "La dimensió metropolitana del sensellarisme: trajectòries de la població atesa als serveis residencials". Anuari Metropolità de Barcelona 2021 (IERMB I AMB). Disponible a: https://www.institutmetropoli.cat/wp-content/uploads/2022/07/ANUARI_IERMB_2021_Web.pdf

26 Sales, Albert (2022). "Diagnosi 2022. La situació del sensellarisme a Barcelona". Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar de Barcelona (XAPSELL). Disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/situacio-sensellarisme-barcelona-diagnosi-2022.pdf>

les persones ateses als equipaments i serveis de la Xarxa d'atenció a persones sense llar (XAPSLL) se'n van quedar sense. **Tant per a les dones com per als homes, els motius principals són els econòmics (80,6% dones i 66,5% homes) o els problemes laborals (63,3% per ambdós).** Els motius on destaca un percentatge més alt de dones responen a problemes relacionats amb el manteniment de l'habitatge anterior (37,8% i 20,8%). Alhora, cal destacar que el **20,4% de les dones expressen com a motiu de quedar-se sense llar la violència masclista** exercida per la parella, i el 12,2% assenyalen la violència exercida per altres familiars. A més, cal destacar que el **21,4% de les dones i el 32,6% dels homes es queden sense llar per problemes relacionats amb la situació administrativa.**

Figura 43. Motius pels quals es van quedar sense llar segons sexe, abril 2021-gener 2022

Nota: resposta múltiple

Font: "Diagnosi 2022. La situació del sensellarisme a Barcelona" (XAPSLL).

Malgrat no disposar de dades desagregades per sexe, cal tenir en compte que **des de 2013 fins a 2021 s'ha desnonat 55.325 persones a la ciutat, la qual cosa equival a 6.147 barcelonins i barcelonines l'any.** Aquestes dades es recullen a l'estudi "Qui desnona a Barcelona? Anàlisi del paper dels grans propietaris privats en les expulsions de la ciutat (2022)" de l'Observatori DESC²⁷. Segons el mateix informe, els grans tenidors (sobretot, empreses) són responsables del 41% dels desnonaments del període 2018-2019 a Barcelona, xifra que va augmentar fins al 51% durant els anys 2020, 2021 i 2022, segons el registre de la PAH. Des del mateix Observatori han creat un mapa interactiu per localitzar desnonaments i observar-ne l'evolució: a partir d'aquest mapa es pot comprovar que, **durant els anys 2018 i 2019, es van fer, de mitjana, gairebé dues convocatòries per dia laborable** i que l'any 2020 es van reduir les convocatòries de manera significativa probablement per l'efecte de les moratòries pel context pandèmic i les mesures de la Llei 24/2015. També s'extreu que **els barris afectats per la gentrificació i amb població amb rendes baixes és on es concentren més casos de desnonaments**, com Hostafrancs, Raval o Sants, entre d'altres.

27 Domingo, Guillem i Escorihuela, Irene (2022). "Qui desnona a Barcelona? Anàlisi del paper dels grans propietaris privats en les expulsions de la ciutat". Observatori DESC. Disponible a: https://observatoridesc.org/sites/default/files/publication/files/informe_quidesnona_web.pdf

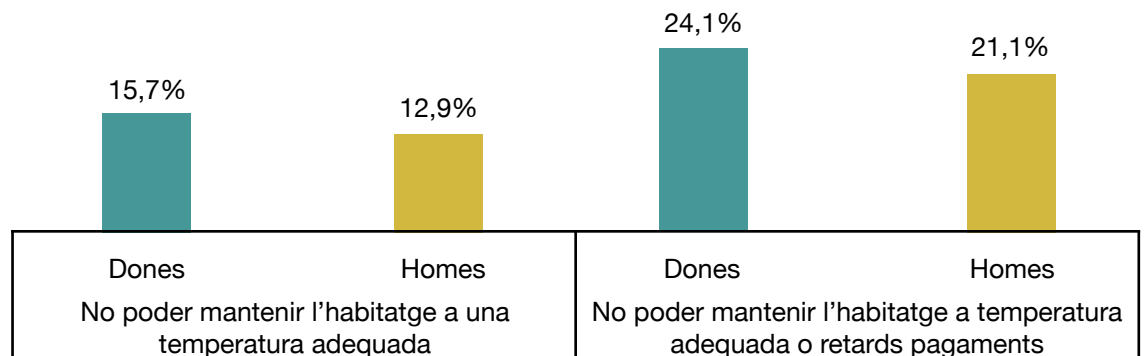
4.2.3. Pobresa energètica

Segons l'informe "La salut a Barcelona 2022"²⁸, la pobresa energètica, que es refereix a les dificultats per a accedir a subministraments bàsics per a la vida com la llum, l'aigua, el gas, etc., pot dependre de diversos factors, com el cost i l'accessibilitat a l'energia o la qualitat estructural de l'habitatge. En aquest sentit, es pot inferir que l'augment del cost dels subministraments bàsics pot estar tenint un impacte en les llars amb menys rendes o salaris, moltes encapçalades per dones.

Segons l'Enquesta de Salut, l'any 2021, **el 15,7% de les dones i el 12,9% dels homes no podien mantenir l'habitatge a una temperatura adequada en els mesos freds i els mesos càlids. Aquestes dades augmenten fins al 24,1% i el 21,1% si s'inclou el fet d'haver endarrerit el pagament d'alguna factura.**

Figura 44. Pobresa energètica i pobresa energètica total segons sexe, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

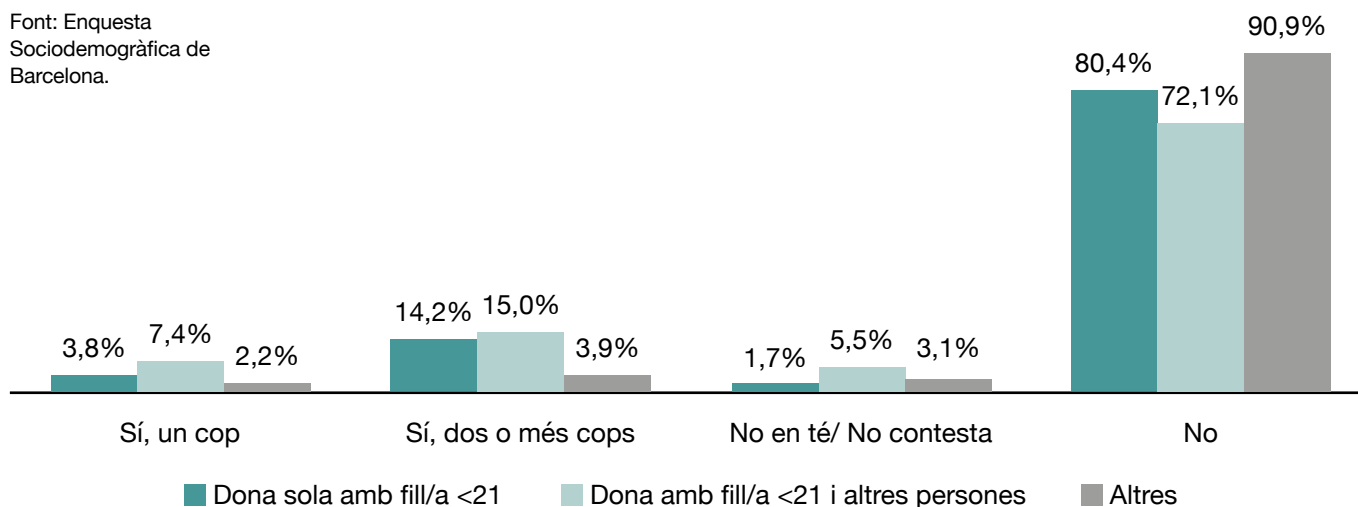
D'altra banda, segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de l'any 2022, s'observa que al voltant del 12,3% de la població té privació energètica. Aquestes dades mostren una dinàmica similar a les dades anteriors: **l'11,3% de les dones i el 7,7% dels homes tenen aquesta privació energètica.**

En aquest sentit, les dones estan lleugerament més afectades que els homes, si bé les diferències són petites. Aquí cal tenir en compte que aquests pagaments es fan en el marc de la llar, la qual cosa podria estar invisibilitzant situacions de desigualtat de gènere. De fet, si s'analitza el cas de les famílies monomarentals, llars que es troben molt feminitzades, es pot veure com aquesta mena de llars tenen una major dificultat per fer front al pagament de les factures o rebuts de serveis. Les dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona **mostren que el 18% de les llars encapçalades per una dona sola amb fills/es menors de 21 anys i el 22,4% de les llars encapçalades per dones amb fills/es menors de 21 anys i altres persones han endarrerit el pagament de factures o rebuts de serveis per dificultats econòmiques. En canvi, aquest percentatge es redueix al 6,1% pel que fa a la resta de les llars.**

28 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). "La salut a Barcelona 2022". Disponible a: <https://www.aspb.cat/docs/InformeSalut2022/#page=1>

Figura 45. Percentatge de llars que tenen l'habitatge principal de lloguer segons si han endarrerit el pagament de factures o rebuts de serveis (aigua, llum, gas, calefacció, comunitat, etc.) per dificultats econòmiques en els darrers 12 mesos. 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona.

Per acabar, en relació amb les persones que s'apropen als Punts d'Assessorament Energètic (PAE), segons l'informe "Estat de l'exclusió residencial: impactes de la Llei 24/2015 i altres mesures de resposta"²⁹, són les dones qui en fan un ús més habitual des de l'any 2018. Per exemple, l'any 2021 van anar al servei 8.571 dones i 4.517 homes. Cal tenir en compte que fer els tràmits relacionats amb els subministraments bàsics de la llar es pot entendre com una extensió de les tasques de cura de la llar i, per això, les dones acostumen a responsabilitzar-s'hi més que els homes.

D'altra banda, segons el mateix informe, l'any 2018, **la unitat convivencial que tenia més representació entre les usuàries del PAE eren, en primer lloc, dones que viuen soles (3.035), per davant de parelles amb fills/es (2.667) i parelles sense fills/es (2.740).** L'any 2020, moment que esclata la crisi de la COVID-19, aquest perfil es va veure modificat de manera considerable per la situació d'emergència: **les parelles amb fills/es van esdevenir el perfil més atès (4.118), seguit de les parelles sense fills/es (3.495) i les dones soles (2.992).** No obstant això, es continua mostrant que **les dones que viuen soles necessiten suport pel que fa al pagament i l'accés als subministraments bàsics.**

29 Delgado, Lucía (coord.) (2022). "Estat de l'exclusió residencial: impactes de la Llei 24/2015 i altres mesures de resposta". PAH, Aliança contra la Pobresa Energètica, Observatori DESC, Enginyeria Sense Fronteres i Agència de Salut Pública de Barcelona. Disponible a: https://observatoridesc.org/sites/default/files/publication/files/estat_exclusio_residencial_llei_242015.pdf

4.3. Aspectes de la feminització de la pobresa que cal destacar

- El nivell de pobresa de les dones és més alt que el dels homes (taxa AROPE, risc de pobresa i risc de pobresa severa), però les diferències no són molt elevades perquè els càlculs tradicionals del risc de pobresa consideren els ingressos del conjunt de la llar i no els individuals.
- El càlcul del risc de pobresa en supòsit d'autonomia de l'any 2020-2021 va mostrar que el 40,5% de les dones i el 29,4% dels homes de Barcelona es trobaven en una situació de risc de pobresa. A més, s'observa que el risc de pobresa de les dones és més alt tenint en compte diversos escenaris, i que el fet de tenir fills o filles accentua aquesta situació de vulnerabilitat, també per als homes.
- L'any 2022 hi va haver una bretxa salarial de gènere entre les persones residents a Barcelona del 17,1%. A més, el càlcul de la pobresa salarial va mostrar que 13,8% de les dones i l'11,4% dels homes estaven en risc de pobresa salarial. Alhora, les persones amb contractes temporals, jornades parcials o que ocupen categories professionals d'auxiliars administratiu/va i altres presentaven més risc de pobresa salarial. També es va fer patent que els sectors amb una pobresa salarial més generalitzada són sectors molts feminitzats.
- En relació amb les pensions, els homes rebien més ingressos que les dones: en les pensions de jubilació (33% més), a favor de familiars (12%), incapacitat permanent (8%) i orfandat (3%). Cal destacar la pensió de jubilació, on hi havia una diferència de gairebé 600 € entre el que rebien homes i dones.
- Pel que fa a l'habitatge, el percentatge d'homes que viuen en una propietat (59,4%) és més alt que el de dones (53,5%); en canvi, hi ha un percentatge més alt de dones (43,1%) que d'homes (37,7%) que viuen en habitatges de lloguer.

- Una gran part de la població no està d'acord amb l'afirmació "és fàcil trobar un habitatge que satisfaci les meves necessitats a un preu raonable" (68% de les dones i 63,9% dels homes).
- Es pot deduir que les dones poden tenir més dificultats per accedir i mantenir un habitatge per les pitjors condicions econòmiques que pateixen. En aquest sentit, les dades mostren que les llars monomarentals tenen més dificultats per accedir i mantenir l'habitatge en comparació amb la resta de llars.
- Hi ha un percentatge més alt d'homes que viuen al carrer, però cal tenir en compte que el sensellarisme femení és una realitat invisibilitzada. Els motius principals per viure al carrer són econòmics i laborals. Alhora, cal destacar que hi ha un percentatge important de dones que expressen com a motiu de quedar-se sense llar la violència masclista exercida per la parella, així com l'exercida per altres familiars.
- El 24,1% de les dones i el 21,1% dels homes no podien mantenir l'habitatge a una temperatura adequada en els mesos freds i els mesos càlids o han endarrerit algun pagament. Pel fet de disposar de condicions econòmiques més desfavorables, es dedueix que les dones poden patir més pobresa energètica, com en el cas de les famílies monomarentals, les quals pateixen més pobresa energètica que la resta.

5 La cura al centre

La cura és tota aquella activitat que té per objectiu donar resposta a les necessitats físiques, psicològiques i emocionals d'altres persones. Per exemple, educació, alimentació, higiene, àpats, etc. Aquestes tasques són imprescindibles per al sosteniment de la vida i del sistema socioeconòmic. No obstant això, les administracions públiques no sempre han cobert aquestes necessitats de cura, i hi ha una tendència a centralitzar aquesta responsabilitat en les famílies, alhora que la importància d'aquestes contrasta amb el seu menyspreu i invisibilitat social i econòmica.

El fet de responsabilitzar la família com a proveïdora de cura fa que es reproduïxin desigualtats de gènere, ja que són les dones qui generalment i tradicionalment se n'han fet càrrec. A més, protagonitzen aquestes tasques tant en el context de la comunitat com en el marc de les relacions mercantils, això és, el treball domèstic i de cures remunerat. De fet, l'organització social actual de la cura genera també desigualtats segons la classe social, ja que deixa en mans de les condicions econòmiques de cada família la possibilitat de tenir un suport o externalitzar aquestes tasques. Això implica que un col·lectiu important de dones, sobretot migrades, estiguin duent a terme aquestes tasques de manera molt precaritzada i vulnerable.

Altrament, el fet que les dones siguin les cuidadores principals també es relaciona amb el concepte de pobresa de temps, el qual es vincula al fet de no tenir temps disponible per poder dur a terme les activitats que per a una persona són necessàries, importants o satisfactòries. Aquesta pobresa de temps o falta de temps propi està directament entrecruada amb el gènere, ja que, com que són les dones qui es fan càrrec de les tasques no remunerades, això limita la seva disponibilitat per dur a terme o participar en altres activitats.

5.1. Percepcions socials sobre la cura

Les dades de l'Enquesta Òmnibus³⁰ de l'any 2022 mostren que, en una puntuació d'entre 0 i 10, els i les residents a Barcelona **atorguen de mitjana un 8,8 d'importància a les tasques de cura de les persones. A més, la valoració mitjana de dones i homes és similar, tot i que les dones fan una valoració lleugerament superior (puntuació de 9 les dones i 8,5 els homes)**. Tenint en compte les puntuacions de manera més desglossada, s'observen diferències per sexe: **el 39,5% dels homes valoren les tasques de cura de les persones com a molt importants, mentre que aquest percentatge ascendeix al 52,2% en el cas de les dones, una diferència del 12,7%**.

Tanmateix, si s'agrupen les puntuacions (0-4, 5-6 i 7-10) no hi ha moltes diferències entre dones i homes.

Figura 46. Importància que s'atorga a les tasques de cura de les persones, escala del 0 al 10, 2022

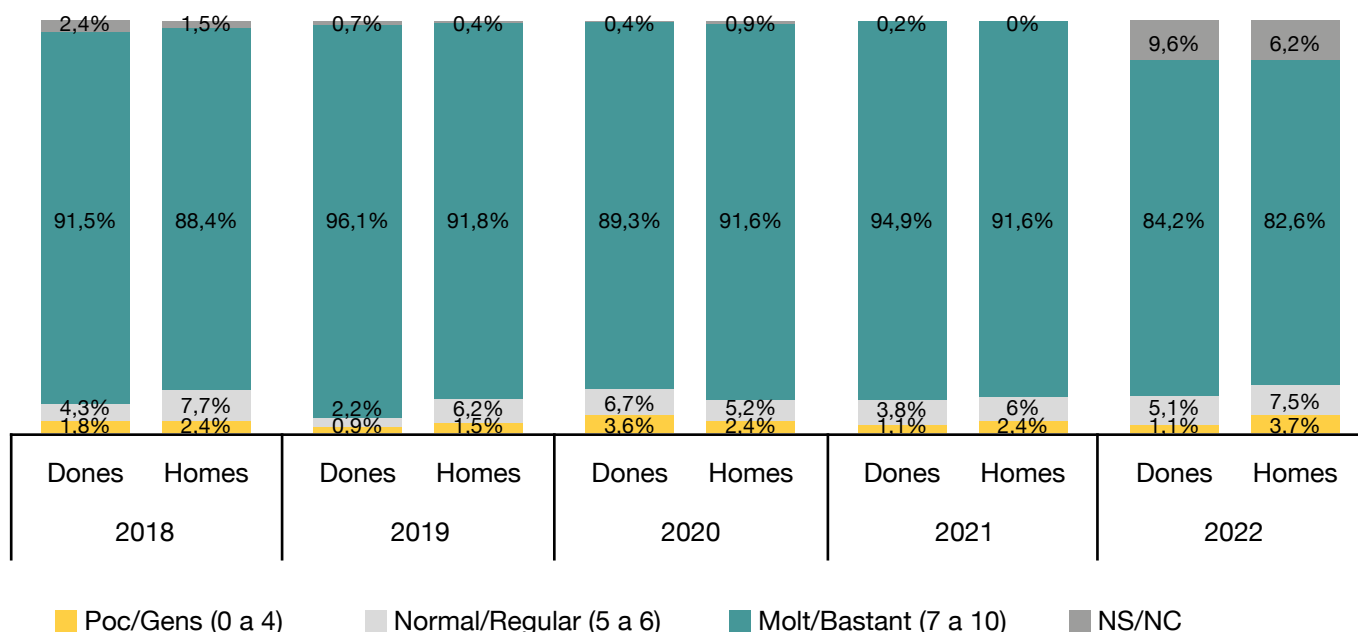
Font: Enquesta Òmnibus

	Homes	Dones	Total
Poc/Gens (0 a 4)	3,7%	1,1%	2,3%
Normal/Regular (5 a 6)	7,5%	5,1%	6,3%
Molt/Bastant (7 a 10)	82,6%	84,2%	83,4%
NS/NC	6,2%	9,6%	8,0%
Valoració mitjana	8,5	9	8,8

L'evolució de les dades sobre la **valoració de la importància de les tasques de cura des de l'any 2018 al 2022 mostra que no hi ha grans variacions amb el pas dels anys**, tampoc durant els anys de pandèmia i postpandèmia, quan la crisi va posar de manifest els riscos socials i econòmics de no disposar d'un sistema d'organització de les cures racional i digne. Ara bé, **generalment, la població, tant homes com dones, valora les cures com a bastant o molt importants**. També es pot veure que les diferències segons sexe no són gaire grans; malgrat la tendència a haver-hi un percentatge de dones que consideren que les tasques de cura són molt o bastant importants. Cal destacar que, l'any 2022, el percentatge referent a “no ho sé” o “no contesta” va augmentar i es va situar entre el 9,6% i el 6,2%.

30 Enquesta Òmnibus (desembre de 2022). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <http://hdl.handle.net/11703/132070>

Figura 47. Evolució de la importància que s'atorga a les tasques de cura de les persones, escala del 0 al 10, 2018-2022

Font: Enquesta Òmnibus

En relació amb l'edat de les persones enquestades, l'any 2022, la mitjana no va variar gaire segons els grups d'edat, tot i que el percentatge de persones que va valorar la puntuació màxima, un 10, va ser més alt entre els 25-34 anys i el 45-54 anys (50,6% i 50,9%, respectivament). A més, cal destacar que el percentatge més baix va estar en les persones de més de 64 anys, amb un 39,4%.

A més de saber la importància que cadascú atorga a les tasques de cura de les persones d'acord amb les seves experiències personals, l'Enquesta Òmnibus també va demanar sobre la **percepció de com valora la cura la societat en general**. Aquesta pregunta ofereix una mirada més global sobre aquest aspecte. La valoració mitjana global (0 = gens i 10 = molta importància) **va ser de 4,8 en total, 4,4 per les dones i 5,3 pels homes. Així doncs, les dones puntuen aquest aspecte de manera menys optimista que els homes**. En aquest sentit, si bé es considera que les cures són importants, es fa una valoració molt crítica pel que fa a la valoració social, i aquesta posició és més clara en el cas de les dones: un 43,6% de dones i un 34,2% d'homes puntuen poc o gens (0 a 4) i un 33,2% dels homes i un 23,7% de les dones puntuen molt o bastant (7 a 10).

En resum, hi ha un **contrast entre la valoració social de la cura i la importància que les persones enquestades li donen a les tasques de cura de les persones**.

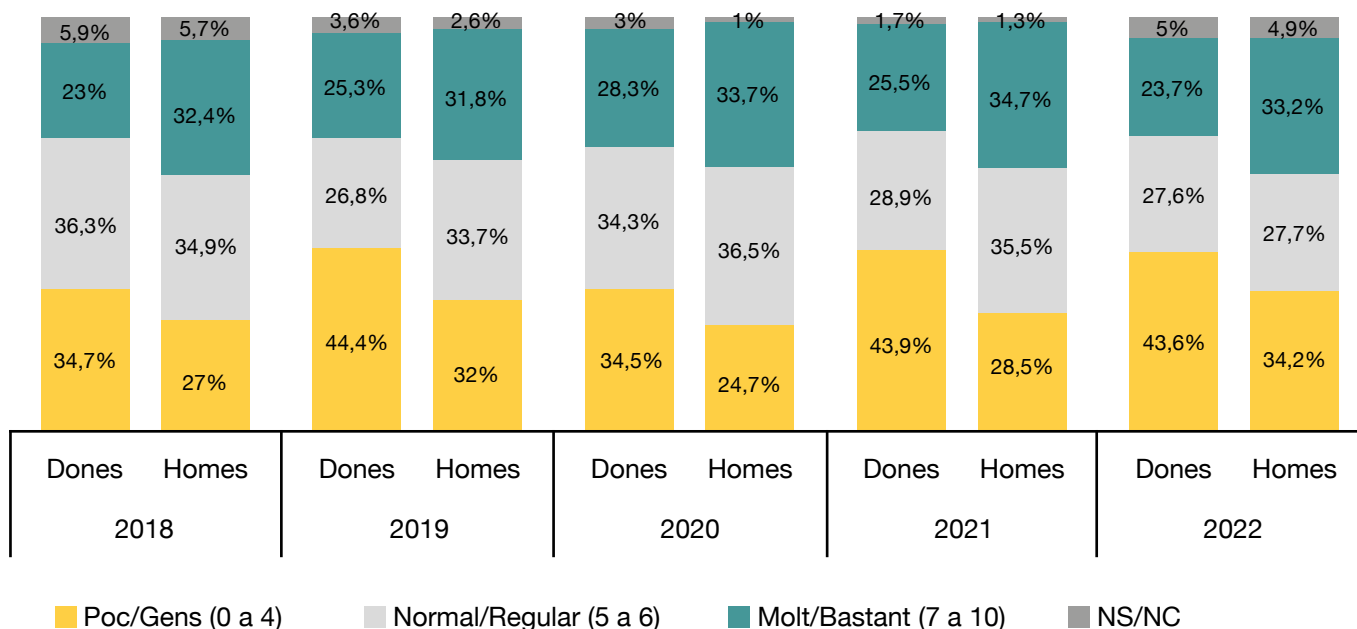
Figura 48. En quina mesura es valora socialment la cura, escala del 0 al 10, 2022

Font: Enquesta Òmnibus

	Dones	Homes	Total
Poc/Gens (0 a 4)	43,6%	34,2%	39,3%
Normal/Regular (5 a 6)	27,6%	27,7%	27,7%
Molt/Bastant (7 a 10)	23,7%	33,2%	28,1%
NS/NC	5,0%	4,9%	5,0%
Valoració mitjana	4,4	5,3	4,8

Si es posa atenció en l'evolució de la valoració al llarg dels anys, s'evidencia que des del 2018 les dones puntuen pitjor que els homes la valoració social de la cura. Cal destacar com els anys 2019 i 2021 va augmentar la diferència entre dones i homes entre les persones que van puntuar poc o gens.

Figura 49. Evolució sobre el percentatge de valoració social de la cura, escala del 0 al 10, 2018-2022

Font: Enquesta Òmnibus

Si s'observen les valoracions per grups d'edat, la mitjana general l'any 2022 va oscil·lar entre 5,6 i 4,5, la qual cosa demostra que no hi va haver diferències molt destacables entre grups. Hi va haver un percentatge més baix de persones que van puntuar poc o gens en els grups de població més joves i més grans, concretament, el 28,7% del grup de 16-24 anys, el 36,2% del grup de 55-64 anys i el 33,6% del grup de més de 64 anys, mentre que, en els altres grups d'edat, el percentatge es va situar entre el 44% i 46%.

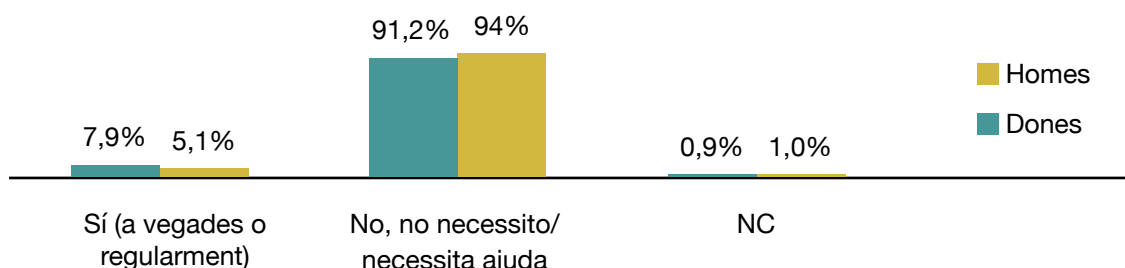
5.2. Necessitats i xarxes informals de cura

En els últims anys s'han donat diversos canvis sociodemogràfics: la tendència creixent de l'envelliment poblacional, l'augment de la taxa d'ocupació de les dones, la transformació de la composició de les llars (que han passat de ser llars extenses a llars on conviu la família nuclear), etc. Tots aquests canvis han fet que les necessitats de cura cada cop més grans no es puguin cobrir o es cobreixin amb dificultat per part de qui tradicionalment se'n feia càrrec: la família (i, dins d'aquesta, les dones).

Segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de 2022³¹, el **7,9% de les dones i el 5,1% dels homes necessitaven ajuda o acompanyament d'altres persones per dur a terme les activitats bàsiques de la vida regularment o a vegades.**

Figura 50. Necessitat d'ajuda i companyia de tercers per dur a terme les activitats bàsiques diàries, 2022

Font: Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona.

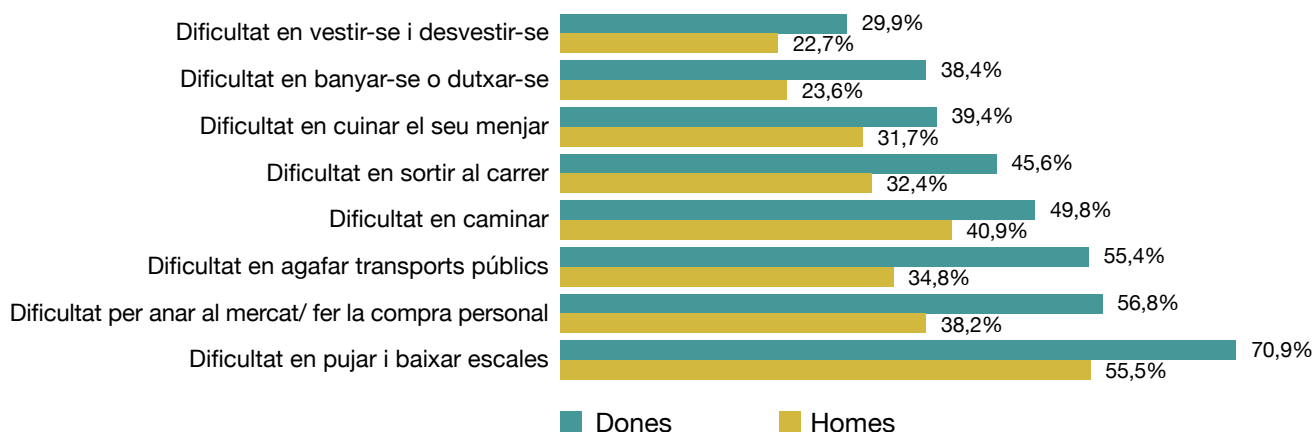

D'altra banda, segons l'Enquesta de Salut de Barcelona³² de l'any 2021, una gran part de les persones de 65 anys i més mostraven dificultats per dur a terme activitats quotidianes. En línies generals, les **dones tenen més dificultats que els homes per dur a terme totes les activitats quotidianes, especialment pel que fa a pujar o baixar escales (70,9% dones i 55,5% homes), fer la compra (56,8% i 38,2%), agafar transport públic (55,4% i 34,8%), sortir al carrer (45,6% i 32,4%) i, una mica menys, cuinar (39,4% i 31,7%), dutxar-se (38,4% i 23,6%) o vestir-se (29,9% i 22,7%).** Això pot anar relacionat amb el fet que l'esperança de vida de les dones és més elevada i, en conseqüència, hi poden aparèixer més situacions de manca d'autonomia per fer activitats de la vida quotidiana.

31 Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona (2022). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/133448>

32 Enquesta de Salut de Barcelona (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB). Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquestes-de-salut/>

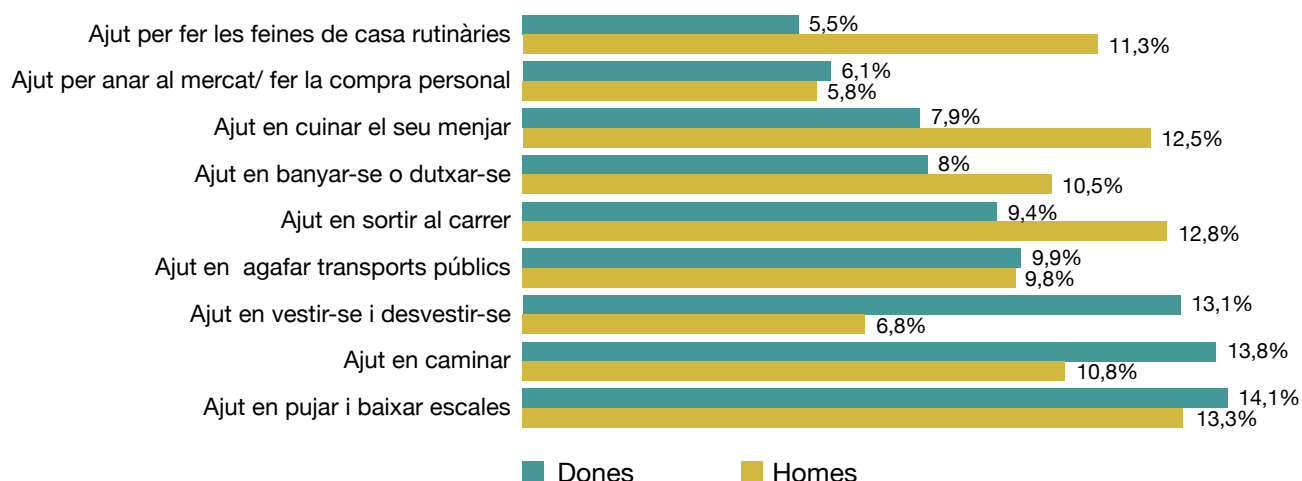
Figura 51. Percentatge de persones de 65 anys i més amb força dificultat o que no poden dur a terme activitats quotidianes, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

Alhora, cal destacar el **percentatge de la població de 65 anys que té limitacions per fer activitats quotidianes i necessita ajuda, però que no disposa d'aquest suport**. Aquest percentatge varia en funció de l'activitat quotidiana i segons el sexe: les activitats quotidianes on hi ha més necessitat de suport són pujar i baixar escales (14,1% dones i 13,2% homes), caminar (13,8% i 10,8%), sortir al carrer (9,4% i 12,8%) o agafar el transport públic (9,9% i 9,8%). **Les diferències de gènere són més altes pel que fa a la necessitat d'ajuda per vestir-se i desvestir-se, on les dones tenen més necessitats no cobertes (13,1% i 6,8%) i, per contra, en el cas dels homes, són les feines de casa (5,5% i 11,3%) o cuinar (7,9% i 12,5)**. Cal tenir en compte que les tasques on els homes senten que tenen menys suport són les que tradicionalment han fet sobretot les dones en el marc de la llar i que s'associen als rols de gènere.

Figura 52. Percentatge de persones de 65 anys i més que necessiten ajuda per fer activitats quotidianes i no la tenen, 2021

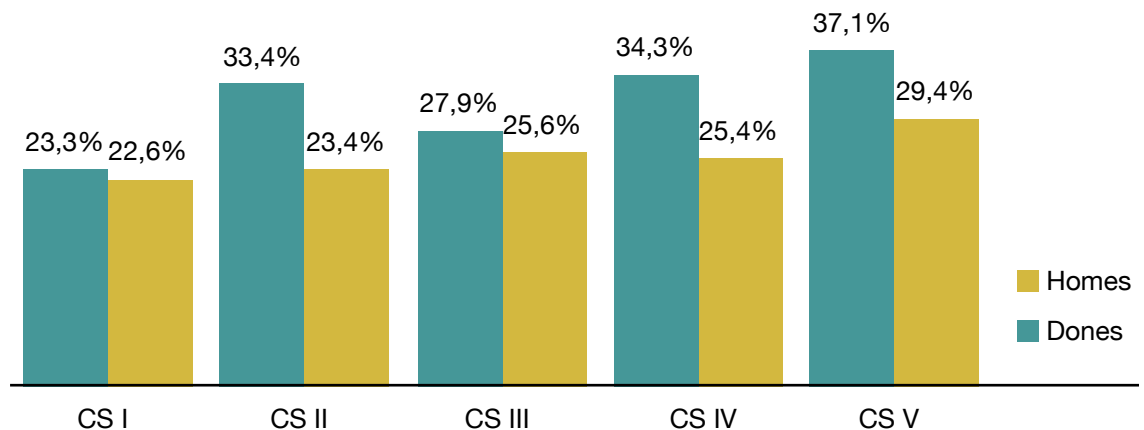
Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

Tanmateix, la cura no és només dur a terme tasques de suport relacionades amb les activitats domèstiques quotidianes (netejar, vestir-se, fer el menjar, fer la compra...), sinó que també té una dimensió emocional i de suport mental. Per aquest motiu, és important fer referència al fenomen de la **soledat no volguda**, molt associat a les persones amb necessitats de cura i amb un impacte clau en les persones grans. Segons l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 2021, el **30,3% de les dones i el 24,8% dels homes sentien que els hi mancava aquesta companyia a vegades o molt sovint. A més, el 25,1% de les dones i el 17,5% dels homes se sentien sols/soles a vegades, sovint o molt sovint.** En aquesta mateixa línia, les dades de l'Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència de l'Àrea Metropolitana de Barcelona³³, **mostren percentatges més elevats de sentiments de solitud i aïllament relacional en el cas de les dones**, com en el cas de les persones que senten que els falta companyia (13,9% de dones respecte de l'11,1% dels homes), que s'han sentit sols/es (13,6% i 8,3%), que han sentit que no podien comptar amb els altres (12,4% i 9,5%) o que s'han sentit aïllats/des o exclosos/es pels altres (7,5% i 6,9%). Així, doncs, el fenomen de la soledat no volguda afecta una mica més les dones.

A partir de les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona, **s'observen diferències clares segons classe social pel que fa a la sensació de sentir manca de companyia: tant per als homes com per a les dones, aquesta sensació augmenta a mesura que empitjoren les condicions socioeconòmiques de vida.** Cal destacar que, per a tots els grups, les dones són les qui més senten que els falta companyia. A més, cal assenyalar que **les persones de més de 65 anys mostren uns percentatges més elevats pel que fa a la sensació de soledat i de manca de companyia**, especialment en el cas de les dones.

Figura 53. Percentatge de població de 15 anys i més que sent que li manca companyia a vegades, sovint o molt sovint segons sexe i classe social³⁴, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

33 Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència (2022). Institut Metròpoli

34 Les classes socials són: CSI = Personal directiu de l'administració i d'empreses amb més de deu persones assalariades. Professions associades a titulacions de segon i tercer cicle.
 CSII = Personal directiu d'empreses amb menys de deu persones assalariades. Professionals associades a titulacions de primer cicle universitari. Artistes i esports.
 CSIII = Personal administratiu, dels serveis de protecció i seguretat, personal per compte propi, personal supervisor de persones treballadores manuals.
 CSIV = Persones treballadores manuals qualificades i semiqualficades
 CSV = Persones treballadores no qualificades

Segons l'Enquesta de Cohesió Urbana de l'any 2022³⁵, davant d'alguna dificultat, la majoria de la població de Barcelona acostuma a acudir a familiars o amics/amigues. En aquest sentit, davant d'una situació de malestar psicològic o emocional (33,9%), manca de recursos econòmics (59,2%) o bé davant problemes per trobar feina (55,4%), la majoria de les persones ha recorregut majoritàriament a familiars o amics/amigues. Davant d'altres circumstàncies, també s'adrecen a institucions, per exemple, davant els problemes d'accés a l'habitatge (43,2%), si bé el 35,5% en aquest context han demanat suport a la família. Finalment, davant una malaltia física, el 54,9% ha anat a serveis públics, i un 23,1% a familiars. **Amb tot, es destaca la rellevància de la xarxa familiar per fer front a les dificultats de la vida quotidiana.** Aquesta realitat també s'observava fa anys en relació amb la cura d'infants: segons les dades de l'any 2017 de la mateixa enquesta, les dones demanaven ajuda als seus pares/mares en una proporció més gran que els homes. Les dades catalanes de l'Enquesta de joventut de Catalunya de 2022³⁶ també mostren la tendència a buscar suport en els avis o àvies o altres familiars davant la necessitat de fer front a la cura d'infants.

D'altra banda, l'Enquesta Òmnibus de l'any 2022 pregunta sobre qui hauria de tenir la responsabilitat de l'assistència d'infants, gent gran, persones malaltes o amb discapacitat. En primer lloc, es considera que els serveis públics tenen molta o bastant responsabilitat (76,5% de les dones i el 79,5% dels homes), seguit de les dones familiars de primer grau (71,8% i 74,5%), els homes familiars de primer grau (69,4% i 72,4%), els serveis privats (64,3% i 62,4%) i la comunitat (50,9% i 53,3%). **Tot i que s'apunta a la necessitat que els serveis públics es facin més responsables de la cura, continua destacant la centralitat de la família com a proveïdora important.**

Figura 54. Valoració mitjana sobre en qui hauria de recaure la responsabilitat de l'assistència d'aquestes persones (infants, gent gran, persones malaltes o amb discapacitat) (0 gens responsabilitat, 10 molta responsabilitat) segons sexe, 2022

Font: Enquesta Òmnibus

	Dones familiars de primer grau		Homes familiars de primer grau		Serveis públics		Serveis privats		Món comunitari	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
Poca/Gens responsabilitat (0 a 4)	8,1%	7,3%	7,7%	7,1%	6,2%	4,9%	13,6%	14,7%	18,3%	18,6%
Normal/Regular (5 a 6)	17,3%	16%	19,7%	18,4%	13,6%	13,3%	16,9%	19,7%	24,6%	25,5%
Molta/Bastant responsabilitat (7 a 10)	71,8%	74,5%	69,4%	72,4%	76,5%	79,5%	64,3%	62,4%	50,9%	53,3%
NS/NC	2,8%	2,1%	3,2%	2,2%	3,7%	2,4%	5,2%	3,3%	6,2%	2,6%
Valoració mitjana	7,9	7,8	7,8	7,8	8	8,2	7,2	7,1	6,5	6,5

35 Enquesta de Cohesió Urbana (2022). Institut Metròpoli.

36 Verd, Joan Miquel; Julià, Albert i Valls, Francesc (2023). Enquesta a la joventut de Catalunya 2022. Volum 1, 2 i 3. Disponible a: <https://dretssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/EJC22-Verd-JM-Julia-AValls-FCoord-Enquesta-joventut-de-Catalunya-2022-Volum-1-2-i-3>

5.3. Provisió pública de la cura

Pel que fa a la cura de llarga durada, de les diverses prestacions i serveis actius per a persones amb dependència, s'observa que la majoria són per a cuidadors/es no professionals (29,85%). Aquesta prestació, tot i que segons la legislació es considera excepcional, és la més representativa i reforça el vincle entre cura i família, ja que s'atorga a una persona familiar per poder dur a terme les cures de la persona dependent. Seguidament, s'atorga l'ajuda del servei d'atenció domiciliària (28,83%) i teleassistència (28,17%). La resta de serveis i prestacions representen un percentatge molt baix del total i, de fet, es mostra com el nombre de persones que reben suport de serveis públics importants, com les residències o centres de dia, és reduït.

Figura 55. Persones que reben prestacions i serveis per a persones amb dependència, 2021

Font: Informe "Les persones cuidadores al municipi de Barcelona", a partir de dades facilitades per l'Ajuntament de Barcelona.

	Núm.	%
Prestació Cuidador/a no professional	17.608	29,85%
Servei d'atenció domiciliària	17.005	28,83%
Teleassistència	16.616	28,17%
Vinculada a residència	2.894	4,91%
Centre de dia	2.659	4,51%
Vinculada a SAD	1.282	2,17%
Prestació assistent personal	326	0,55%
Vinculada a centre de dia	305	0,52%
Residència	261	0,44%
Assistent personal	27	0,05%

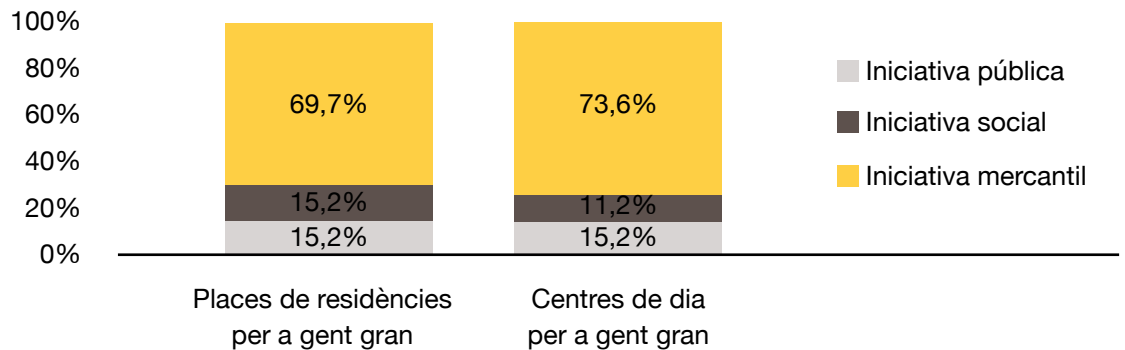
Segons les dades del portal Hermes de la Diputació de Barcelona³⁷, per cada **1.000 habitants majors de 65 anys i més, hi ha 77,70 places residencials a la ciutat i, d'aquestes, 54,2 són d'iniciativa mercantil**. Aquestes dades són inferiors a les de la província de Barcelona, que disposa de 82,71 places residencials per cada 1.000 habitants. Cal destacar que, a la ciutat de Barcelona al voltant del 70% de les places

37 Portal Hermes. Informació Estadística Local. Diputació de Barcelona. Disponible a: <https://www.diba.cat/hg2/menu.asp?mnid=4>

de residències i de centres de dia per a gent gran són privades. **Per tant, aquesta necessitat de cura no és accessible al conjunt de la població que la necessita i**, tal com s'ha esmentat abans, això repercuteix en la vida de les dones com a proveïdores principals de la cura en el marc de la família.

Figura 56. Places en residències i centres de dia per a gent gran segons iniciativa, 2022

Font: Hermes. Diputació de Barcelona, a partir d'Idescat.

En el cas de la cura de criatures, un dels recursos existents són les escoles bressol. Segons l'Informe d'inici del curs escoles del curs 2022-2023³⁸, **el 25% de les criatures estaven escolaritzades en una escola bressol respecte del total de la població d'entre 0 i 2 anys empadronada**. Aquest percentatge varia entre els districtes; els que tenen un nivell d'escolarització més alt són Horta-Guinardó (32%), Sant Martí (31%), Gràcia i Sant Andreu (28%). Els districtes amb menys escolarització en escoles bressol són Sarrià-Sant Gervasi (14%), l'Eixample (18%) o les Corts (19%). Aquestes dades també poden tenir relació amb la capacitat d'externalitzar aquestes cures per part de les famílies o la possibilitat de demanar permisos de conciliació, entre d'altres.

Pel que fa a la demanda d'escoles bressol, **el curs 2022-2023 es va atendre el 56,8% de la demanda, és a dir, de les sol·licituds per tenir-ne accés**. Els districtes amb un percentatge més alt de demanda atesa són Sant Martí (69,8%) i Ciutat Vella (62,5%). Per contra, els que tenen una demanda no atesa més alta són l'Eixample i les Corts. Així, doncs, **tot i que hi ha un percentatge alt de demanda, més del 40% de les sol·licituds no s'atenen**.

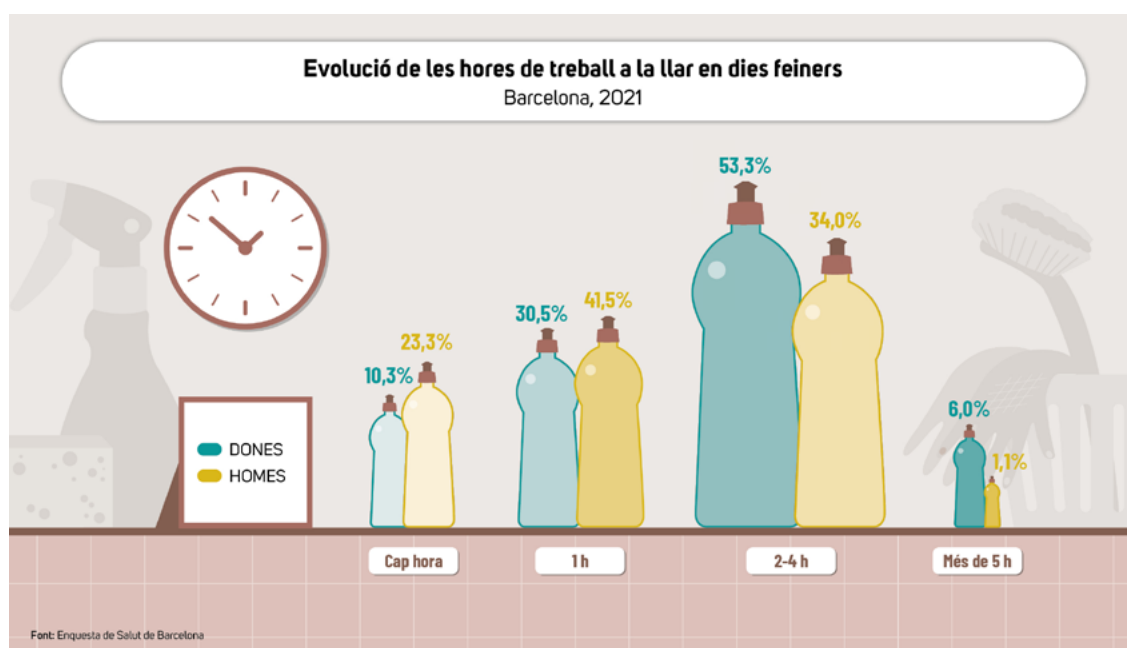
En conclusió, hi ha diverses classes de necessitats de cura, però les institucions públiques no en cobreixen la demanda. D'aquesta manera, continua havent-hi una centralitat de la família per a la provisió d'aquesta de cura, la qual cosa, com veurem, té conseqüències en la vida quotidiana, principalment, de les dones.

38 Ajuntament de Barcelona (2022). "Informe d'inici del curs escolar 2022-2023". Comissió de Drets Socials. Disponible a: https://es.slideshare.net/Barcelona_cat/informe-dinici-del-curs-escolar-20222023

5.4. Temps, corresponsabilitat i pobresa del temps

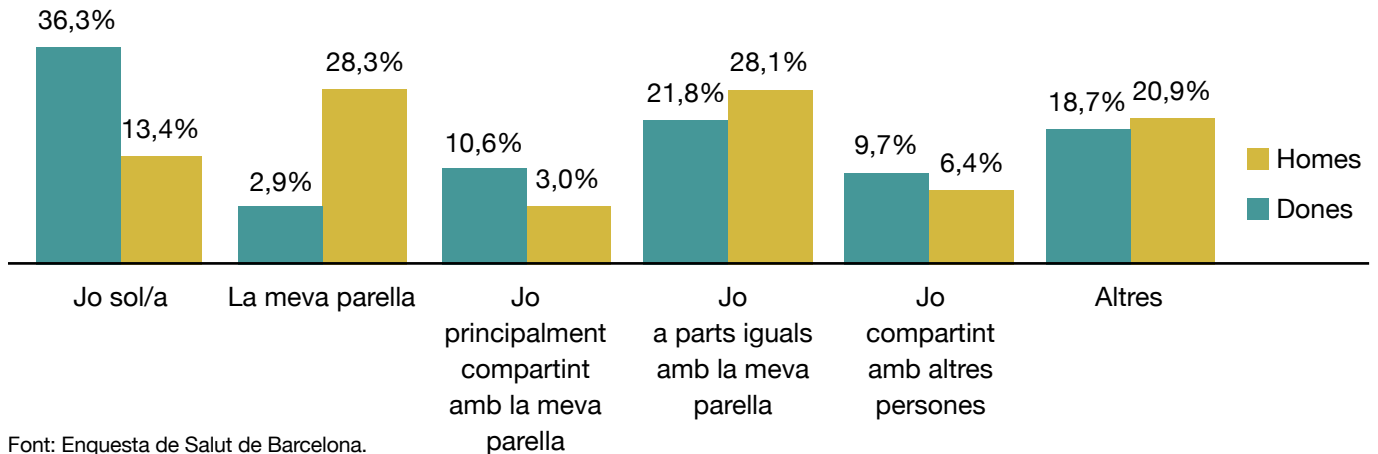
Des d'una perspectiva de gènere i interseccional, la diagnosi sobre l'abordatge de la cura ha de passar per l'anàlisi dels usos dels temps i la falta de temps. Les dones, especialment les que es troben en situacions de vulnerabilitat, acostumen a suportar la càrrega de treball de cura i domèstic sense remunerar de manera més acusada. Això també té relació amb la sensació de falta de temps (la pobresa del temps) i impacta en totes les esferes de la vida quotidiana (ocupació, participació, salut, etc.).

L'Enquesta de Salut de Barcelona permet veure les diferències segons gènere: l'any 2021, **el 53,3% de les dones dedicaven entre 2 i 4 hores diàries en dies feiners al treball domèstic a la llar, mentre que aquest percentatge era molt inferior en el cas dels homes (34%)**. També es mostren diferències entre dones i homes en relació amb les **persones que assumeixen no dedicar cap hora de treball de la llar, concretament, el 10,3% i el 23,3%, respectivament**. Per tant, **les dones tenen més càrrega de treball domèstic que els homes**. A més, si es compara amb les dades de l'any 2011, **no s'observen grans modificacions en el repartiment de tasques segons sexe ni un augment de la corresponsabilitat, ja que les diferències de gènere encara són elevades**. Els canvis principals que es poden destacar entre els anys 2011 i 2021 són la reducció de les hores de treball domèstic a la llar, tant per les dones com pels homes.

Segons dades de la mateixa enquesta, hi havia un percentatge més alt de dones que d'homes que consideraven que s'encarregaven elles soles de les feines de la llar (36,3% dones i 13,4% homes) o bé que ho fan de manera principal compartides amb la parella (10,6% i 3%). En canvi, els homes consideraven en un grau més elevat que les feia la seva parella (28,3% dels homes i el 2,9% dones). D'altra banda, hi va haver una part destacable de la població que considerava que les compartia amb la seva parella, tot i que els homes ho percebien més que les dones (21,8% i 28,1%).

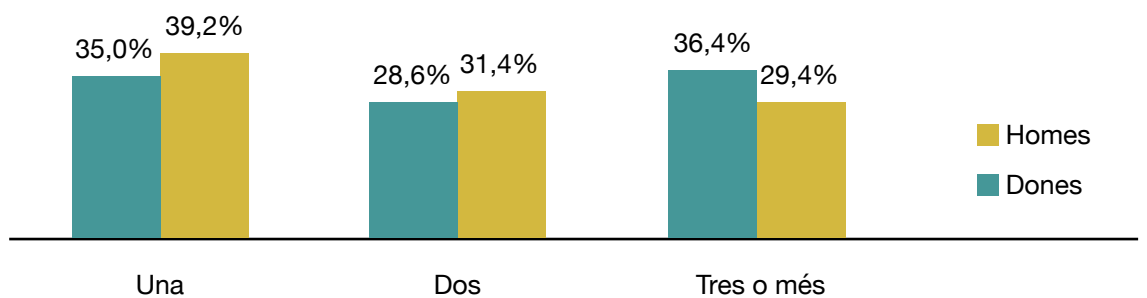
Figura 57. Qui s'ocupa principalment de les feines de la llar segons sexe, 2021

Pel que fa a les tasques de cura, també s'observen diferències de gènere tant en el temps dedicat com en qui té la responsabilitat d'ocupar-se'n principalment. De les persones que declaraven dedicar tres o més hores al dia a les cures, el 36,4% són dones i el 29,4% són homes.

Figura 58. Hores diàries dedicades a les cures segons sexe, 2021

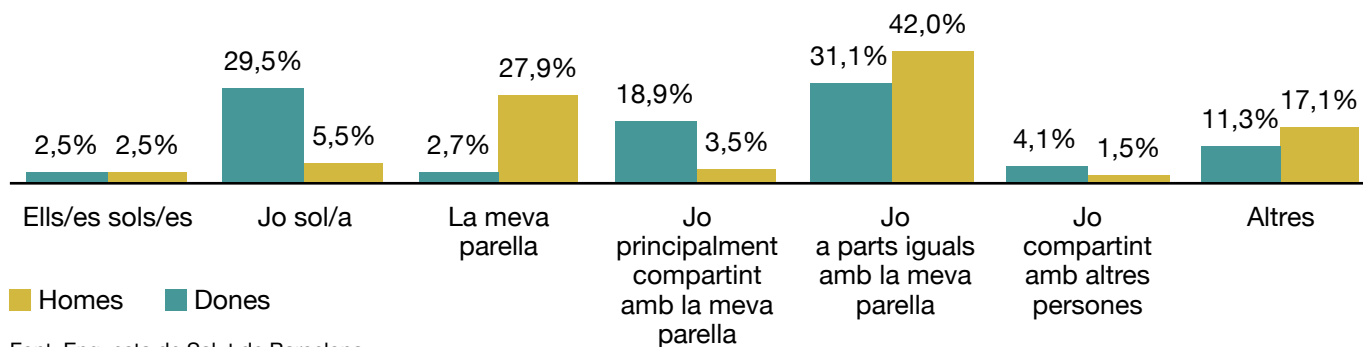
Font: Informe "De la pobresa de temps al temps per a la vida" a partir de l'Enquesta de Salut de Barcelona³⁹

Pel que fa a qui duu a terme la cura de les persones menors de 15 anys, també s'observen diferències per sexe: el 29,5% de les dones van contestar que s'ocupaven elles soles de la cura, davant el 5,5% dels homes. En canvi, els homes van contestar més que ho feia la seva parella (27,9% dels homes i el 2,7% de les dones). A més, un percentatge més alt d'homes (42%) que de dones (31,1%) consideraven que ho feien de manera compartida.

39 Ruiz, Sonia; Monge, Georgina; Martí, Blai i Paricio, Ana (2023). "De la pobresa de temps al temps per a la vida. Aproximacions teòriques i orientacions pràctiques". Ajuntament de Barcelona.

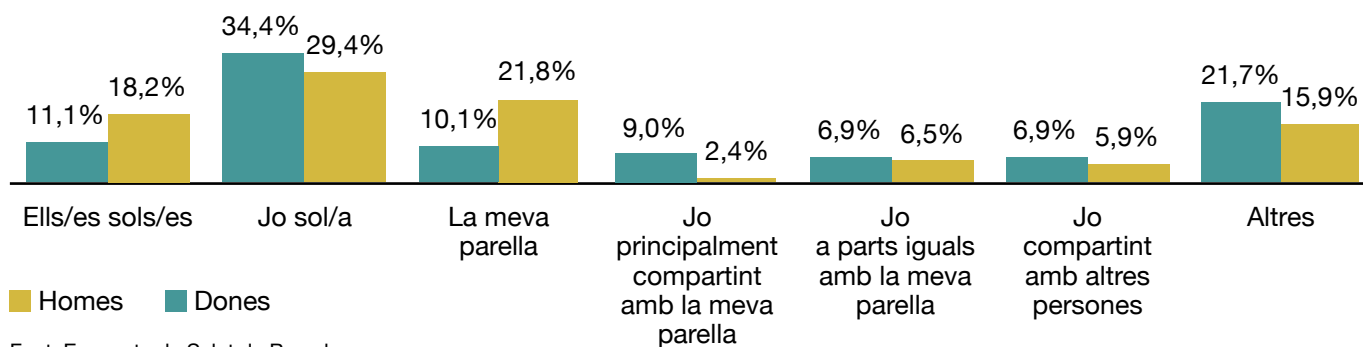
Figura 59. Cura dels menors de 15 anys que viuen a la llar segons sexe, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

En relació amb la cura de llarga durada, per exemple, la cura a persones amb diversitat funcional, hi va haver menys diferències entre homes i dones, malgrat que **les dones van respondre més que ho feien elles (34,4% dones i 29,4% homes)**, o la duien a terme principalment i compartint amb la parella (9% i 2,4%).

Figura 60. Cura de les persones discapacitades que viuen a la llar segons sexe, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

Altrament, i en consonància amb les dades mostrades abans, segons les dades de l'Enquesta Òmnibus de l'any 2022, **hi ha una diferència de gairebé 10 punts entre el percentatge de dones i homes que consideraven que dedicaven molt temps a la cura de familiars o persones properes (71% dones i 62,5% homes)**. Per contra, hi va haver un percentatge més alt d'homes que consideraven que hi dedicaven poc o gens de temps, concretament el 17,4% dels homes i el 8,2% de les dones.

Malgrat que les respostes sobre percepcions poden amagar biaixos (la concepció pot variar en funció de diversos factors socials, com l'edat, el gènere, etc.), alhora que les persones que s'hi dediquen més temps acostumen a fer-ho d'acord amb les assignacions socials de gènere (per la qual cosa acostumen a subestimar la quantitat de temps dedicat), les dades evidencien que aquestes tasques no es troben repartides de manera equitativa, sinó que les dones pateixen més sobrecàrrega.

Figura 61. Valoració del temps dedicat a cuidar familiars o persones properes (escala 0-10) segons sexe, 2022

Font: Enquesta Òmnibus

	Homes	Dones	Total
Poc/Gens de temps (0 a 4)	17,4%	8,2%	12,2%
Normal/Regular (5 a 6)	17,7%	17,3%	17,4%
Molt/Bastant temps (7 a 10)	62,5%	71,0%	67,3%
NS/NC	2,4%	3,5%	3,0%
Valoració mitjana	7	7,6	7,3

Alhora, **les dones són qui senten més que no poden atendre les persones dependents, concretament, el 49% de les dones i el 40,6% dels homes**. En contraposició, els homes acostumen a respondre que tenen poc aquesta sensació o no la tenen gens (36,5% dels homes i 32,7% de les dones). Aquestes dades es poden relacionar amb la socialització de gènere, que generalment responsabilitza les dones de dur a terme les tasques de cura, i, per tant, la sensació de responsabilitat i la voluntat de cuidar més i millor és una qüestió associada a la feminitat.

Figura 62. Sensació de no poder atendre les persones dependents segons sexe, 2022

Font: Enquesta Òmnibus

	Homes	Dones	Total
Poc/Gens (0 a 4)	36,5%	32,7%	34,3%
Normal/Regular (5 a 6)	20,3%	15,3%	17,5%
Molt/Bastant (7 a 10)	40,6%	49,0%	45,4%
NS/NC	2,6%	3,0%	2,8%
Valoració mitjana	5	5,6	5,3

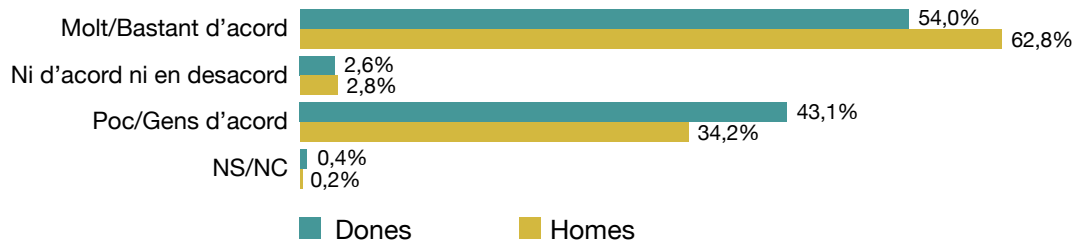
L'estudi "Salut i qualitat de vida de les dones cuidadores de familiars. Resultats i valoració dels serveis municipals de suport a les cures"⁴⁰, apunta que l'any 2018 hi havia diferents perfils de dones cuidadores de familiars: un primer perfil de dones grans que tenen cura dels seus marits dependents, on s'accepta aquest rol amb normalitat i acceptació; un segon perfil de dones joves que tenen cura del seu pare o mare dependent, un fet que es viu de manera més problemàtica; i un tercer perfil de dones joves que tenen cura de fills i filles dependents que viuen amb elles, el qual mostra un grau de malestar elevat. En aquest sentit, cal tenir en compte que hi ha dones que s'ocupen de la cura de manera molt intensiva, com ara les dones que cuiden persones dependents.

A més, tenint en compte l'ús del temps i la manca d'aquest, l'Enquesta Òmnibus de l'any 2023 inclou dades sobre la **pobresa de temps**. Així, la figura 63 mostra el percentatge de dones i homes que van sentir que tenien prou temps per fer totes les tasques que havien de fer. S'observen diferències rellevants entre homes i dones, ja que, **mentre que el 62,8% dels homes apuntava que sí que havia tingut temps de fer-ho tot, només el 54% de les dones va tenir aquesta impressió**.

40 Sol, Miriam i Causa, Aleix (coord.) (2018). "Salut i qualitat de vida de les dones cuidadores de familiars. Resultats i valoració dels serveis municipals de suport a la cura". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/110282/1/MAQSalutQualitatDeVidaDonesCuidadoresFamiliars.pdf>

Figura 63. En el darrer mes he tingut prou temps per fer tot el que havia de fer, 2023

Font: Enquesta
Òmnibus

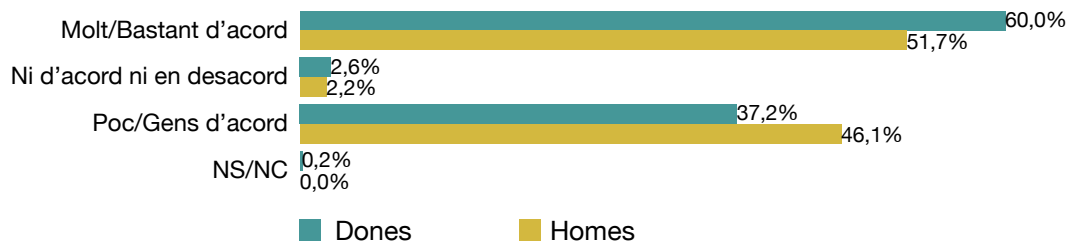

En el mateix sentit, davant la pregunta sobre si el darrer mes havia tingut la sensació “d’anar de bòlit”, la figura 64 mostra diferències similars: **el 60% de les dones havia tingut aquesta sensació, mentre que, en el cas dels homes, només el 51,7% es van identificar amb aquesta sensació.**

Així, doncs, en els dos casos es mostra com **les dones tenien la sensació de disposar de menys temps que els homes per desenvolupar totes les tasques del seu dia a dia.** Malgrat que les hores del dia són les mateixes per tothom, la causa d’aquesta sensació de manca de temps per a les dones pot ser que elles assumeixen una càrrega de tasques més elevada, amb les implicacions diverses que això té per a la salut i els nivells d’estrès, angoixa o ansietat que això pot provocar al dia a dia.

Figura 64. En el darrer mes he tingut la sensació “d’anar de bòlit”, 2023

Font: Enquesta
Òmnibus

5.5. La cura com a treball remunerat

No es pot analitzar l'organització social de la cura sense tenir en compte la cura que es duu a terme en el marc del mercat laboral. De fet, la feminització de les tasques de cura també es reflecteix en les ocupacions de cura en el mercat laboral. Tanmateix, el fet que aquesta mena de treball hagi estat feminitzat, en el marc de la família i sense una cobertura legal tradicionalment ha implicat que, quan es fa de manera remunerada, hi hagi un gran nombre de dones que el facin en condicions d'informalitat. Per això és molt difícil conèixer l'abast real d'aquesta mena de treball.

Entre les professionals de la cura es troben realitats molt diverses: per exemple, hi ha treballadores de cures personals a domicili, cuidadores d'infants, personal de neteja, assistents personals i treballadores de la llar i la cura, entre d'altres. Segons les dades estatals que es presenten a l'informe "Democratització de les cures a la ciutat de Barcelona: balanç d'actuació 2016-2022"⁴¹, totes aquestes ocupacions estan molt feminitzades: el col·lectiu de les treballadores de cures personals a domicili està format per un 95% de dones; el d'empleades domèstiques, per un 94%; el de les cuidadores d'infants a domicili, per un 88%; el de les auxiliars d'infermeria d'atenció primària, per un 87%; el del personal de neteja, oficines i hotels, per un 82%; i el de les assistents personals i persones de companyia, per un 78% de dones.

D'altra banda, a la ciutat de Barcelona, l'informe "Les persones cuidadores al municipi de Barcelona: una aproximació a la seva quantificació"⁴², mostra que, entre els anys 2015 i 2021 va haver-hi al voltant de 3.500 i 4.500 persones treballadores al Servei d'Assistència Domiciliària (SAD). També que, l'any 2015, el 44% dels contractes eren temporals, el 76% parcials (jornada laboral inferior a 37 hores) i el 95% tenia un sou baix (inferior a 9,47 €/hora bruts). Així, doncs, es tracta d'un treball molt feminitzat i que es duu a terme en unes condicions laborals precàries, característiques d'aquest sector, i que es concreten en salaris baixos, contractes parcials i temporals. **Segons dades facilitades per l'Ajuntament de Barcelona, el SAD actualment està format per un 92% de dones i un 8% d'homes.**

41 Ajuntament de Barcelona (2022). "Democratització de les cures a la ciutat de Barcelona: balanç d'actuació 2016-2022". Disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2022/11/b67119f2-ece2-4f05-ae0e-2dd8ed3256a4.pdf>

42 Navarro-Varas, Lara i Porcel, Sergio (2022). "Les persones cuidadores al municipi de Barcelona". Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Disponible a: https://www.institutmetropoli.cat/wp-content/uploads/2022/09/Informe-persones-cuidadores-AjBCN2021_def_set2022.pdf

En aquest sentit, segons l'informe anterior, a l'Estat espanyol hi ha un volum superior d'aquestes contractacions en comparació amb altres països, a causa de la baixa inversió en assistència als serveis residencials i serveis socials. Les dades d'afiliació del Règim especial de treballadors/es de la llar de les persones treballadores que exerceixen l'activitat a la província de Barcelona indiquen que, l'any 2021, hi havia un total de **46.560 persones afiliades, de les quals el 94,6% eren dones**. D'altra banda, de les 21.339 treballadores de la llar que residien a Barcelona l'octubre de 2021, un 96% eren dones, i representaven el 5,5% de les dones afiliades.

D'altra banda, els estudis posen de manifest que no només es tracta d'un sector feminitzat, sinó també d'una ocupació amb molta presència de dones d'origen estranger i, en molts casos, amb una situació administrativa irregular. En aquest sentit, les dades d'afiliacions només de persones registrades mostren que el nombre de treballadores de la llar que vivien a Barcelona i que es trobaven afiliades al sistema especial de treballadors/es de la llar l'octubre de 2021 era de **10.203 persones amb nacionalitat espanyola i 11.136 de nacionalitat estrangera, això és, que el 52,2% tenia nacionalitat estrangera**. Cal destacar que, a la resta d'afiliacions, el percentatge de persones estrangeres era del 22,1%. A més, l'informe "Recomendaciones al Ayuntamiento de Barcelona sobre política pública para la atención de las trabajadoras del hogar, la limpieza y los cuidados"⁴³ assenyala que **gran part de les dones que treballen en el sector del treball domèstic i de cures estan en una situació administrativa irregular per la seva condició de migrades (53,5%)**.

De fet, el vincle entre cura i migració com un fenomen global s'ha estudiat de manera extensa. En aquest sentit, la investigadora Arlie Hochschild va analitzar-lo i va utilitzar el terme "cadena global de les cures" per fer referència a les cadenes que es generen transnacionalment, en què les famílies del Nord Global transfereixen les responsabilitats de cures a dones migrants provinents del Sud Global. I, ahora, aquestes dones deleguen les cures dels seus familiars a dones que viuen al país d'origen. Així, doncs, aquesta provisió de cura per part de treballadores de cura migrants està creuada per desigualtats de gènere, d'origen, de classe social, així com per les desigualtats globals Nord-Sud.

D'altra banda, com s'ha esmentat, aquesta contractació per part de les famílies sovint es duu a terme en condicions d'informalitat i sense protecció social. Amb l'objectiu de conèixer l'abast del treball de la llar i poder saber amb més precisió el volum que s'exerceix en condicions d'informalitat, es comparen les afiliacions en el sistema especial de treball de la llar (registre) amb l'Enquesta de Població Activa (persones que asseguren treballar com a personal domèstic) de dades espanyoles. Aquestes mostren que **al voltant del 25% de les treballadores de la llar ho fan en condicions d'informalitat**. A partir de les dades de l'EPA, a l'informe "Les persones cuidadores al municipi de Barcelona: una aproximació a la seva quantificació", **les dades estimades per a l'any 2017 a la ciutat de Barcelona mostren que al voltant de 25,8 milers de dones es trobaven ocupades com a treballadores domèstiques de la llar, així com que aquest sector estava format per un 96% de dones**. Segons aquest mateix informe, l'any 2017 **"tant a la província com al municipi de Barcelona, la proporció de treball submergit entorn al treball domèstic i les cures s'estima aproximadament en el 10%. En termes absoluts, correspondria a unes 2.500 persones al municipi de Barcelona"**.

43 Mujeres Migrantes Diversas, Las Libélulas, Mujeres Pa'lante, Sindillar i Calala (2017). "Recomendaciones al Ayuntamiento de Barcelona sobre política pública para la atención de las trabajadoras del hogar, la limpieza y los cuidados". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/109464/3/MAQTreballadores%20Llar.pdf>

Aquesta informalitat, així com les característiques d'aquesta mena de treball (el fet que es faci en el marc de la llar, la seva invisibilització...) generen un context on poden emergir situacions de molta desigualtat, discriminació i vulneració de drets, especialment per a les dones que es troben en règim d'internes. L'informe "Recomendaciones al Ayuntamiento de Barcelona sobre política pública para la atención de las trabajadoras del hogar, la limpieza y los cuidados" assenyala que els problemes principals identificats en el sector són: les jornades laborals de més de vuit hores al dia, la restricció de menjar, l'extensió de funcions que no s'havien previst en l'acord de treball, les formes de control com la revisió del passaport o la revisió d'objectes personals. A més, també destaca els abusos i l'assetjament sexual que viuen les treballadores, especialment les que treballen internes, si bé també ho pateixen les que es troben en altres condicions. De fet, segons l'Enquesta sobre assetjament sexual en dones d'origen estranger treballadores de la llar i les cures a Catalunya⁴⁴ de l'any 2021, **una de cada tres dones treballadores de la llar han patit assetjament sexual en el transcurs de la seva vida personal, i el 14% l'havien patit l'últim any.**

44 Bofill, Silvia i Véliz, Norma (dir.) (2021). Enquesta sobre assetjament sexual en dones d'origen estranger treballadores de la llar i les cures a Catalunya. Generalitat de Catalunya. Disponible a: <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/cures-temps/cura-llar/tempsxcures/21-095-Enquesta-assetjament-treballadores-CAT-09-correccions.pdf>

5.6. Aspectes de la cura que cal destacar

- De mitjana, els i les residents a Barcelona li atorguen un 8,8 d'importància a les tasques de cura de les persones. La valoració de les dones és lleugerament superior i no s'observen variacions al llarg del temps en relació amb aquesta qüestió. La percepció sobre la valoració de la cura de la societat en general és de 4,8, amb una valoració lleugerament més elevada per part dels homes.
- El 7,9% de les dones i el 5,1% dels homes necessiten ajuda o acompanyament d'altres persones regularment o a vegades per dur a terme les activitats bàsiques de la vida. Aquest percentatge creix entre la població de més de 65 anys, i augmenten les diferències de gènere si s'analitzen les tasques concretes per les quals necessiten ajuda.
- La soledat no volguda afecta més les dones grans, les quals presenten uns percentatges més elevats de sentiments de solitud i aïllament relacional. La classe social té un efecte en aquesta qüestió: com més baixa la classe social, més gran la sensació de solitud.
- La xarxa familiar esdevé clau per fer front a les dificultats de la vida quotidiana i per a la cura, ja que, de les prestacions i serveis actius per a persones amb dependència, s'observa que la majoria són per a cuidadors/es no professionals (29,85%), seguida de l'ajuda del servei d'atenció domiciliària (28,83%) i la teleassistència (28,17%).
- L'externalització de la cura es troba en mans privades, ja que el 70% de les places de residències i de centres de dia per a gent gran són privades,
- La cobertura de les escoles bressol és del 56,8% de la demanda. Per tant, hi ha una demanda educativa i de cura que no s'està cobrint.
- Les dones efectuen més hores de treball domèstic a la llar que els homes. Les diferències de gènere es mantenen, tot i que, entre els anys 2011 i el 2021 es van reduir les hores que tant homes com dones hi van dedicar.

- Les dones identifiquen que es troben en una situació de pobresa de temps més que els homes.
- La majoria de les persones que es dediquen professionalment a la cura són dones. El 52,2% té nacionalitat estrangera i s'estima que una proporció similar es troba en situació administrativa irregular. Alhora, dins l'àmbit estatal, al voltant del 25% de les treballadores de la llar ho fan en condicions d'informalitat; a la ciutat de Barcelona, s'estima que aquest percentatge se situa en, com a mínim, el 10%, fet que pot generar un context de molta desigualtat i discriminació.

6 La salut té gènere

Els contextos urbans com la ciutat de Barcelona alberguen una gran varietat de factors que influeixen en la salut, molts dels quals recauen en la responsabilitat dels governs locals. És imprescindible comprendre aspectes com l'autopercepció de la salut, la prevalença de malalties cròniques, la seguretat laboral i la salut sexual i reproductiva per captar les disparitats en la qualitat de vida de la població. En aquest sentit, les desigualtats socials es revelen com a factors decisius en l'estat de salut general de la població. Concretament, el gènere i la classe social juguen un paper crucial en la determinació de la salut.

Amb tot, l'anàlisi de la salut en els entorns urbans ha de tenir en compte les diverses dimensions de la desigualtat, incloent-hi la perspectiva de gènere, per abordar adequadament les necessitats i els desafiaments que enfronta el conjunt de la població.

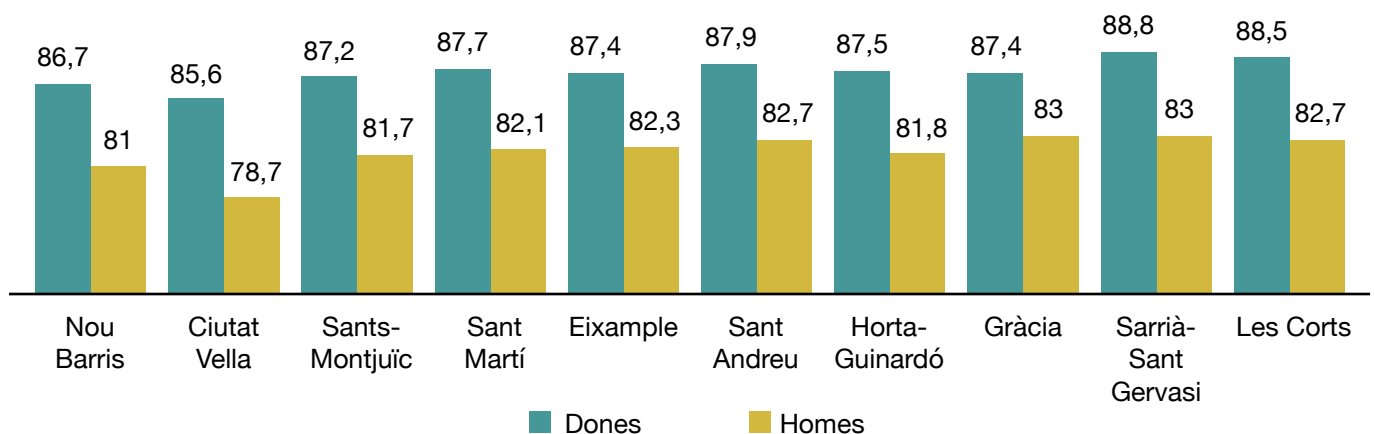
6.1. Esperança de vida i percepció de la salut

L'any 2022, l'esperança de vida en néixer era de 82 anys de mitjana per als homes i de 87,5 anys per a les dones, **un fet que confirma l'increment o recuperació de l'esperança de vida després dels efectes de la pandèmia de la COVID-19 (l'any 2020 se situava en 80,9 i 85,5 anys, respectivament). Aquestes xifres situaven l'esperança de vida dels i les barcelonines per sobre de la mitjana de Catalunya l'any 2021 (80,8 i 86,3 anys, respectivament) i confirmen a Barcelona un fet generalitzat a altres contextos socials: les dones tenen una esperança de vida més alta que els homes.**

No obstant això, l'esperança de vida en bona salut és més curta: l'any 2022, aquesta es reduïa 8,7 anys per a les dones (78,8 anys) i 7,4 anys per als homes (74,6 anys). Així, si bé les dones tenen una vida més llarga que els homes, la viuen amb pitjor qualitat.

Tot i això, les dades generals mostren **desigualtats entre els districtes i barris de la ciutat, que es corresponen amb el patró socioeconòmic de la ciutat: Ciutat Vella i Nou Barris són els districtes amb una esperança de vida inferior. Pel que fa a Sarrià-Sant Gervasi i les Corts, són els districtes amb més esperança de vida per a les dones, i Sarrià-Sant Gervasi i Gràcia ho són per als homes.**

Figura 65 . Esperança de vida en néixer per districtes i sexe, 2022

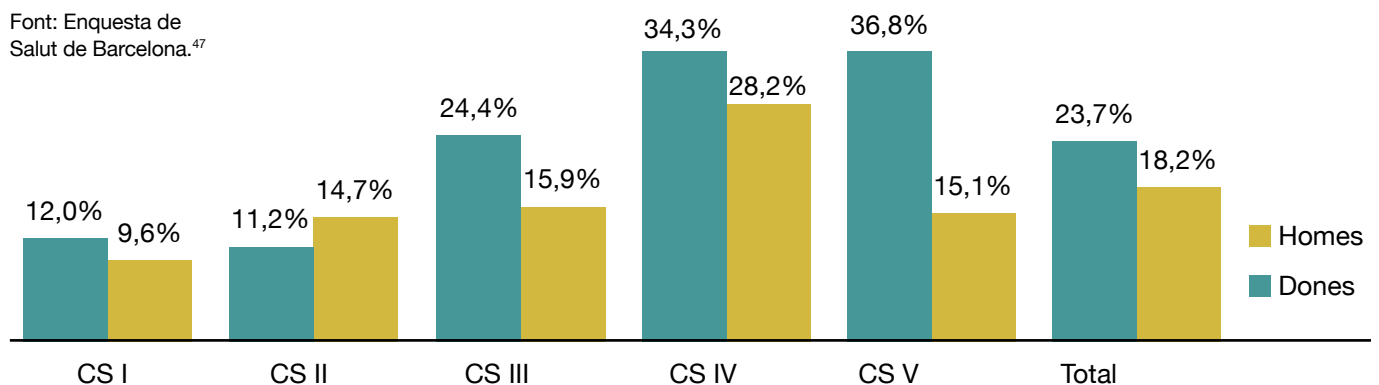

Font: Informe "La salut a Barcelona 2022"

Aquí és interessant apuntar que l'esperança de vida està influïda per factors com, per exemple, els nivells de contaminació ambiental. En moltes ciutats, els nivells de contaminació varien significativament entre els districtes o barris, i això té un impacte directe en la salut dels seus habitants, tant adults com infants. Segons l'informe "La salut a Barcelona 2022"⁴⁵, **els canvis en els nivells d'exposició a la contaminació fan variar considerablement els casos de malalties i de mortalitat atribuïbles a la contaminació de l'aire:** els nivells de contaminació de 2022 poden ser responsables d'unes **1.500 morts prematures, 900 casos nous d'asma infantil i 130 casos nous de càncer de pulmó cada any.** El mateix informe aporta dades sobre els nivells de plom detectats als edificis on s'han fet controls de qualitat de l'aigua, i s'observa que els districtes de **Ciutat Vella, l'Eixample i Sant Martí són les zones més afectades.**

Pel que fa a la percepció sobre el seu estat de salut, l'any 2021, el 24% de les dones i el 18,3% dels homes declaraven tenir un estat de salut regular o dolent. Es tracta d'una desigualtat en la salut que es produeix més enllà de la realitat específica de la ciutat i que s'explica no només per elements biològics, sinó també per les desigualtats socials existents. Així, les dades de l'Enquesta de Salut a Barcelona de l'any 2021⁴⁶ indiquen que **l'estat de salut varia en funció de la classe social: la mala salut és més freqüent entre la població amb condicions socioeconòmiques pitjors.** Així, mentre que les dones amb estatus socioeconòmics baixos perceben tenir un mal estat de salut en un 36,8% dels casos, les dones més benestants ho fan en el 12%. Pel que fa als homes, aquests valors es modifiquen del 15,1% al 9,6%, respectivament.

Figura 66. Mala salut percebuda (regular i dolenta) segons sexe i classe social, 2021

Des d'un punt de vista interseccional, cal assenyalar que no només les dones tenen un estat de salut percebut pitjor que els homes i les persones d'estrats socioeconòmics menys benestants tenen estats de salut pitjors, sinó que la desigualtat de gènere en salut autopercebuda és més alta en les classes menys benestants (8,5% de diferència classe III, 6,1% classe IV i 21,7% classe V).

45 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). "La salut a Barcelona 2022". Disponible a: <https://www.aspb.cat/docs/InformeSalut2022/#page=1>

46 Enquesta de Salut de Barcelona (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB). Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquestes-de-salut/>

47 Les classes socials són: CSI = Personal directiu de l'administració i d'empreses amb més de deu persones assalariades. Professions associades a titulacions de segon i tercer cicle.
CSII = Personal directiu d'empreses amb menys de deu persones assalariades. Professionals associades a titulacions de primer cicle universitari. Artistes i esports.
CSIII = Personal administratiu, dels serveis de protecció i seguretat, personal per compte propi, personal supervisor de persones treballadores manuals.
CSIV = Persones treballadores manuals qualificades i semiqualficades
CSV = Persones treballadores no qualificades

Aquestes desigualtats es corroboren quan s'observa la salut autopercebuda en funció dels districtes: l'informe "La salut a Barcelona 2022" evidencia que **Nou Barris i Ciutat Vella són els districtes amb un percentatge més alt de dones amb mala salut** (23,2% i 32,1%, respectivament), mentre que les dones residents a les Corts i Gràcia declaren un mal estat de salut amb menys freqüència (15,3% i 16,3%, respectivament). **Pel que fa als homes, Nou Barris també mostra la freqüència de malestar més alta, un 29,2%**, mentre que Sarrià-Sant Gervasi és el districte amb el percentatge més baix de mala salut percebuda (8%).

Les dades també indiquen l'existència de **diferències en l'autopercepció segons el país de naixement**. Els resultats estandarditzats per edat mostren que aproximadament el 20% de les dones nascudes a Catalunya, a la resta de l'Estat i a països amb rendes altes declaren tenir mal estat de salut. En canvi, **les dones nascudes a països de renda baixa ho declaren en un 27,4% dels casos**. Pel que fa als homes nascuts en països de renda alta, s'observa que perceben amb menys freqüència estats de salut regulars o dolents (10,4%). La resta se situa al voltant del 20% o percentatges inferiors.

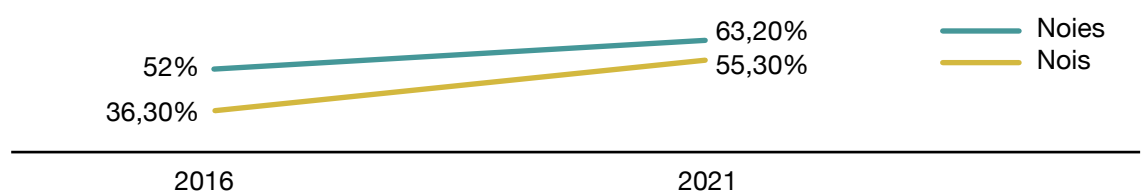
D'altra banda, **la percepció de tenir un mal estat de salut s'incrementa amb l'edat**, i passa de l'11,4% en les dones del grup d'edat de 15-44 anys al 45,9% en les de més de 64 anys. En comparació amb les dades dels darrers anys, **la percepció del mal estat de salut ha augmentat**. Pel que fa als homes, també **s'observa un augment de la percepció de mala salut en els grups de més edat**. Aquest fet és rellevant tenint en compte que a Barcelona viu un col·lectiu important d'edat avançada.

Segons l'Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària de 2021 (FRESC)⁴⁸, **el percentatge de joves que van declarar una salut percebuda com a dolenta o regular va ser del 6,7% entre els nois adolescents escolaritzats a Barcelona i del 13,5% entre les noies**. Novament, **s'observa que els percentatges augmenten amb l'edat, sobretot en les noies**. **El percentatge de mala salut percebuda és més gran en l'alumnat de centres ubicats en barris desfavorits**, sobretot en el cas de les noies (per exemple, el 22,8% de les alumnes i el 13,5% dels alumnes al districte de Ciutat Vella).

A més, respecte de l'any 2016, **va augmentar el grau d'insatisfacció amb la imatge corporal pròpia**, tant en els nois com en les noies. Si bé **les diferències de gènere en el grau de satisfacció persistien, aquestes s'havien reduït a la meitat** respecte de les dades de l'enquesta FRESC del 2016: les noies presentaven un percentatge molt elevat d'insatisfacció (63,2%), més de 10 punts superior al del 2016. Els nois presenten un percentatge d'insatisfacció del 55,3%, quasi 20 punts per sobre dels resultats de l'any comparat. Aquesta preocupació pel cos i l'aspecte físic pot tenir un impacte directe en la salut mental dels i les adolescents i pot vincular-se amb males pràctiques i hàbits de salut per assolir els cànons de bellesa i estereotips corporals.

Figura 67. Evolució de la insatisfacció corporal segons sexe, 2016-2021

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària.

48 Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària (FRESC) (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona. Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquesta-fresc/>

6.2. Morbiditat

És possible que l'autopercepció de salut estudiada anteriorment, especialment en les persones adultes, estigui relacionada amb les malalties cròniques: segons l'Enquesta de Salut del 2021, **el 77,4% de les dones manifesta tenir alguna malaltia o problema de salut crònic. En el cas dels homes, ho manifesten en un 66,3%.**

La prevalença dels trastorns varia en funció del sexe. Entre les dones, destaquen el mal d'esquena lumbar (en un 31,4%), el mal d'esquena cervical (en un 30,7%) i la depressió o ansietat (27,6%). Entre els homes, destaquen la pressió alta (21%), també el mal d'esquena lumbar (en un 19,1%) i el colesterol elevat (19,1%). Pel que fa a les diferències per gènere, **s'observa que les dones tenen trastorns de manera més freqüent i generalitzada que els homes.**

Figura 68. Percentatge de trastorns crònics declarats segons sexe, 2022

Font: Agència de Salut Pública, "La salut a Barcelona 2022"

Transtorns	Dones	Transtorns	Homes
Mal d'esquena lumbar crònic	31,4%	Pressió alta	21,0%
Mal d'esquena cervical crònic	30,7%	Mal d'esquena lumbar crònic	19,1%
Depressió o ansietat	27,6%	Colesterol elevat	19,1%
Varius a les cames	26,2%	Depressió o ansietat	15,5%
Migranya o mals de cap freqüents	24,6%	Mal d'esquena cervical crònic	15,2%
Artrosi, artritis i reumatisme	22,7%	Al·lèrgies cròniques	14,6%
Pressió alta	19,1%	Migranya o mals de cap freqüents	12,7%
Colesterol elevat	17,8%	Varius a les cames	11,2%
Al·lèrgies cròniques	17,1%	Morenes	11,1%
Morenes	15,4%	Artrosi, artritis i reumatisme	10,3%

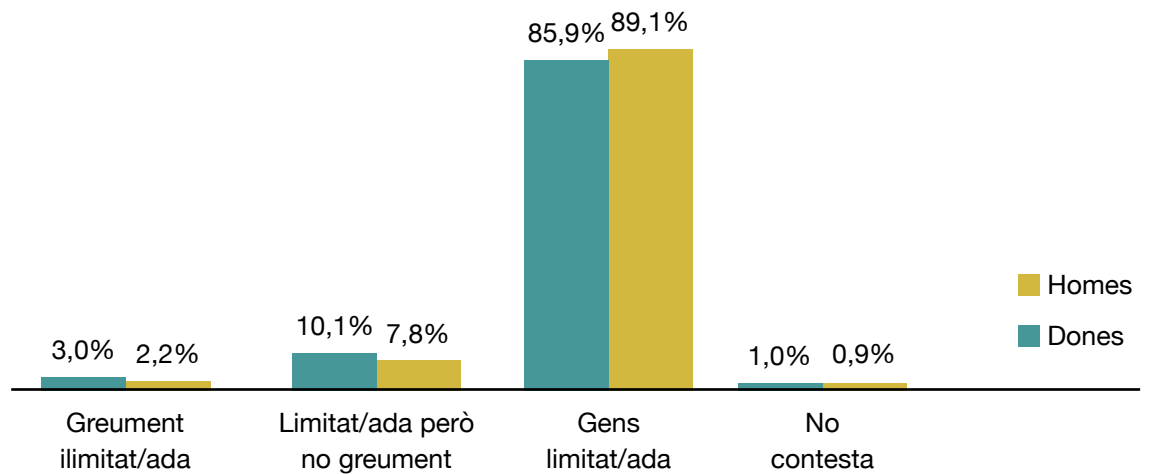
Segons el mateix informe, **els percentatges de persones amb trastorns crònics augmenten amb l'edat, de la mateixa manera que ho fa la multimorbiditat.** En aquesta mateixa línia, les dades indiquen que el percentatge de població de 75 o més anys amb vuit o més trastorns crònics mostra diferències significatives segons àrea bàsica de salut (ABS): **les ABS amb més multimorbiditat en aquestes persones se situen als districtes de Nou Barris, Sant Andreu i Sants-Montjuïc.**

Altrament, els principals problemes crònics en infants són els següents: en nenes i noies, el problema més freqüent són les deficiències visuals de refracció, la rinitis al·lèrgica i l'obesitat. En nens i nois, el diagnòstic més freqüent és l'obesitat, seguida també de la rinitis al·lèrgica i de la hipertròfia d'amígdales. Concretament, **un 3,8% de les noies i un 5,9% dels nois menors de 15 anys van tenir un diagnòstic actiu d'obesitat l'any 2022, i s'hi va observar una tendència ascendent entre els i les joves més grans, especialment entre els nois.**

Les malalties cròniques tenen molta relació amb la limitació per dur a terme les activitats quotidianes, és a dir, arriben a dificultar enormement el desenvolupament ordinari i habitual de les tasques diàries. També aquí es produeix una diferència entre la qualitat de vida de les dones i els homes, si bé és petita. Segons l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona (2020)⁴⁹, els darrers sis mesos d'aquell any les dones havien vist limitades les seves capacitats **en la vida quotidiana per problemes de salut més sovint que els homes (13,1% davant el 10% dels homes).**

Figura 69. Impacte dels problemes de salut sobre el desenvolupament de les activitats habituals, últims 6 mesos segons sexe, 2020

Font: Enquesta sociodemogràfica de Barcelona.

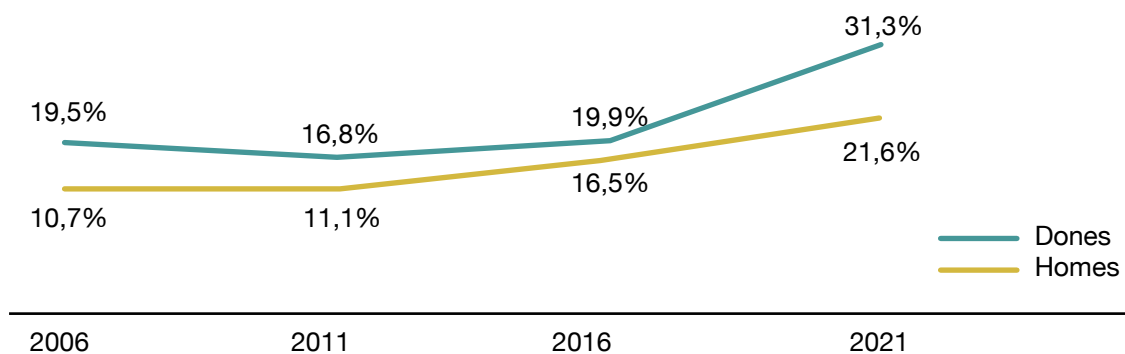
49 Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona (2020). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://w10.bcn.cat/APPS/riswestudis/documentacio.do?reqCode=mostrarImatge&idDoc=14126>

6.3. Salut mental

Segons l'informe “La salut mental a Barcelona 2021-2022”⁵⁰, **el 31,3% de les dones adultes i el 21,6% dels homes adults presenten mala salut mental, i aquesta és sempre més freqüent i pitjor en dones.** A més, la mala salut mental augmenta considerablement els darrers anys, especialment en el cas de les dones. Cal tenir en compte que les condicions de vida de les dones, per exemple, la sobrecàrrega de treball, la precarietat econòmica o una responsabilitat de cura més elevada, poden tenir una influència clau en aquesta diferència del risc de mala salut mental.

Figura 70. Evolució del risc de mala salut mental, 2021

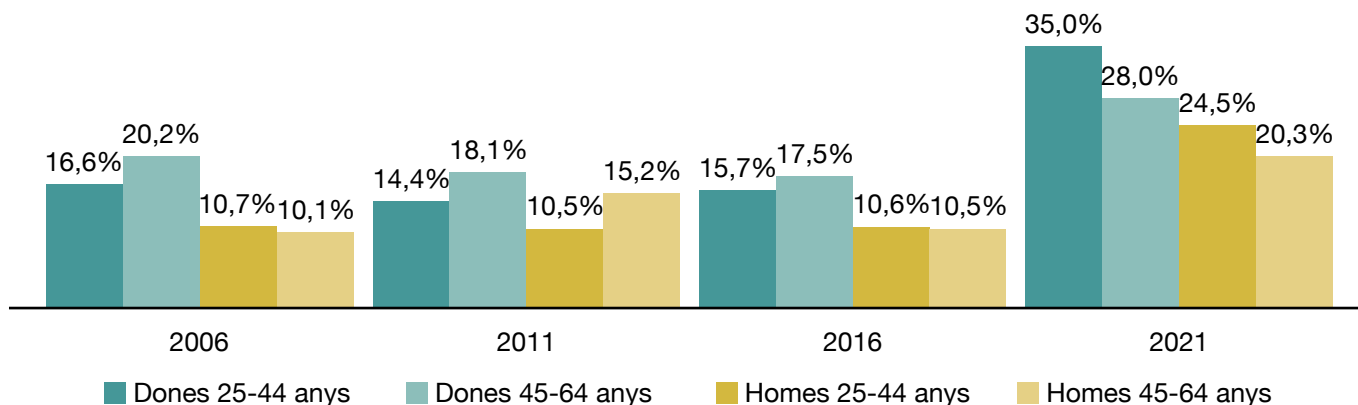
Font: Enquesta de Salut de Barcelona

Segons el mateix informe esmentat, **la mala salut mental va augmentar l'any 2021 de manera més pronunciada entre les persones de 25 a 44 anys i, especialment, en el cas de les dones.**

50 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). La salut mental a Barcelona 2021-2022. Disponible a: https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2023/05/Salut-mental-Barcelona_21-22_230504.pdf

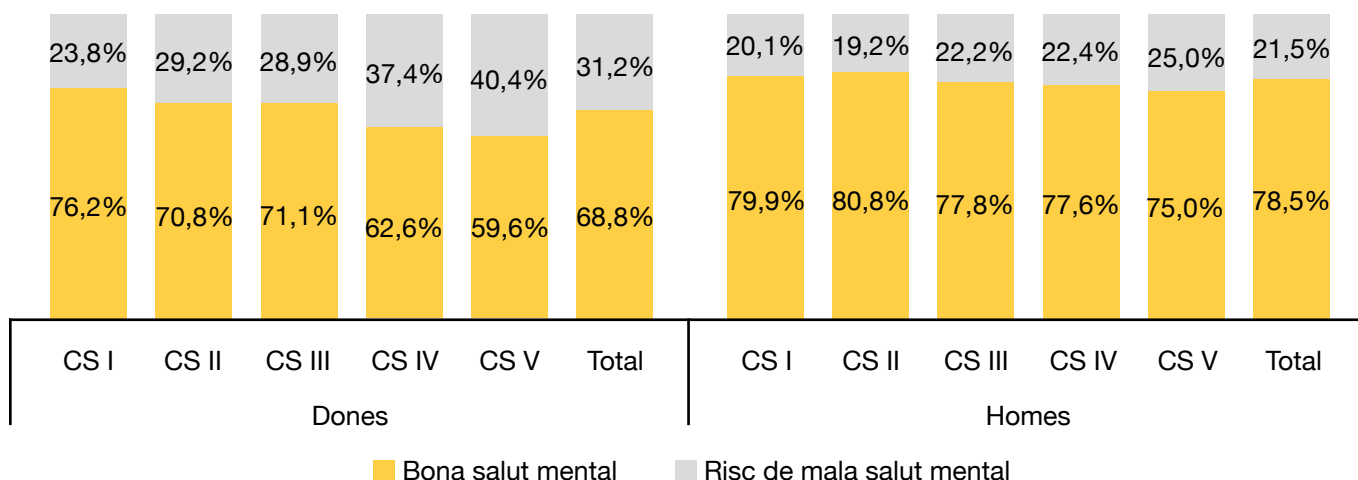
Figura 71. Evolució de la prevalença de mala salut mental per grups d'edat (25-44 anys i 45-64 anys) i sexe, 2006-2021

Font: Informe "La salut mental a Barcelona" 2021-2022"

Alhora, les diferències que s'observen entre estatus socioeconòmics són elevades: el risc de patiment psicològic en les persones d'estatus socioeconòmic més baix era del 40,4% en les dones, gairebé el doble respecte del 25% en els homes, mentre que era del 23,8% en les dones més benestants i del 20,1% en els homes d'aquest mateix grup. **No només es tracta d'un augment de la mala salut mental per a homes i dones, sinó d'un augment molt destacat de la diferència entre dones i homes a mesura que empitjoren les seves condicions de vida.**

Figura 72. Risc de patiment psicològic segons sexe i condicions socioeconòmiques, 2021

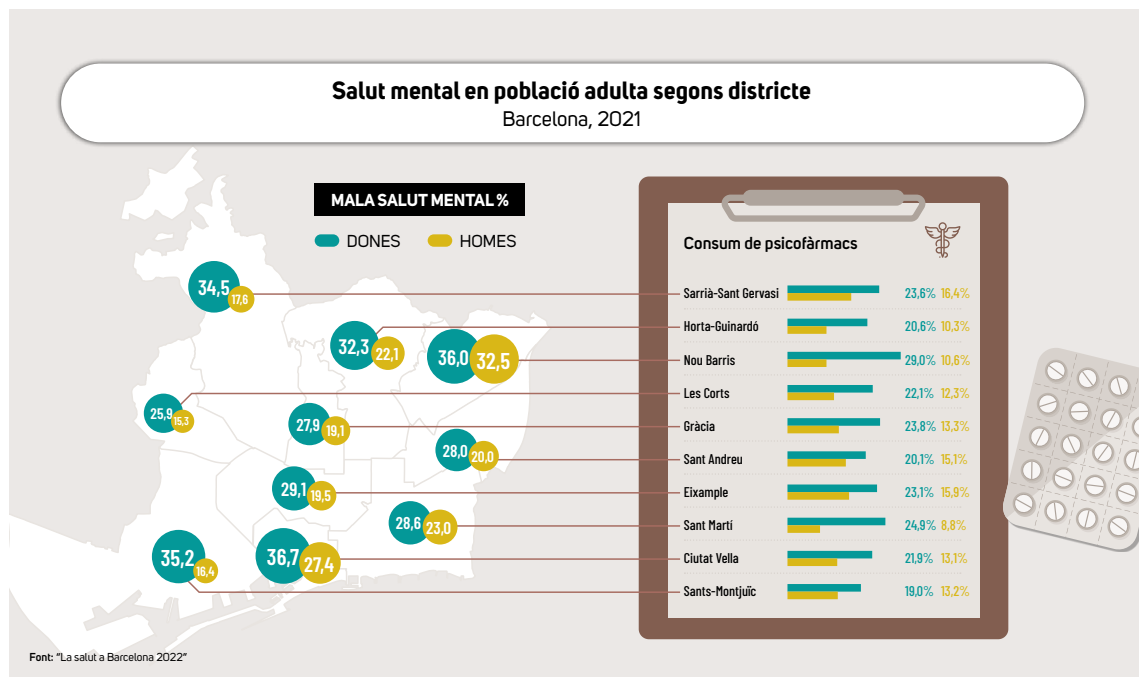

Font: Enquesta de salut de Barcelona

En consonància, tenint en compte **els districtes menys benestants, aquests mostren prevalències de mala salut més elevades. Així, aquesta era més freqüent entre les dones de Ciutat Vella, Nou Barris i Sants-Montjuïc.** Entre els homes, la mala salut mental també era més freqüent en els districtes de Nou Barris i Ciutat Vella.

Pel que fa a la salut mental en la població més jove, l'enquesta FRESC 2021 recull que el **19,9% de les noies i l'11,2% dels nois entre 13 i 19 anys presentaven mala salut mental**, i també mostrava resultats pitjors quan es tractava dels centres escolars dels barris més empobrits: la prevalença de mala salut mental entre les noies va ser superior en els districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Sant Martí, i entre els nois era superior a Sants-Montjuïc i Ciutat Vella, si bé les diferències amb els districtes més benestants són inferiors.

És molt interessant observar aquestes dades juntament amb les relatives al consum de psicofàrmacs, això és, el consum de tranquil·litzants, antidepressius, o medicaments per dormir els darrers dies. Segons l'informe "La salut a Barcelona 2022", **el consum de psicofàrmacs entre dones l'any 2021 gairebé duplicava el dels homes (23% i 12,8%, respectivament), si bé destaquen les diferències entre districtes:** la prevalença de consum entre les dones era més alta a Nou Barris i Sant Martí, i més baixa a Sants-Montjuïc, Horta-Guinardó i Sant Andreu. En el cas dels homes, el consum de psicofàrmacs era més elevat als districtes benestants, com Sarrià-Sant Gervasi i l'Eixample, mentre que a Sant Martí, Horta-Guinardó i Nou Barris la freqüència era menor. El mateix informe aporta l'evolució del consum respecte del 2016, en què es detecta un augment en les dones de Sarrià-Sant Gervasi, Nou Barris i Gràcia i una disminució en les d'Horta. En el cas dels homes, el consum també es va incrementar entre els residents de Sarrià-Sant Gervasi, Sants-Montjuïc i les Corts, i disminueix a Nou Barris i Horta-Guinardó.

A més, les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 2021 van constatar que **el consum tant de dones com d'homes augmenta amb l'edat, si bé en les dones ho fa de manera molt més pronunciada.**

És crucial comprendre que la mala salut mental i el malestar poden tenir conseqüències devastadores, de les quals, el suïcidi és una de les més greus. Tot i que el suïcidi és un fet multifactorial, sovint està relacionat amb problemes de salut mental no tractats, com la depressió, l'ansietat o altres trastorns psicològics. A més dels factors individuals, hi ha factors socials i ambientals que també poden contribuir al risc de suïcidi, com la manca d'accessibilitat als serveis de salut mental, l'aïllament social, la falta de suport familiar o la discriminació. Segons l'informe "La salut a Barcelona 2022", l'any 2022 es van registrar 99 morts per suïcidi, 30 dones i 69 homes. Així, la taxa de suïcidis va ser superior entre els homes. L'informe també apunta que, durant el període 2018-2022, la taxa de suïcidis va ser més elevada entre les dones residents a l'Eixample, les Corts i Ciutat Vella, i entre els homes a l'Eixample, les Corts, i també a Gràcia i Sants-Montjuïc. Contràriament, les dades apunten que les dones acostumen a pensar en el suïcidi amb més freqüència que els homes: el 13% davant el 10,8%. En aquest sentit, les normes de gènere i els rols tradicionals poden influir en els factors de risc i en els comportaments relacionats amb el suïcidi.

6.4. Hàbits saludables

Segons l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 2021, el 12% de les dones i el 15% dels homes van declarar que no esmorzaven mai abans de sortir de casa. En el cas de la població més jove, l'enquesta FRESC del mateix any va constatar percentatges força més elevats, especialment en les noies: **un 26% dels nois i un 31% de les noies no esmorzaven abans de sortir de casa.**

A més, el 38,5% de les dones i el 49% dels homes consumien carn vermella per sobre del límit recomanat, aquest percentatge era del 33,8% en el cas de les noies adolescents i del 42,4% en el cas dels nois.

El consum de fruites i verdures és un dels components principals d'una alimentació saludable. Segons l'Enquesta de Salut de Barcelona, només el 50% del total de la població de la ciutat consumia racions d'hortalisses i verdures una o més vegades al dia, i les dones ho feien amb més freqüència (59,9%) que els homes (39%). Segons l'Enquesta FRESC, **el grup de la població més jove escolaritzada consumia verdures amb menys freqüència: només el 24,6% de les noies i el 21,4% dels nois en consumien una o més vegades al dia.** Les dades sobre el consum de peces de fruita són relativament similars, si bé les diferències de gènere són més petites: en aquest cas, un 66,7% de les dones i un 55,3% dels homes consumien fruita una o més vegades al dia. La freqüència més alta de consum correspon a la població més jove escolaritzada, si bé encara és per sota dels percentatges generals: el 50,4% de les noies i el 47,1% dels nois consumeixen fruita una o més vegades al dia.

A Barcelona, **el 47,7% dels homes i el 59,8% de les dones més grans de 15 anys són inactius en el temps de lleure. Aquesta inactivitat s'incrementa a mesura que augmenta l'edat.** No fer cap mena d'activitat física i dur una vida sedentària afavoreix tenir un mal estat de salut i l'aparició de nombroses malalties. Les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona apunten que les dones d'entre 15 i 44 anys eren més inactives que els homes (47,1% i 36%, respectivament), i que **la inactivitat és força superior entre les dones amb més dificultats econòmiques.** En aquesta mateixa línia, l'Enquesta FRESC recull que **l'activitat física insuficient o el sedentarisme era el doble de freqüent en les noies (17,5%) que en els nois (9,5%).** Alhora, el percentatge d'inactivitat era **més elevat entre l'alumnat de centres ubicats en barris desfavorits,** de nou més alt entre les noies joves.

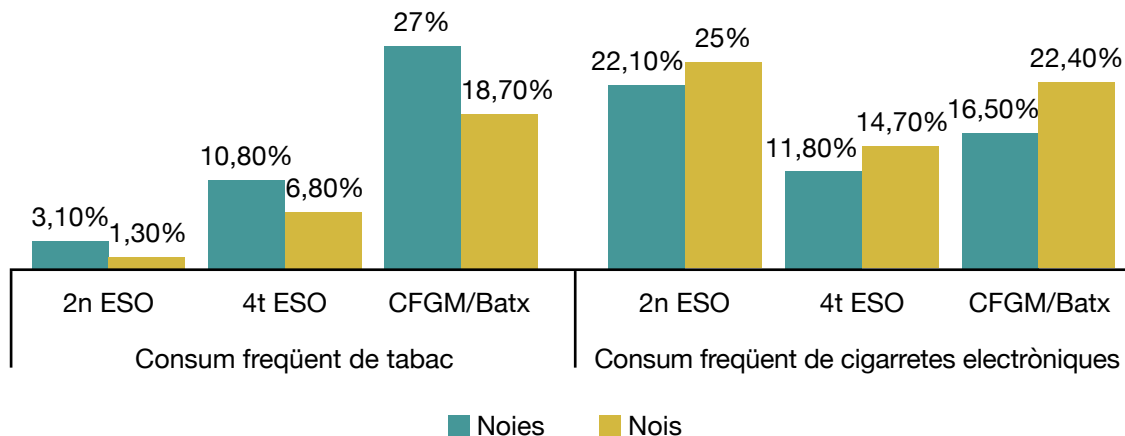
Pel que fa a les hores de son, a la ciutat, el 27% dels homes i el 31,1% de les dones dormien 6 hores o menys diàries, un percentatge més elevat respecte de les dades del 2016. Una altra vegada, s'observen desigualtats en funció del nivell de renda: les capes de població amb més dificultats econòmiques arriben a percentatges de fins al 37,4%, diferències que es mantenen quan observem la realitat en funció dels barris i districtes.

En relació amb el **consum d'alcohol**, segons les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona, **el 7,9% de dones eren consumidores de risc, davant el 14,2% dels homes**, percentatges superiors respecte de l'enquesta anterior. En relació amb altres consums, com per exemple el **cànnabis**, també s'observen diferències de gènere: **les dones tenien un consum de risc en un 3,5% i els homes en un 7,2%**. És important tenir en consideració que la percepció social que vincula la masculinitat amb l'assumpció de riscos i la transgressió està estretament connectada amb la tendència que els homes adoptin més comportaments de risc en comparació amb les dones.

En relació amb el **consum de tabac** en la població de més de 15 anys, es va observar una **petita diferència de gènere entre el consum habitual** d'homes i de dones (19,9% i 16,2%, respectivament). En relació amb el consum de tabac diari en la població més jove, el percentatge de nois que fumaven va ser del 6,8%, i el de les noies, del 10,8%. Una dada molt destacable és **la freqüència d'ús de cigarretes electròniques de manera habitual: les dades van indicar que el consum era molt més elevat en les edats més joves, sobretot entre els i les alumnes de 2n d'ESO (25% i 22,1%)**. De fet, les dades mostren que a mesura que augmentava el curs acadèmic, el consum de tabac va augmentar, mentre que el consum de cigarretes electròniques va disminuir. Aquest fet es pot relacionar amb la legalitat, concretament amb la facilitat per aconseguir les cigarretes electròniques per als menors d'edat. Alhora, si bé el consum de tabac era superior entre les noies, el de cigarretes era molt més elevat entre els nois.

Figura 73. Consum freqüent de tabac i cigarretes electròniques segons sexe i curs, 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de FRESC 2021.

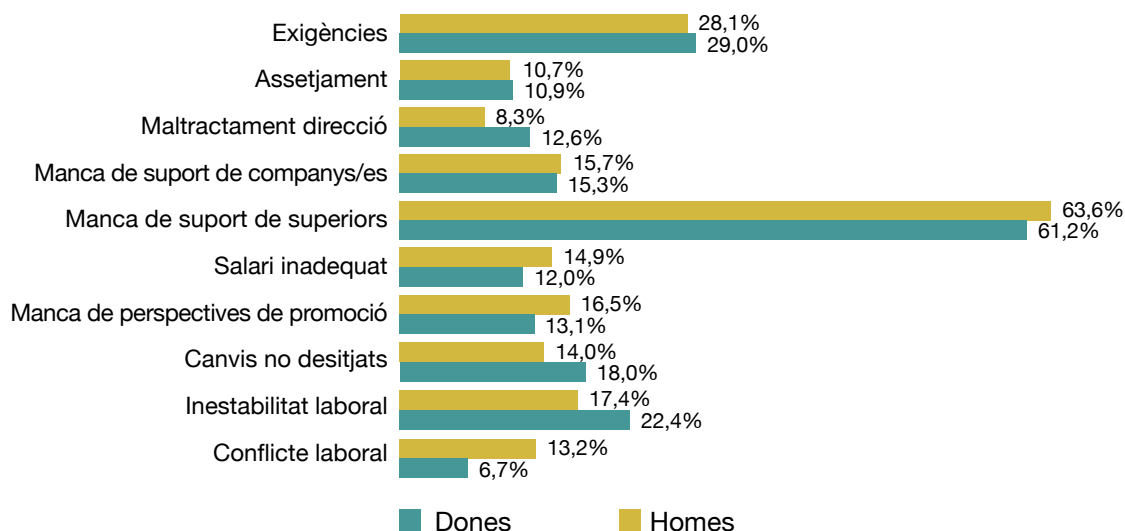

6.5. Salut i feina

Segons l'informe "La salut a Barcelona 2022", aquest any es van diagnosticar **304 casos de problemes de salut mental relacionats amb l'àmbit laboral, fonamentalment de tipus ansiós i depressiu**, un nombre més alt que els casos diagnosticats l'any anterior. Els factors de risc més habituals tant per homes com per dones van ser la manca de suport dels i les superiors, l'exigència, el volum de feina elevat, la pressió de temps elevada i la inestabilitat laboral. El percentatge de dones va ser més alt pel que fa a la inestabilitat laboral (22,4%, i 17,4% dels homes), maltractament per part de la direcció (12,6% i 8,3%) i canvis no desitjats (18% i 14%). En canvi, hi va haver un percentatge més alt d'homes pel que fa a conflicte laboral (13,2% i 6,7%) o bé salari inadequat (14,9% i 12%).

Figura 74. Motius més freqüents de problemes de salut mental relacionats amb el treball segons sexe, 2022

Font: Informe "La salut a Barcelona 2022".

Tenint en compte els districtes, on es notifiquen més casos és a Sant Martí (17,6%) i l'Eixample (17,3%) i on menys és les Corts (4%) i Sarrià-Sant Gervasi (5%).

Pel que fa als accidents de treball, segons l'informe "Indicadors de salut i treball de Barcelona"⁵¹, el 2022 es van comptabilitzar 31.240 lesions amb baixa laboral (179 van ser greus i 19 mortals). Alhora, es va mostrar com les lesions per accident laboral greus i mortals van ser més altes per part dels homes. Cal tenir en compte que els homes acostumen a tenir més lesions perquè estan més exposats a riscos relacionats amb feines físiques i manuals, fruit de la segregació horitzontal. D'altra banda, segons l'informe "La salut a Barcelona 2022", les lesions traumàtiques en jornada laboral van ser més freqüents en les persones de països de renda mitjana o baixa, mentre que les lesions *in itinere* van ser més freqüents en dones, en ocupacions no manuals i en persones de nacionalitat espanyola o altres països de renda alta. En canvi, les malalties professionals van ser més freqüents en les dones i també en les ocupacions manuals.

Figura 75. Lesions per accident de treball amb baixa (LAT), malalties professionals (MP) i malalties relacionades amb el treball segons sexe, 2022

Font: Informe "Indicadors de salut i treball de Barcelona 2022"

	Dones	Homes
LAT lleu	14.288	16.952
LAT greu	59	120
LAT mortal	3	16
MP sense baixa	91	70
MP amb baixa	108	59
M relacionades amb treball	222	151

51 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). "Indicadors de salut i treball de Barcelona". Any 2022. Disponible a: https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2024/01/ASPB-indicadors_salut_treball_2022-020224.pdf

6.6. Salut sexual i reproductiva

Segons l'informe "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022"⁵², a través de les dades del Baròmetre d'Opinió Política, l'any 2022 el 91,8% de les dones i el 87,1% dels homes es declarava heterosexual; les persones més joves de 34 anys eren les que declaraven una orientació sexual bisexual o homosexual amb més freqüència: un 28,6% de les dones i un 17,8% dels homes. Entre les persones de 35 anys i més era del 3,4% i de l'11,4%, respectivament. El mateix informe referencia estudis que indiquen que, **a la ciutat de Barcelona, s'havia produït un canvi entre les persones més joves, les quals mostraven una manera de viure la sexualitat menys heteronormativa, especialment entre les noies.**

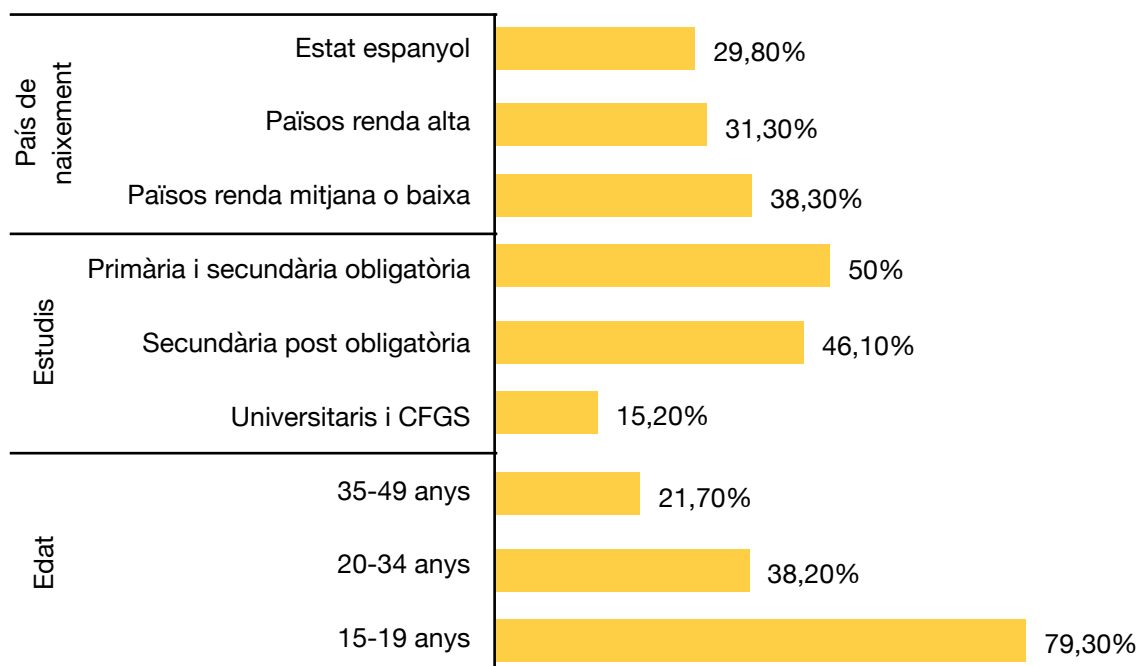
En consonància, i segons l'enquesta FRESC de l'any 2021, l'atracció sexual diferent de la preferència de només persones de l'altre sexe era **més alta en les noies i en els barris de renda alta**. Concretament, el 15,8% de les noies i el 3,7% dels nois sentien atracció habitual per persones de l'altre sexe, però alguna vegada també del seu; i l'11,4% de les noies i el 2,1% dels nois ho sentien indistintament.

Pel que fa a la capacitat de controlar la trajectòria vital i decidir quan i en quines condicions tenir fills i filles, que és un dels elements fonamentals del benestar i la salut reproductiva de les dones, **l'any 2022 van néixer 11.588 infants (taxa de 29,7 naixements per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys), de manera que continuava la tendència a la reducció de la fecunditat dels deu anys anteriors, només interrompuda l'any 2015**. Altrament, hi va haver **17.165 embarassos, la qual cosa va representar una taxa de 44,7 embarassos per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys i, d'aquests, 5.855 van acabar amb una interrupció voluntària de l'embaràs (IVE), amb una taxa de 15,0 per cada 1.000 dones. Així, el percentatge d'embarassos interromputs voluntàriament entre les dones d'entre 15 a 49 anys va ser del 33,6%**, similar a l'any anterior, que va ser del 31,2%. D'aquests, el 77,8% van ser finançats públicament. Amb diferència, **el percentatge va ser més elevat entre les noies més joves**. D'altra banda, el percentatge d'IVEs va ser notablement inferior entre les dones amb estudis universitaris i continuava sent més elevat entre les dones procedents de països de renda mitjana o baixa (tot i que en els darrers anys s'havia observat una tendència cap a la convergència entre grups de població segons origen).

52 Agència de Salut Pública de Barcelona (2023). "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022". Disponible a: <https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2024/02/salut-drets-sexuals-reproductius-barcelona-2022.pdf>

Figura 76. Proporció d'IVE respecte embarassos en dones de 15 a 49 anys segons edat, país de naixement i estudis, 2022

Font: "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022".

La taxa de fecunditat entre les dones adolescents (15 a 19 anys) va continuar disminuint respecte dels anys anteriors. L'any 2022, entre les noies de 15 a 19 anys va haver-hi 559 embarassos, amb una taxa de 15,8 per cada 1.000 dones. D'aquests embarassos, 443 es van interrompre, el que representa quasi un 80% dels casos d'embaràs en noies adolescents, una xifra que ha anat augmentant de manera gradual l'última dècada. La distribució de la fecunditat en dones adolescents segons territori no va ser homogènia a la ciutat, sinó que va mostrar un patró lligat al nivell socioeconòmic dels barris: **els barris de la zona nord de la ciutat del districte de Nou Barris, i també Sant Andreu i Sant Martí, presentaven una taxa més elevada de naixements en dones adolescents.** L'informe "La salut a Barcelona 2022" va destacar que, en general, **els embarassos en les noies més joves no van ser conseqüència d'un procés d'elecció.** Cal destacar que hi ha desigualtats significatives entre les noies nascudes a l'Estat espanyol i les nascudes en països de renda mitjana o baixa pel que fa a les IVEs. En el cas de les noies nascudes a l'Estat espanyol, el percentatge d'IVEs és notablement més alt, fins al 85,4%. En canvi, entre les noies nascudes en països de renda mitjana o baixa, el percentatge d'IVEs sobre el total d'embarassos va ser més baix, del 71,4%.

Segons el mateix informe, **l'any 2022, a la ciutat de Barcelona hi va haver un 31,5% de cesàries en dones de 15 a 49 anys tenint en compte tota la xarxa d'hospitals, tant públics com privats, un percentatge que duplica el recomanat per l'OMS.** Aquest percentatge s'ha mantingut estable els darrers cinc anys. L'informe de "La salut a Barcelona" de l'any 2021, **va mostrar que, l'any 2019, el 36% dels parts havien estat per cesària, i aquestes van ser més elevades en dones de més edat, classe social no manual i amb assegurança privada/mixta (44% a la privada/mixta; 26,5% a la sanitat pública).**

No es disposa d'informació important sobre anticoncepció i pràctiques sexuals en la població adulta. Pel que fa a la població escolar, segons l'enquesta FRESC 2021, el 24,7% dels nois i el 21,5% de les noies de 4t d'ESO havien tingut alguna relació sexual aquell any, percentatges que es duplicaven a 2n de batxillerat i cicle formatiu de grau mitjà, això és, el 58% dels nois i el 56,6% de les noies. Pel que fa concretament a les relacions sexuals amb penetració, els percentatges han anat disminuint per ambdós sexes des del 2008.

En relació amb els mètodes de prevenció de l'embaràs o anticonceptius, les dades de l'enquesta FRESC 2021 recullen que el **80,2% dels nois i el 77,1% de les noies havien fet ús de mètodes anticonceptius efectius en la darrera relació sexual amb penetració (preservatiu, píndola, anell vaginal, etc.);** el 7,8% dels nois i el 10% de les noies havien fet servir mètodes no efectius (càlcul de data o marxa enrere); i l'11,4% dels nois i el 12,6% de les noies no havien fet servir cap mètode. No es recullen els hàbits d'ús en un termini més llarg.

Cal assenyalar que s'observa un patró de **reducció de l'ús de mètodes no efectius amb l'edat, però també una tendència descendent de l'ús del preservatiu en la darrera relació sexual amb penetració.** Altrament, **l'ús de mètodes no efectius o cap mètode preventiu va ser superior als centres educatius de barris amb un nivell socioeconòmic més benestant.** Per acabar, el percentatge d'ús de la píndola de l'endemà augmentava amb l'edat; el percentatge de noies de 2n Batxillerat/CFGM que l'havien pres se situava en el 34,5%.

Altrament, tot i que les dades sobre l'ús de mètodes anticonceptius ofereixen una visió limitada del context de la prevenció de les infeccions de transmissió sexual (ITS), poden proporcionar indicis importants sobre les pràctiques preventives en general. **En relació amb l'evolució de la incidència de les ITS de notificació obligatòria (sífilis, gonocòccia, limfogranuloma veneri (LGV) i clamídia), l'any 2022 es va tornar a observar un increment de les ITS, continuant amb el creixement dels darrers anys a la ciutat.** La majoria dels casos corresponien a homes gais, bisexuals o altres homes que tenen sexe amb altres homes (GBHSH), llevat de la infecció per *Chlamydia trachomatis*, que presentava unes taxes més semblants en dones i homes.

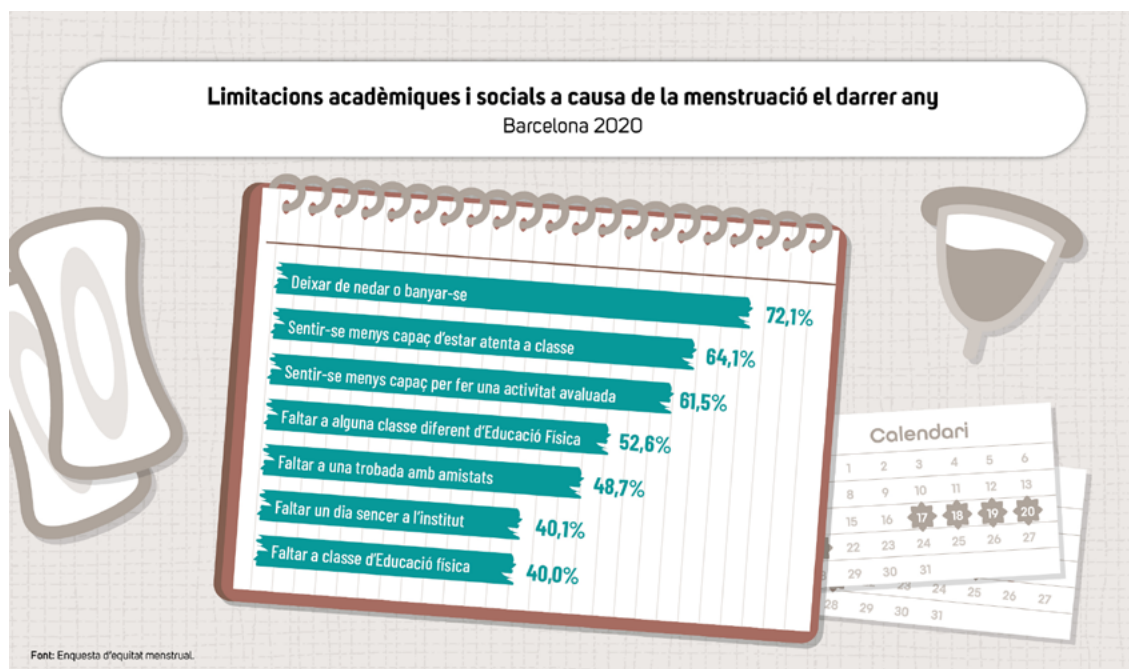
Pel que fa a la sífilis, es van notificar taxes de 13,9 per cada 100.000 dones i 135,8 per cada 100.000 homes. Tot i que les dones presentaven una incidència notablement inferior a la dels homes, es va observar un increment de l'11,5% respecte de l'any 2021, i en els homes es va observar un descens del 10,7%. Respecte a la gonocòccia, la taxa va ser de 81 en dones i 677,7 en homes, fet que va suposar un augment del 43,8% en dones i del 34,4% en homes respecte de l'any 2021. En el cas de LGV, la taxa va ser de 38,2 en homes.

Pel que fa a la clamídia, la taxa va ser de 223,1 per cada 100.000 dones i 446,7 per cada 100.000 homes. Respecte de l'any 2021, va augmentar un 9,9% entre les dones i un 49% entre els homes. S'observen patrons d'edat diferents segons sexe: en dones, la incidència va ser més elevada entre les adolescents i les joves, mentre que, en els homes, el pic de la incidència es va donar en edats més tardanes, en la línia dels darrers anys. Segons l'informe "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022", **hi ha desigualtats en la incidència de les ITS, de manera que, en el cas de les dones, les taxes d'infecció per clamídia i sífilis van ser més elevades als districtes amb rendes més baixes. En canvi, en el cas dels homes, es van observar taxes més elevades en els districtes amb rendes altes o mitjanes en totes les ITS.**

En relació amb la **infecció pel virus de la immunodeficiència humana (VIH)**, l'any 2022 es van detectar 224 noves infeccions pel VIH en persones residents a la ciutat de Barcelona. Això suposava **un augment del 32,5% respecte del 2021 i un trencament amb la tendència descendent que s'anava observant els darrers cinc anys.** Les taxes d'incidència van ser de 2,7 casos per 100.000 dones i 24,1 casos per 100.000 homes. Pel que fa a la síndrome d'immunodeficiència adquirida (SIDA), es van notificar 18 casos en total, una incidència d'1 per cada 100.000 habitants: 0,1 en les dones i 2 en els homes.

Malgrat disposar de poques dades sobre **educació sexual a les aules**, és interessant observar l'evolució de programes com el "Parlem-ne; no et tallis", centrat en la prevenció de l'embaràs i les ITS. L'informe "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022" recull que, durant el curs 2020-2021, hi van participar 48 centres escolars d'ESO i 4 centres d'FP. **L'evolució de la cobertura sembla que ha anat en augment, excepte el darrer curs, que ha disminuït i s'ha situat en la cobertura del 23%. Aquest descens no és exclusiu d'aquest programa, sinó que ha estat una constant entre altres programes oferts per l'ASPB a les escoles.**

Finalment, en relació amb la **salut menstrual**, destaquen els resultats presentats a l'informe "L'equitat menstrual entre les adolescents de Barcelona 2020"⁵³, el qual indicava que **la majoria de les noies sentia limitades ocasionalment les seves capacitats a classe i les seves activitats d'oci per la menstruació. En aquest sentit, quasi dues de cada tres noies s'havien sentit menys capaces de parar atenció a classe el darrer any; el 62% s'havia sentit menys capaces de fer una activitat avaluada, i el 72% de les noies no havia pogut nedar o banyar-se. Altrament, l'informe també constata que dues de cada cinc noies havien faltat almenys un dia sencer a l'institut a causa de la regla el darrer any.**

Si bé la menstruació és causa habitual d'absència escolar, aquest és un fet que acostuma a ocultar-se: dues de cada tres noies (66%) havien tingut alguna mena d'absència a classe per causa de la menstruació el darrer any, de les quals quasi la meitat (46%) havia posat una excusa diferent de la regla almenys una vegada. Destaca el fet que el 17% de les noies ho havia fet sovint o molt sovint.

L'enquesta també recull que, en una escala del 0 al 10, les noies valoraven el dolor de mitjana amb un 6, en què el 7 va ser la mediana i el 8 la moda. Com més dolor percebien, més cops havien vist afectada la seva activitat acadèmica o de lleure. Altrament, **el dolor menstrual havia augmentat amb l'edat, i el 72% havia hagut d'adquirir algun fàrmac per reduir el dolor.** Cal destacar que el 2,1% no s'ho havia pogut permetre.

53 Estivill, Jordi i Guasch, Núria (2022). "L'equitat menstrual entre les adolescents de Barcelona. Informe de l'enquesta d'equitat menstrual". Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/127933/1/Enquesta%20equitat%20menstrual%202020.pdf>

En relació amb el fet de rebre informació a casa sobre la menstruació, això depèn de causes diverses, però es va observar una relació amb el nivell socioeconòmic familiar: **les noies provinents de famílies benestants van ser majoria entre les qui no havien rebut mai informació. Així, el 62% de noies amb famílies de renda alta no n'havien rebut, davant el 38% amb renda mitjana i el 50% de renda baixa. Concretament, una de cada cinc noies mai havia rebut informació específica sobre la menstruació ni sobre els diversos productes d'higiene menstrual.** D'altra banda, fins al 44% de les noies va afirmar que no havia rebut informació a casa sobre la menstruació i el 38% no n'havia rebut a l'escola.

La situació econòmica també afecta l'elecció dels productes d'higiene menstrual, ja que el preu és un condicionant destacable. **Si bé l'elecció de compreses d'un sol ús o tampons és generalitzada independentment de la renda familiar, cal destacar l'ús de només compreses en barris de renda més baixa i l'ús de la copa menstrual en els de renda més alta. Un 9% de les noies enquestades va afirmar tenir dificultats per poder pagar-los almenys una vegada i el 3% va declarar que això els passava sovint o molt sovint.** D'aquestes, el 43% vivia en barris amb rendes baixes o molt baixes. Les dades catalanes de l'enquesta Òmnibus de la Generalitat de Catalunya de l'any 2023⁵⁴ mostren que el 44% de les dones (no només noies joves) que tenen la regla havia utilitzat productes que no eren de la seva preferència perquè aquests eren massa cars i, a més, que el 23% de les dones havia hagut de reutilitzar productes d'un sol ús per raons econòmiques.

54 Centre d'Estudis d'Opinió (2023). Dossier resum de l'Òmnibus de la Generalitat de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Disponible a: <https://govern.cat/govern/docs/2023/09/21/11/08/810cd52a-8412-40b5-b967-a5b8b387216b.pdf>

6.7. Aspectes de la salut que cal destacar

- Les dones tenen una esperança de vida més alta que els homes; l'any 2022, l'esperança de vida en néixer era de 82 anys de mitjana per als homes i de 87,5 anys per a les dones. També, respecte de l'esperança de vida, s'observen desigualtats entre els districtes i barris de la ciutat, que es corresponen amb el patró socioeconòmic de la ciutat.
- Més dones que homes declaren tenir un estat de salut regular o dolent (24% i 18,3%, respectivament). L'estat de salut varia en funció de la classe social: la mala salut és més freqüent entre la població amb pitjors condicions socioeconòmiques. A més, la percepció de tenir un mal estat de salut s'incrementa amb l'edat.
- Hi ha més noies joves que perceben tenir una salut dolenta o regular: el 6,7% dels nois adolescents escolaritzats a Barcelona i el 13,5% de les noies.
- La prevalença dels trastorns varia en funció del sexe i s'observa que les dones tenen trastorns de manera més freqüent i generalitzada que els homes. Els percentatges de persones amb trastorns crònics augmenten amb l'edat, de la mateixa manera que ho fa la multimorbiditat.
- Un percentatge més alt de dones perceben tenir mala salut mental (31,3% de les dones adultes i el 21,6% dels homes adults), A més, la mala salut mental augmenta més marcadament entre les persones de 25 a 44 anys, i la classe social té influència en aquesta percepció de mala salut mental.
- El consum de psicofàrmacs entre les dones gairebé duplica el dels homes (23% i 12,8%, respectivament), si bé destaquen les diferències entre districtes. Aquest consum augmenta amb l'edat i en les dones ho fa de manera molt més pronunciada.
- Una proporció més elevada de les dones no fan activitat física en el temps de lleure (47,7% dels homes i el 59,8% de les dones més grans de 15 anys). Aquesta inactivitat s'incrementa a mesura que augmenta l'edat.

- A la ciutat, el 27% dels homes i el 31,1% de les dones dormen sis hores o menys diàries, un percentatge més elevat respecte de les dades del 2016.
- Les dades mostren que les dones són menys consumidores de risc d'alcohol (7,9%, davant el 14,2% dels homes).
- Els homes acostumen a tenir més lesions pel fet que estan més exposats a riscos relacionats amb feines físiques i manuals, fruit de la segregació horitzontal, mentre que les malalties professionals han estat més freqüents en les dones i també en les ocupacions manuals.
- Les persones joves mostren una manera de viure la sexualitat menys heteronormativa, especialment entre les noies. Continua la tendència a la reducció de la fecunditat dels darrers deu anys. L'any 2022 van néixer 11.588 infants (taxa de 29,7 naixements per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys). Altrament, hi va haver 17.165 embarassos, la qual cosa representa una taxa de 44,7 embarassos per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys, i d'aquests, 5.855 van acabar amb una interrupció voluntària de l'embaràs (IVE), amb una taxa de 15. Així, el percentatge d'embarassos interromputs voluntàriament entre les dones d'entre 15 a 49 anys va ser del 33,6%. L'any 2019, el 36% dels parts va ser per cesària.
- Un gran nombre d'adolescents van fer ús de mètodes anticonceptius efectius en la darrera relació sexual amb penetració (preservatiu, píndola, anell vaginal, etc.): el 80,2% dels nois i el 77,1% de les noies. S'observa un patró de reducció de l'ús de mètodes no efectius amb l'edat, però també una tendència descendent de l'ús del preservatiu en la darrera relació sexual amb penetració.
- S'observa un increment de les ITS en els darrers anys a la ciutat. A més, hi ha desigualtats en la incidència de les ITS, de manera que, en les dones, les taxes d'infecció per clamídia i sífilis són més elevades als districtes amb rendes més baixes. En canvi, en el cas dels homes, es van observar taxes més elevades en els districtes amb rendes altes o mitjanes en totes les ITS.
- La menstruació té un impacte en la quotidianitat de les noies. Quasi dues de cada tres noies s'han sentit menys capaces de parar atenció a classe el darrer any a causa de la menstruació; el 62% s'ha sentit menys capaces de fer una activitat avaluada, i el 72% de les noies no ha pogut nedar o banyar-se. D'altra banda, també es constata que dues de cada cinc noies han faltat almenys un dia sencer a l'institut a causa de la regla durant el darrer any.

7 Una vida lliure de violències masclistes

Les violències masclistes representen una de les manifestacions més evidents i greus de les profundes desigualtats estructurals entre homes i dones. És la violència que pateixen les dones pel sol fet de ser-ho en un marc de relacions desiguals, i que impregna tots els àmbits i esferes de la vida social i política, tant aquells associats als espais privats de les persones com els relacionats amb l'espai públic. Aquesta violència pot adoptar diverses formes i manifestar-se de manera diferenciada. És una vulneració greu dels drets humans i un impediment perquè les dones puguin desenvolupar-se lliurement i en igualtat de condicions i oportunitats que els homes.

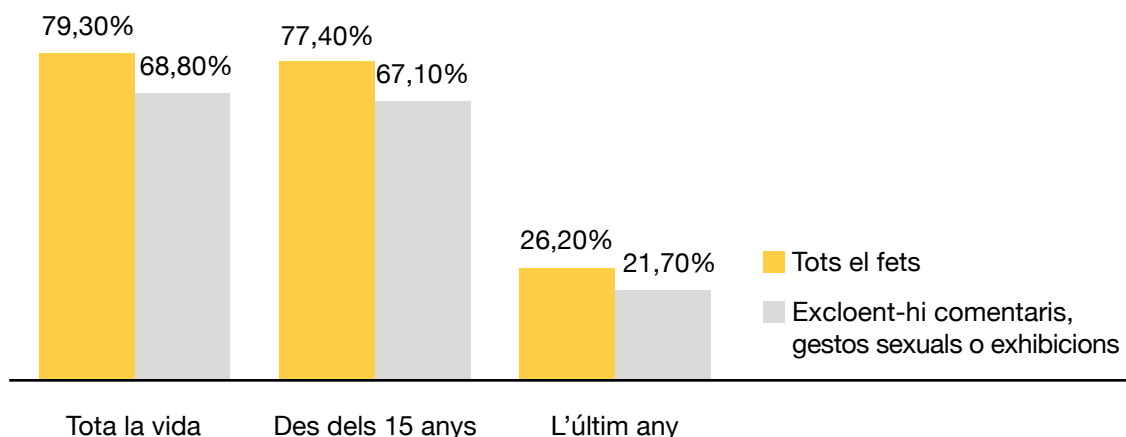
7.1. Abast general de les violències masclistes

Per fer una aproximació a l'abast de les violències masclistes a Barcelona, es parteix dels resultats d'abast català, juntament amb l'anàlisi de dades disponibles dels darrers anys recopilades per serveis com el Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA), dades policials sobre denúncies registrades, dades de l'ICD sobre l'ús del telèfon d'atenció a les violències masclistes i altres enquestes.

L'Enquesta sobre les violències masclistes a Catalunya (2021)⁵⁵ va mostrar que, tenint en compte tot el seu cicle vital, **un 79,30% de les dones catalanes havia patit agressions i violència masclista, i el 68,8% havia patit fets de violència molt greu.** Tenint en compte els grups d'edat, les dones de 30 a 40 anys eren les que presentaven nivells de victimització més elevats, seguides de les dones més joves (16-29 anys). **Cal tenir en compte que l'enquesta anterior (2016) apuntava percentatges superiors entre les dones barcelonines que entre les dones de Catalunya en general.**

Figura 77. Abast de les violències masclistes segons fets i moment a Catalunya, 2021

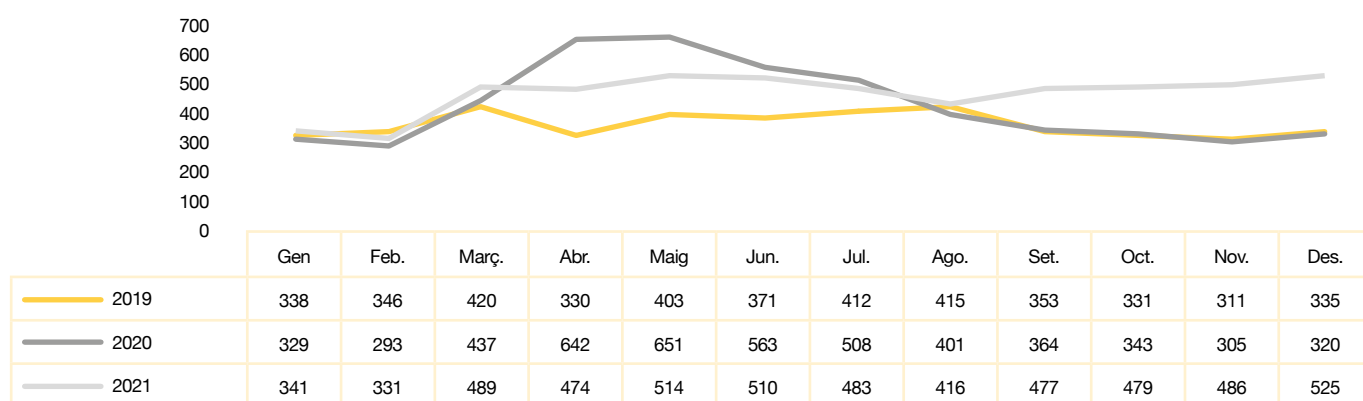
Font: Enquesta sobre les violències masclistes a Catalunya 2021.

55 Enquesta de violències masclistes a Catalunya (2021). Generalitat de Catalunya. Disponible a: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/enquesta_de_violencia_masclista/resultats_basics.pdf

Segons el “Dossier estadístic violències masclistes. Dades elaborades per l’Observatori de la Igualtat de Gènere” (2022)⁵⁶, fins a l’agost del 2022 el servei del telèfon 900 900 120 va dur a terme **6.949 atencions per violència masclista a dones del territori català, i el 71,36% de les trucades va provenir de dones de Barcelona-Metropolità**. Les dades sobre Barcelona ciutat més actualitzades i disponibles es recullen a l’informe “Violències masclistes en temps de Covid-19 (SARS-CoV-2) a la ciutat de Barcelona: Informe anual” (2021)⁵⁷, les quals apunten que, l’any 2021, les trucades al telèfon d’atenció contra les violències masclistes van augmentar un 27% respecte del 2019 i un 7% respecte del 2020. Concretament, si es compara el nombre total de trucades fetes els anys 2019, 2020 i 2021, es constata que, durant l’any 2020, en què va esclatar la pandèmia, es va registrar un nombre de trucades molt superior al registre de 2019 (5.156 davant 4.365). Aquest augment es va mantenir durant l’any 2021, en què es va registrar una xifra fins i tot superior a la de l’any anterior (5.525).

Figura 78. Evolució de les trucades de la línia telefònica d’atenció a la VM, 2019-2021

Font: “Violències masclistes en temps de Covid-19 (SARS-CoV-2) a la ciutat de Barcelona: Informe anual” (2021).

Pel que fa al perfil de persones que trucaven, **la gran majoria van ser dones (91,93%), més d’un terç de les quals tenia entre 31 i 40 anys (36,4%)**. La següent franja d’edat de les dones que més trucaven va ser la d’entre 41 i 50 (26,14%) i, després, la de dones més joves (entre 18 i 30 anys). A més, només un terç de la mostra no tenia fills/es (33,25%). Altrament, del total de les trucades, **la gran majoria tenia com a motiu la violència masclista (82%), i la violència expressada més habitualment era la violència psicològica, en un 75,35% dels casos, seguida de la violència física (26,77%)**. Els assessoraments més demandats van ser informació general (70%), assessoria jurídica (16%) i psicològica (14%). Finalment, el tipus de relació més freqüent amb l’agressor era el de parella (50,67%) o exparella (41,75%).

Les derivacions més habituals que es van fer van ser els serveis d’atenció a les dones (21,9%) o els serveis de seguretat i policials (10,1%). Tot i això, la majoria dels casos (58,14%) no es va derivar.

56 Institut Català de les Dones (2022). “Dossier estadístic Violències Masclistes. Dades elaborades per l’Observatori de la Igualtat de Gènere”. Disponible a: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/2022Dossier_estadistic_VM_2022.pdf

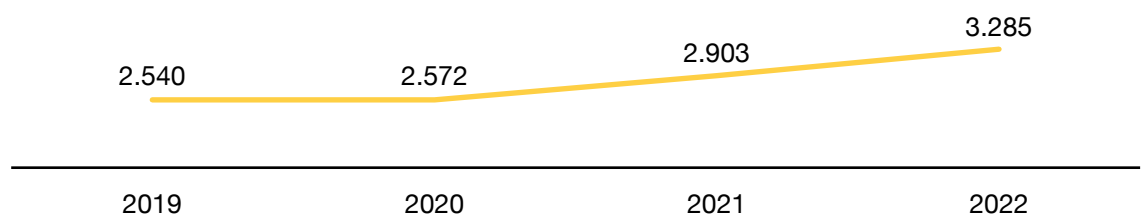
57 Ajuntament de Barcelona (2021). “Violències masclistes en temps de Covid-19 (SARS-CoV-2) a la ciutat de Barcelona: Informe anual”. Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/122644/1/Informe_DESEMBRE_VM_Covid19_ANUAL_16062021.pdf

Si s'observen les dades de l'ICD del 2023 d'àmbit metropolità (portal web de dades sobre la Línia 900 900 120)⁵⁸, **hi ha consonàncies:** el 85,46% de les violències registrades es produeix dins l'àmbit de la parella; en el 62,91% dels casos, el tipus de violència principal és la psicològica (la segueix la física en un 24,41% dels casos), i en el 42,95% dels casos no es deriva. Aquí cal recordar els nivells d'incidència de les violències masclistes en l'àmbit de la parella o exparella de l'enquesta de Barcelona de l'any 2016⁵⁹: **el 37% de les dones residents a Barcelona havia patit alguna forma de violència masclista per part de la seva exparella o parella des dels 15 anys, i el 8,6% l'havia patit durant el darrer any de l'enquesta.** Les formes de violència més comunes per part de l'exparella van ser la psicològica (39%), la física (14%), l'econòmica (13,3%), la sexual (10,4%) i envers els fills i filles (4,1%). En relació amb les parelles actuals en el moment de l'enquesta, el 12,8% de les dones havien patit violència masclista, de les quals un 15,6% ho detectaven i en un 0,03% havien interposat denúncia. Les formes de violència més comunes eren la psicològica (11,3%), l'econòmica (2,1%), la física (1,6%), la sexual (1,5%) i envers els fills i filles (0,7%). És important tenir en compte que, **el factor temporal i els lligams emocionals establerts amb els homes que agredeixen o amb l'entorn condicionen la capacitat de les dones de detectar o d'afirmar trobar-se en algunes situacions de violència.** En aquest sentit, la culpa i la vergonya (i el silenci o la negació consegüents) fruit de la normalització d'aquesta violència i dels estereotips i judicis socials que l'acompanyen, poden prendre un especial protagonisme quan es tracta d'agressors que són parelles, amics de l'entorn de la dona, pare d'infants compartits, etcètera. És per això que es produeix sistemàticament un patró de menys detecció de la violència en les parelles actuals que en les exparelles.

Si s'analitzen les dades del cos de Mossos d'Esquadra⁶⁰, durant l'any 2022 es van interposar un total de 3.285 denúncies per violència de gènere i domèstica⁶¹, 382 denúncies més que l'any anterior. En aquest sentit, **el registre de denúncies del 2022 va ser superior al dels anys precedents, i s'observa una tendència a l'alça any rere any.** Aquest fet podria indicar un augment de la violència masclista a Barcelona, especialment durant l'any 2022, però també es pot deure a un aflorament de les dades. És a dir, que cada cop es denunciï més perquè hi ha més sensibilitat social, més recursos d'acompanyament en els serveis d'intervenció, etc. Tanmateix, cal recordar que els percentatges de les situacions de violència que arriben a les comissaries són molt baixos en relació amb la victimització general, un fet que pot relacionar-se amb desconfiança amb el sistema policial i judicial, amb la vergonya o por que poden tenir moltes dones a possibles represàlies, a no concebre com a fets delictius les violències que pateixen, etc.

Figura 79. Evolució de les denúncies per violència masclista interposades davant els Mossos d'Esquadra, 2019-2022

Font: Portal de dades del cos de Mossos d'Esquadra.

- 58 Portal dades obertes de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Disponible a: https://analisi.transparenciacatalunya.cat/Societat-benestar/L-nia-d-atenci-contr-la-viol-ncia-masclista-900-9/q2sg-894k/about_data
- 59 Ajuntament de Barcelona (2018). Enquesta de Violència Masclista a Catalunya. Edició 2016. Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/112089/5/17_661_web_bcn_v2.pdf
- 60 Portal de dades obertes-Mossos d'Esquadra. Disponible a: https://mossos.gencat.cat/ca/els_mossos_desquadra/indicadors_i_qualitat/dades_obertes/
- 61 Actualment, les dades que recullen els cossos policials que fan referència a les violències masclistes les cataloguen com a violència de gènere i violència domèstica. Aquest fet resulta problemàtic quant a conceptualització, alhora que no s'adapta al marc legal actual. Aquest, així com la bibliografia especialitzada, es refereixen al fenomen global de la violència masclista amb l'objectiu de destacar-ne el component de gènere.

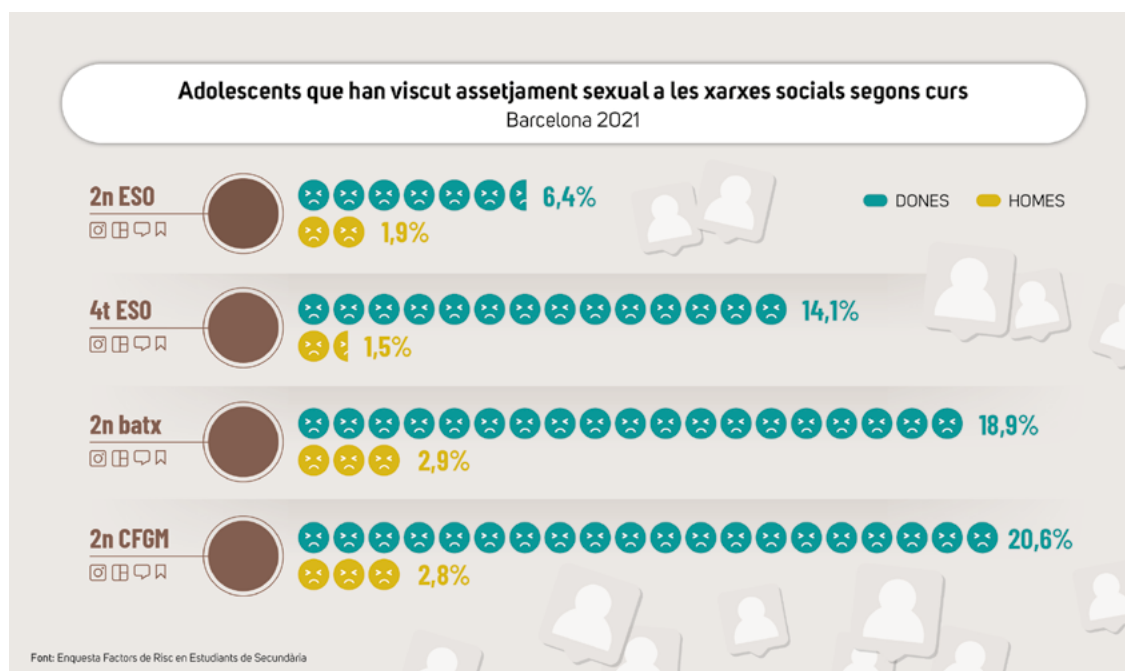
Atenent concretament a la violència sexual com a una de les múltiples formes que pot tenir la violència masclista (i que inclou conductes com per exemple l'assetjament sexual, l'abús, l'exhibició o la imposició de qualsevol pràctica o agressió sexual, incloent-hi violacions), l'enquesta FRESC de l'any 2021⁶² aportava dades sobre l'assetjament sexual que havien patit nois i noies estudiants de secundària: **el 37,7% de les noies enquesta- des afirmaven haver patit assetjament sexual alguna vegada, davant el 5,9% dels nois. A més, en tots dos sexes, el percentatge de víctimes d'assetjament sexual havia augmentat amb l'edat, però sobretot en les noies, i va arribar al 51,8% a 2n de batxillerat i cicle de formació professional de grau mitjà.**

Figura 80. Violència sexual patida per part d'adolescents i joves, 2021

Font: Enquesta de Factors de Risc en Estudiants de Secundària.

L'enquesta FRESC de l'any 2021 també recull informació més concreta sobre l'assetjament sexual: **s'observa que el 13,6% de les noies i el 2,1% dels nois havien patit assetjament sexual en espais d'oci, el 27,7% i el 2,1%, respectivament, n'havien patit al carrer, i el 13,6% i el 2,1%, respectivament, a les xarxes socials.** En aquest sentit, es mostra com tant en l'oci, al carrer o a les xarxes socials les dones van ser qui més van patir assetjament sexual; aquestes dades mostren la naturalesa estructural de les violències masclistes. Aquí, és molt interessant atendre a les dades relatives al ciberassetjament: així, s'observa que **la prevalença de l'assetjament sexual via xarxes socials va ser molt més present en la vida de les noies, alhora que va anar augmentant a mesura que avançava el curs escolar.** Contràriament, els nivells d'assetjament en nois es van mantenir similars al llarg de tots els cursos.

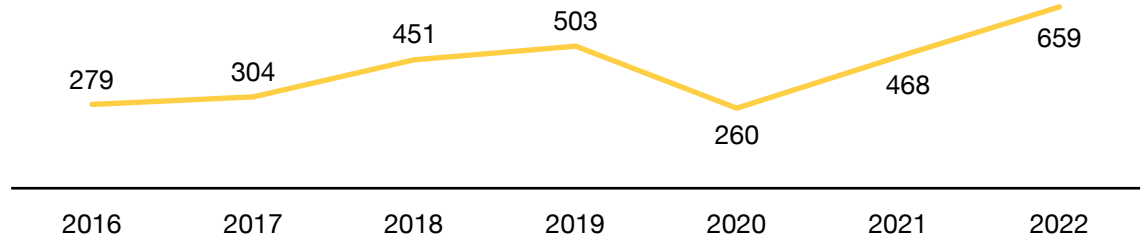

62 Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària (FRESC) (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona. Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquesta-fresc/>

Alhora, l'informe “La salut i els drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022”⁶³ posa en relleu les xifres recollides per la Unitat d'atenció a víctimes d'agressions sexuals de l'Àrea d'Urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona, les quals indiquen que, **l'any 2022, es van atendre 659 agressions sexuals que van passar a Barcelona. Una xifra que no s'havia registrat mai fins aleshores, la qual cosa va suposar un augment del 41% respecte de l'any anterior. D'aquestes, el 90% de les víctimes van ser dones, i el 100% van ser comeses per homes.** Altrament, en el 52% dels casos les víctimes eren menors de 25 anys; la víctima més jove tenia 16 anys i la més gran, 82 anys. Per acabar, en el 58,3% dels casos les dones van patir violació (vaginal, anal o bucal).

Figura 81. Nombre d'agressions sexuals ateses a l'Àrea d'Urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona, 2016-2022

Font: Informe violència sexual atesa a l'Àrea d'Urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona 2022.

La violència masclista també pot trobar expressions sobre els fills i filles de les dones que la reben; aquesta s'anomena **violència vicària**. Cal tenir en compte que els fills i filles acostumen a ser moneda de canvi i una eina per continuar maltractant les dones: agressions directes als infants, xantatge emocional, desempament i descara, que hagin de presenciar situacions de violència, percebre les conseqüències d'aquesta sobre les seves mares, etcètera. No obstant això, no es disposen de dades actualitzades per a la ciutat de Barcelona, tot i que, segons les dades de l'enquesta catalana, el 33,7% de les dones que han viscut violència masclista per part de la seva exparella vivien amb fills/es menors i, d'aquests, el 31,8% estaven presents durant els fets i el 15,3% van ser agredits/des⁶⁴.

En darrer lloc, **l'expressió més brutal que pren la violència masclista són els femicidis**. Segons el “Dossier estadístic de violències masclistes. Dades elaborades per l'Observatori de la Igualtat de Gènere” 2022, la violència pot culminar en l'homicidi o en temptativa, i en altres formes de mort violenta de les nenes, els nens i les dones: accidentals, suïcidis i morts evitables derivades de la inseguretat i la desatenció, entre d'altres. **Les dades relatives a l'evolució 2012-2022 constaten que a l'àmbit metropolità (AMB) s'havien produït 64 assassinats de dones.** Cal tenir en compte, però, que aquestes dades només inclouen el registre del Departament d'Interior, això és, només tenen en compte els homicidis de dones per part d'homes quan es tracta de parelles o exparelles. Per tant, **aquestes dades no reflecteixen l'abast real dels assassinats de dones per part d'homes durant tot aquest temps.**

Un últim element que cal tenir en compte en relació amb l'abast de les violències masclistes són **les violències contra persones LGTBI+**. Encara que siguin expressions de violència diferenciades, ambdues són conseqüència de la **violència estructural patriarcal**, és a dir, són fenòmens interconnectats per estructures de poder i normes culturals compartides i que poden provocar experiències similars de violència i discriminació.

64 Generalitat de Catalunya (2023). Enquesta de violències masclistes de Catalunya. Resultats bàsics 2021. Disponible a: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/enquesta_de_violencia_masclista/resultats_basics.pdf

Segons l'informe de l'Observatori Contra l'Homofòbia "L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022"⁶⁵, **Barcelona continua sent la província que més incidències registra, representant més de la meitat dels casos, amb 164, dels quals 115 es van produir a la ciutat de Barcelona.** Per classe d'LGTBI-fòbia, les discriminacions gaifòbiques i transfòbiques són les que es van registrar de manera majoritària. Cal destacar que, tradicionalment, les discriminacions o agressions LGTBI-fòbiques han estat presencials, si bé els darrers anys hi ha hagut un augment del ciberassetjament. L'informe també afegeix que en els últims anys, s'ha observat un lleu augment en les denúncies del col·lectiu LGTBI, que indica, per un costat, una major conscienciació i, per l'altre, una tendència a l'alça del nombre de casos d'LGTBI-fòbia, potser relacionada amb l'ascens de l'extrema dreta política.

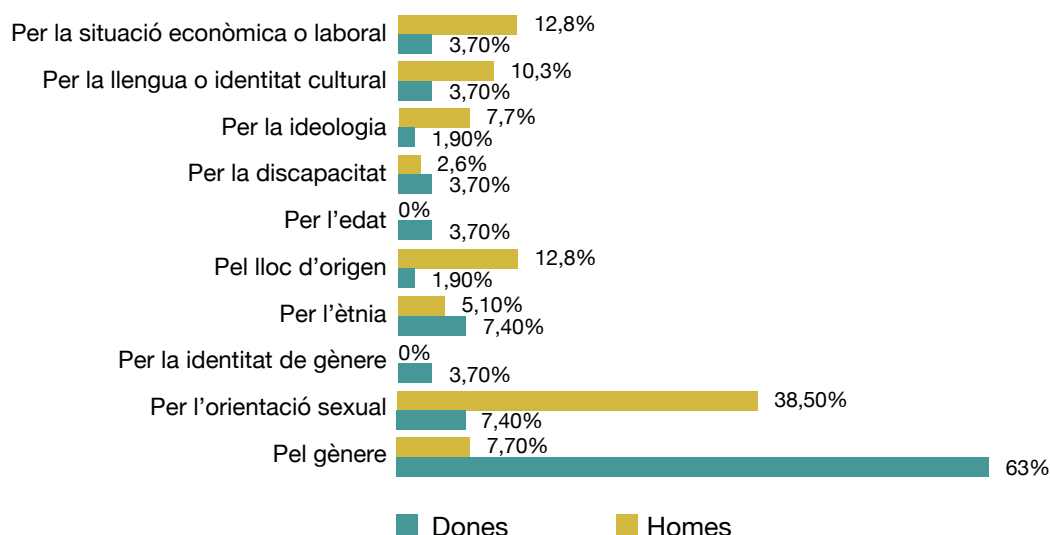
65 Observatori contra l'homofòbia (2022). "L'estat de l'LGTBI-FÒBIA a Catalunya 2022". Disponible a: <https://observatori.cat/wp-content/uploads/2023/07/Estat-de-ILGTBI-fobia-a-Catalunya-2022-Interactiu-pagines.pdf>

7.2. Identificació de les violències

Segons l'informe "Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022" citant al "Baròmetre d'Opinió Política 2022" de Barcelona⁶⁶, **el 23,9% de les dones i el 20% dels homes consideraven que pertanyien a un col·lectiu discriminat**, i els motius d'aquesta discriminació variaven entre ambdós sexes: **entre les dones, el motiu principal era el seu gènere, en un 63% dels casos**, seguit de la seva orientació sexual i l'ètnia, en un 7,4% dels casos per a totes dues discriminacions. Entre els **homes, la raó principal declarada va ser l'orientació sexual, en un 38,5% dels casos**, seguida de l'origen i la situació econòmica o laboral, en un 12,8% dels casos.

Figura 82. Motius per considerar-se un col·lectiu discriminat segons sexe, 2022

Font: Baròmetre d'Opinió Política 2022 a "Informe Salut i drets sexuals i reproductius a Barcelona 2022".

En aquesta mateixa línia, l'enquesta FRESC de l'any 2021 apunta que **el 40,3% de les noies i el 8,2% dels nois afirmaven haver patit discriminació per motiu del seu sexe-gènere**, i el 14,1% i el 8,4%, respectivament, afirmaven haver-ne patit per la seva orientació sexual. És interessant observar també dades concretes sobre discriminació

66 Agència de Salut Pública de Barcelona (2024). "Salut i drets sexuals i reproductius 2022". Disponible a: <https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2024/02/salut-drets-sexuals-reproductius-barcelona-2022.pdf>

en àmbits determinats, per exemple, les activitats culturals: segons l'Enquesta de drets culturals de l'any 2022, un 12% de les dones i un 3,7% dels homes es van sentir discriminats/des ocasionalment o molt sovint per raons de gènere en aquesta mena d'activitats. Aquí cal destacar que l'Enquesta de victimització de Barcelona de l'any 2023⁶⁷ recull que **el 49,2% de les agressions, intents d'agressió, coaccions i amenaces va estar relacionat amb fets discriminatoris; aquest percentatge va augmentar fins al 70,1% en el cas d'agressions, intents, coaccions i amenaces envers les dones** (32,5% en el cas dels homes).

67 Ajuntament de Barcelona (2023). Enquesta de victimització de Barcelona (EVB) 2023. Presentació de resultats. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/seguretatiprevencio/sites/default/files/2023-08/Victimitzacio_BCN_Informe_2023.PDF

7.3. Resposta institucional

Pel que fa a les dades relatives al SARA, també segons l'informe "Violències masclistes en temps de Covid-19 (SARS-CoV-2) a la ciutat de Barcelona", **l'any 2021 es van fer 12.901 intervencions des d'aquest servei. Aquest nombre és inferior al del 2020 (16.122)** i bastant similar a la xifra registrada l'any 2019 (12.404). En concret, l'any 2021 hi va haver un 4% més d'intervencions que l'any 2019 (any pre-pandèmic). Si es comparen les intervencions del 2021 amb les del 2020, s'observa que durant l'any més impactat per la pandèmia es van registrar un 20% més d'intervencions. En aquest sentit, **les dades permeten intuir l'impacte que va tenir la pandèmia en la sobrecàrrega del servei.** Altrament, **durant l'any 2021 es van atendre moltes menys urgències que els anys anteriors: 2019, 1.076 casos d'urgències; 2020, 664; i 2021, 434.** Per tant, l'any 2021 les urgències van disminuir un 60% en comparació amb l'any 2019 i un 34% en comparació amb l'any 2020.

Pel que fa a les atencions del SARA, **el mateix informe recull que l'any 2021 es va atendre un total de 1.382 dones. Aquest total va ser superior al dels anys anteriors**, ja que l'any 2019 es van atendre 980 dones i l'any 2020 se'n van atendre 1.087. **Contràriament, l'acumulat d'infants i adolescents diferents atesos/es l'any 2021 va ser de 353, un nombre inferior al del 2019** (l'any previ a la pandèmia se'n van atendre 387) i també respecte de l'any 2020 (any en què va esclatar la pandèmia i que va presentar un nombre pràcticament idèntic d'atencions a infància i adolescència que l'any anterior: 388).

També destaca que l'any 2021 hi va haver un total de 192 ingressos als dispositius d'acollida per violència masclista; va ser l'any amb menys acollides realitzades. En concret, l'any 2021 hi va haver un 6% menys d'acollides que l'any 2019 i un 2% menys que l'any 2020.

Una darrera dada que cal analitzar en aquest apartat és l'evolució dels contactes registrats pel cos de Mossos d'Esquadra; és a dir, el nombre de contactes a dones que pateixen violència masclista efectuats per aquest cos. L'informe apunta que, **l'any 2021, els contactes van disminuir un 3% respecte de l'any 2020, i un 9% respecte de l'any 2019.**

En conjunt, **s'observa una davallada del nombre d'intervencions en general per part dels serveis d'atenció a les dones l'any 2021 en comparació amb l'any anterior; això no implica en cap cas per se una disminució de les violències masclistes.** De fet, aquestes dades contrasten amb l'abast general de les violències masclistes, l'augment d'atencions i la tendència a l'alça de les denúncies.

7.4. Aspectes de la violència masclista que cal destacar

- A Catalunya, un 79,30% de les dones ha patit agressions i violència masclista, i el 68,8% ha patit fets de violència molt greu al llarg de la seva vida.
- Les trucades al telèfon d'atenció contra les violències masclistes (a Catalunya), han augmentat un 27% respecte de l'any 2019 i un 7% respecte del 2020. La major part de les trucades venen per part de dones (el 91,93%), d'entre 31 i 40 anys (el 36,4%). El 82% de les trucades tenen com a motiu la violència masclista; la violència expressada més habitualment era la violència psicològica, en un 75,35% dels casos, seguit de la violència física (26,77%). Pel que fa a les dades metropolitanes, s'observen similituds amb les dades anteriors, i el 85,46% de les violències registrades es produeixen dins l'àmbit de la parella.
- El nombre de denúncies presentades als Mossos d'Esquadra l'any 2022 va ser superior al d'anys anteriors.
- El 37,7% de les noies afirmen haver patit assetjament sexual alguna vegada, davant el 5,9% dels nois. En tots dos sexes, el percentatge de víctimes d'assetjament sexual augmenta amb l'edat, però ho fa sobretot en les noies, i arriba al 51,8% a 2n de batxillerat i cicle de formació professional de grau mitjà. A més, les noies han patit més assetjament sexual que els nois en diversos espais (xarxes socials, oci i espai públic).
- L'any 2022 es van atendre 659 agressions sexuals a Barcelona. Aquesta xifra va suposar un augment del 41% respecte de l'any anterior. D'aquestes agressions, el 90% de les víctimes van ser dones, i el 100% de les agressions van ser comeses per homes.
- En relació amb la violència vicària, el 33,7% de les dones que han viscut violència masclista per part de la seva exparella a Catalunya vivien amb fills i filles menors, dels/de les quals, el 31,8% estaven presents durant els fets i el 15,3% van ser agredits/des.

- Entre els anys 2012 i 2022 es van produir 64 assassinats de dones a l'àmbit metropolità. Aquesta xifra no reflecteix l'abast total del fenomen.
- El 23,9% de les dones i el 20% dels homes identifiquen que pateixen discriminació. En el 63% de les dones, el motiu principal de la discriminació és el gènere. Entre els homes, la raó principal declarada és l'orientació sexual, en un 38,5% dels casos.
- L'any 2021, el SARA va efectuar 12.901 intervencions, una xifra inferior a la de l'any anterior. En conjunt, s'observa una davallada del nombre d'intervencions en general per part dels serveis d'atenció a les dones l'any 2021 en comparació amb l'any anterior; això no implica en cap cas *per se* una disminució de les violències masclistes.

8 Eines per a la transformació feminista: educació, cultura, participació i esport

La necessitat d'una transformació feminista en l'educació, la cultura, la participació social i l'esport és crucial per construir una societat més justa, equitativa i inclusiva. Aquesta transformació és essencial per reduir o eliminar les desigualtats de gènere i els estereotips sexistes i promoure la igualtat d'oportunitats per a totes les persones, amb independència del sexe.

El nivell d'instrucció i formació de la població es considera una característica social fonamental per comprendre la realitat des d'una perspectiva de gènere, perquè les dones, històricament, han tingut menys accés que els homes als estudis. Aquesta desigualtat en l'accés a l'educació, tanmateix, ha disminuït de manera dràstica durant les darreres dècades. En aquest moment de transformació, però, emergeixen pautes de gènere noves que cal conèixer per evitar altres discriminacions.

La cultura és un mecanisme a través del qual la societat plasma les seves visions de la realitat, i que pot ajudar tant a transformar-les com a reforçar uns imaginaris concrets. Per això, resulta una eina cabdal en la lluita per la igualtat i la transformació de les societats. Des d'aquest punt de vista, la cultura és un marc idoni per desmuntar dominacions i desigualtats, i pot esdevenir un espai per reinventar la visió del món. Les dones han tingut i continuen tenint un paper actiu i clau en l'activitat cultural a la ciutat, però no sempre obtenen el mateix reconeixement econòmic i social que els homes.

La participació social, política i comunitària té una importància essencial en la construcció de la ciutat i és fonamental per al desenvolupament i el benestar de les societats. A través de la participació, les persones poden influir en les decisions que afecten les seves vides, expressar les seves necessitats i preocupacions i contribuir a la construcció d'una societat més justa i igualitària. Per això, és clau conèixer si hi ha desigualtats pel que fa a l'accés a aquesta participació i també pel que fa als obstacles que pot viure la població en el seu exercici.

Tradicionalment, l'esport s'ha percebut com una activitat predominantment masculina, associada a valors com la força física, la competitivitat, la determinació i la virilitat. Aquesta percepció ha creat un entorn on les normes de gènere han restringit la participació de les dones en l'esport i han perpetuat estereotips. Tanmateix, en les últimes dècades hem assistit a un canvi significatiu en aquesta dinàmica, amb un augment notable en el nombre de dones que participen activament en l'esport i l'activitat física com a part integral de les seves vides quotidianes.

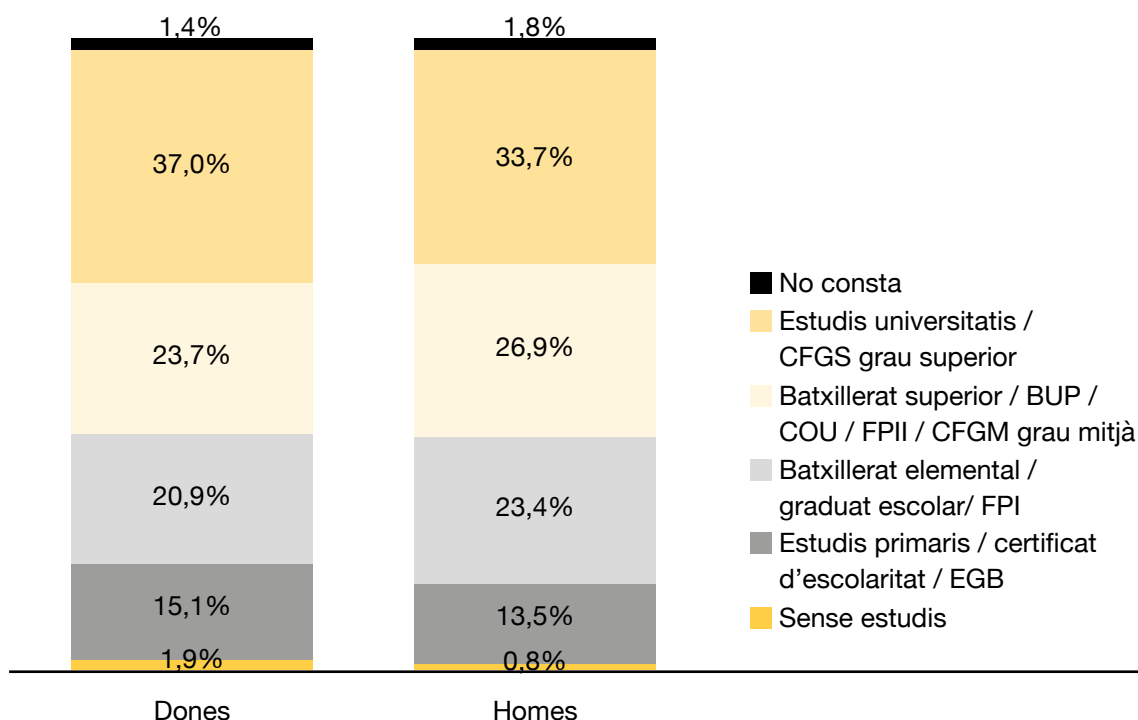
8.1. Educació

8.1.1. Evolució i nivell educatiu formal

Si s'analitza el nivell d'estudis d'homes i dones a la ciutat de Barcelona l'any 2023, destaca que la proporció de dones sense estudis gairebé duplica els homes, tot i que aquesta franja de població és molt minoritària (1,9% dones i 0,8% homes). Quant a les persones que només tenen estudis primaris, la presència de les dones també és majoritària (15,1% i 13,5%, respectivament). Cal destacar que el percentatge de dones que tenen estudis superiors (universitaris o cicle formatiu de grau superior) és més elevat, el 37% de les dones i el 33,7% dels homes. Contràriament, hi ha més homes amb estudis de batxillerat elemental, graduat escolar i ESO i del nivell següent (batxillerat superior, BUP, COU, cicle formatiu de grau mitjà). **Així, doncs, hi ha més presència de dones en els nivells d'estudi inferiors i els superiors, alhora que hi ha més dones que compten amb el nivell d'estudis primaris.**

Figura 83. Nivell d'estudis de la població més gran de 15 anys per sexe, 2023

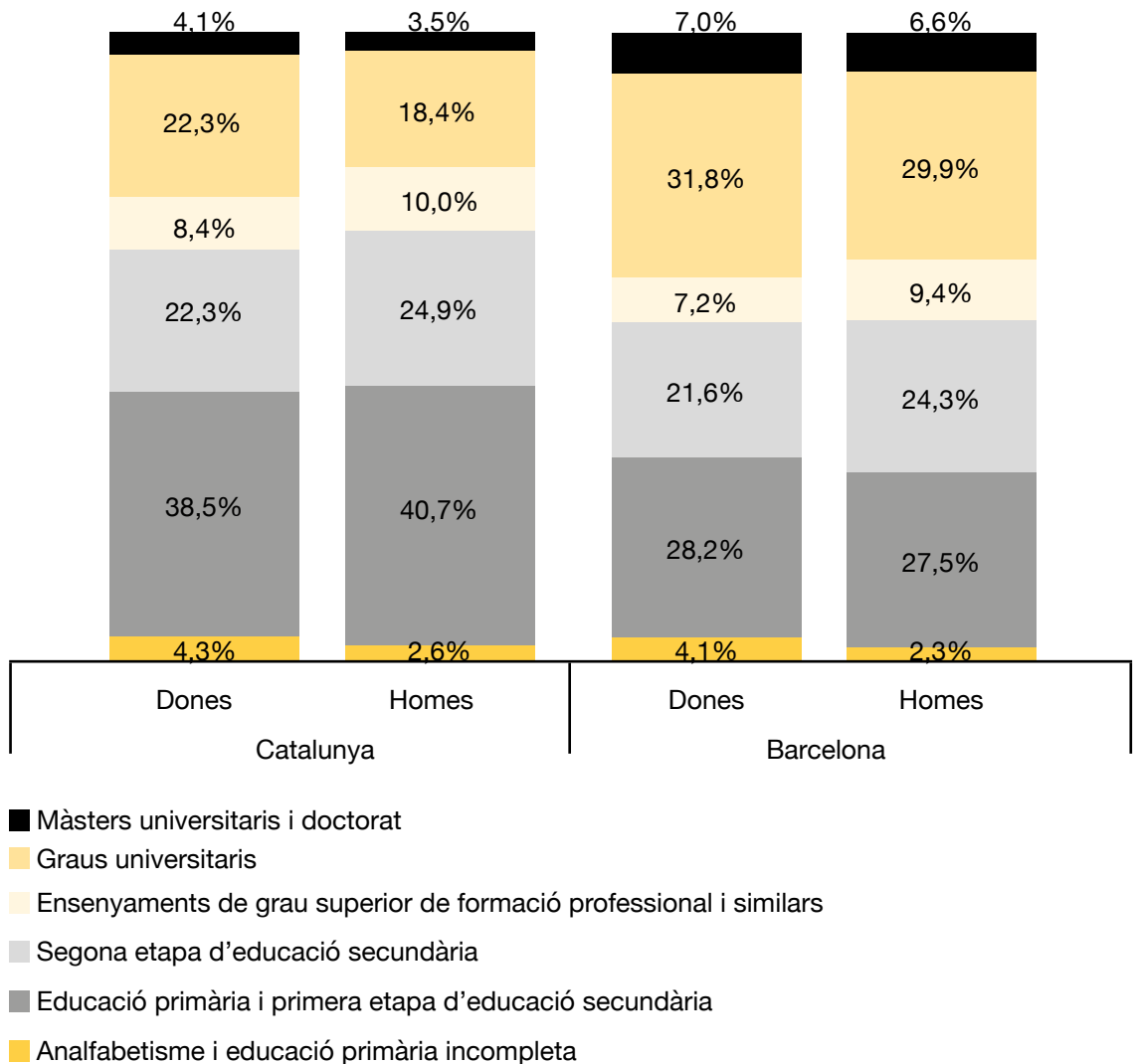
Font: Ajuntament de Barcelona, Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

Si es comparen les dades de la ciutat de Barcelona amb les de Catalunya, s'observa que a Barcelona hi ha un percentatge més alt d'homes i de dones que tenen un grau universitari. En canvi, a Catalunya hi ha un percentatge més alt de persones que només tenen el nivell d'educació primària o bé amb la primera etapa d'educació secundària. Les diferències entre dones i homes són similars, ja que **tant a Catalunya com a Barcelona hi ha un percentatge més alt de dones que disposen d'un grau universitari, màster universitari i doctorat. Alhora, també hi ha un percentatge més alt de dones sense estudis o amb educació primària i primera etapa d'educació secundària. Tanmateix, les diferències entre homes i dones no són molt grans.**

Figura 84. Nivell de formació assolit de la població més gran de 15 anys per sexe, Catalunya i Barcelona 2020

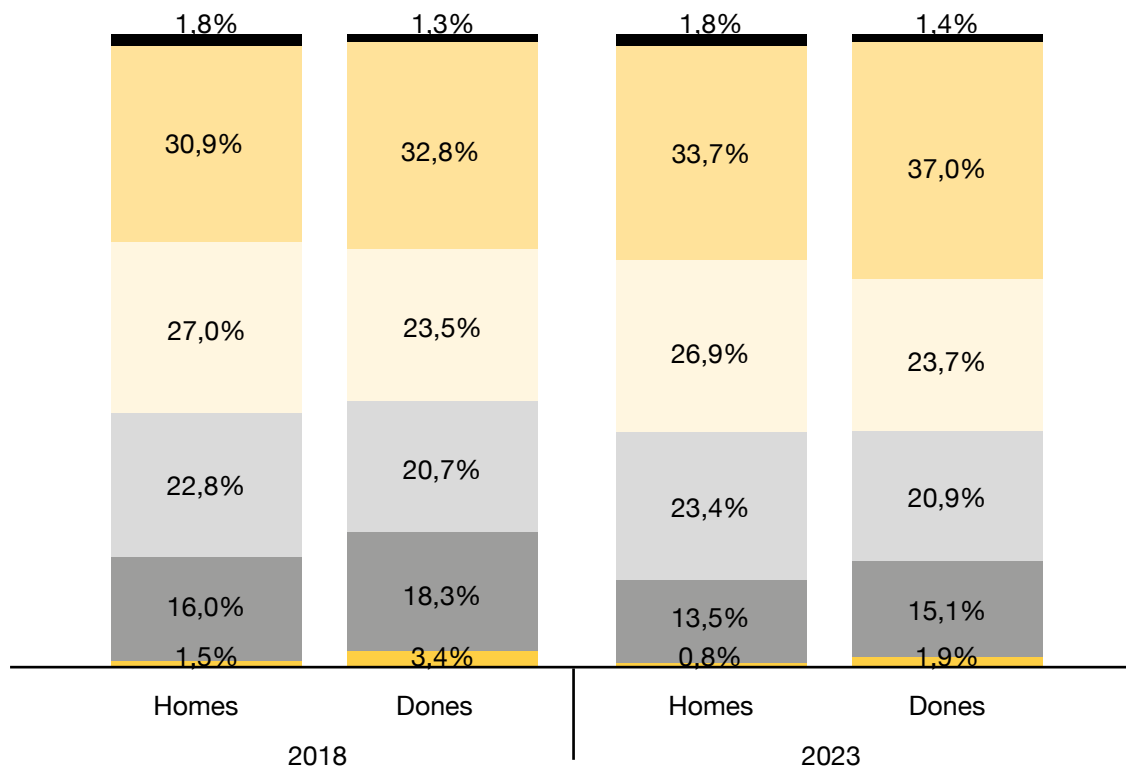
Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Estadística dels estudis de la població.

Pel que fa a l'evolució del nivell acadèmic des del 2018, s'observa que en els últims anys no hi ha hagut grans variacions. **Si bé es mostra que ha augmentat el percentatge d'homes i dones que disposen d'estudis universitaris o de cicles formatius de grau superior**, es manté la dinàmica que les dones són qui més tenen estudis universitaris i de cicle superior, així com estudis primaris o inferiors. **Destaca que s'ha reduït el nombre de persones que no tenen estudis, tot i que hi ha un percentatge més alt de dones per als dos anys.**

Figura 85. Evolució del nivell acadèmic de la població de 16 anys i més segons sexe, Barcelona 2013-2023

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Lectura del Padró municipal d'habitants.

- No consta
- Estudis universitaris / CFGS grau superior
- Batxillerat superior / BUP / COU / FPII/ CFGM grau mitjà
- Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI
- Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB
- Sense estudis

8.1.2. Diferències de gènere en l'ensenyament obligatori i no obligatori

Segons les dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya⁶⁸, pel que fa a les matriculacions del curs 2022-2023 de l'educació obligatòria i dels cicles d'infantil de la ciutat de Barcelona, **no s'observen grans diferències per sexe**. De fet, tant al primer cicle d'infantil com al segon cicle hi ha al voltant del 51% dels nens matriculats i gairebé el 49% de les nenes. Tanmateix, cal destacar que al voltant del 50% cursen aquests estudis en centres de titularitat privada.

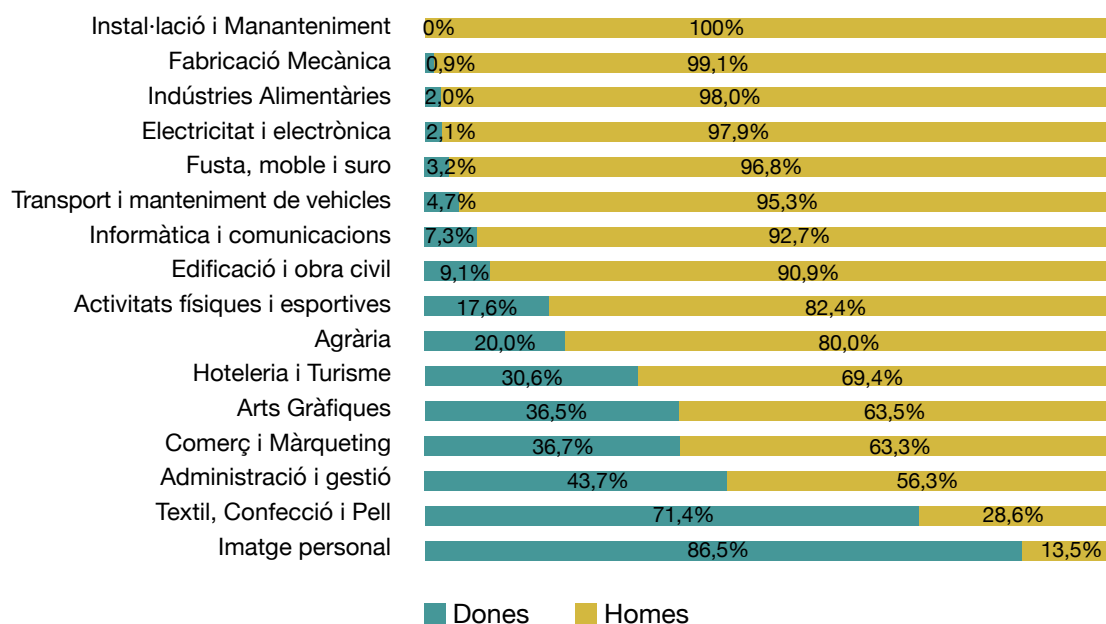
En relació amb l'educació primària i amb l'educació secundària obligatòria, tampoc s'observen grans diferències segons sexe. En el primer cas, hi ha un 50,7% de nois matriculats i un 49,3% de noies. En el segon cas, el 51,3% són nois i el 48,7% són noies.

Així, doncs, en les matriculacions d'educació obligatòria, tant primària com secundària, no hi ha grans diferències de gènere. Ara bé, es comencen a veure patrons de gènere en el moment que es poden escollir les temàtiques i disciplines, és a dir, quan apareix més especialització en els estudis i aquests deixen de ser obligatoris i, per tant, de reflectir la composició per sexe de la població. Això s'observa en les matriculacions del programa de formació i inserció, en la tria de la branca d'estudis dels programes de formació i inserció, dels cicles formatius de **grau mitjà o superior, del tipus de batxillerat i del grau universitari.**

En relació amb el **programa de formació i inserció (FPI), per començar, hi ha un percentatge molt superior de nois que de noies matriculades.** Concretament, de les 1.554 persones matriculades en el curs 2022-2023, 435 eren dones (28%) i 1.119 eren homes (72%). A més de les matriculacions, també s'observa un **patró clar de gènere pel que fa a la branca d'estudi escollida:** els programes relacionats amb mecànica, instal·lació, indústria, electricitat, fusta, transport o informàtica es troben molt masculinitzats (més d'un 90% d'homes). En canvi, n'hi ha d'altres que es troben molt feminitzats, com els relacionats amb la imatge, tèxtil, confecció i pell (més d'un 60% de dones).

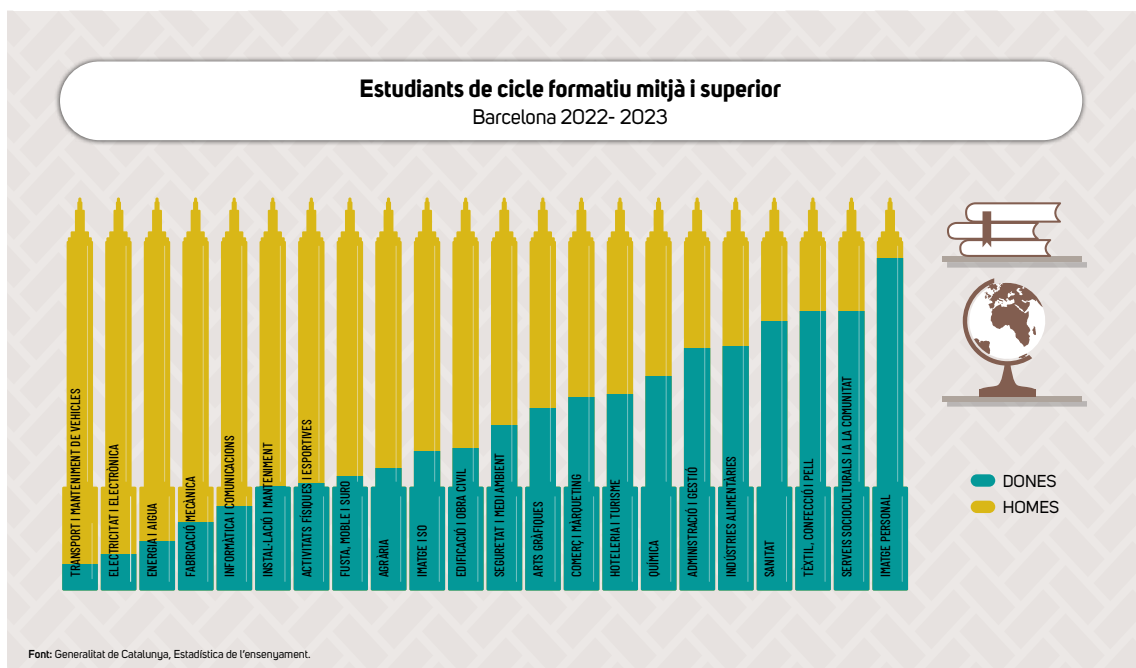
Figura 86. Famílies de programes de formació i inserció segons sexe de l'alumnat als centres de Barcelona. Curs 2022-2023

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'ensenyament.
Font: Generalitat de Catalunya, Estadística de l'ensenyament.

68 Estadística de l'ensenyament del curs 2022-2023. Generalitat de Catalunya. Disponible a: <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/cursos-anteriors/curs-2022-2023/>

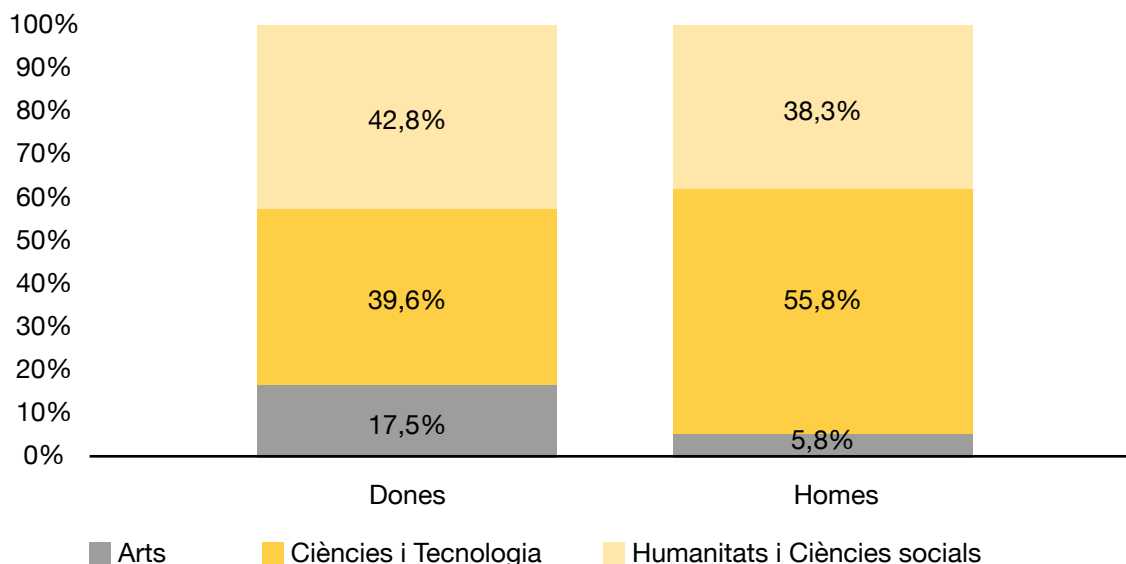
Pel que fa als cicles formatius de grau mitjà i grau superior, gairebé no s'aprecien diferències en les matriculacions del curs 2022-2023, ja que, del total de matriculacions, el 51,2% són dones i el 48,8% homes. No obstant això, de la mateixa manera que passa amb l'FPJ, s'observa una **segregació de gènere segons la família del grau escollida**. En aquest sentit, hi ha graus que estan formats per un percentatge de dones superior al 60%, com els d'imatge personal, serveis socioculturals i a la comunitat, tèxtil, confecció i pell, sanitat, indústries alimentàries i administració i gestió. En canvi, hi ha famílies de grau que es troben masculinitzades (hi ha més del 60% d'homes), com el transport i manteniment de vehicles, electricitat i electrònica, energia i aigua, fabricació mecànica, informàtica i comunicacions, instal·lació i manteniment, activitats físiques i esportives, fusta, moble i suro, agrària, imatge i so i edificació i obra civil. Així, doncs, **es constata un patró clar per gènere: els cicles que es relacionen amb tasques mecàniques i tècniques estan masculinitzats, mentre que aquells vinculats a la cura, l'àmbit social o la imatge personal estan feminitzats**. Altrament, hi ha famílies de cicles formatius que són més paritàries, com la química, les arts gràfiques, el comerç i màrqueting o l'hoteleria i turisme.

Pel que fa al **batxillerat**, a la ciutat el cursen un total de 23.869 persones, 13.010 dones (54,5%) i 10.859 homes (45,5%). En aquest sentit, hi ha un nombre més alt de dones que d'homes; per tant, les dones estan més presents en aquest nivell d'estudis. Tanmateix, **les diferències més grans es mostren novament per branca d'especialització**. Així, doncs, acostuma a haver-hi una proporció més gran de dones que d'homes en els batxillerats d'Humanitats i Ciències socials (42,8% i 38,3%, respectivament) i d'Arts (17,5% i 5,8%). En canvi, el percentatge d'homes a Ciències i Tecnologia és més elevat: un 55,8% d'homes i un 39,6% de dones matriculades.

Figura 87. Modalitat del batxillerat segons sexe, curs 2022-2023

Font: Generalitat de Catalunya, Estadística de l'ensenyament.

Finalment, les dades catalanes extretes del Dossier estadístic elaborat per l'Observatori de la Igualtat de Gènere ens mostren que, dins la població amb títol universitari obtingut l'any 2020-2021⁶⁹, hi ha diferències per branca: hi ha un percentatge més alt de dones en ciències de la salut (22,9% dones i 12,6% homes), i d'homes a enginyeria i arquitectura (27,5% homes i 7,7% dones). En les altres, les diferències no són tan elevades, malgrat el fet que hi ha una proporció més elevada de dones a arts i humanitats (10% i 7,4%) i a ciències socials jurídiques (53,4% i 45%), i hi ha una proporció una mica més alta d'homes a ciències (6,1% i 7,4%).

Així, doncs, tot i l'augment de la presència de les dones als nivells d'estudis més elevats, la segregació de gènere segons branca d'estudi continua present, tant a la universitat com especialment als estudis de batxillerat i cicles formatius.

69 Institut Català de les Dones (2023). "Dossier estadístic: Les dones a Catalunya 2022". Observatori de la Igualtat de Gènere. Disponible a: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_dossiers_estadistics_OIG18.pdf

8.1.3. Bretxa digital

La bretxa digital afecta diversos aspectes de la societat i de la vida quotidiana. Per exemple, està molt relacionada amb la formació, ja que pot impedir l'accés a una educació de qualitat i equitativa. Altrament, les persones sense accés a Internet o a dispositius digitals poden veure limitada la seva capacitat per accedir a informació crucial, com ara notícies, recursos, informació relativa a serveis determinats, o per dur a terme tràmits bancaris o burocràtics.

En conseqüència, la bretxa digital pot augmentar les desigualtats en l'accés a la informació, l'educació, serveis relacionats amb la salut o la participació social, la qual cosa contribueix a l'exclusió de les persones sense accés a la tecnologia.

Segons l'Enquesta de drets culturals de l'any 2022⁷⁰, el 94% dels homes i el 92,2% de les dones tenien accés a internet. Per tant, **el 6% dels homes i el 7,8% de les dones no en tenien. Si s'analitza per edat, s'observa que la població que disposava de menys connexió a internet eren les persones de 65 anys o més (22,7%)**. Alhora, les persones que tenen estudis obligatoris o menys tenien menys connexió a internet (el 22,5% de les persones que tenien fins a estudis obligatoris). Aquest percentatge disminuïa a mesura que augmentava el nivell d'estudis. També tenien menys connexió a internet les persones que es trobaven en situació de jubilació, pensionistes, amb incapacitat o rendistes (20,4%). **Així, doncs, la manca de connexió a internet és més elevada en dones, persones grans de més de 64 anys, que es troben en situació de jubilació o similar o amb un nivell d'estudis baix.**

Les dades de l'enquesta "La bretxa digital a la ciutat de Barcelona"⁷¹ realitzada l'any 2020 mostraven una dinàmica similar: el 10,5% de les dones no tenien connexió a internet, davant el 5,3% dels homes. Cal tenir en compte que, d'aquestes persones, el 36,9% de les dones i el 20,3% dels homes deien que no sabien utilitzar-la, i el 34,1% de les dones i el 28,9% dels homes deien que no els hi calia. A més, el 42,5% de les persones sense accés a internet eren dones de més de 75 anys, mentre que els homes d'aquesta franja d'edat representaven el 12,6%. **Per tant, s'observava un vincle entre envelliment i bretxa digital, alhora que eren les dones qui mostraven un envelliment superior.**

Segons l'Enquesta de serveis municipals⁷² de l'any 2023, el 95,24% de la població havia fet **servir internet alguna vegada durant els darrers trenta dies**, davant el 4,75% de la població que no l'havia fet servir. No obstant això, aquest percentatge es va modificar lleugerament segons el sexe: el 5,69% de les dones i el 3,67% dels homes no n'havien fet ús. **En la mateixa línia, aquest percentatge va augmentar per a les persones de més de 64 anys, fins al 15,86% en el cas dels homes i el 19,14% en el cas de les dones. Alhora, el 15,9% de la població de més de 64 anys no feia servir internet al telèfon mòbil (va representar el 17,14% de les dones i el 14,09% dels homes).**

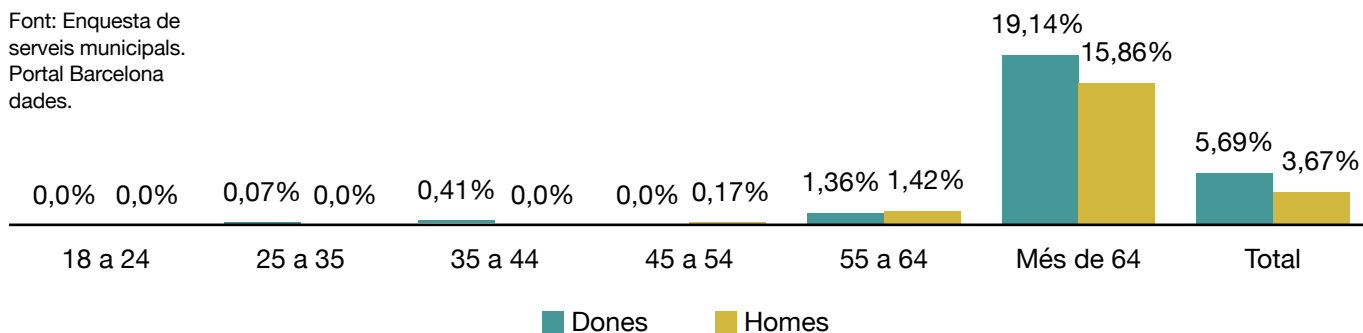
70 Enquesta de drets culturals (participació, necessitats i valors) (2022). Institut de Cultura de Barcelona. Disponible a: https://w10.bcn.cat/APPS/riswestudis/editEstudi.do?reqCode=inspectById&estudiid=7140&set-locale=ca_ES#

71 Enquesta "La bretxa digital a la ciutat de Barcelona" (2020). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://datos.gob.es/ca/catalogo/I01080193-encuesta-sobre-la-brecha-digital-en-la-ciudad-de-barcelona>

72 Enquesta de serveis municipals (2023). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/132002>

Figura 88. No han fet servir internet mai els darrers trenta dies segons sexe, 2023

Font: Enquesta de serveis municipals. Portal Barcelona dades.

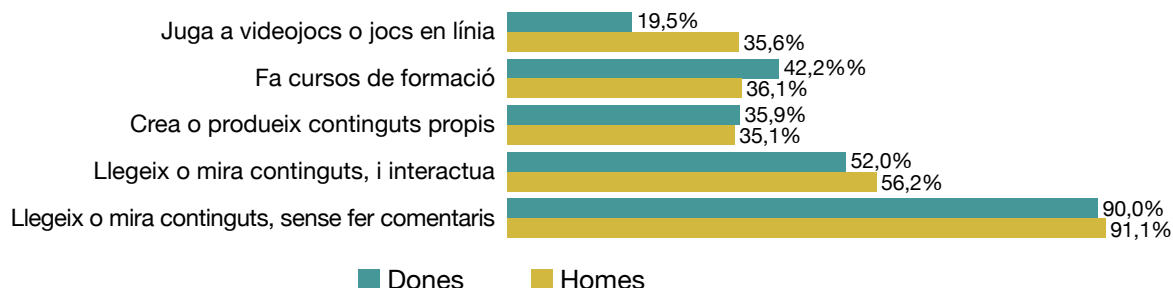

Altrament, el 16% de les dones i l'11% dels homes no tenien ordinador a la llar; d'aquestes, el 13,3% i el 9,4% consideraven que no en volien o no el necessitaven. Així mateix, cal destacar que el **2,7% de les dones i l'1,6% dels homes no se'l podien permetre**.

Si bé no hi ha diferències importants per gènere respecte de l'accés a internet, malgrat que les dones hi tenien menys accés, **sí que s'observen algunes diferències pel que fa a l'ús que se'n feia**. Així, doncs, segons l'Enquesta de drets culturals 2022 sobre les activitats que es fan amb connexió a internet, a banda de la feina o estudis, cal destacar que hi va haver un percentatge més alt d'homes (35,6%) que jugaven a videojocs o jocs en línia que de dones (19,5%). En canvi, hi havia un percentatge més alt de dones que feien cursos de formació (42,2% i 36,2%, respectivament). No es van observar diferències pel que fa a la creació o producció de continguts pròpies i llegir o mirar continguts.

Figura 89. Activitats que realitza de tant en tant, sovint o molt sovint amb connexió a internet (a banda de la feina o estudis) segons sexe, 2022

Font: Enquesta de drets culturals.

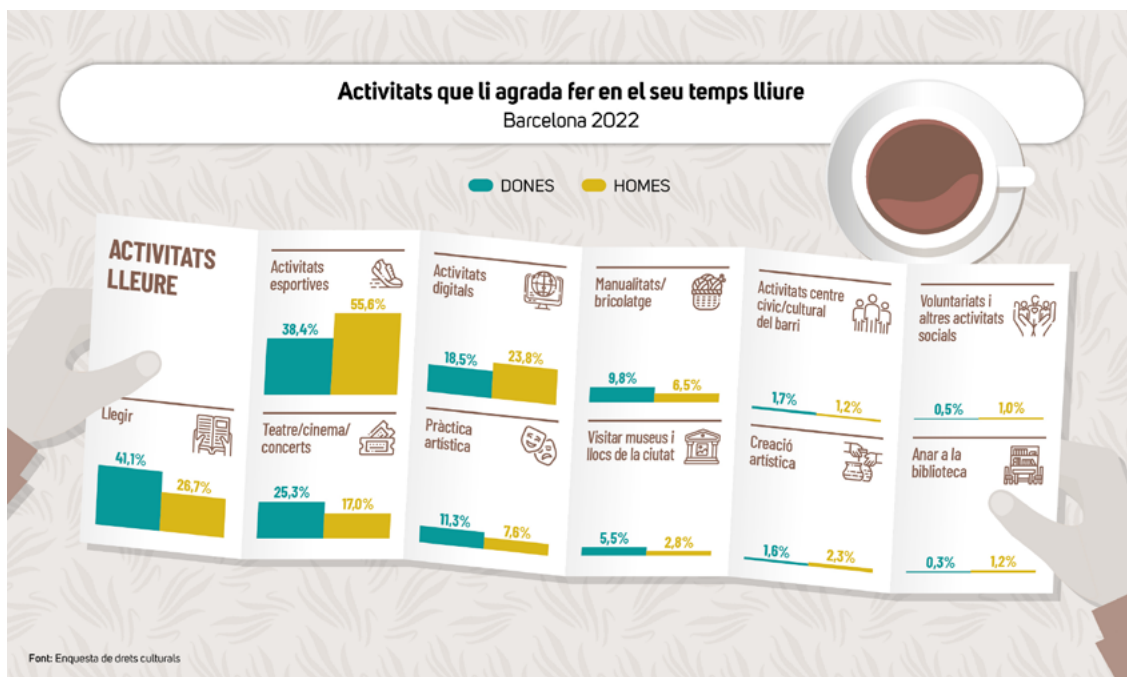

Per acabar, segons l'Enquesta de serveis municipals 2023, el mitjà d'informació principal pel qual es van informar de l'actualitat el 40% dels homes i el 29,4% de les dones va ser la premsa digital, mentre que el 22,7% de les dones i el 18,7% dels homes s'hi van informar a través de les xarxes socials. En global, els homes van utilitzar més les noves tecnologies per informar-se.

8.2. Cultura i reconeixement de les dones

8.2.1. Pràctiques culturals

Pel que fa a les pràctiques i la participació dels i les barcelonines en l'àmbit cultural, segons l'Enquesta de drets culturals de l'any 2022, s'observa que les dones eren majoria pel que fa a la lectura (41,1% de les dones i 26,7% dels homes), anar al teatre, cinema o concerts (25,3% i 17%), en les pràctiques artístiques (11,3% i 7,6%), les manualitats (9,8% i 6,5%) i visitar museus i llocs de la ciutat (5,5% i 2,8%). D'altra banda, els homes van tenir més presència a les activitats esportives (55,6% dels homes i 38,4% de les dones) i activitats digitals (23,8% i 18,5%). **Així, doncs, es va observar un patró de gènere pel que fa a les pràctiques culturals, tot i que les dones destacaven en la majoria, excepte en les activitats esportives i digitals.**

En relació amb l'ús dels **serveis culturals**, les dades extretes de l'**Observatori de dades culturals de Barcelona**⁷³ ens mostren que **l'ús dels equipaments culturals de proximitat estan feminitzats**: hi ha més dones que disposen d'un carnet de biblioteca (57%), que assisteixen als clubs de lectura de les biblioteques (76%), a activitats culturals a les biblioteques (59%) i als tallers dels centres cívics (82%).

Figura 90. Percentatge d'homes i dones en les activitats i els serveis culturals, 2022

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

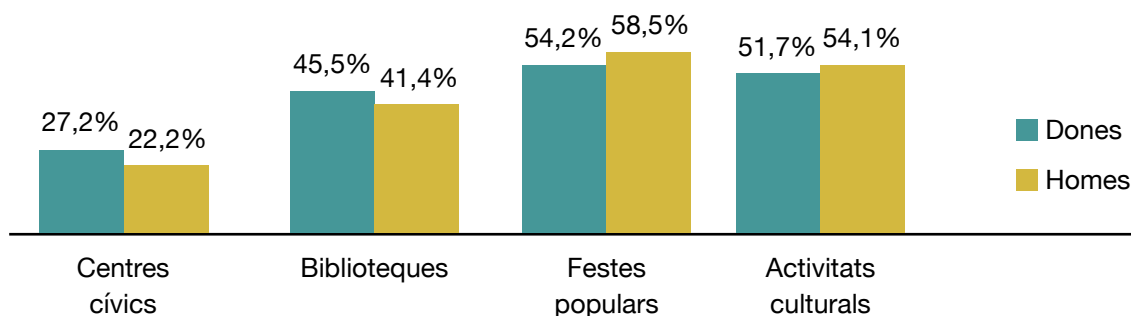
	Dones	Homes
Carnets de biblioteques	57%	43%
Tallers en centres cívics*	82%	17%
Clubs de lectura en biblioteques	76%	24%
Activitats culturals en biblioteques	59%	41%

*Hi ha un 1% de NS/NC

Tanmateix, si s'analitzen les dades del total de la població que va fer ús dels serveis culturals, s'observa que els percentatges tendien a ser més similars: hi havia un percentatge més alt de la població que assistia a les festes populars (54,2% de dones i 58,5% dels homes) i a les activitats culturals (51,7% i 54,1%), seguit de l'ús de les biblioteques (45,5% i 41,4%). L'assistència als centres cívics va ser inferior (27,2% i 22,2%). **Si bé no hi va haver grans diferències de gènere pel que fa als percentatges d'ús de biblioteques i centres cívics, les dades ens indiquen que les dones en van fer més ús.**

Figura 91. Percentatge d'homes i dones que fa ús dels serveis culturals, 2022

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

A més, segons l'Enquesta de drets culturals de l'any 2022, hi havia un percentatge més alt de dones que valorava com a espais importants de la vida cultural del barri les biblioteques (43,5% de les dones i 38,5% dels homes) i els centres cívics, casals de barris o ateneus (45,8% i 37,1%, respectivament). En aquesta mateixa línia, un percentatge més alt de dones (35,1%) que d'homes (25,6%) va valorar que els hi va afectar molt o bastant el tancament dels centres cívics durant l'esclat de la pandèmia de la COVID-19 i les mesures de confinament derivades.

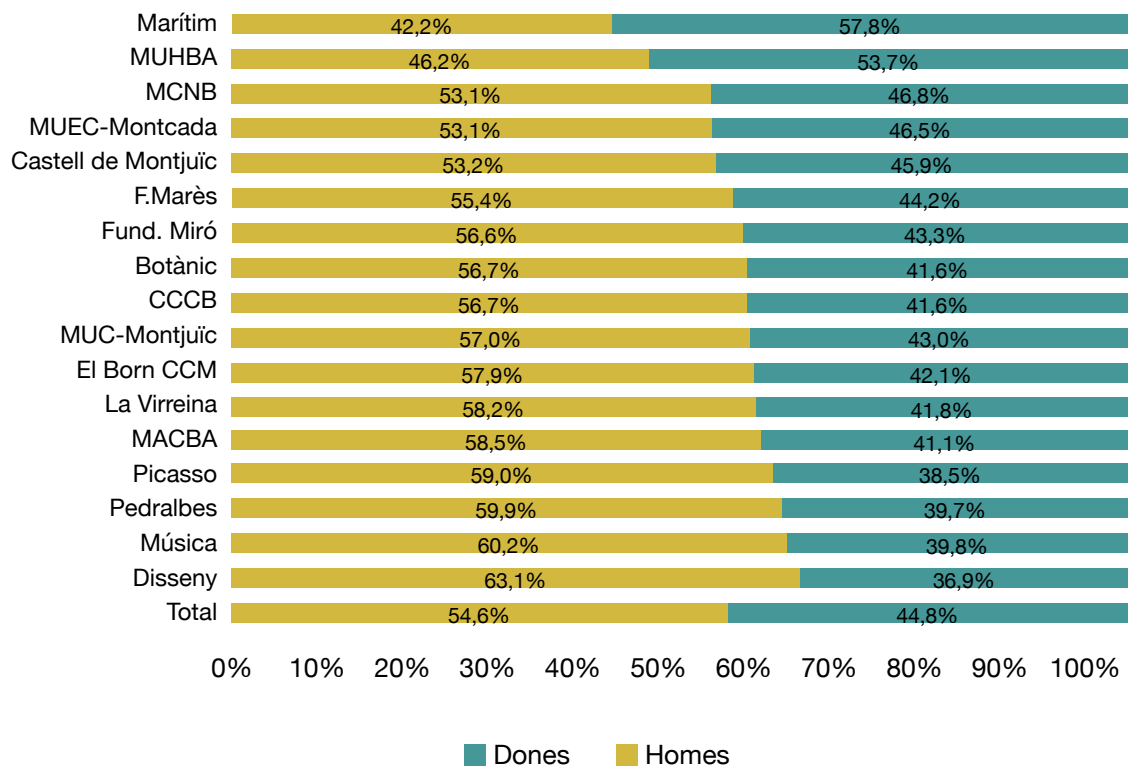
Una altra pràctica cultural habitual és visitar museus que es troben a la ciutat. Les dades de l'Observatori de dades culturals de Barcelona de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) **ens mostren que aquesta pràctica es troba lleugerament feminitzada, ja que del total de persones que van visitar museus, el 54,6% van ser dones i el**

73 Observatori de dades culturals (2023). Algunes dades de gènere i cultura 2022. Institut de Cultura de Barcelona. Disponible a: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2023/03/Cultura-i-genero-2022_CC.pdf

44,8% homes. De fet, gairebé a tots els museus hi ha un percentatge més alt de dones visitants que d'homes, entre el 63,1% i el 53,1% (llevat del Museu d'Història de Barcelona MUHBA i el Museu Marítim).

Figura 92. Percentatge d'homes i dones en el públic dels museus, 2022

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

Finalment, segons el document “Algunes dades de gènere i cultura 2022”, la participació en altres projectes comunitaris com la Veinal (Xarxa Audiovisual Comunitària) també mostrava una participació més alta de dones (80%) que d'homes (20%). O bé l'Arnau Itinerant, on, de les persones o entitats que hi participen, el 60% són dones, el 30% homes i el 10% són persones no binàries.

8.2.2. La creació i programació cultural

L'any 2017 es va elaborar l'“Informe sobre la programació cultural de l'any 2016-2017 de l'Ajuntament de Barcelona des d'una perspectiva de gènere”⁷⁴. Una de les conclusions principals extretes va ser que hi havia tasques feminitzades, com el rol de producció, d'impartició de tallers o de formació, mentre que n'hi havia d'altres que es trobaven masculinitzades, com el rol d'interpretació, les bandes, o bé el rol d'autoria, creació o direcció.

Aquest informe no s'ha actualitzat, i les dades disponibles actualment fan referència a espais culturals concrets de la ciutat i a rols diferents provinents del document “Algunes dades de gènere i cultura 2022” de l'Observatori de dades culturals de Barcelona de l'any 2022.

Pel que fa al rol de **direcció**, s'observa que, al Festival Grec, el percentatge de dones amb aquest rol ha anat evolucionant fins a arribar al 55% l'any 2021 i al 50% l'any 2022. Aquest últim any, de 86 espectacles, 43 els van dirigir dones. En aquest sentit, s'observa una evolució ascendent en relació amb el percentatge de dones que tenen aquest rol. Tanmateix, no hi ha dades disponibles sobre el rol de direcció de grans auditoris, en què, segons l'informe esmentat abans, s'observaven més diferències segons sexe.

D'altra banda, en relació amb el rol de **direcció artística**, hi ha dades disponibles de la Mercè i de Barcelona Districte Cultural 2022. Pel que fa a la Mercè, s'observa un canvi respecte de l'any 2019; si bé l'any 2019, dels cinc espais on es duïen a terme activitats, tres els dirigien homes, un, una dona i un, per un col·lectiu, l'any 2022, dels cinc espais, dos tenien una direcció col·lectiva, dos els dirigien dues dones i un el dirigia un home. En relació amb Barcelona Districte Cultural 2022, de tots els espectacles, en el 39% dels casos la direcció artística l'ocupava una dona, en el 32% un home i en el 27% va ser paritària. **D'aquesta manera, s'observa una evolució en relació amb aquest rol, ja que alguns espais masculinitzats tradicionalment s'han anat feminitzant o fent paritaris.**

Quant al rol de **ponent**, estan disponibles les dades del Biennal de Pensament, que indiquen una paritat pel que fa a aquesta posició. L'any 2018 hi va haver un 44% de dones; l'any 2020, un 52% i l'any 2022, un 53%. Alhora, a les jornades internacionals pels drets culturals de l'any 2022, el 57% del total de ponents van ser dones. **Per tant, en aquests espais, el rol de les persones ponents va ser paritari, tot i que seria interessant disposar de dades d'altres espais culturals.**

Respecte dels **grups de música i solistes o líders de grups**, es disposa de les dades del BAM, Mercè Música i Acció Cultura Viva. Tot plegat, l'any 2022 va haver-hi un total de 124 grups contractats, 71 amb líder i 53 sense líder. Dels grups que tenien líder, en el 50,7% dels casos van ser dones; el 35,2%, homes; el 7%, persones no binàries i el 7%, líders homes i dones. Pel que fa a les formacions sense líder, el 60% tenien una majoria d'homes; el 26,4%, una majoria de dones; el 3,8%, persones no binàries i el 3,8%, meitat homes i meitat dones. **Així, doncs, si bé és cert que va haver-hi un percentatge més alt de dones líders, pel que fa als grups sense líders, les bandes que es van programar eren masculinitzades, generalment.** D'altra banda, pel que fa a la música al carrer, del total d'artistes musicals amb acreditació individual, el 22% eren dones i el 78% homes; de les acreditades amb duet, el 32% van ser dones i, en grup, l'11%. En el còmput global de totes les persones acreditades, només el 20% van ser dones. **En aquest sentit, s'observa una masculinització clara quant a la música al carrer.**

74 Cabó, Anna i Sánchez, Joan Manel (2017). “Informe sobre la programació cultural 2016-2017 de l'Ajuntament de Barcelona des d'una perspectiva de gènere”. Ajuntament de Barcelona. Disponible a. <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2018/05/29120248/MAQInformeCulturaMaquetat.pdf>

Pel que fa al **rol de persones comissàries**, s'observa que, als festivals literaris del 2019 al 2022, hi ha una minoria de dones en aquesta posició, especialment a BCN Negra i al Festival 42 (des de l'any 2021), en què no hi ha cap dona. Malgrat això, al Barcelona Poesia hi ha un 50% de dones des de l'any 2021 i, l'any 2019, el 100% eren dones. D'altra banda, de les comissàries i artistes participants a "Temporals", un projecte itinerant d'art contemporani als barris de Barcelona a través dels centres cívics, el 52% van ser dones.

En relació amb una altra mena de **programació cultural dels centres cívics**, concretament a Pantalla Barcelona, des de l'any 2021 la majoria de les pel·lícules han estat dirigides per homes, concretament, el 66,6% a la tardor de 2021-2022, el 60% a l'estiu de 2022 i el 66,66% a la tardor de 2022-2023. Tanmateix, no hi ha dades actualitzades sobre les persones talleristes als centres cívics, rol molt feminitzat segons l'"Estudi sobre la programació cultural 2016-2017 de l'Ajuntament de Barcelona des d'una perspectiva de gènere".

Finalment, el projecte "EN RESIDÈNCIA" que inclou artistes als instituts de Barcelona, està format per una majoria de dones en tots els rols. Des del curs 2019-2020 fins al 2022-2023 hi han participat 131 artistes, dels quals 77 eren dones i 54 homes. Alhora, de les 150 persones docents, 97 eren dones i 53 homes. L'alumnat el van formar sobretot dones (904 dones i 777 homes), i també les persones que tenien el rol de mediació (57 dones i 31 homes), és a dir, que s'ocupen del comissariat i la coordinació dels processos d'EN RESIDÈNCIA.

8.2.3. Presa de decisions en l'àmbit cultural

Un cop feta una mirada a les pràctiques culturals i la creació i programació de la ciutat de Barcelona, cal parar l'atenció en la manera com es prenen les decisions en l'àmbit cultural de la ciutat.

En relació amb la presència de dones i homes en els càrrecs directius i la plantilla de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), s'observa que la plantilla està formada per un 60,7% de dones i un 39,3% d'homes⁷⁵. Tanmateix, aquesta proporció no és la mateixa en els càrrecs directius, ja que el 45,5% d'aquests estan ocupats per dones i el 54,5%, per homes. **Així, doncs, hi ha un percentatge més alt d'homes en els càrrecs directius que a la plantilla.** Cal tenir en compte que, en comparació amb l'any 2016, el nombre de dones en les estructures directives de l'ICUB ha augmentat, ja que, del total de persones en aquests càrrecs, aquell any les dones tan sols representaven el 30%.

Figura 93. Presència de dones i homes en els càrrecs directius i la plantilla de l'ICUB, 2022

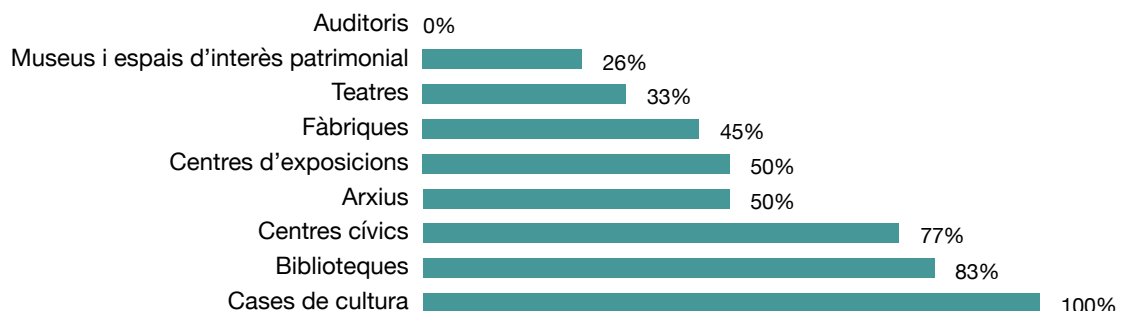
Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

	Dones		Homes		Total	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Càrrecs directius	5	45,5%	6	54,5%	11	100%
Plantilla total	239	60,7%	155	39,3%	394	100%

Pel que fa a la presència de dones a les estructures directives dels espais de programació de la ciutat, **s'observa que, en els espais culturals de proximitat, com ara les biblioteques, cases de cultura o centres cívics, les direccions es troben feminitzades (83%, 100% i 77% de dones en les direccions, respectivament), mentre que els espais considerats d'alta cultura i que tenen més prestigi es troben més masculinitzats, com els auditoris, museus i espais d'interès patrimonial o bé els teatres (0%, 26% i 33% de dones en les direccions, respectivament). Així, doncs, hi ha un patró de gènere en les direccions segons si l'espai cultural és de proximitat o no ho és i, per tant, segons el prestigi social que tinguin aquests espais. Com més proximitat, hi ha un percentatge de dones més elevat a les direccions.** Tot i que els espais com arxius, centres d'exposició o fàbriques presenten taxes de paritat més elevades.

Figura 94. Presència de dones a les estructures directives dels espais de programació cultural de la ciutat, 2022

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

75 Observatori de dades culturals (2023). Algunes dades de gènere i cultura 2022. Institut de Cultura de Barcelona. Disponible a: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2023/03/Cultura-i-genere-2022_CC.pdf

8.2.4. Reconeixement i visibilitat de les dones

Una manera de mostrar reconeixement i de visibilitzar les dones de la ciutat de Barcelona és a través dels premis i les distincions que atorga l'Ajuntament. L'any 2022, segons les dades extretes de l'informe "Premis i distincions de l'Ajuntament de Barcelona"⁷⁶, del total de premis i distincions, el 52% es va atorgar a dones i el 48%, a homes. De fet, les dones han estat més premiades en les temàtiques de gènere (74%) que a la resta dels premis (54%). Alhora, també es va premiar una mica més les dones tant en els premis i distincions de districte (51%) com de ciutat (54%). **En aquest sentit, no hi ha diferències destacables per sexe pel que fa als premis i distincions.**

Figura 95. Distribució dels premis i les distincions segons sexe, temàtica i àmbit territorial, 2022

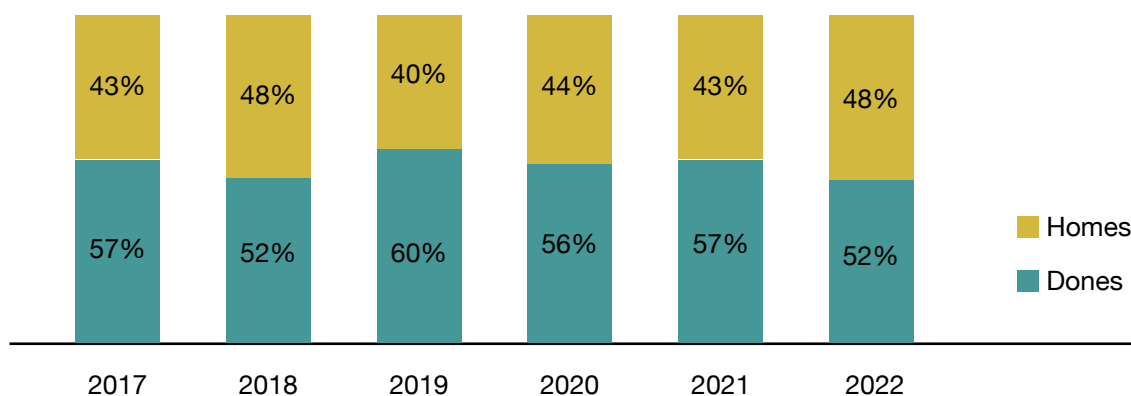
Font: Elaboració pròpia a partir de l'informe "Premis i distincions de l'Ajuntament de Barcelona" (2022).

Premis i distincions	Dones	Homes
	52%	48%
En funció de la temàtica		
Temàtica de gènere (8%)	74%	26%
Resta de premis (92%)	54%	46%
En funció de l'àmbit territorial		
Premis i distincions de la ciutat (28%)	51%	49%
Premis i distincions de districte (72%)	54%	46%

Si s'analitza l'evolució dels premis i distincions des del 2017, s'observa que les dones han rebut més premis i distincions que els homes cada any, tot i que les xifres se situen sempre en termes de paritat (entre el 40% i el 60%). L'any que més diferències hi va haver va ser el 2019, en què, de tots els premis i distincions, el 60% els van rebre dones i el 40%, homes. Aquí cal tenir en compte que hi ha distincions que s'han atorgat tradicionalment a homes, com les Medalles d'Or al mèrit cultural, científic, cívic o esportiu. Per exemple, en els darrers deu anys, la Medalla d'Or al mèrit cultural s'ha atorgat a un 12% de dones i, la del mèrit esportiu, a un 23%.

Figura 96. Evolució de la proporció de distincions i premis atorgats segons sexe, 2017-2022

Font: Elaboració pròpia a partir de l'informe "Premis i distincions de l'Ajuntament de Barcelona".

76 Ajuntament de Barcelona (2023). Informe de premis i distincions de l'Ajuntament de Barcelona (2022) anàlisi amb perspectiva de gènere. Disponible a: <http://hdl.handle.net/11703/134805>

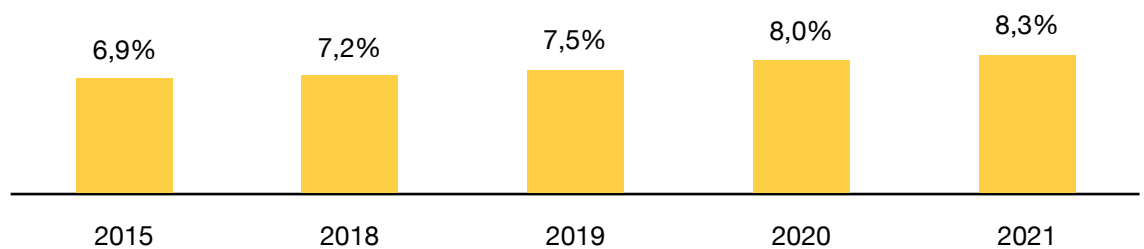
Un altre aspecte que cal tenir en compte és la **dotació econòmica dels premis: l'any 2022, les dones van rebre una mitjana de 1.851 € i, els homes, 1.780 €.** Així, **doncs, les dones van rebre un 4% més de retribució que els homes.** Aquesta dinàmica és similar a la iniciada l'any 2020, si bé prèviament els homes rebien més retribució, cal destacar que, l'any 2017, les dones van rebre, de mitjana, un 34% menys que els homes.

Pel que fa als **jurats dels premis, el conjunt de persones que en van ser membres l'any 2022 va ser paritari**, amb un 53% de dones i un 47% d'homes. Si s'analitzen de manera individual, el **69% dels jurats van tenir una composició paritària.** Aquesta dinàmica és molt similar a la dels anys 2020 i 2021.

Finalment, més enllà dels premis i distincions, una altra manera de visibilitzar les dones és a través del nomenclàtor: posar noms de dones als carrers és una forma de reconèixer i fer-les part de la memòria col·lectiva de la ciutat. **En aquest àmbit, s'observa una tendència a l'alça dels noms de dones en el nomenclàtor:** l'any 2015, el 6,9% dels carrers tenien nom de dona i, l'any 2021, aquest percentatge era del 8%. En aquest sentit, l'any 2021, de tots els carrers (4.618), 370 tenien nom de dona. **Tanmateix, el nombre de carrers amb nom de dona és molt baix, en comparació amb la resta de noms de carrers i, per tant, encara hi ha poca visibilitat de les dones.**

Figura 97. Percentatge de dones al nomenclàtor, 2015-2021

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

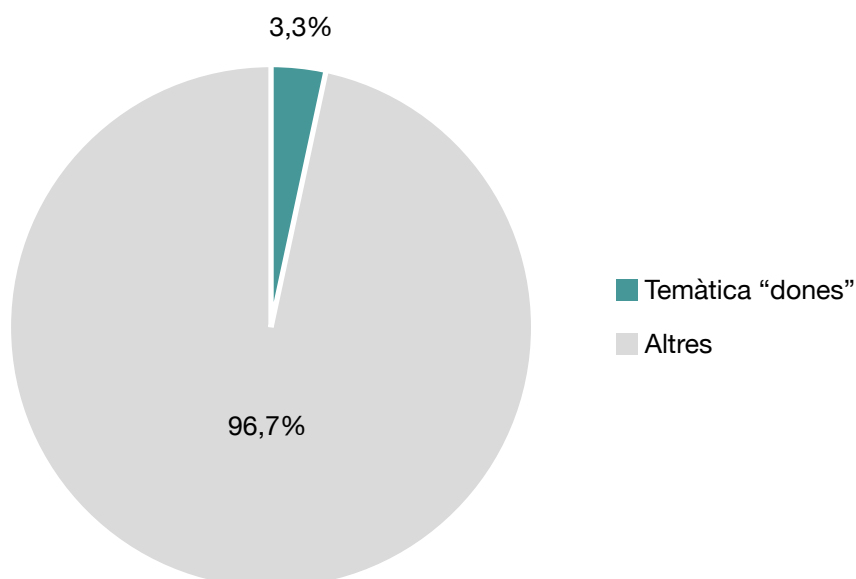
8.3. Participació en la ciutat i en els barris

8.3.1. Participació social i comunitària

L'associacionisme és una expressió destacada de la participació social. L'Ajuntament de Barcelona actualitza periòdicament el Fitxer General d'Entitats Ciutadanes⁷⁷ com a base de dades del conjunt d'entitats i associacions constituïdes formalment i que permet fer una aproximació a la realitat de l'associacionisme a la ciutat. En aquest sentit, **Barcelona disposa d'un teixit associatiu constituït per 5.545 entitats formalitzades al registre "Entitats Ciutadanes de la ciutat de Barcelona 2023", de les quals 182 són entitats o associacions de l'àmbit temàtic "dones"**. Aquestes inclouen entitats que es dediquen a fomentar la igualtat de gènere i la diversitat sexual i afectiva, entre d'altres.

Figura 98. Percentatge d'entitats registrades a Barcelona de l'àmbit temàtic "dones", 2023

Font: Entitats Ciutadanes de la ciutat de Barcelona 2023.

⁷⁷ Portal de Dades Obertes (2023). Fitxes General d'Entitats Ciutadania. Disponible a: https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/data/ca/dataset/fitxer_entitats

Les associacions es distribueixen per tots els barris de la ciutat, però **es concentren especialment a Ciutat Vella, l'Eixample i Gràcia**. Altrament, segons el portal web Dades x Associacions x BCN⁷⁸, **el barri amb més percentatge d'entitats de l'àmbit temàtic "dones" és la Dreta de l'Eixample, on hi ha el 17,33% de les entitats que aborden aquest àmbit temàtic**. Aquest barri és el setè pel que fa a població de dones. El segon barri amb més entitats de dones és el Raval, amb un 9,33% de les entitats d'aquest àmbit temàtic, i és el desè pel que fa a població de dones. Per tant, els barris amb més percentatge de dones no corresponen als barris amb més associacionisme emmarcat específicament en l'àmbit "dones". Aquí cal tenir en compte que **algunes de les entitats que estan registrades a la ciutat no operen en l'àmbit dels barris, sinó que ho fan en l'àmbit comarcal o de país, així com que, malgrat el fet que aquestes entitats estiguin registrades com a pertanyents a l'àmbit "dones", això no implica que es dediquin a la intervenció social o comunitària**.

El portal també constata que, en conjunt, **els barris amb més entitats són aquells que tenen una renda mitjana, llevat del Raval**, el qual, malgrat tenir unes de les rendes més baixes de la ciutat, és el segon barri amb més entitats registrades.

Segons el "II Pla per la justícia de gènere 2021-2025"⁷⁹, arran de **les grans mobilitzacions feministes del 2018 es va observar un augment dels grups i col·lectius feministes a la ciutat i de l'interès per part de les entitats del tercer sector en el desenvolupament de projectes amb perspectiva de gènere**, les quals han vingut a sumar les seves lluites als moviments feministes històrics de la ciutat. En aquest cas, l'informe recull que 249 entitats són feministes i de dones.

La causa d'aquestes primeres diferències en relació amb el nombre d'entitats pot ser el fet que no tot l'associacionisme està registrat formalment. En aquest sentit, hi ha un **nombre molt destacable d'associacions i col·lectivitats que no estan formalitzades, però que operen activament als barris**. Si només es tenen en compte les entitats formalitzades, es perd de vista el conjunt dinamitzador i de la participació social. En poden ser exemples participar en assemblees de barri com sindicats o grups de suport, organitzar manifestacions, projectes de barri puntuals o altres possibles projectes comunitaris.

Per aquest motiu, **estudiar les possibles diferències de gènere en relació amb la participació social i comunitària implica atendre tant les modalitats formals de participació com les informals, ja que no fer-ho pot implicar grans biaixos**. Un exemple d'això es recull a l'estudi "Participació i informalitat en el teixit associatiu de la ciutat de Barcelona: Tendències i reflexions"⁸⁰, el qual constata que, si s'observen en primer lloc quins temes treballen les experiències d'iniciativa social a la ciutat de Barcelona, només una minoria, menys del 10%, es dedica a l'àmbit de l'educació, la cultura i el lleure (per exemple, cooperatives d'ensenyament i art comunitari), fet que contrasta amb el que indiquen les bases de dades exclusives de l'associacionisme formal, en què educació, cultura i esport representen el 50% a Barcelona.

78 Portal dades X Associacions X BCN d'Iniciativa Barcelona Open Data, Consell d'Associacions de Barcelona i Unió Democràtica de Pensionistes i Jubilats d'Espanya (2023). Disponible a: <https://dadesassociacionsbcn.org/#>

79 Ajuntament de Barcelona (2021), II Pla per la justícia de gènere 2021-2025. Disponible a: <http://hdl.handle.net/11703/123474>

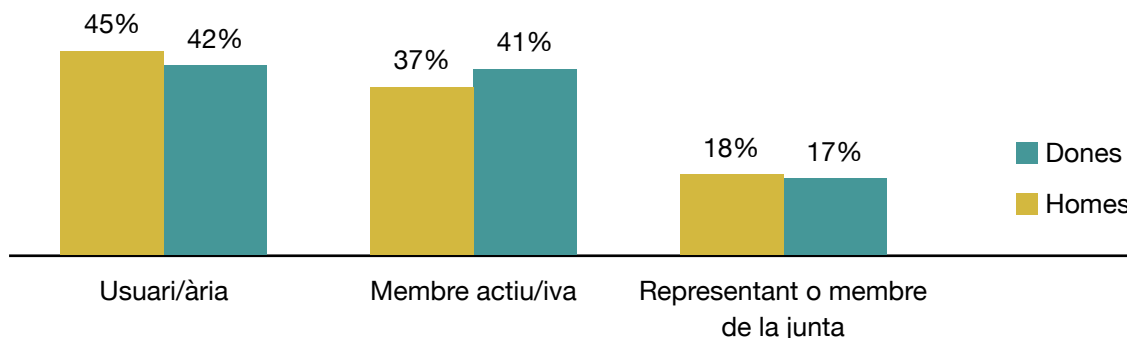
80 Palomera, David (2019). Participació i informalitat en el teixit associatiu de la ciutat de Barcelona: Tendències i reflexions. Ajuntament de Barcelona. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/acciocomunitaria/sites/default/files/201224informe_participacioinformalitateixitassociatiubarcelona_cat.pdf

Tanmateix, **no es disposa de dades actualitzades d'estudis punters com l'informe "Anàlisi de la participació de dones en els espais institucionals i socials mixtos de la ciutat de Barcelona". Ajuntament de Barcelona (2018)**⁸¹, el qual recollia experiències formals i informals. L'estudi apuntava l'existència d'una especialització de gènere en funció de l'àmbit d'activitat: en les entitats dedicades a l'acció social, la pau i la cooperació i els drets civils hi havia una majoria de dones; i els sectors on la participació entre homes i dones s'equilibrava eren les ONG, les associacions ecologistes i els comitès de solidaritat. També indicava que la participació en espais i entitats presentava pautes de desigualtat de gènere: si bé les dones representaven un 58% de les persones implicades en entitats de la ciutat, aquesta feminització dels espais de participació es revertia a mesura que s'assolien posicions de poder dins les entitats. A més, les dones manifestaven tenir més dificultats per conciliar la participació social amb la seva quotidianitat (41,6%), mentre que els homes només s'hi trobaven en un 19,1% dels casos.

En consonància, les dades de l'Enquesta de participació ciutadana i associacionisme 2017 presentades al portal Dades X Associacions X BCN també apuntaven un nombre més elevat de membres femenines actives a les associacions i un nombre més reduït de dones representants o membres de les juntes, si bé les diferències amb els homes són petites.

Figura 99. Grau d'implicació de les persones participants en les entitats segons sexe, 2017

Font: Portal Dades x Associacions x BCN a partir de l'Enquesta de Participació ciutadana i associacionisme 2017.

Per tal de fer un intent d'aproximació a l'evolució d'aquests percentatges, es pren com a referència la informació recollida a l'Enquesta de serveis municipals 2023 i a l'Enquesta de drets culturals 2022.

En la primera, que demana als i les enquestades per la seva **participació en alguna entitat o associació del barri** on viuen, s'observa que el **10,8% de les dones i el 9,1% dels homes són membres actius** d'algun d'aquests espais. Cal tenir en compte que les respostes probablement fan referència tant a la participació en entitats formals com informals.

Tenint en compte l'edat de participació, s'observa que les dones que més participen són les que tenen 55 anys o més, especialment les que tenen 75 anys o més. En els homes s'observa una dinàmica similar. Per tant, **l'enquesta recull que la població acostuma a participar més en el seu barri a mesura que es va fent gran**. Pel que fa a les capes més adultes, la jubilació i haver format part d'una generació de gran associacionisme veïnal podria explicar els percentatges de participació actuals més elevats.

81 Lliquen Data Lab (2018). Anàlisi de la participació de dones en els espais institucionals i socials mixtos de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/111255/3/MAQParticipaciolGenere.pdf>

Figura 100. Percentatge de participació en entitats i associacions del barri, segons sexe i edat, 2023

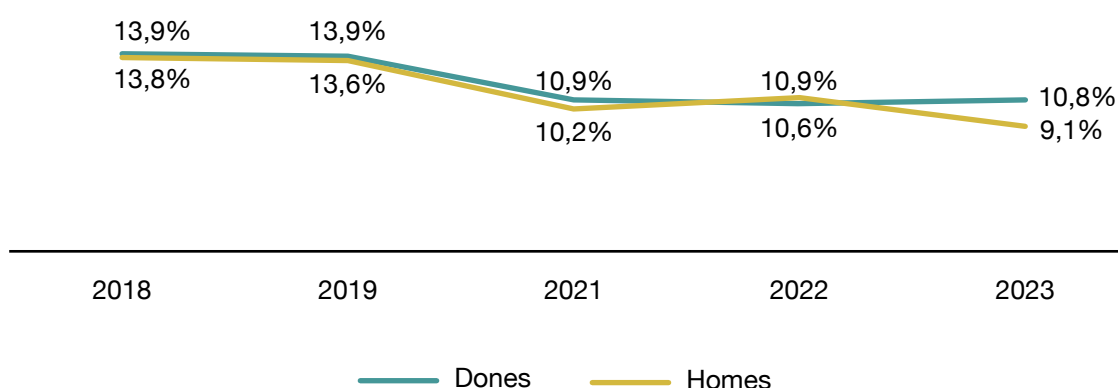
Font: Enquesta de serveis municipals.

	Dones	Homes
De 18 a 24 anys	5,0%	6,1%
De 25 a 34 anys	6,8%	4,5%
De 35 a 44 anys	10,4%	7,1%
De 45 a 54 anys	10,5%	9,6%
De 55 a 64 anys	14,3%	13,0%
De 65 a 74 anys	12,0%	12,3%
75 anys o més	14,4%	13,5%

Tenint en compte l'evolució de les respostes a la mateixa pregunta des del 2018, s'observa una **tendència a la baixa de la participació en entitats i associacions del barri, tant de les dones com dels homes**, si bé en ells la disminució del darrer any és més pronunciada. L'enquesta no inclou dades del 2020, probablement perquè és l'any de l'esclat pandèmic i els percentatges haurien estat molt més baixos.

Figura 101. Evolució de la participació en entitats i associacions del barri segons sexe, 2018-2023

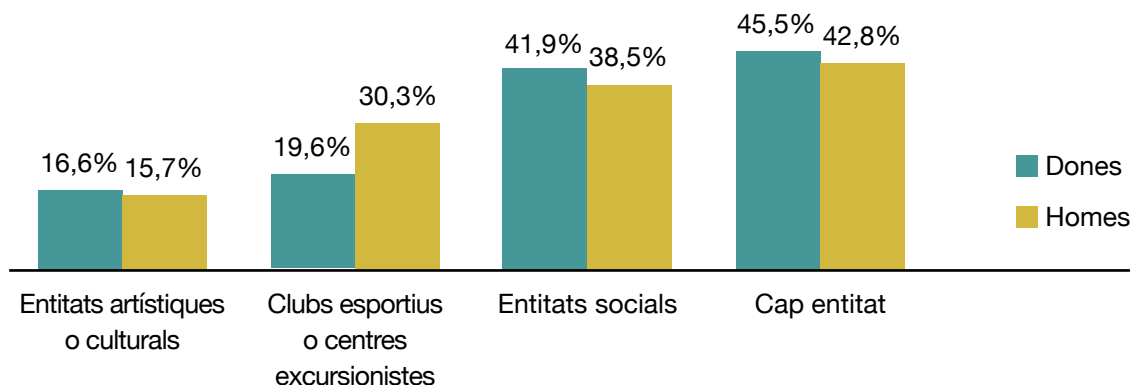
Font: Enquesta de serveis municipals.

L'Enquesta de drets culturals 2022 també recull informació que permet fer aproximacions sobre la participació social formal i informal dels homes i les dones de Barcelona. Per començar, demana concretament per la participació general en entitats o espais determinats, **de què resulten percentatges molt més elevats que a l'enquesta anterior: les dones participen en un 41,9% dels casos en entitats socials, i els homes ho fan en un 38,5%**. També s'observen percentatges més elevats de dones en la participació en entitats artístiques i culturals (si bé la diferència percentual amb els homes és molt baixa), i s'observa una **diferència pronunciada en la participació en clubs esportius o centres excursionistes, en què els homes són qui més participen** (el 30,3%, respecte del 19,6% de les dones). D'aquesta informació es pot inferir que, respecte dels anys anteriors, **es mantenia l'existència d'una especialització de gènere en funció de l'àmbit d'activitat associativa**.

Figura 102. Percentatge de participació en entitats, segons àmbit d'activitat i sexe, 2022

Font: Enquesta de drets culturals.

A l'enquesta del 2022 també s'observa informació relativa a la **participació ocasional o habitual en celebracions o activitats col·lectives o comunitàries** (les dones hi participen en un 65,5% i els homes en un 66,4%), i **en reunions o espais de reivindicació (40% i 38%, respectivament)**. L'enquesta també recull valoracions sobre la **importància que homes i dones atorguen a la vida popular i comunitària: les dones hi donen bastant o molta importància en un 64,9% i, els homes, en un 55,2%**.

Per acabar, l'Enquesta de valors socials de l'any 2021⁸² també demanava sobre altres tipus de participació social, com signar una petició, participar en una manifestació, una vaga o una reunió pública sobre temes de barri o ciutat. En el primer cas, aquell any **el 65,2% de les dones i el 64,8% dels homes van firmar una petició**; en el segon cas, **el 67,1% de les dones i el 68,1% dels homes havien participat en una manifestació**; en el tercer cas, **el 53,2% de les dones i el 56,6% dels homes havien participat en una vaga**; i en el darrer cas, **el 40,2% de les dones i el 40,4% dels homes havien participat en una reunió pública**. En aquest sentit, malgrat que tradicionalment s'ha considerat que les dones participen menys, les dades mostren que en l'actualitat no hi ha grans diferències per sexe en aquests aspectes.

Un requisit clau per a la participació social i comunitària és **disposar de temps per fer-ho, un temps que està molt condicionat pel fet que la necessitat de dedicació d'hores en el sector productiu i també en les cures d'infants i gent gran és fonamental**. Alhora, aquesta possibilitat de disposar de temps difereix segons el gènere, ja que les dones tenen una càrrega total de treball, que inclou el treball domèstic i de cura i el treball remunerat, més alta que els homes. De fet, segons l'Enquesta de valors socials, hi ha un percentatge superior de dones que mostren una satisfacció baixa o nul·la amb el temps lliure de què disposen (8,4% vers el 6,2% dels homes).

En aquesta línia, l'Informe "Gestió i usos del temps a les associacions veïnals de Barcelona 2021"⁸³ recull que **el conjunt d'hores dedicades a l'àmbit domèstic familiar i de cures és un factor que limita o condiciona la vida associativa**. D'aquesta manera, constata que es creen **diferències per gènere en la freqüència o el tipus de participació en la vida associativa per aquests motius: s'observen diferències en la disponibilitat horària**, en què les dones afirmen tenir més disponibilitat a les tardes (64% dels casos), en comparació amb el 50% dels homes. Aquestes **diferències també s'observen en la freqüència de participació habitual entre ambdós sexes**.

82 Enquesta de Valors Socials 2021. Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/125428>

83 Arboix, Paula, Mourriño, Rocío i Recio, Albert (2021). "Gestió i usos del temps a les associacions veïnals de Barcelona". Barcelona: FAVB.

Figura 103. Disponibilitat horària dels i les membres d'associacions veïnals barcelonines, 2021⁸⁴

Font: Informe "Gestió i usos del temps a les associacions veïnals de Barcelona" 2021.

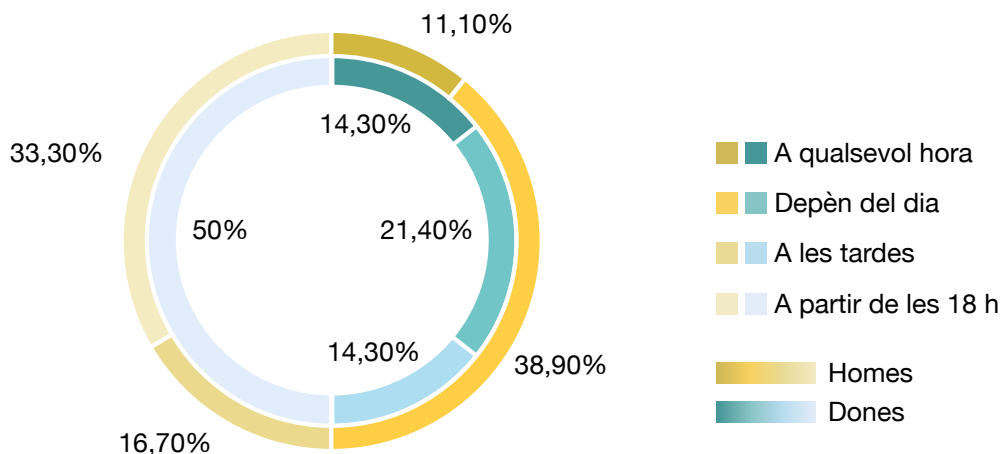
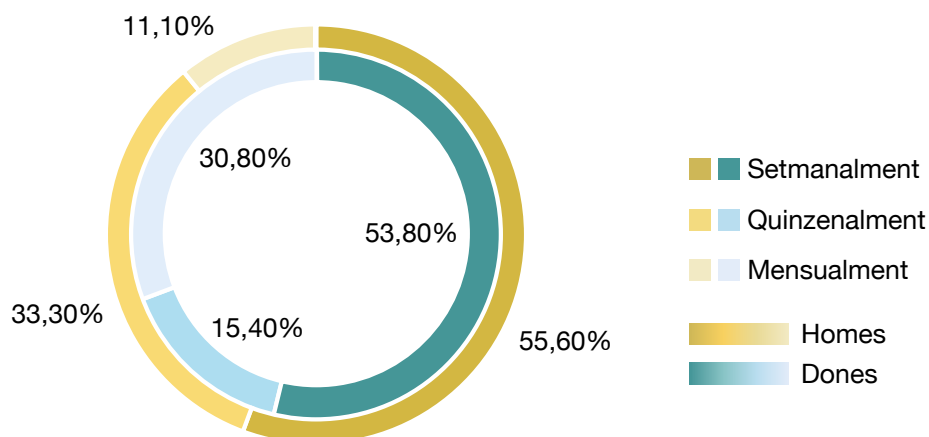

Figura 104. Freqüència de participació dels i les membres d'associacions veïnals barcelonines, 2021

Font: Informe "Gestió i usos del temps a les associacions veïnals de Barcelona" 2021.

Finalment, l'Enquesta de drets culturals 2022 constata que homes i dones gaudeixen desenvolupant activitats culturals i socials quan disposen de temps lliure: **així, el 65,3% de les dones i el 47,4% dels homes gaudeixen dedicant el seu temps lliure a activitats artístiques i culturals; el 30,8% de les dones i el 32,8% dels homes gaudeixen dedicant temps a les activitats socioculturals;** i el 85,2% i el 90,1% gaudeixen dedicant temps lliure a activitats socials. De fet, l'enquesta també demana a la població a què li agradaria dedicar més temps en cas de disposar-ne, a la qual cosa **el 12,8% de les dones i 12,5% dels homes van respondre que voldrien dedicar més temps a reunions o espais de reivindicació, i el 20,1% i el 16,2%, respectivament, que voldrien participar en actes tradicionals o populars col·lectius.**

En conclusió, tot i que, en general, no s'observen diferències de gènere en la participació, és important apuntar que és probable que encara hi hagi disparitats en els àmbits de participació, això és, segregació horitzontal, tal com ho constaten les dades de fa uns anys que encara no s'han actualitzat. Alhora, també hi ha disparitats en el temps disponible per fer-ho, especialment en el cas de les dones, a causa de la doble càrrega del treball. Aquesta doble càrrega fa referència al fet que les dones, en molts casos, han de gestionar les tasques domèstiques i de cura, a més del treball remunerat, i això limita el seu temps i els recursos disponibles per a la participació en altres àmbits de la vida comunitària o social, entre d'altres.

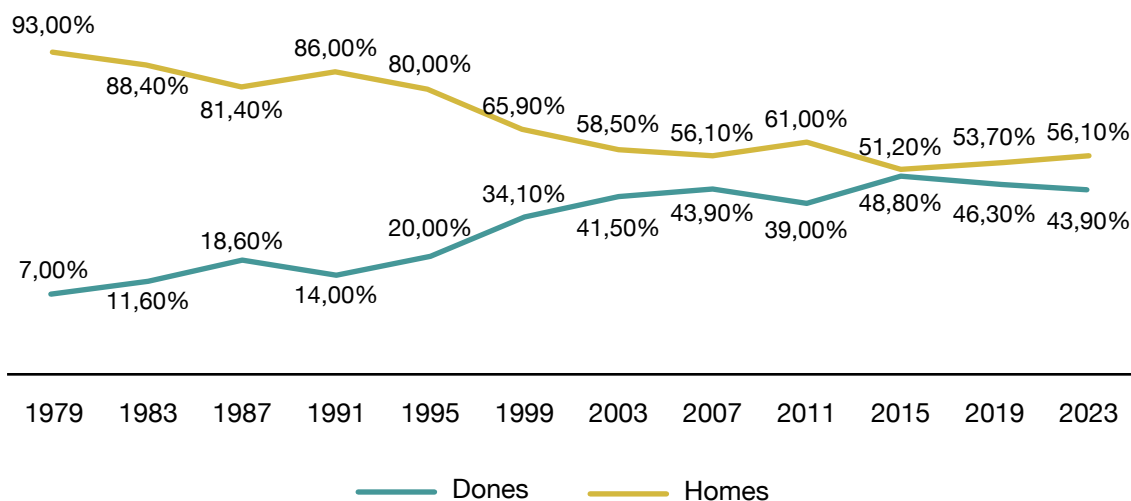
84 L'esfera interna, amb gradació de blaus, fa referència a la disponibilitat de les dones. L'esfera externa, amb gradació de colors grocs, fa referència a la disponibilitat horària dels homes. Aquesta llegenda s'aplica a la figura següent, sobre freqüència en la participació.

8.3.2. Participació institucional

L'Ajuntament de Barcelona mostra una clara evolució pel que fa a la composició del consistori al llarg dels anys, amb l'augment de la representació política de les dones. Des d'un punt de vista històric, la representació ha passat de ser extremadament masculinitzada (amb només un 7% de dones) l'any 1979 a ser paritària a partir del 2003, tot i que l'any 2011 la presència dels homes va tornar a superar la forquilla de la paritat, amb un 61%. Això es va corregir a les eleccions següents, les del 2015, que va ser l'any amb més paritat de càrrecs electes locals (gairebé el 49% dones i poc més del 51% d'homes). Els anys següents, es va observar una tendència de menys presència de dones, si bé els percentatges es van mantenir dins la forquilla 40%-60%. Aquest fet ve condicionat per la normativa electoral aprovada l'any 2007, la qual estableix que, en el conjunt de la llista i en cada tram de cinc llocs, els candidats i candidates d'un sexe o l'altre no poden tenir una representació inferior al 40%.

Figura 105. Electes locals a l'Ajuntament de Barcelona segons sexe, 1979-2023

Font: ICPS: Banc de dades d'electes locals. A partir de 2019, elaboració pròpia.

Així, l'any 2023 (inici mandat 2023-2027), l'Ajuntament de Barcelona disposava de 23 regidors i 18 regidores, la qual cosa representava el 56,1% i el 43,9%, respectivament.

La Comissió de Govern és un òrgan format per l'alcaldia, les tinences d'alcaldia i un nombre de regidors o regidores. La funció d'aquest òrgan és aplicar tot allò que s'aprova al Ple. A la Junta de Govern actual hi ha un total de 6 homes i 4 dones. **Així, actualment, aquest òrgan és paritari (60%-40%).** En relació amb els alts càrrecs, com els comissionats/des (9 persones), en el moment de redacció d'aquest informe els formen un 55,6% d'homes i un 44,4% de dones. Les gerències de l'Ajuntament i Instituts també estan distribuïdes amb percentatges molt similars: de les 37 persones que ocupen aquests càrrecs, el 54,1% són homes i el 45,9% són dones. Pel que fa a les gerències i direccions generals, els percentatges són 55% i 45%, respectivament. Per acabar, pel que fa a les figures d'assessors/es, aquestes estan ocupades per un 58% d'homes i un 42% de dones. **En resum, tots aquests òrgans i càrrecs de responsabilitat estan distribuïts paritàriament entre homes i dones, si bé la representació d'homes sempre és més gran.** És a dir, no n'hi ha cap en què les dones siguin majoria.

Pel que fa als Consells de Districte, aquests són òrgans col·legiats de cada districte de Barcelona i estan formats per un total de 250 persones (118 dones i 132 homes). Estan presidits per un/a regidor/a (nomenat/da per l'Alcaldia) i membres elegits representants de cada partit en funció de la representació proporcional en els resultats electorals de cada zona. Té la funció de proposar plans i programes que afectin el seu territori i aproven la distribució de la despesa assignada i el Pla d'Actuació Municipal de districte, entre d'altres.

En relació amb els i les membres que els formen, s'observa que **la majoria dels Consells de Districte són paritaris. Ara bé, també la majoria estan representats sobretot per homes, i és on s'observen forquilles més grans.** De fet, en el cas de Sants-Montjuïc, l'Eixample i Sant Andreu, els percentatges s'apropen al 40% de dones i el 60% d'homes o l'assoleixen, en el cas de Sarrià-Sant Gervasi. En canvi, Nou Barris, Horta-Guinardó i Gràcia tenen més percentatge de dones que d'homes, si bé la diferència percentual entre ambdós gèneres és petita. L'únic Consell de Districte que **no és paritari és el de Sant Martí, amb una representació del 34% de dones i del 66% d'homes.**

Figura 106. Composició dels Consells de Districte de la ciutat segons sexe, 2023

Font: Elaboració pròpia, a partir del portal de transparència de l'Ajuntament de Barcelona.

	Dones	Homes
Sarrià-Sant Gervasi	60%	40%
Nou Barris	56%	44%
Horta-Guinardó	52%	48%
Gràcia	52%	48%
Les Corts	48%	52%
Ciutat Vella	48%	52%
Sant Andreu	44%	56%
L'Eixample	41%	59%
Sants-Montjuïc	40%	60%
Sant Martí	34%	66%

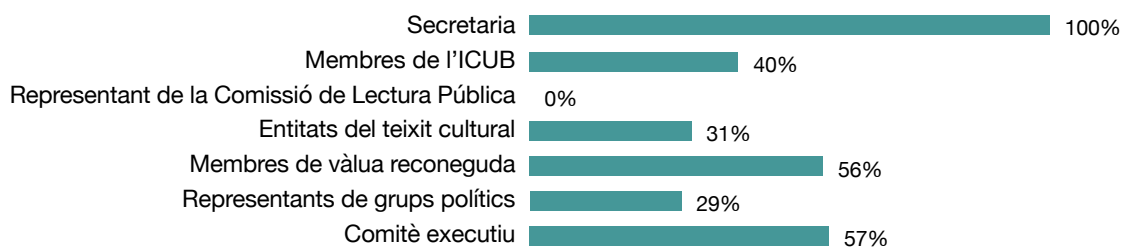
El Consell de Ciutat és el màxim òrgan consultiu i de participació de l'Ajuntament de Barcelona, en què representants del consistori i de la ciutadania tenen un espai per debatre les problemàtiques o qüestions principals de la ciutat. El formen 109 persones (49 dones i 60 homes). Respecte de les dades de l'informe anterior d'"El gènere en xifres"⁸⁵, **s'observa una evolució cap a una paritat més alta en la representació** (l'any 2018, hi havia un 39,39% de dones i un 61% d'homes; l'any 2023, un 45% de dones i un 55% d'homes).

També estan disponibles les dades pel que fa al Consell de la Cultura de Barcelona, un òrgan de participació sectorial que té per objectiu debatre i recollir opinions i propostes en relació amb les polítiques públiques municipals. En aquest òrgan, les dones tenen més presència a la secretaria, al comitè executiu i entre les persones amb reconeixement. Contràriament, pel que fa als membres de l'ICUB, en les entitats del teixit cultural, i entre els/les representants dels grups polítics, la proporció d'homes és més gran.

85 De la Fuente, Maria (coord.), Bolao, Júlia, Carrillo, Silvia i Duran, Mireia (2019). El gènere en xifres: Condicions de vida de les dones i desigualtats de gènere a Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Disponible a https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/el_genere_en_xifres_resumexecutiu.pdf

Figura 107. Presència de dones en el Consell de la Cultura de Barcelona, 2022

Font: Observatori de dades culturals de Barcelona ICUB.

Finalment, pel que fa als processos participatius, l'informe de participació "Evolució de la participació a Barcelona durant l'any 2020"⁸⁶, en relació amb el Procés participatiu del Pla d'Actuació Municipal i dels Pressupostos Participatius, apunta que aquell any van participar un total de 13.512 persones en les sessions i activitats presencials i un total de 19.490 si se sumen les persones que hi van participar digitalment a través de la plataforma decidim.barcelona. **Concretament, el 56,7% de les persones participants en les trobades presencials van ser dones, i el 43,4% van ser homes.**

86 Ajuntament de Barcelona (2020). Procés participatiu del Pla d'Actuació Municipal i dels Pressupostos Participatius. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/121458/1/InformeParticipacio2020.pdf>

8.3.3. Valors i percepcions socials

Comprendre els valors socials de la població permet comprendre què motiva les persones a participar en la vida política i comunitària i identificar les diverses perspectives i interessos presents en una comunitat.

Segons l'Enquesta de valors socials de l'any 2021, que demana sobre els problemes socials que preocupen més la ciutadania, s'observen percentatges similars entre dones i homes, tant en relació amb els problemes que preocupen més com els que menys. Ara bé, **les dones mostren més preocupació en relació amb l'existència de desigualtat i pobresa i la manca d'educació o civisme, i els homes en relació amb l'atur, l'accés a l'habitatge i els problemes econòmics en general.** Així doncs, es pot deduir que les dones estan més preocupades per qüestions socials i els homes per qüestions econòmiques.

Figura 108. Problemes socials que preocupen més segons sexe, 2021

Font: Enquesta de valors socials.

	Dones	Homes
Atur/condicions laborals	25,80%	29,10%
Exclusió social (pobresa, desigualtat)	29,60%	24,90%
Inseguretat	19,20%	19,30%
Accés a l'habitatge	14,00%	15,80%
Manca d'educació/civisme	12,10%	9,70%
Problemes econòmics	8,10%	9,80%

Pel que fa a la importància que atorguen a conceptes com la llibertat, la igualtat, la seguretat o la privacitat, s'observa que **les dones donen més importància que els homes a la igualtat (41,5%, davant el 36,3%) i la seguretat (17,4% i 11,2%, respectivament) i els homes atorguen més importància a la llibertat (49,2%, davant el 39,6% de les dones) i a la privacitat (3,2% i 1,2%, respectivament).** Aquestes dades poden estar reflectint que les dones tenen més consciència en relació amb les desigualtats de gènere que les travessen, fruit de les experiències vitals relacionades amb la discriminació i les violències masclistes.

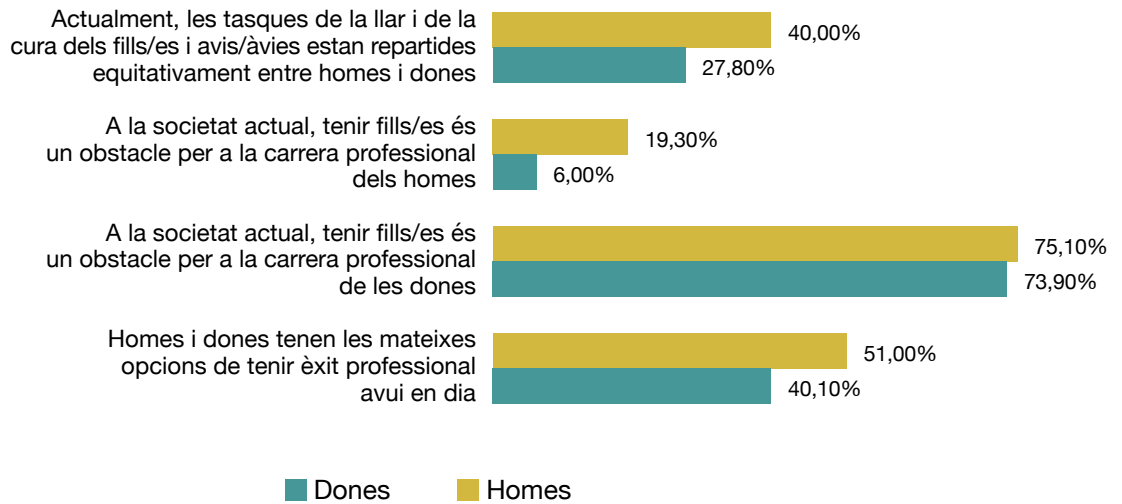
Continuant amb els resultats de l'Enquesta de valors socials de l'any 2021, també és interessant observar que **les dones perceben la societat com a més masclista que els homes** (29% i 24,1%, respectivament). Alhora, les generacions més joves tenen una visió menys crítica de la societat en aquest aspecte (el 20,2% de les persones de 15 a 24 anys), i **la generació de 25-34 anys i la de 65-74 anys són les més crítiques** (28,9% i 33%, respectivament).

Altrament, s'observa una **consciència respecte de les situacions de discriminació que pateixen les dones, acompanyada d'un suport creixent al moviment feminista** (el 56% l'any 2014; el 72% l'any 2021). Concretament, les dones estan d'acord amb el feminisme en un 71,3% dels casos i els homes en un 73,4%. **En aquest cas, les generacions més joves estan més d'acord amb les propostes feministes.** En relació amb la consciència de les discriminacions, **la majoria dels i les enquestades consideren que les possibilitats d'èxit professional d'una dona no són les mateixes d'un home, i que les tasques de la llar i de les cures no estan repartides equitativament entre homes i dones. Les dones estan més en desacord que els homes.**

Altrament, tant les dones com els homes estan molt d'acord amb el fet que tenir fills/es actualment suposa obstacles per la carrera professional de les dones, i poc o gens d'acord amb el fet que aquest context tingui el mateix impacte en els homes. En aquest darrer cas, s'observen diferències destacables entre les percepcions d'homes i dones.

Figura 109. Bastant o molt acord amb les afirmacions sobre discriminació i desigualtat de gènere segons sexe, 2021

Font: Enquesta de valors socials.

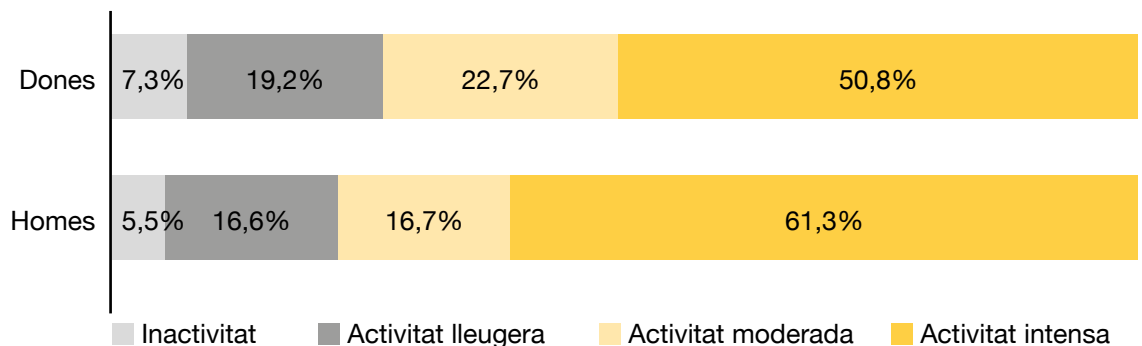

8.4. Pràctiques esportives, equipaments i esport federat

Segons l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 2021, **les dones afirmaven practicar més sovint una activitat física lleugera i moderada durant el temps lliure, i els homes, una activitat física intensa.** No obstant això, la majoria dels homes i les dones deien practicar activitat física intensa.

Figura 110. Activitat física en temps lliure (inclou caminar) segons sexe, 2021

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

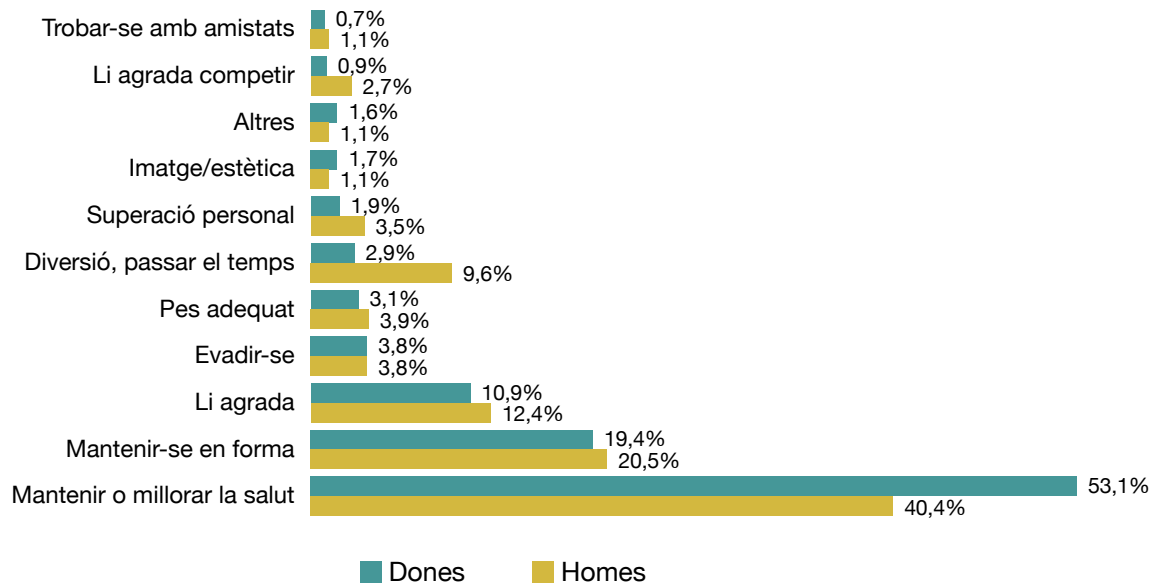
Altrament, l'enquesta Hàbits esportius a Barcelona⁸⁷ de l'any 2022 **recull que el 64,2% de les dones i el 69% dels homes asseguraven fer alguna pràctica esportiva.** Aquests percentatges es modificaven amb l'edat: el 73,7% de les persones en edat d'entre 17-24 anys deien practicar esport, davant el 56,3% de les persones amb més de 74 anys.

Els motius principals per practicar esport, **tant per dones com per homes, van ser mantenir o millorar la salut, mantenir-se en forma i perquè els agradava.** Hi havia un percentatge superior de dones, amb una diferència de 12,7 punts, que feien esport per mantenir o millorar la salut. En canvi, hi havia un percentatge superior d'homes que el feien perquè els agradava (12,4% dels homes i 10,9% de les dones), per diversió o passar el temps (9,6% i 2,9%), per superació personal (3,5% i 1,9%) o bé per competir (2,7% i 0,9%). En aquest sentit, **les dones no van manifestar tan clarament que els motius per practicar esport estiguessin relacionats amb la diversió o la competició, sinó que les seves motivacions estaven més relacionades amb aspectes vinculats a la salut.**

87 Enquesta Hàbits esportius a Barcelona (2022). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/127938>

Figura 111. Percentatge de les motivacions principals per fer esport segons sexe, 2022

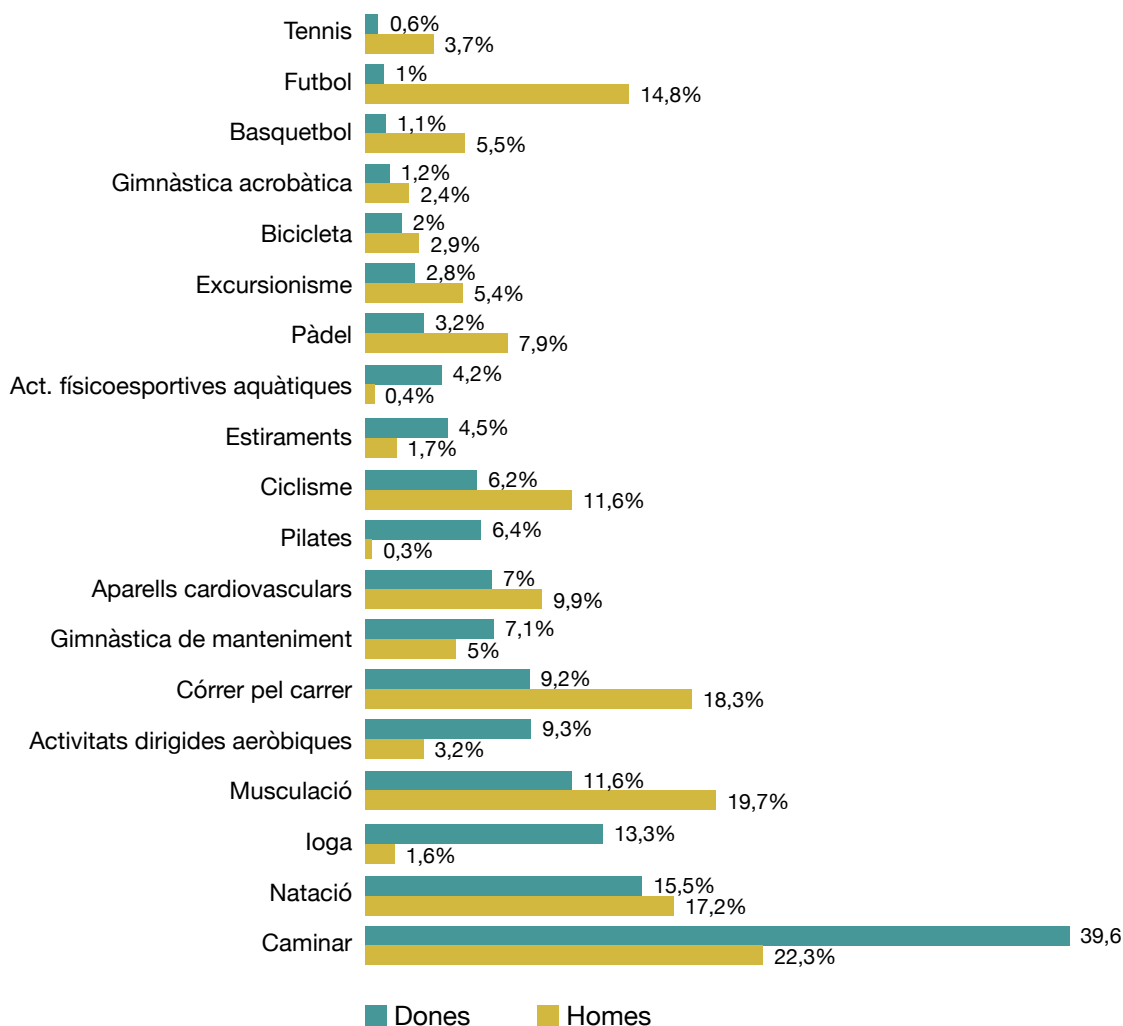
Font: Enquesta
Hàbits esportius a
Barcelona.

Pel que fa als esports practicats, cal destacar que moltes persones optaven per **caminar, nedar o fer exercicis de musculació**. Hi va haver diferències notables segons el gènere en els esports practicats; **les dones mostraven una preferència per caminar (39,6%), nedar (15,5%), fer ioga (13,3%) i muscular (11,6%)**. En canvi, **els homes també caminaven (22,3%) i feien musculació (19,7%), alhora que corrien pel carrer (18,3%)**. Les diferències més grans es van trobar en les activitats de caminar i ioga, que les feien més les dones, mentre que esports com el futbol, córrer pel carrer, muscular o anar amb bici eren més practicats per homes. A més, hi ha esports que predominen entre les dones, com les activitats dirigides aeròbiques, activitat fisicoesportives aquàtiques, pilates, ioga, estiraments, i altres que són gairebé exclusivament practicats pels homes com el futbol, el pàdel o el tennis. **És important destacar l'existència d'una gran diversitat d'esports que sovint no reben el mateix reconeixement social i es practiquen de manera més discreta i individual (no en equip), com el ioga, les activitats aeròbiques o el pilates. Aquesta manca de visibilitat pot generar biaixos de gènere en l'oferta i promoció esportiva, així com en el reconeixement i la visibilitat dels diferents tipus d'esports.**

Figura 112. Percentatge de pràctiques esportives segons tipus i sexe (resposta múltiple), 2022

Font: Enquesta
Hàbits esportius a
Barcelona.

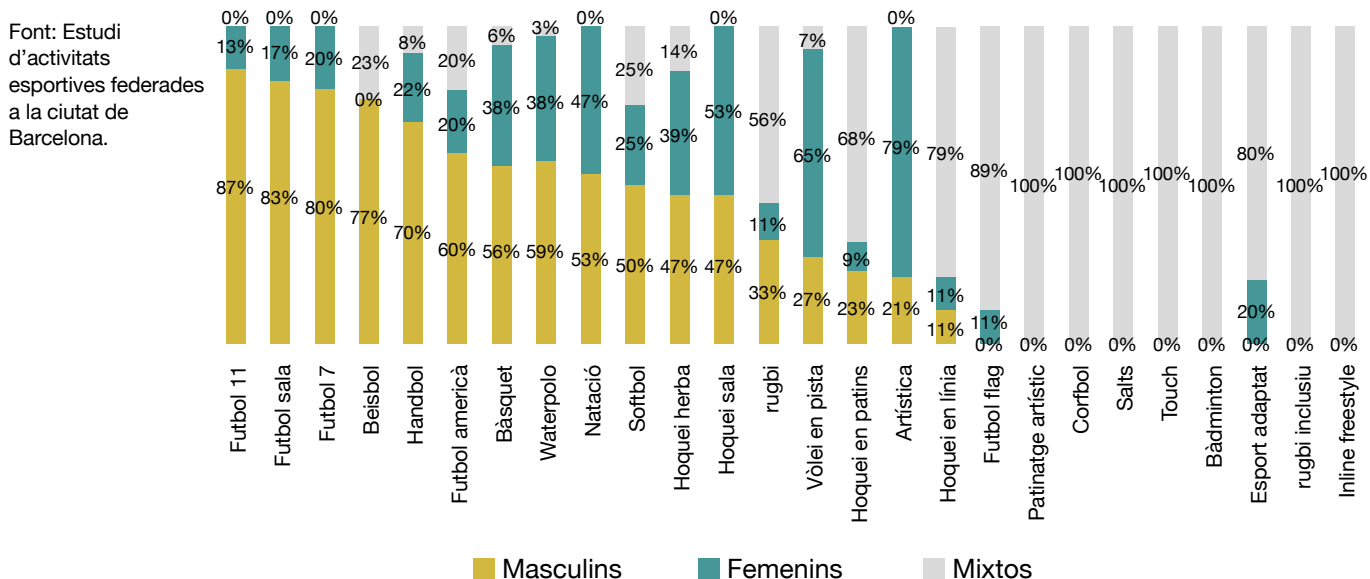

De fet, hi ha una tendència a visibilitzar i reconèixer més l'esport federat, el qual acostuma a tenir estructures formalitzades i a organitzar competicions oficials. Segons l'enquesta Hàbits esportius a Barcelona, el **3,5% de les dones i el 15% dels homes tenien una llicència federativa** i, d'aquestes persones la majoria se situa entre 17 i 24 anys. Així, doncs, es tracta d'una modalitat d'esport on hi ha nombre superior d'homes i que, a més, practiquen sobretot persones joves. Segons l'“Estudi d'activitats esportives federades a la ciutat de Barcelona” de l'any 2023⁸⁸, la ciutat de Barcelona disposava d'un total de 41.023 persones federades de les modalitats esportives que es practiquen a les instal·lacions esportives de la xarxa bàsica. Les dades indicaven que gairebé el 80% de les persones federades eren menors d'edat, **així com que la majoria dels equips que formaven part d'aquestes federacions eren masculins (69%); la resta eren femenins (23,19%) o mixtes (8%).** **Alhora, cal destacar que, dins els espais de decisió de les entitats esportives federades, les dones també eren minoria.** En aquest sentit, a les juntes directives hi ha una diferència clara per sexe: **només el 17,7% de les entitats estan presidides per dones i tan sols el 26,8% de les persones inscrites a les juntes directives són dones.**

88 Ajuntament de Barcelona (2023). “Estudi d'activitats esportives federades a la ciutat de Barcelona corresponents a 28 federacions”. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/132743/1/E220337.pdf>

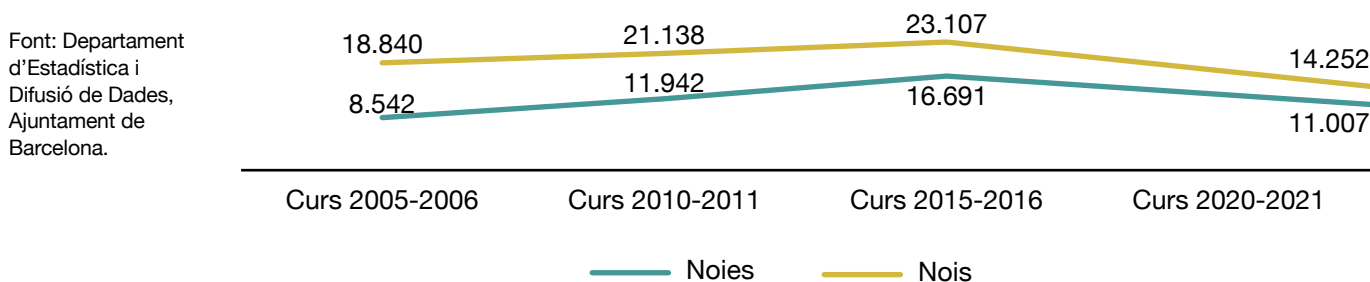
Si es té en compte el tipus d'esport que es practica, s'observen **diferències clares per sexe en aquestes entitats federades**. Els equips més **masculinitzats** eren els de **futbol, beisbol, futbol americà, bàsquet i waterpolo**. En canvi, on es va mostrar una proporció més alta d'**equips femenins** va ser a la **gimnàstica artística i el vòlei en pista**. D'aquesta manera, s'observen patrons de gènere pel tipus d'esport federat que es practica. Tanmateix, algunes modalitats d'esports van mostrar un percentatge alt d'equips mixtos, com el *touch*, els salts i el rugbi inclusiu, entre altres. **Segons l'estudi esmentat, el fet que hi hagi una masculinització de les persones federades ve condicionat pel fet que a les activitats de futbol es concentra més del 40% de l'activitat masculina.**

Figura 113. Perfil de les entitats federades de la xarxa bàsica segons composició equips i participants, 2023

Una altra dada molt interessant és la de la participació d'infants a les activitats i programes del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (CEEBS) segons sexe, i observar-ne l'evolució. Segons les dades, durant els primers anys hi va haver un **creixement substancial en la participació de nois i noies en l'esport, un creixement que podria reflectir un augment de la consciència sobre la importància de l'activitat física i els beneficis per a la salut, així com més disponibilitat d'oportunitats esportives per a infants, joves i adolescents**. Alhora, durant aquests mateixos anys, les **diferències de gènere en la participació es van anar escurçant molt progressivament, si bé els nois continuaven i han continuat tenint molta més presència a les activitats del CEEBS**. Ara bé, entre els anys 2015 i 2020 es va observar un descens en la participació, tant de les noies com dels nois, que podria explicar-se, entre altres motius, per les restriccions de l'accés a les activitats esportives a causa de la pandèmia de COVID-19. Cal destacar que el darrer curs estudiat és el curs amb menys diferències de participació entre noies i nois.

Figura 114. Participació en les activitats del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona segons sexe, curs 2005-2006 a 2020-2021

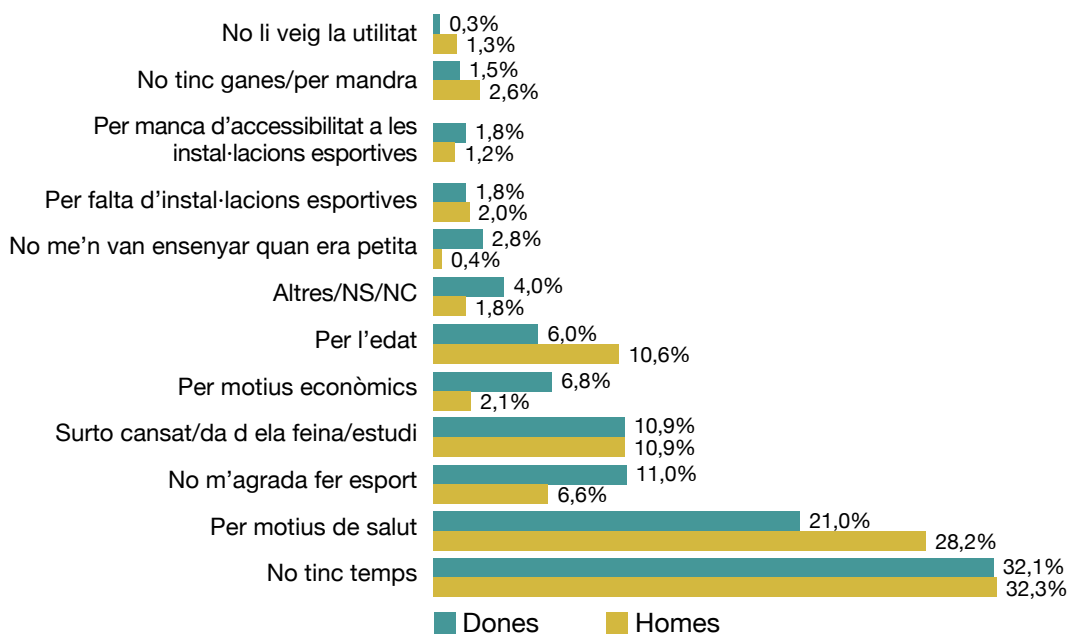
Segons indica l'“Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona”⁸⁹ de l'any 2022, **l'índex de pràctica esportiva era superior en el cas dels nois (80,9% nois i 73,4% noies)**. Aquest índex calcula el percentatge de persones en edat escolar que fan alguna pràctica esportiva setmanal. Si bé s'observa que aquest índex s'ha mantingut estable en el cas dels nois amb els pas dels anys, en el de les noies ha experimentat una evolució positiva. **Tanmateix, és destacable que aquest índex es redueix a mesura que incrementa el curs, i ho fa de manera més clara en el cas de les noies**. En aquest sentit, en els cursos de 1r a 3r de primària l'índex és del 82,8% en el cas dels nois i del 79,2% en el cas de les noies; a 3r i 4t d'ESO, els percentatges es redueixen, i són del 77,5% en el cas dels nois i el 67,1% en el cas de les noies.

Pel que fa a les motivacions per practicar esport, **si bé en primera posició es destaca que tant nois com noies ho feien perquè els agradava (86,2% i 88,3%), en segona posició, els nois van declarar practicar esport perquè els agradava competir i fer partits, mentre que les noies van destacar en segona posició que practicaven esport per estar en forma**.

Finalment, també cal atendre a les dades relatives a les persones que no fan esport. Segons l'enquesta Hàbits esportius a Barcelona de l'any 2022, **el 35,8% de les dones i el 31% dels homes no practicaven cap esport**. Alhora, aquest percentatge de persones que no en practicaven s'eleva a mesura que augmenta l'edat. Segons la mateixa enquesta, les raons principals per no fer esport són la manca de temps o els problemes de salut. Les dones van declarar que no els agradava fer esport més que els homes (11% dones i 6,6% homes), o que no ho feien per motius econòmics (6,8% i 2,1%). També perquè no els havien ensenyat de petits/es (2,8% i 0,4%). Contràriament, els homes van declarar en un percentatge més alt motius de salut (28,2% homes i 21% dones) o motius relacionats amb l'edat (10,6% i 6%). **Així, doncs, les dones van esmentar més preferències personals, formatives o factors econòmics, i ells van destacar més aspectes relacionats amb la salut i l'edat**.

Figura 115. Motiu principal per no fer esport segons sexe, 2022

Font: Enquesta Hàbits esportius a Barcelona.

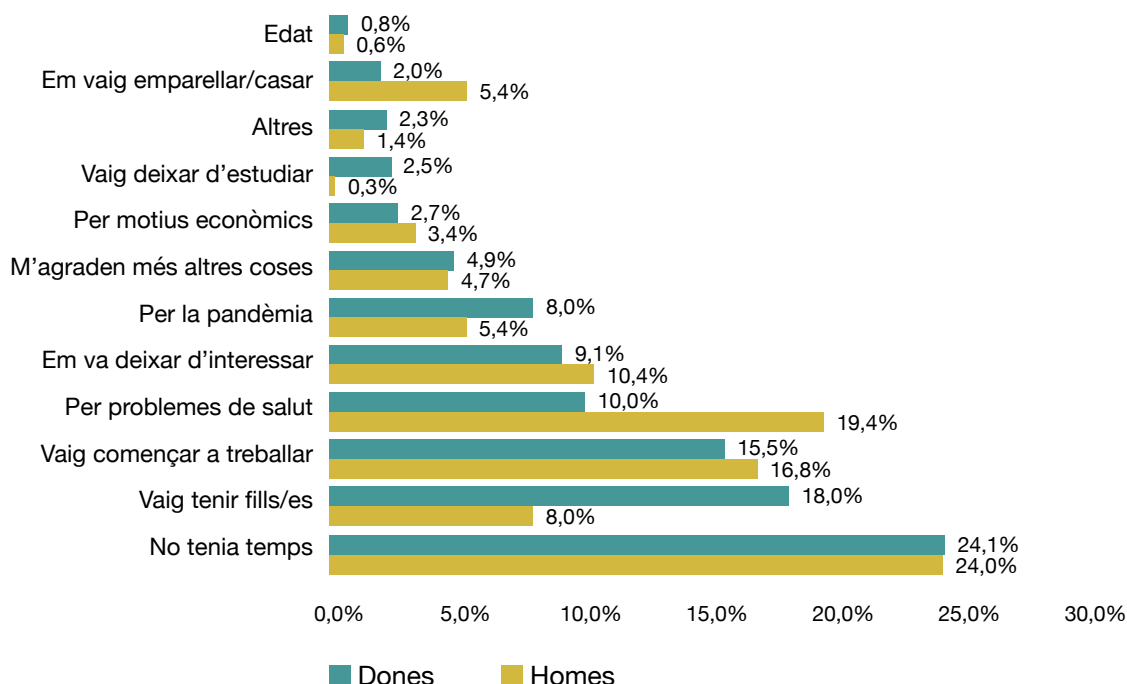
89 Ajuntament de Barcelona (2022). “Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona”. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/esports/sites/default/files/2023-11/Estudi%20Ha%CC%80bits%20Esportius%20Escolars%20Barcelona%202022_0.pdf

Entre les persones que actualment no fan esport, hi ha un percentatge considerable que esmenten que sí que en feien anteriorment. Concretament, el 42,8% de les dones i el 70,9% dels homes havien practicat bastant esport en algun moment de les seves vides, i el 32,5% de les dones i el 21,3% dels homes en feien, però amb poca freqüència. Tan sols el 21,3% de les dones i el 7,7% dels homes mai n'havien practicat.

Les motivacions per deixar de practicar esport també són diferents entres homes i dones. **Les dones acostumen a argumentar que van deixar de fer-ne perquè van tenir fills o filles, amb una diferència de 10 punts.** D'altra banda, hi ha un percentatge més alt d'homes que assenyalen problemes de salut com a motiu per deixar de fer esport. Alhora, gairebé un quart de dones i d'homes mencionen **la manca de temps com a motiu per no continuar amb l'activitat esportiva.**

Figura 116. Motiu principal pel qual va deixar de fer esport segons sexe, 2022

Font: Enquesta
Hàbits esportius a
Barcelona.

8.5. Aspectes de les eines per a la transformació feminista que cal destacar

- Tant a Catalunya com a Barcelona hi ha un percentatge més alt de dones que disposen d'un grau universitari, màster universitari i doctorat. Alhora, també hi ha un percentatge més alt de dones sense estudis o amb educació primària i primera etapa d'educació secundària. Tanmateix, les diferències entre homes i dones són petites.
- En els últims anys, no hi ha hagut grans variacions en relació amb el nivell educatiu de la població, tot i que ha augmentat el percentatge d'homes i dones que tenen estudis universitaris o cicles formatius de grau superior i s'ha reduït el nombre de persones que no tenen estudis.
- Hi ha més proporció de dones que d'homes entre les persones matriculades al programa de formació i inserció (FPI). També existeix un patró de gènere en la branca d'estudis escollida. Passa igual amb els estudis de batxillerat. La segregació de gènere també es dona entre l'alumnat matriculat a la universitat.
- Hi ha una bretxa digital en una part de la població, especialment les dones, persones grans de més de 64 anys, que es troben en situació de jubilació o similar o amb un nivell d'estudis baix.
- Les dones són majoria com a participants en un gran nombre de pràctiques culturals.
- L'ús dels equipaments culturals de proximitat està feminitzat: hi ha més dones que disposen d'un carnet de biblioteca (57%), que assisteixen als clubs de lectura de les biblioteques (76%), a activitats culturals a les biblioteques (59%) i als tallers dels centres cívics (82%). La visita de museus és una pràctica lleugerament feminitzada (les dones en representen el 54,6%).
- En la creació cultural, hi ha diferències en la proporció de dones i homes en funció del rol. Tot i que, amb les dades disponibles, és difícil poder trobar patrons clars.

- La plantilla de persones ocupades a l'ICUB està formada majoritàriament per dones, tot i que els homes són majoria entre els càrrecs directius.
- Pel que fa a la presència de dones a les estructures directives dels espais de programació de la ciutat, en els espais culturals de proximitat, com les biblioteques, cases de cultura o centres cívics, les direccions es troben feminitzades (83%, 100% i 77% de dones en les direccions, respectivament), mentre que les direccions dels espais considerats d'alta cultura i que tenen més prestigi es troben més masculinitzats, com els auditoris, museus i espais d'interès patrimonial o bé teatres (0%, 26% i 33% de dones en les direccions, respectivament).
- Des de l'any 2017, l'atorgament de premis i distincions és paritari. L'any que més diferències hi va haver va ser el 2019, en què, de tots els premis i distincions, el 60% els van rebre dones i el 40%, homes.
- Barcelona disposa d'un teixit associatiu constituït per 5.545 entitats formalitzades, de les quals 182 són entitats o associacions de l'àmbit temàtic "dones". El barri amb més percentatge d'entitats de l'àmbit temàtic "dones" és la Dreta de l'Eixample, on hi ha el 17,33% de les entitats que ocupen aquest àmbit temàtic.
- Hi ha una marca de gènere en l'àmbit d'actuació de les entitats i associacions: les dones participen en un 41,9% dels casos en entitats socials, i els homes ho fan en un 38,5%. Alhora, les dones atorguen més importància que els homes a la vida popular i comunitària (elles li donen bastant o molta importància en un 64,9% dels casos i ells ho fan en un 55,2%). Homes i dones també tenen formes de participar diferenciades.
- La presència de dones ha augmentat durant els últims anys pel que fa a la participació institucional, fins a assolir la paritat.
- Als processos participatius, la major part de les persones assistents són dones: el 56,7% de les persones participants en les trobades presencials han estat dones, i el 43,4% han estat homes.
- Les dones donen més importància que els homes a la igualtat (el 41,5%, davant el 36,3%) i la seguretat (17,4% i 11,2%, respectivament) i els homes atorguen més importància a la llibertat (el 49,2%, davant el 39,6% de les dones) i a la privacitat (3,2% i 1,2%, respectivament).
- La pràctica de l'esport té marca de gènere. Ells són majoria entre les persones federades: el 3,5% de les dones i el 15% dels homes tenen una llicència federativa. Alhora, les dones practiquen més sovint una activitat física lleugera i moderada durant el temps lliure, i els homes fan més sovint activitat física intensa. També s'observen diferències en funció de quin és l'esport practicat. En el cas de la població en edat escolar, l'índex de pràctica esportiva és superior en el cas dels nois (80,9% nois i 73,4% noies).
- Els motius per fer esport també són diferents: elles apunten més a motius de salut.
- Alhora, el 35,8% de les dones i el 31% dels homes no practiquen cap esport.

9 La vida i quotidianitat als barris: urbanisme, medi ambient i mobilitat

L'urbanisme, el medi ambient i la mobilitat són factors clau que influeixen en la qualitat de vida dels i les residents dels barris de Barcelona. Aquests elements tenen un pes variable en funció de factors com l'edat, la classe social, l'estatus migratori, la condició física i, també, el gènere. Les activitats quotidianes són en bona part diferents per als homes i les dones (i varien en funció del cicle de vida), i també ho pot ser la manera de dur-les a terme. Totes aquestes diferències es veuen condicionades per l'espai físic concret en el qual ens trobem, la qualitat i sostenibilitat del qual es veu afectat per la nostra manera de viure-hi.

Per exemple, sabem que la distribució de responsabilitats, tasques i rols entre homes i dones té un impacte en patrons diferenciats pel que fa a la mobilitat; és a dir, que homes i dones es mouen de manera diferent per la ciutat, tant pel que fa als mitjans que utilitzen com pel nombre i motius dels desplaçaments. Per això, per tal d'aconseguir una planificació urbana inclusiva i equitativa, és essencial abordar aquests aspectes amb una perspectiva de gènere, tot reconeixent les diferents formes en què les dones i els homes experimenten i interactuen amb l'entorn urbà i la vida quotidiana als barris.

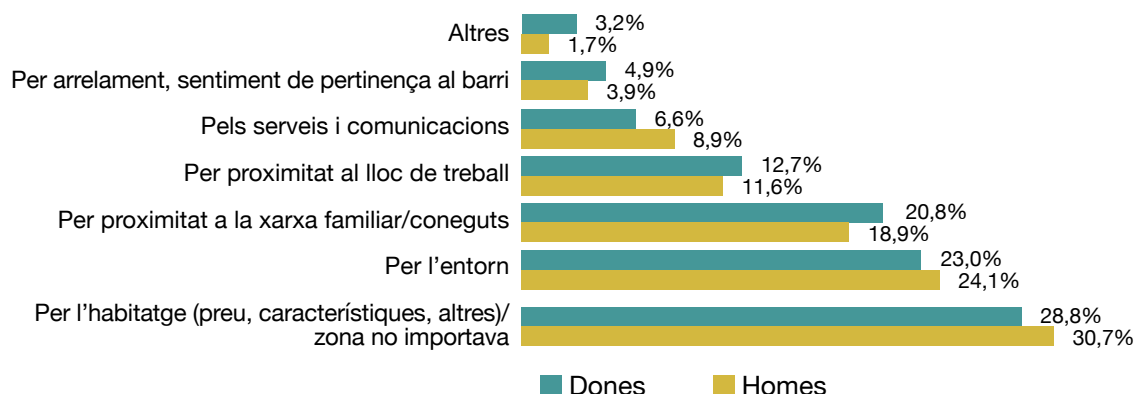
9.1. Relació amb l'entorn

9.1.1. Preferències respecte de l'entorn

La majoria de la població de Barcelona escull viure a la zona de residència actual per les característiques o preu de l'habitatge o bé no prioritza com a element important la zona on se situa l'habitatge. Els segueixen els motius relacionats amb l'entorn i per proximitat a la xarxa familiar o persones conegudes. La proximitat al lloc de treball, pels serveis i comunicacions i per l'arrelament i sentiment de pertinença al barri s'observen menys. En línies generals, hi ha opinions similars entre homes i dones, tot i que les dones mostren motivacions més relacionades amb la proximitat a la xarxa familiar i persones conegudes, proximitat al lloc de treball i per l'arrelament. **En canvi, els homes acostumen a valorar més les condicions de l'habitatge, l'entorn i els serveis i comunicacions.** Pot ser que les dones busquin estar més a prop de les persones estimades o bé del lloc de treball per poder conciliar millor i repartir les tasques de cura amb altres persones properes.

Figura 117. Raó principal per la qual va escollir la zona de residència actual, 2022

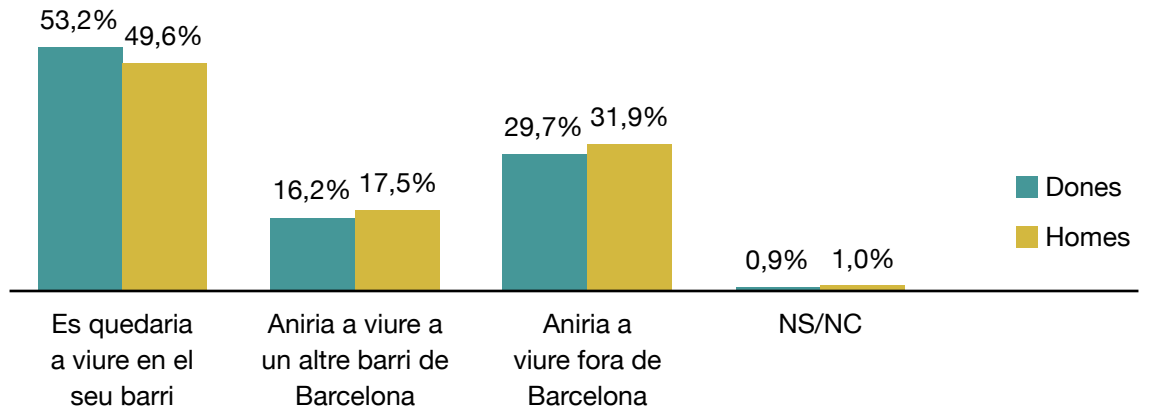
Font: Enquesta de cohesió urbana.

De fet, al voltant de la meitat de la població de Barcelona es quedaria a viure en el seu barri, concretament el 53,2% de les dones i el 49,6% dels homes, una proporció més alta entre les dones. Alhora, hi ha més d'un quart de la població que aniria a viure a fora de Barcelona, amb un percentatge una mica més alt d'homes (31,9%) que de dones (29,7%). El 17,5% dels homes i el 16,2% de les dones anirien a viure a un altre barri de Barcelona.

Figura 118. Si tingués possibilitat i mitjans per canviar de residència, on aniria a viure, 2023

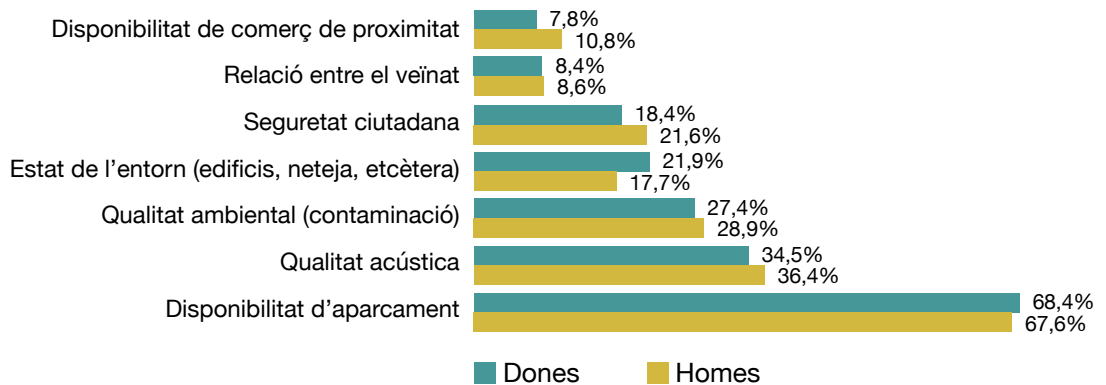
Font: Enquesta de serveis municipals.

Per analitzar el vincle amb l'entorn de les persones residents a Barcelona, cal observar la valoració de l'estat dels diversos aspectes del barri: en general, aquesta és bona, tot i que destaca la valoració negativa de la disponibilitat d'aparcament (gairebé el 70% opina que aquest és dolent o molt dolent), la qualitat acústica (al voltant del 35%) o bé la qualitat ambiental (al voltant del 28%). Les valoracions més positives són la disponibilitat de comerç de proximitat i la relació entre el veïnat. **Aquestes són similars entre homes i dones, malgrat que són ells qui fan unes valoracions pitjors, especialment pel que fa a la disponibilitat de comerç de proximitat, la qualitat acústica i la qualitat ambiental. Les dones valoren pitjor l'estat de l'entorn (edificis, neteja, etc.).**

Figura 119. Valoració de l'estat de diversos aspectes del barri en què viu o l'entorn residencial proper molt dolent o dolent, 2022

Font: Enquesta de cohesió urbana.

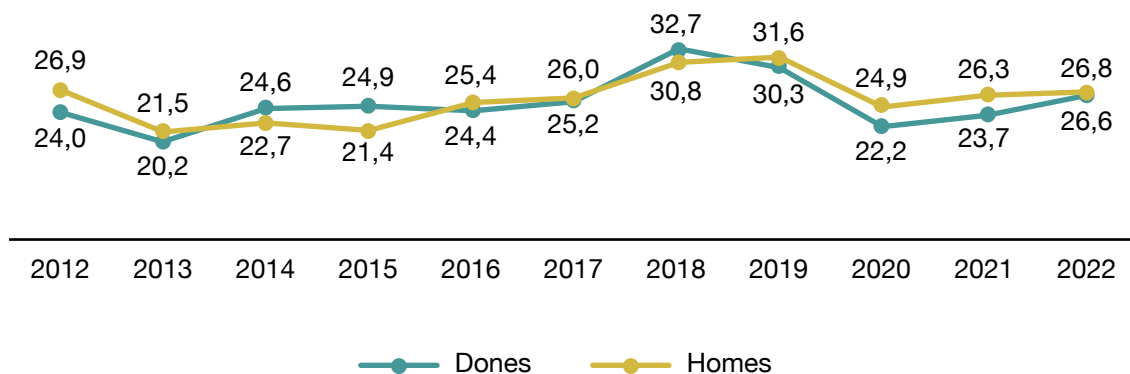

9.1.2. La seguretat a l'espai públic

L'índex de victimització és el percentatge de població que ha estat víctima d'un o més fets que han considerat delictius al llarg de l'any anterior. Segons les dades de l'any 2022⁹⁰, s'observa que gairebé no hi va haver diferències entre homes i dones pel que fa a aquest índex, si bé els anteriors anys eren els homes qui mostraven un índex de victimització lleugerament més alt.

Figura 120. Índex de victimització, 2012-2022

Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

Pel que fa als àmbits de victimització, tant l'any 2017 com el 2022, les dones van mostrar un índex de victimització més elevat pel que fa als delictes contra la seguretat personal. En la resta dels àmbits, són els homes qui mostren uns nivells més alts de victimització. En relació amb el 2017, han augmentat lleugerament els índexs de victimització en tots els àmbits.

Figura 121. Índex de victimització per àmbits, 2017 i 2022

Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

	2017		2022	
	Dones	Homes	Dones	Homes
Seguretat personal	20,1%	16,8%	21%	18,4%
Vehicle	5,2%	9,6%	6,1%	10,3%
Domicili	3,1%	3,7%	3,6%	4,5%
Segona residència	1%	1,2%	1%	0,5%
Botiga/negoci	0,6%	0,6%	0,5%	0,7%

Segons edat, s'observa que l'índex de victimització de delictes contra la seguretat personal va ser el més alt tant en el cas dels homes com de les dones, però, en el cas de les dones, és més alt a totes les edats. Alhora, s'observa que, a mesura que augmentava l'edat, disminuïa aquesta victimització. En canvi, pel que fa a la victimització relacionada amb el vehicle, s'observa que l'índex de victimització dels homes és més elevat a totes les edats i es dispara dels 30 als 44 anys. Cal tenir en compte que els homes disposen més de vehicle privat i en fan més ús.

90 Ajuntament de Barcelona (2023). Enquesta de victimització de Barcelona (EVB) 2023. Presentació de resultats. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/seguretatiprevencio/sites/default/files/2023-08/Victimitzacio_BCN_Informe_2023.PDF

Figura 122. Índex de victimització per àmbits segons sexe i edat, 2022

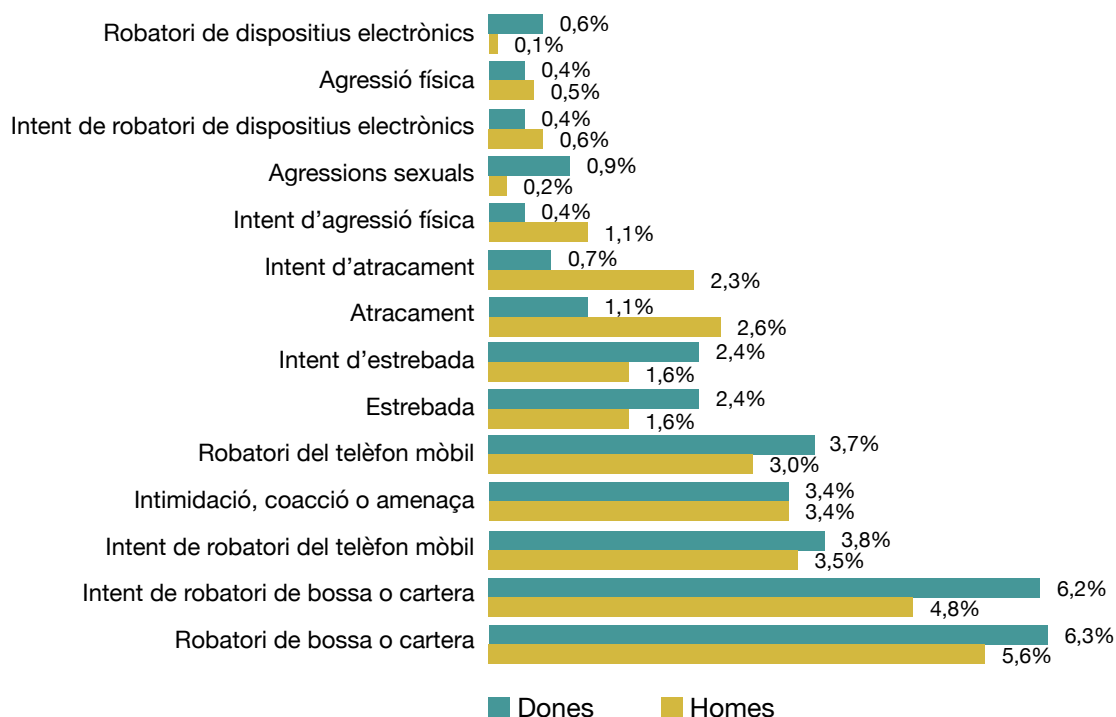
Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

	Dones				Homes			
	16-29	30-44	45-64	Més de 64	16-29	30-44	45-64	Més de 64
Global	34,1%	30,5%	27,8%	17,3%	31,7%	32,4%	24,5%	18,4%
Vehicle	6,2%	9,2%	7,5%	1,7%	9,5%	17,5%	9%	3,4%
Domicili	4,2%	3,2%	3,7%	3,3%	4,7%	4,6%	4,7%	3,7%
Segona residència	0,3%	0,3%	1,2%	1,7%	0,5%	0,2%	0,7%	1,6%
Botiga/negoci	0,3%	0,2%	1,4%	0%	0,5%	1%	0,9%	0,1%
Seguretat personal	29,6%	24,7%	20,1%	13,5%	26,6%	20%	15,9%	12,9%

Així, doncs, **l'índex de victimització en relació amb la seguretat personal va ser més elevat en el cas de les dones i, sobretot, en les dones joves.** Si es para l'atenció en aquesta mena de fets, s'observa que la majoria dels delictes feien referència a robatoris o intents de robatori de bossa o cartera. **També s'observa un percentatge més alt de dones en aquests dos casos, així com en l'estrebada i l'intent d'estrebada i les agressions sexuals.** En canvi, els homes van patir més atracaments o intents d'atracament, així com intents d'agressió física. En aquest sentit, **es va constatar que hi havia un índex de victimització més alt en el cas dels homes pel que fa als delictes contra la seguretat personal no sexuals vinculats a la força física, mentre que, en el cas de les dones, va ser més comú l'estrebada o l'intent d'estrebada, que representen menys contacte físic, llevat de les agressions sexuals.**

Figura 123. Índex de victimització en la seguretat personal segons tipus de delictes i sexe, 2022

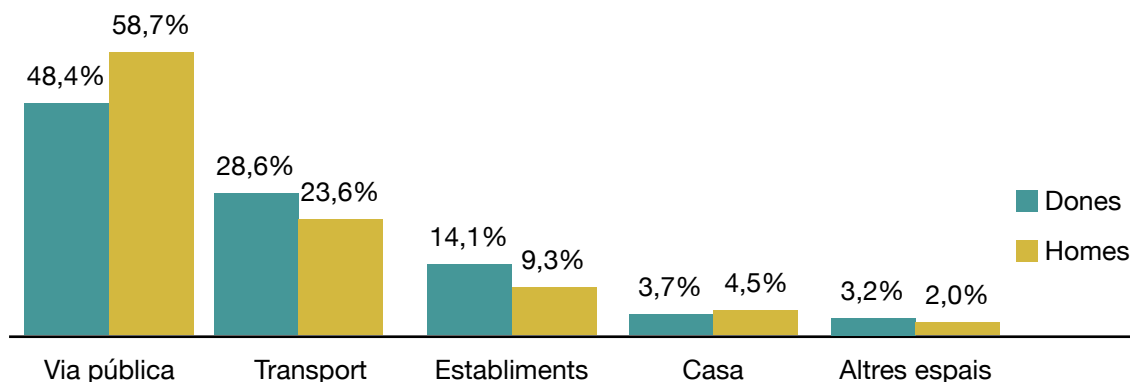
Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

Cal destacar que la majoria dels llocs on es van produir els fets contra la seguretat personal van ser la via pública o el transport, i, una mica menys, els establiments o el domicili: **les dones van patir menys fets que els homes a la via pública (el 48,4% de les dones i el 58,7% dels homes), però van viure'n més al transport (28,6% dones i 23,6% homes) i als establiments (14,1% dones i 9,3% homes).** A més, l'enquesta mostra un percentatge baix pel que fa als fets delictius contra la seguretat personal en l'espai de la casa (3,7% i 4,5%). Aquí, cal tenir en compte la tendència a no valorar com a fets delictius contra la seguretat personal les conductes exercides per persones de l'entorn i en el marc de la llar, ja que l'imaginari social de la inseguretat remet principalment a l'espai públic i a uns fets delictius que es perpetren per part de persones no conegudes. Tanmateix, una gran part dels fets delictius es produeix en l'entorn quotidià, molts d'ells associats a les violències masclistes.

Figura 124. Llocs on es produeixen els fets contra la seguretat personal, 2022

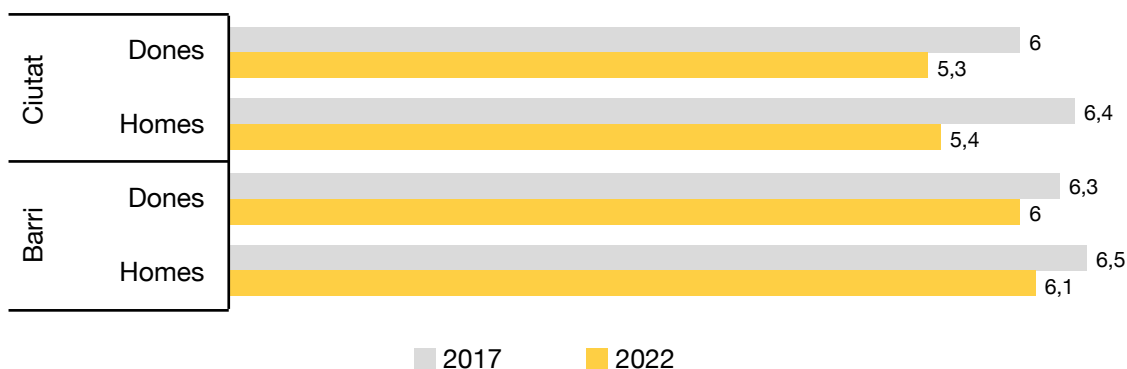
Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

Altrament, és important estudiar la percepció de seguretat o inseguretat des d'una perspectiva de gènere, ja que aquesta és diferent en homes i dones. **Així, tant l'any 2017 com l'any 2022, les dones van tenir, de mitjana, menys percepció de seguretat dins del barri i de la ciutat. Alhora, és destacable que la percepció de seguretat va ser més alta al barri que a la ciutat, una dinàmica que va ser més clara l'any 2022, en què la percepció de seguretat de la ciutat va disminuir especialment, tant per homes com per dones.** És important recordar que al barri és on es desenvolupen més les activitats relacionades amb la vida quotidiana.

Figura 125. Percepció de seguretat al barri i a la ciutat (0 = gens de seguretat, 10 = molta seguretat) 2017-2022

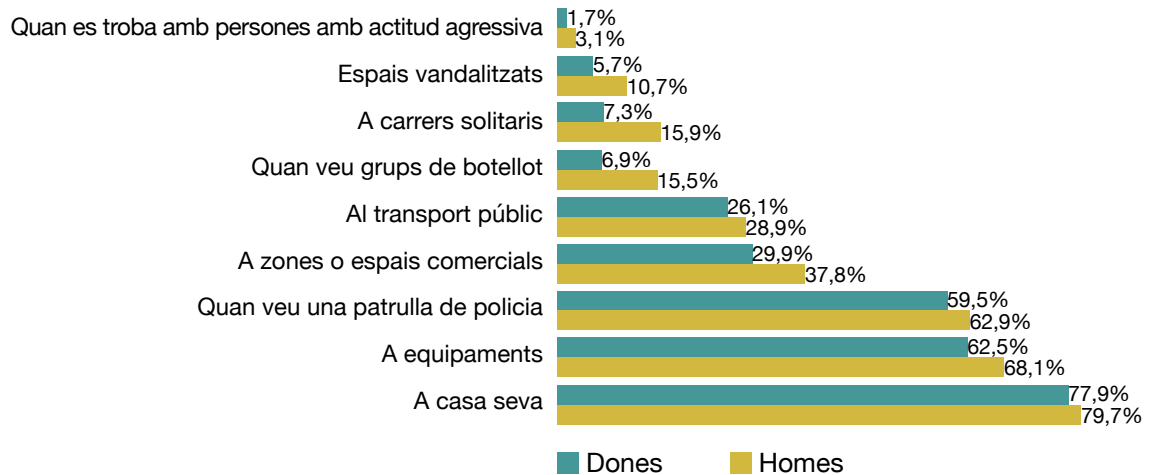
Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

A més, la percepció de seguretat canviava en funció de l'espai i situacions: les dades indicaven que, tant homes com dones, tenien sensació de major seguretat a casa seva i als equipaments. En canvi, els espais o situacions considerades més insegures són aquelles en què es contacta amb persones amb actituds agressives, els espais vandalitzats, els carrers solitaris, un grup de botellot o el transport públic. **Cal destacar que, en tots els espais, els homes es mostraven més segurs que les dones.**

Figura 126. Percepció de seguretat o fora de perill en diferents espais, 2022

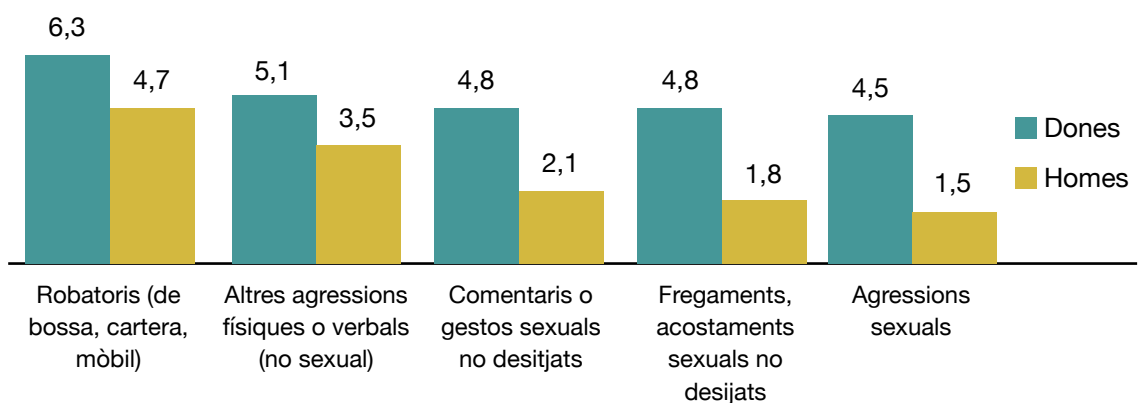
Font: Enquesta de victimització de Barcelona.

En relació amb el transport públic, segons l'Enquesta de mobilitat en dia feiner, que pren com a marc territorial de referència l'AMB, les dones acostumaven a tenir més por de patir fets delictius, per exemple robatoris, agressions físiques o verbals, comentaris o gestos sexuals no desitjats, fregaments o bé agressions sexuals. **Les diferències entre homes i dones van ser més pronunciades en el cas de les situacions relacionades amb les violències sexuals.**

Figura 127. Por a partir fets delictius al transport públic (0 = gens, 10 = moltíssima), AMB 2022

Font: Enquesta de mobilitat en dia feiner.

91 Institut Metròpoli (2023). Enquesta de mobilitat en dia feiner 2022. La mobilitat a l'àmbit territorial de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Disponible a: <https://omc.cat/documents/662112/1182871/EMEF+2022+Informe+AMB.pdf/daaf19b2-1467-7152-1654-92d39b725ec1?t=1700034987032>

9.1.3. Proximitat de les activitats quotidianes

Segons l'Enquesta de cohesió urbana de 2022⁹², la majoria de les activitats quotidianes relacionades amb el treball domèstic i la cura es feien al barri de residència, per exemple, les compres d'aliments frescos o envasats i les relacionades amb l'educació, sigui educació infantil, primària o secundària o les activitats extraescolars. En canvi, les activitats culturals es feien més fora del barri (però a altres barris de la ciutat). També les compres no quotidianes, com ara les de vestit i calçat. **Així, doncs, s'observa que el barri és l'espai on es duen a terme les tasques més relacionades amb la vida del dia a dia.**

És interessant destacar que al voltant del 60% de les persones feien la compra de vestit i calçat a altres barris de Barcelona i altres indrets. Aquest fet pot estar vinculat amb les maneres noves de comprar a través d'internet, o bé estar relacionat amb els models nous de compra i venda vinculats a formes de lleure i oci. Pel que fa a les activitats culturals, al voltant del 60% de les persones les desenvolupaven a altres barris de la ciutat de Barcelona, i menys del 20% a altres indrets. Aquestes dades poden indicar que **el lleure i l'oci acostumen a desenvolupar-se fora de l'espai més quotidià, és a dir, el barri de residència.**

Les diferències segons sexe van ser molt baixes, **però destaca que les dones acostumaven a anar a l'escola/llar d'infants/instituts i fer les activitats extraescolars a altres barris de Barcelona més que els homes.**

Figura 128. Lloc de desenvolupament d'activitats quotidianes (de la població que declara fer-les habitualment), 2022

Font: Enquesta de cohesió urbana.

	Al barri de residència		Altres barris de Barcelona		Altres	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
Compra d'aliments frescos	90%	89,4%	7,5%	6,2%	2,5%	4,4%
Compra d'aliments envasats	90,2%	88,8%	6,2%	5,5%	3,7%	5,7%
Compra de vestit i calçat	39,3%	40,3%	40,3%	39,9%	20,4%	19,8%
Escola/llar d'infants/institut	68,1%	73,7%	31,9%	24,1%	0%	2,2%
Activitats extraescolars	64,1%	72,4%	35,9%	24,8%	0%	2,9%
Activitats culturals	20,7%	22,7%	61,8%	62,5%	17,5%	14,7%

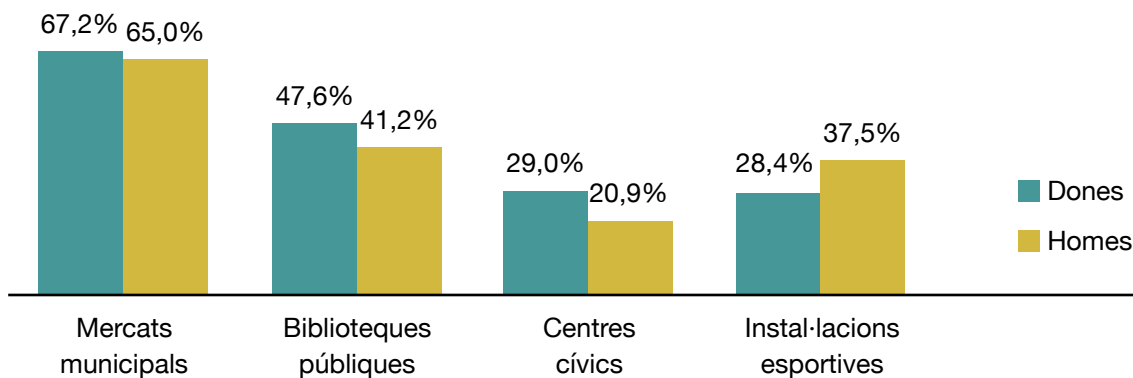
Tal com s'observa a la secció de cultura de l'Enquesta de serveis municipals de 2023⁹³, **les dones acostumaven a fer més ús dels serveis municipals relacionats amb el barri i la proximitat, com els centres cívics, les biblioteques públiques i els mercats municipals.** No es veu la mateixa dinàmica en relació amb les instal·lacions esportives, on hi ha un percentatge més alt d'homes que en fan ús.

92 Enquesta de cohesió urbana (2022). Institut Metròpoli.

93 Enquesta de serveis municipals (2023). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/132002>

Figura 129. Percentatge de persones que utilitzen habitualment els serveis municipals, 2023

Font: Enquesta de serveis municipals.

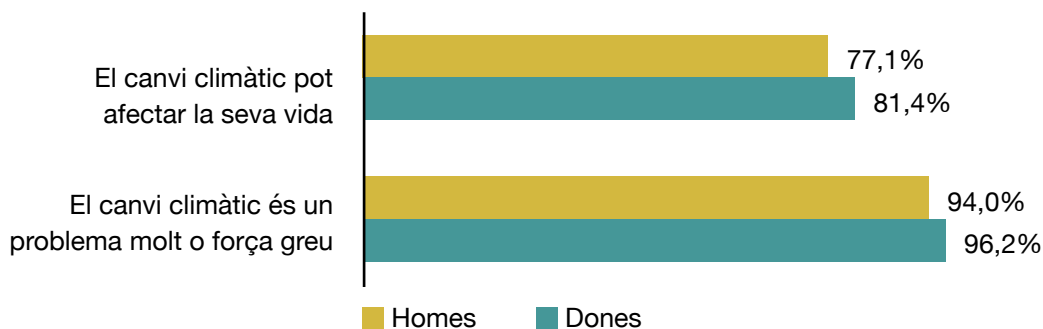
En aquest sentit, sovint es vincula la proximitat amb les responsabilitats domèstiques i de cura, mentre que les activitats de lleure, culturals i laborals es desenvolupen generalment en altres indrets. Aquesta tendència fa que aquestes tasques tinguin més relació amb la sostenibilitat i la proximitat, ja que es poden fer a peu amb més freqüència, fet que permet estalviar temps i poder generar vincles més propers amb l'entorn. Per això, és crucial que els barris estiguin equipats amb serveis i promoguin la creació de xarxes entre els seus veïns i veïnes, per afavorir una convivència més respectuosa amb el medi ambient i amb totes les persones, especialment amb les que assumeixen principalment les tasques domèstiques i de cura.

9.2. Canvi climàtic i medi ambient

Les dades sobre la conscienciació respecte del canvi climàtic indiquen que hi ha poques diferències entre homes i dones, tot i que són elles qui es mostren lleugerament més conscienciades. **Segons l'Enquesta d'hàbits i valors mediambientals de l'any 2020⁹⁴, el 96,2% de les dones i el 94% dels homes consideraven que el canvi climàtic és un problema força o molt greu. A més, el 81,4% de les dones i el 77,1% dels homes creien que el canvi climàtic pot afectar a la seva vida**, la qual cosa evidencia una preocupació menor sobre l'impacte que aquest canvi climàtic pot tenir a escala individual que sobre l'impacte global.

Figura 130. Grau d'acord (molt o bastant) sobre canvi climàtic, 2020

Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

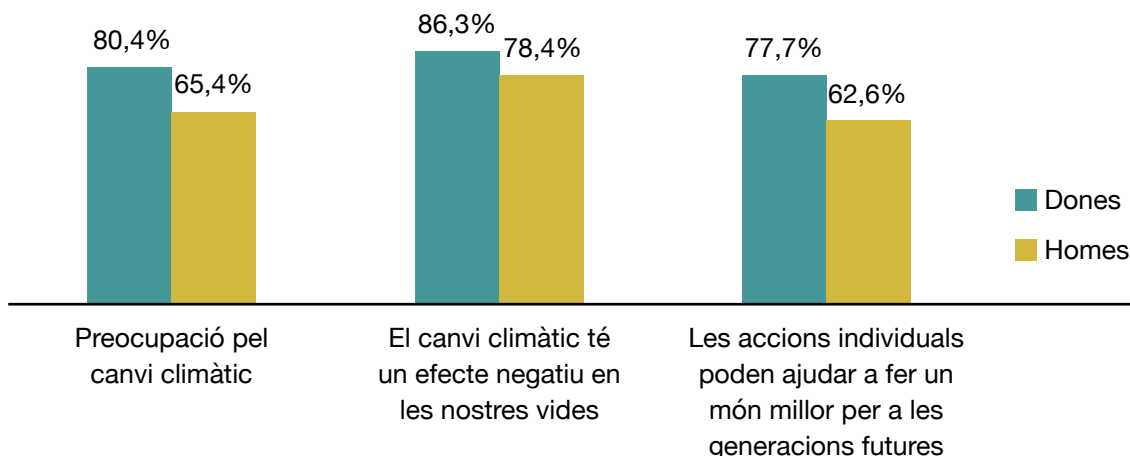
En comparació amb les dades mostrades abans, la conscienciació de la població adolescent és lleugerament inferior a la de les persones de 18 anys i més, tot i que es tracta de dues fonts de dades diferents. És destacable que les noies manifesten més sensibilitat davant el canvi climàtic comparat amb els nois. Segons les dades de l'Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària de 2021 (FRESC)⁹⁵, les noies mostraven més preocupació pel canvi climàtic (80,4% noies i 65,4% nois), consideraven que aquest fenomen té un efecte negatiu a les seves vides (86,3% i 78,4% respectivament) i també creien que les accions individuals poden ajudar a fer un món millor per a les generacions futures (77,7% i 62,6%).

94 Enquesta d'hàbits i valors mediambientals (2020). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/122361/2/E%20h%c3%a0bitats%20i%20valors%20ambientals%202020_encreuaments.pdf

95 Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària (FRESC) (2021). Agència de Salut Pública de Barcelona. Disponible a: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquesta-fresc/>

Figura 131. Grau d'acord (molt d'acord o d'acord) sobre canvi climàtic de les adolescents, 2021

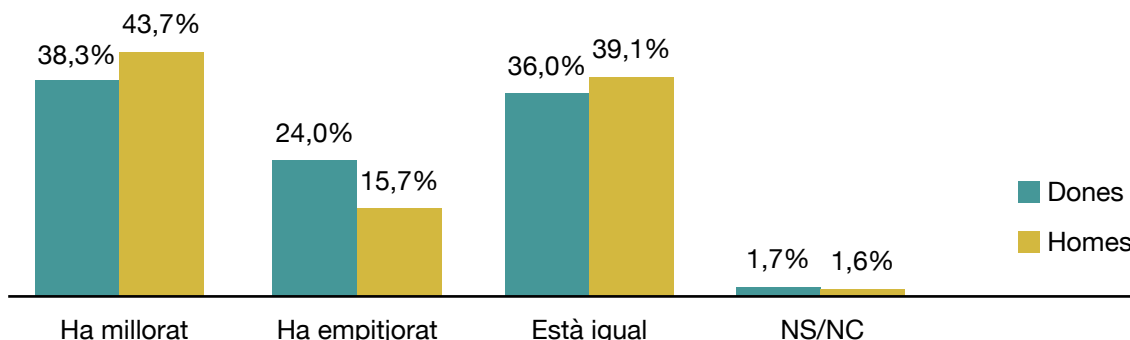
Font: Enquesta Factors de Risc a l'Escola Secundària.

En relació amb l'impacte del canvi climàtic a la ciutat, l'Enquesta d'hàbits i valors mediambientals de 2020 recull percepcions en relació amb la qualitat de vida en termes ambientals a la ciutat de Barcelona; **aquell any, el 40,8% de la població considerava que havia millorat respecte dels anys anteriors; el 20,1%, que havia empitjorat i el 37,4%, que estava igual.** En aquest sentit, la majoria de la població considerava que havia millorat o bé s'havia mantingut igual. Tanmateix, les dones van ser més crítiques, ja que el 24% considerava que havia empitjorat, pel 15,7% dels homes.

Figura 132. Valoració que en els darrers anys la qualitat de vida a Barcelona en termes ambientals..., 2020

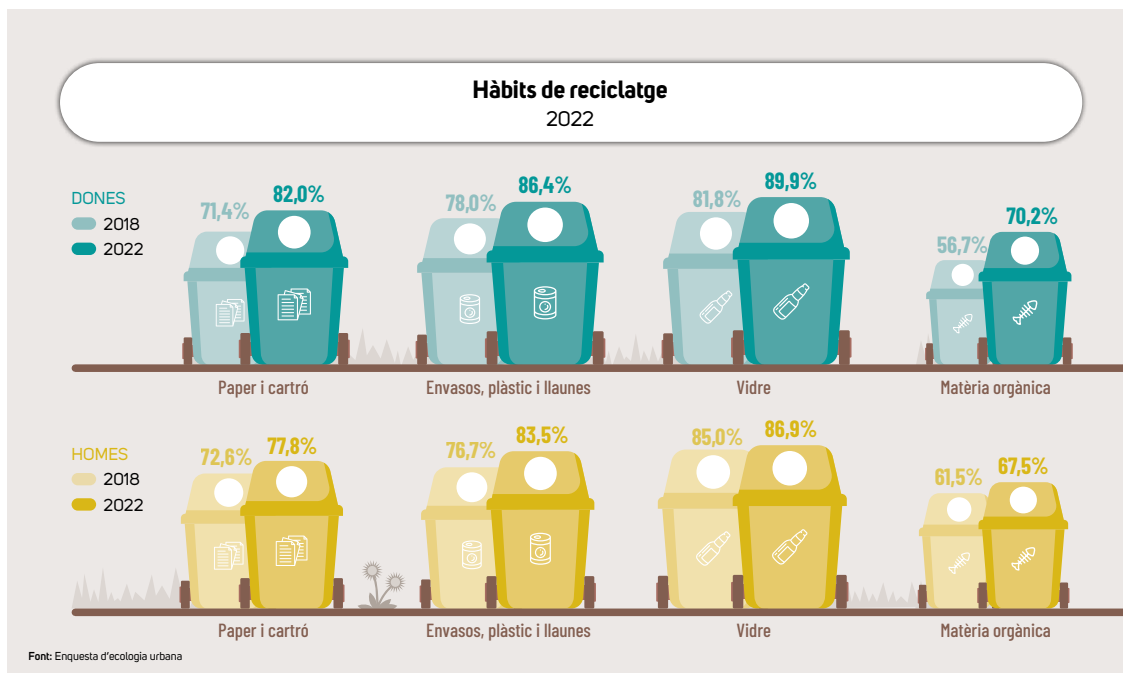
Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

Per tant, totes les dades indicaven més preocupació sobre el canvi climàtic per part de les dones que dels homes.

A l'hora d'analitzar la relació amb el medi ambient i l'impacte del canvi climàtic dels i les barcelonines, és interessant observar els comportaments i les actituds mediambientals més quotidianes, per delimitar possibles relacions entre el grau de consciència i la pràctica diària individual o en el marc de la llar.

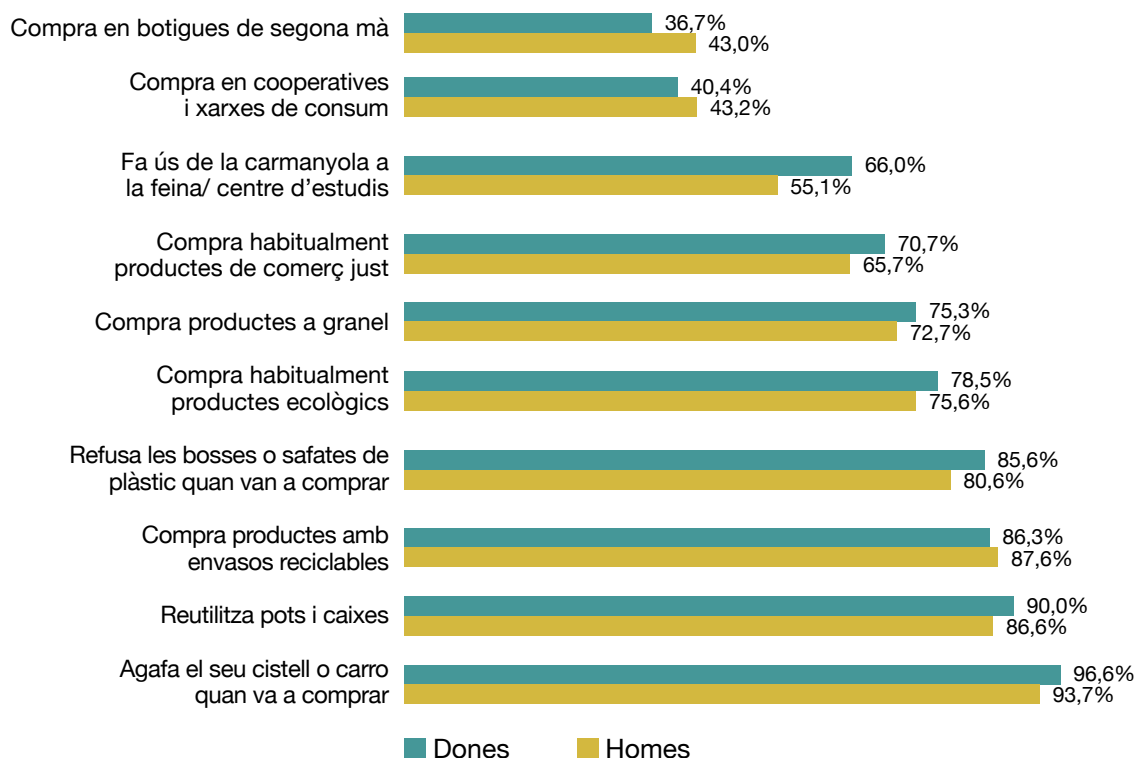
Pel que fa als hàbits de reciclatge, s'observa que hi havia una gran part de la població que reciclava. No obstant això, no s'observen grans diferències segons sexe, tot i que les dones van mostrar una tendència lleugerament més alta a reciclar més productes. En aquest sentit, hi havia un percentatge lleugerament més alt de dones que reciclaven paper i cartó, envasos, vidre, matèria orgànica, piles, medicaments i oli. També es pot destacar un augment del nombre de dones i homes que reciclaven entre 2018 i 2022.

Si s'analitza el consum quotidià, **es constata que més de la meitat de la població tenia actituds sostenibles en la majoria dels aspectes**, especialment pel que fa a agafar el cistell o carro quan anava a comprar, reutilitzar pots i caixes, comprar productes amb envasos reciclables o bé refusar les bosses o safates de plàstic, entre altres pràctiques. En general, **les dones eren més tendents a adoptar actituds de consum sostenible**. Les diferències més notables entre dones i homes s'observen a l'hora de fer ús de carmanyola a la feina o centres d'estudis, refusar les bosses de plàstic i comprar habitualment productes de comerç just. **En aquest sentit, cal remarcar que eren les dones qui més s'encarregaven de les compres quotidianes individuals o de la llar. Tanmateix, hi havia una proporció més alta d'homes que compraven en botigues de segona mà i en cooperatives i xarxes de consum.**

Figura 133. Percentatge de resposta “sempre”, “gairebé sempre” i “de tant en tant” d'hàbits de consum sostenible, 2020

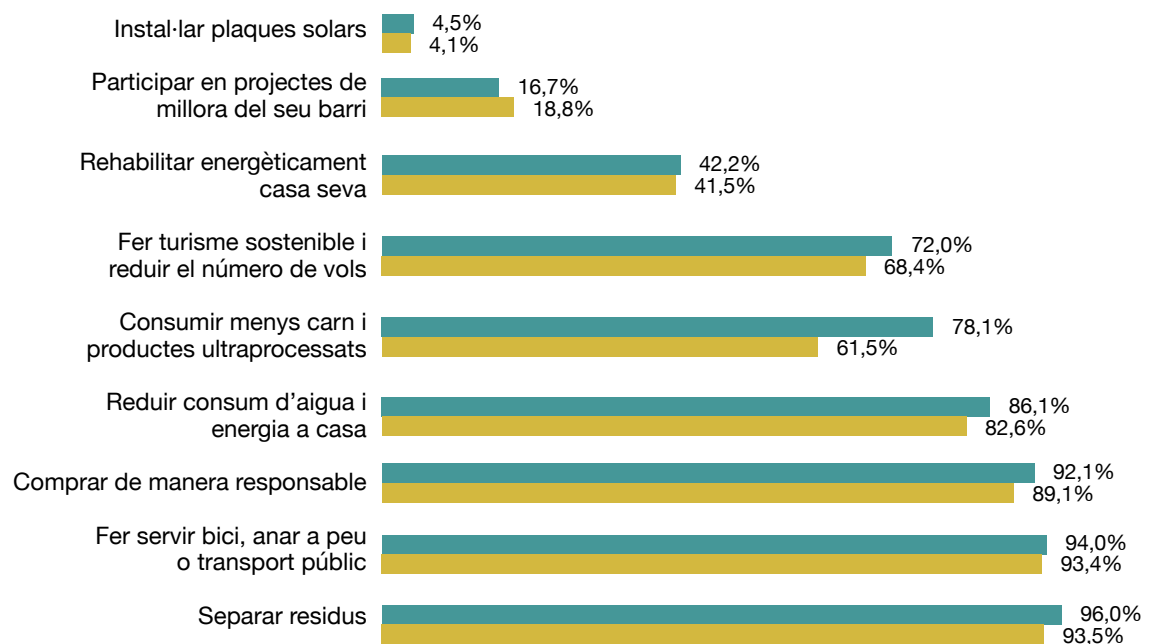
Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

Altres comportaments i actituds rellevants per analitzar són les mesures adoptades individualment en pro de la sostenibilitat. En aquest sentit, **més del 80% de la població assumia separar residus, desplaçar-se amb bici, a peu o mitjançant transport públic, comprar de manera responsable i reduir el consum d'aigua i energia.** En grau més baix, s'observen pràctiques com consumir menys carn o ultraprocessats, fer turisme sostenible, rehabilitar energèticament la casa, participar en projectes de millora del barri o bé instal·lar plaques solars. **Encara que les diferències entre homes i dones són petites, és important destacar que les dones van mostrar més actituds favorables envers el medi ambient.** La diferència més marcada segons gènere s'observa en el consum de menys carn i productes ultraprocessats, amb 16 punts de diferència. Altres diferències, encara que més petites, es presenten en pràctiques com el turisme sostenible (3,6% de diferència), la compra responsable (3,0%) i la reducció del consum d'aigua i energia (3,5%). **Només en un cas es va observar un percentatge més alt per part dels homes: participar en projectes de millora del seu barri.**

Figura 134. Durant el darrer any han realitzat les mesures següents, 2020

Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

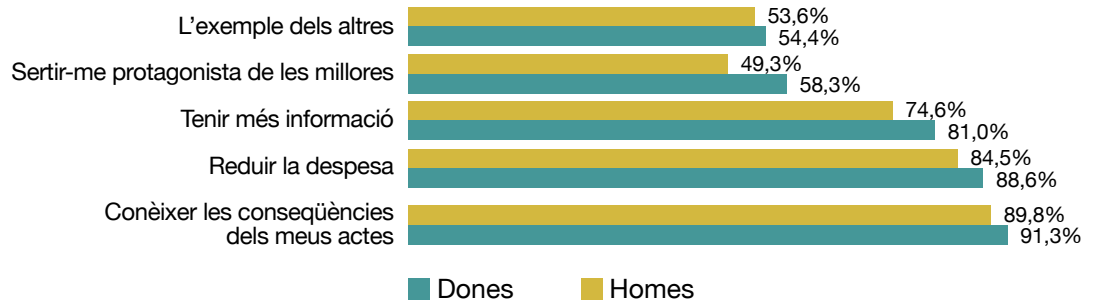

Així, doncs, les dones estaven més conscienciades pels efectes del canvi climàtic i també més disposades a adoptar actituds i comportaments sostenibles. Tot i això, és important assenyalar que les diferències entre homes i dones són força petites.

De fet, **les dones també consideraven més que els homes que hi ha alguns efectes que poden actuar com a motivadors per millorar els seus hàbits ambientals: conèixer les conseqüències dels seus actes, reduir la despesa, tenir més informació, sentir-se protagonista de les millores i l'exemple de les altres persones. Les diferències més àmplies s'observen en el fet de sentir-se protagonista i tenir més informació.**

Figura 135. Valoració (molt/bastant) dels aspectes motivadors personals per a la millora dels hàbits mediambientals a la ciutat, 2020

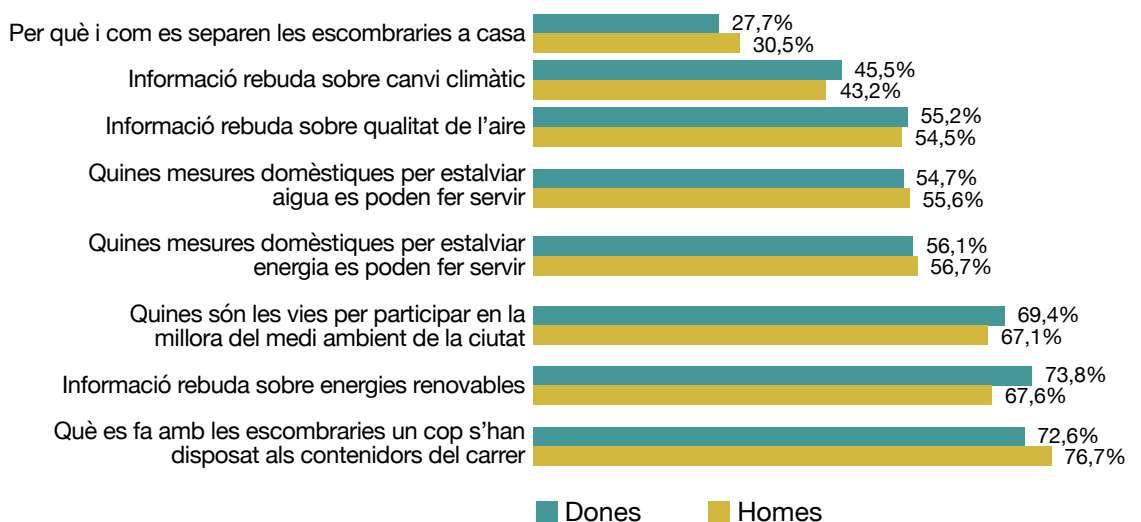
Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

Finalment, pel que fa al factor motivador de tenir més informació per a la sostenibilitat, l'Enquesta d'hàbits i valors mediambientals recull dades sobre si la població ha rebut informació sobre diversos aspectes ambientals. Així, cal destacar que **el tema sobre el qual s'havia rebut més informació va ser la separació d'escombraries a casa. No obstant això, els temes sobre els quals s'havia rebut menys informació incloïen què es fa amb les escombraries, les energies renovables i les vies de participar en la millora de medi ambient, entre d'altres. Segons sexe, les dones acostumaven a percebre una mica més que els homes que hi havia poca o gens d'informació sobre els diversos temes plantejats**, a excepció del tractament de les escombraries un cop s'han disposat els contenidors del carrer, en què els homes van expressar més aquesta manca d'informació.

Figura 136. Valoració (poc/gens) sobre si la informació que ha rebut sobre diversos aspectes és satisfactòria, 2020

Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

9.3. Mobilitat

9.3.1. Els desplaçaments: motius, durada i trajectòries

De les persones que viuen a Barcelona, segons l'Enquesta de mobilitat en dia feiner de 2022⁹⁶ (EMEF), hi havia un percentatge més alt de dones (88,2%) que d'homes (83%) que feien desplaçaments interns. A més, el 14,1% d'homes i el 9,8% de les dones feien desplaçaments de connexió. Així, doncs, els homes acostumaven a fer més desplaçaments externs que les dones.

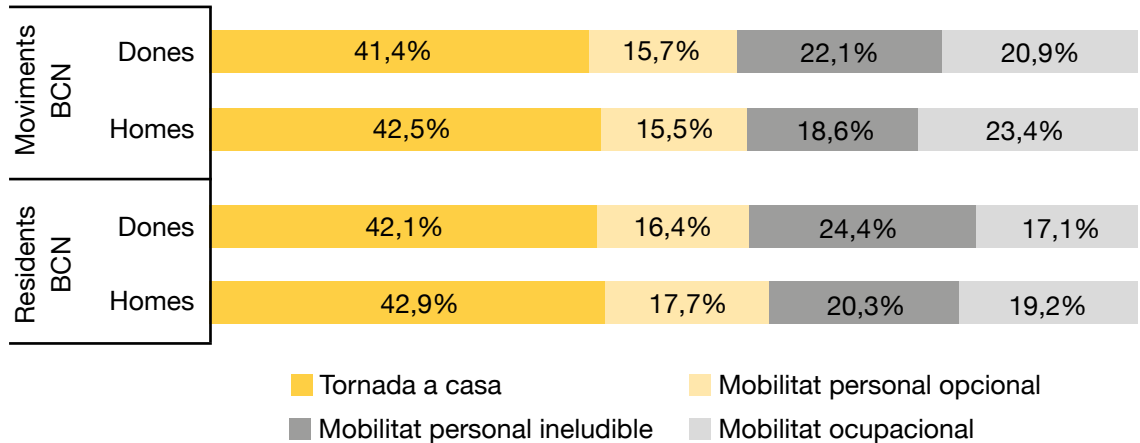
Si s'analitza el motiu dels desplaçaments de les persones residents a Barcelona, s'observa que, en termes generals, no hi va haver moltes diferències segons gènere, i la majoria dels desplaçaments es van fer per anar i tornar a casa (42,1% dones i 42,9% homes). No obstant això, hi havia un percentatge més alt de desplaçaments de mobilitat personal ineludible per part de les dones (24,4%) que per part dels homes (20,3%). Aquests desplaçaments tenien a veure amb el desenvolupament de tasques quotidianes no relacionades amb els estudis o el treball, alhora que no es podien evitar. En aquest sentit, això és coherent amb el fet que les dones acostumen a ser qui més s'encarreguen de les tasques domèstiques i de cura. D'altra banda, els homes van fer més desplaçaments relacionats amb l'ocupació o els estudis (19,2% homes i 17,1% dones) i amb la mobilitat personal opcional (17,7% i 16,4%).

Si aquestes dades es comparen amb les dades de les persones que es movien per Barcelona (siguin residents o no), s'observa que les dinàmiques són molt similars, si bé augmenta el percentatge de desplaçament en mobilitat ocupacional, especialment per part dels homes, però també per part de les dones. Alhora, es va reduir lleugerament el percentatge de desplaçaments de mobilitat personal ineludible; els homes encara van ser els qui menys es van desplaçar per aquest motiu. Cal tenir en compte que en aquest còmput es té en compte també les persones que no viuen a la ciutat, però que hi circulen per estudiar o per treballar.

96 Institut Metròpoli (2023). Enquesta de mobilitat en dia feiner 2022. La mobilitat a Barcelona. Disponible a: https://omc.cat/documents/662112/0/EMEF+2022_Informe+BCN_DEF+%281%29.pdf/b86a68c7-42bf-d132-8fcc-3be1ba2df84f?t=1706000538724

Figura 137. Motiu principal del desplaçament, 2022

Font: Enquesta de mobilitat en dia feiner.

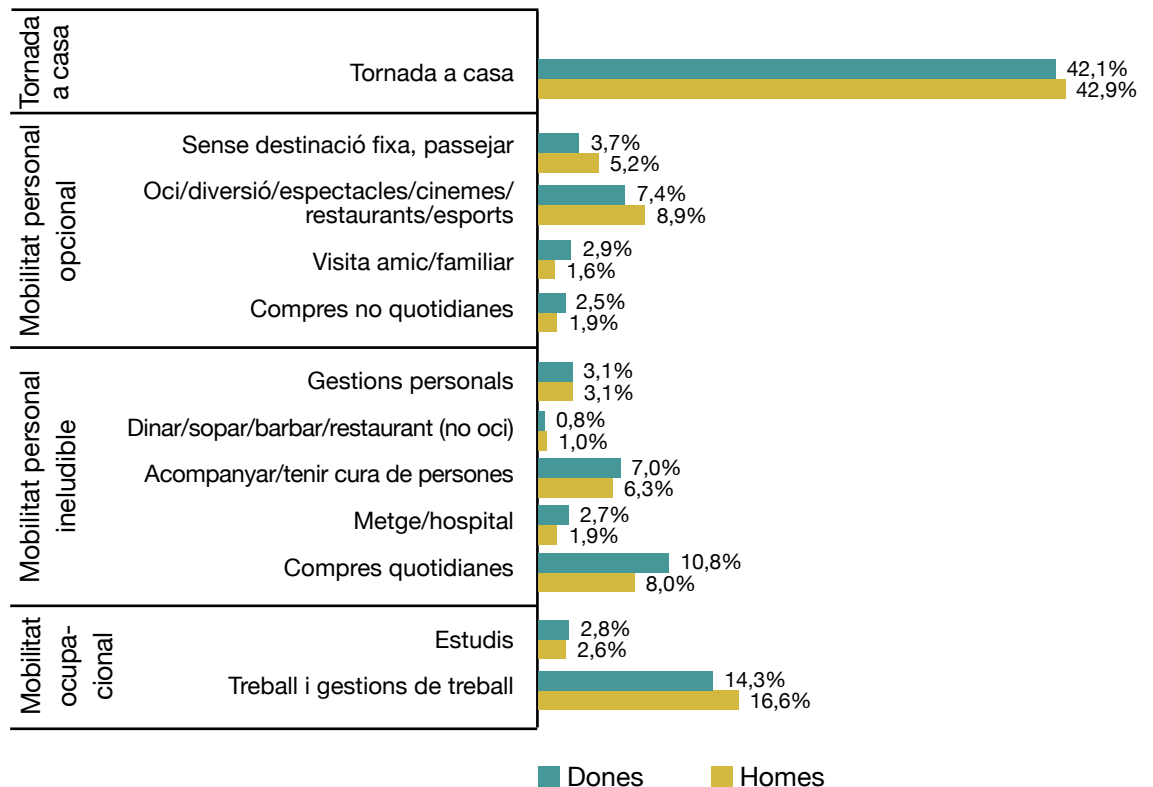

D'altra banda, si es desagreguen amb més concreció els motius de desplaçament segons sexe, encara s'observa que la majoria dels desplaçaments van ser per tornar a casa (42,1% dones i 42,9% homes), seguits dels desplaçaments per treballs i gestions de treball, on hi va haver un percentatge lleugerament superior d'homes (14,3% i 16,6%). Alhora, **s'observa que entre els motius de mobilitat personal ineludible hi havia un percentatge una mica més alt de dones en les tasques vinculades a compres quotidianes, a metge/hospital o bé en acompanyar o tenir cura de persones. D'altra banda, pel que fa a la mobilitat personal opcional, va ser altrament: passejar sense destinació fixa i moure's per activitats d'oci ho feien més els homes, si bé en les compres no quotidianes i la visita d'amics/gues o familiars hi va haver un percentatge més alt de dones.**

Amb tot, **es va observar un cert patró de gènere en la mobilitat de les persones residents de Barcelona.**

Figura 138. Motius dels desplaçaments de residents a Barcelona, 2022

Font: Enquesta de mobilitat en dia feiner.

També es van veure diferències per edat: de fet, els desplaçaments per treball i gestions de treball són –evidentment– superiors a la franja de 30-64 anys, seguit dels 16-29 anys, mentre que a partir dels 65 i més desapareixen pràcticament. D'altra banda, els desplaçaments vinculats als estudis es concentren a l'etapa de 16 a 29 anys. Finalment, **pel que fa a motius personals ineludibles, el percentatge va augmentar a mesura que augmentava l'edat.**

En relació amb la durada mitjana percebuda dels desplaçaments, s'observa que, per als i les residents de Barcelona, **la mitjana de durada dels desplaçaments va ser de 25,9 minuts per a les dones i 25,7 per als homes. Per tant, no s'observen diferències de gènere.** Els desplaçaments que més durada tenen per part de les dones són els relacionats amb estudis (35,6) i amb el treball i gestions de treball (31,9). Per part dels homes, són els relacionats amb el treball i gestions de treball (32,9) i passejar sense destinació fixa (30,9). Altrament, **les dones dediquen de mitjana més temps als desplaçaments per compres no quotidianes, compres quotidianes i per oci/diversió/espectacles/cinemes/restaurants/esports. Els homes, en canvi, destinen de mitjana més temps als desplaçaments per visitar amistats i familiars.** Tanmateix, les diferències no superen els 5 minuts.

Figura 139. Durada mitjana percebuda dels desplaçaments segons motiu i sexe (en minuts), 2022

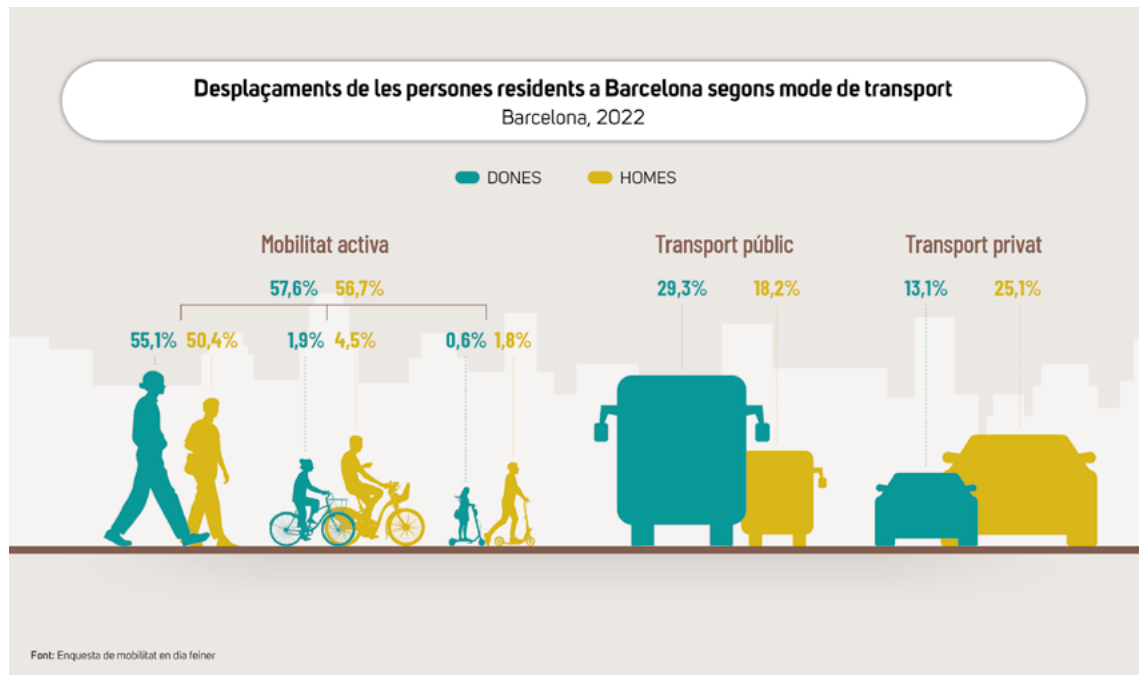
Font: Enquesta de mobilitat en dia feiner.

	Dones	Homes
Treball i gestions de treball	31,9	32,1
Estudis	35,6	30,7
Compres quotidianes	12,4	10,7
Compres no quotidianes	21,0	17,4
Metge/hospital	24,8	24,7
Visita a amestat/familiar	26	29,9
Acompanyar/tenir cura de persones	20,7	19,4
Gestions personals	21,6	20,9
Oci/diversió/espectacles/cinemes/restaurants/esports	21,7	20,4
Dinar/sopar/bar/restaurant (no oci)	14	12,9
Passejar, sense destinació fixa	31	30,9
Casa, domicili	27,7	26,9
Total	25,9	25,7

Finalment, els homes van recórrer una distància mitjana de 23 km al dia, mentre que les dones en van fer 16,7. Cal tenir en compte que, tradicionalment, les dones han buscat una feina més propera a la llar que els homes per motius relacionats amb la conciliació.

9.3.2. Ús i percepció sobre els mitjans de transport

La població resident a Barcelona es va desplaçar en la majoria dels casos amb formes de mobilitat activa (com caminar, anar en bicicleta, patinet, etc.), la qual cosa va representar el 57,2% del total. La modalitat següent va ser el transport públic, amb un 24%, i, finalment, el transport privat, amb un 18,8%. **S'observen diferències segons sexe, especialment pel que fa a l'ús del transport públic i el transport privat:** les dones van fer molts més desplaçaments en transport públic (el 29,3% de les dones davant el 18,2% dels homes), mentre que els homes generalment es van desplaçar més en transport privat (el 25,1% dels homes davant el 13,1% de les dones). **D'aquesta manera, les dones van fer desplaçaments més sostenibles que els homes.**

Alhora, cal tenir en compte que **els desplaçaments de les dones residents a Barcelona van ser generalment més multimodals que els dels homes. Concretament, l'11,5% dels desplaçaments de les dones i el 7,7% dels desplaçaments dels homes es van fer utilitzant diverses formes de transport.**

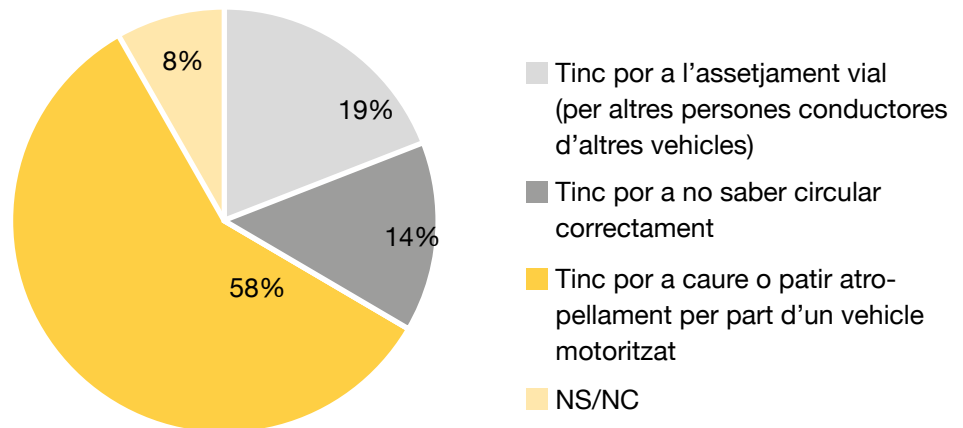
Si s'analitza concretament **la mobilitat activa, les dones van caminar més que els homes (55,1% dones i 50,4% homes) i, en canvi, els homes van fer més ús de la bicicleta (1,9% i 4,5%) o el patinet i altres (0,6% i 1,8%). Així, tot i que les dones van fer més desplaçaments en mobilitat activa, s'observa un biaix pel que fa a l'ús de la bicicleta i patinets.** En aquest sentit, l'estudi "La mobilitat quotidiana en bicicleta a la metròpoli de Barcelona. Una mirada des de l'òptica de les dones"⁹⁷, **indica que no només hi ha menys dones que fan ús de les bicicletes, sinó que també hi ha un biaix sobre el motiu pel qual se'n fa ús: dos terços dels desplaçaments personals en bicicleta dels homes es consideren ineludibles i un terç són opcionals, mentre que, per a les dones, el 60% són ineludibles.** Alhora, s'observa que els motius principals pels quals les dones no utilitzen la bicicleta són que prefereixen anar caminant (30%), perquè van massa lluny o massa a prop o per l'orografia complicada (18%), perquè no tenen bicicleta o no saben anar-hi (13%) i també perquè se senten insegures a l'hora de circular (8%). A més, l'enquesta també pregunta sobre els **aspectes que fan**

97 Andrés, David; Pérez, Núria i Casonva, Oleguer (2024). "La mobilitat quotidiana en bicicleta a la metròpoli de Barcelona. Una mirada des de l'òptica de les dones". Institut Metròpoli. Disponible a: https://www.institutmetropoli.cat/wp-content/uploads/2024/03/Enquesta_Bici_Dona_AMB.pdf

sentir insegurat a les dones a l'hora de circular en bicicleta, i recull que aquests són la por a caure o patir un atropellament per part d'un vehicle motoritzat (58%), l'assetjament vial (19%) i no saber circular correctament (14%).

Figura 140. Aspectes que fan sentir insegures a les dones a l'hora de circular en bicicleta, AMB 2023

Font: Institut Metrópoli, a partir de l'Enquesta sobre la mobilitat ciclista adreçada a dones de la metròpoli de Barcelona (2023).

A més, cal tenir en compte que **un 35% de les dones usuàries de bicicletes de l'AMB han viscut assetjament en algun moment**, sobretot assetjament verbal o gestual (65%), viari (28%) i, menys, físic (8%). Aquest assetjament ha tingut efectes en l'àmbit emocional (47%), conductual (15%) i físic (3%), si bé en el 36% de les dones no ha tingut cap efecte.

En aquest sentit, alguns dels elements principals que ajudarien les dones no usuàries de bicicleta a fer-ne ús poden ser les millores en la infraestructura ciclista (33%), disposar d'un aparcament segur (14%), tenir accés a una bicicleta que s'ajusti a les seves necessitats (12%) i una distància adequada en els desplaçaments quotidians (8%), entre d'altres.

Pel que fa al **transport públic, les dones acostumen a fer més desplaçaments en autobús (11,9% dones i 5,5% homes), metro (12,8% i 8,9%) i altres modalitats ferroviàries o de transport públic (4,6% i 3,7%)**. Segons les dades de l'EMEF, s'observa que el perfil majoritari entre persones usuàries és el de dones, exceptuant el Tram, FGC i Rodalies. En aquest sentit, el perfil que més utilitza autobús són les dones, de 65 anys i més, jubilades o pensionistes, i en fan ús per a la mobilitat personal. Pel que fa al metro, són dones, d'entre 30 i 64 anys, que es troben ocupades i que en fan ús per a la mobilitat ocupacional. Finalment, en relació amb el Tram, FGC i Rodalies, el perfil majoritari són homes de 30 a 64 anys, ocupats i que fan ús d'aquests transports per a aspectes relacionats amb l'ocupació. Cal tenir en compte, i pot ser un motiu pel qual els homes utilitzen més el Tram, FGC i Rodalies, que les dones fan més ús del transport públic en els desplaçaments interns de la ciutat i de connexió que els homes.

Figura 141. Perfils de persones usuàries residents a Barcelona segons la modalitat de transport utilitzat i sexe, 2022

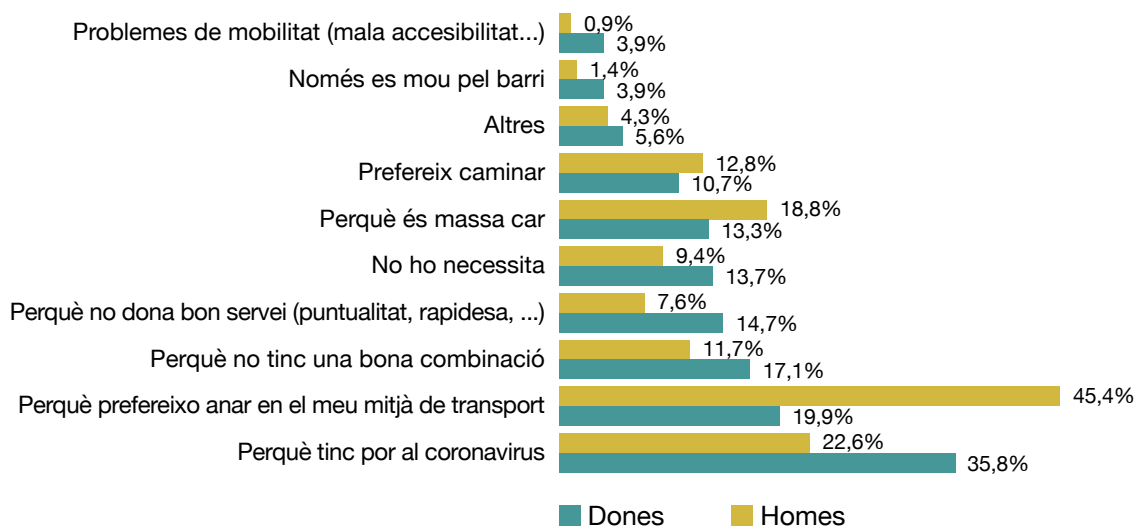
Font: Enquesta de mobilitat en dia feiner.

	A peu	Bicicleta	Autobús TMB	Metro	Tram, FGC i Rodalies	Cotxe conductor	Cotxe acompanyant	Moto conductor
	Dona	Home	Dona	Dona	Home	Home	Dona	Home
Edat	30-64 anys	30-64 anys	65 anys o més	30-64 anys	30-64 anys	30-64 anys	30-64 anys	30-64 anys
Situació professional	Activa ocupada	Actiu ocupat	Jubilada/pensionista	Activa ocupada	Actiu ocupat	Actiu ocupat	Jubilada/pensionista	Actiu ocupat
Motiu del desplaçament	Mobilitat personal	Mobilitat ocupacional	Mobilitat personal	Mobilitat ocupacional	Mobilitat ocupacional	Mobilitat ocupacional	Mobilitat personal	Mobilitat ocupacional

En relació amb les motivacions per utilitzar poc o gens el transport públic, segons l'Enquesta d'hàbits i valors mediambientals de l'any 2020, destaca que els homes preferien anar amb el seu mitjà de transport privat (45,4% dels homes i 19,9% de les dones) i que el transport públic era massa car (18,8% homes i 13,3% dones). Les dones ressaltaven el fet de no tenir una bona combinació (17,1% de dones i 11,7% d'homes), o perquè no donen un bon servei (14,7% dones i 7,6% homes) o prefereixen caminar (12,8% i 10,7%). Tanmateix, l'any 2020 també es mostraven diferències respecte de la por de la COVID-19, en què les dones tenien més por que els homes a utilitzar el transport públic.

Figura 142. Motius pels quals utilitza poc o gens el transport públic, 2020

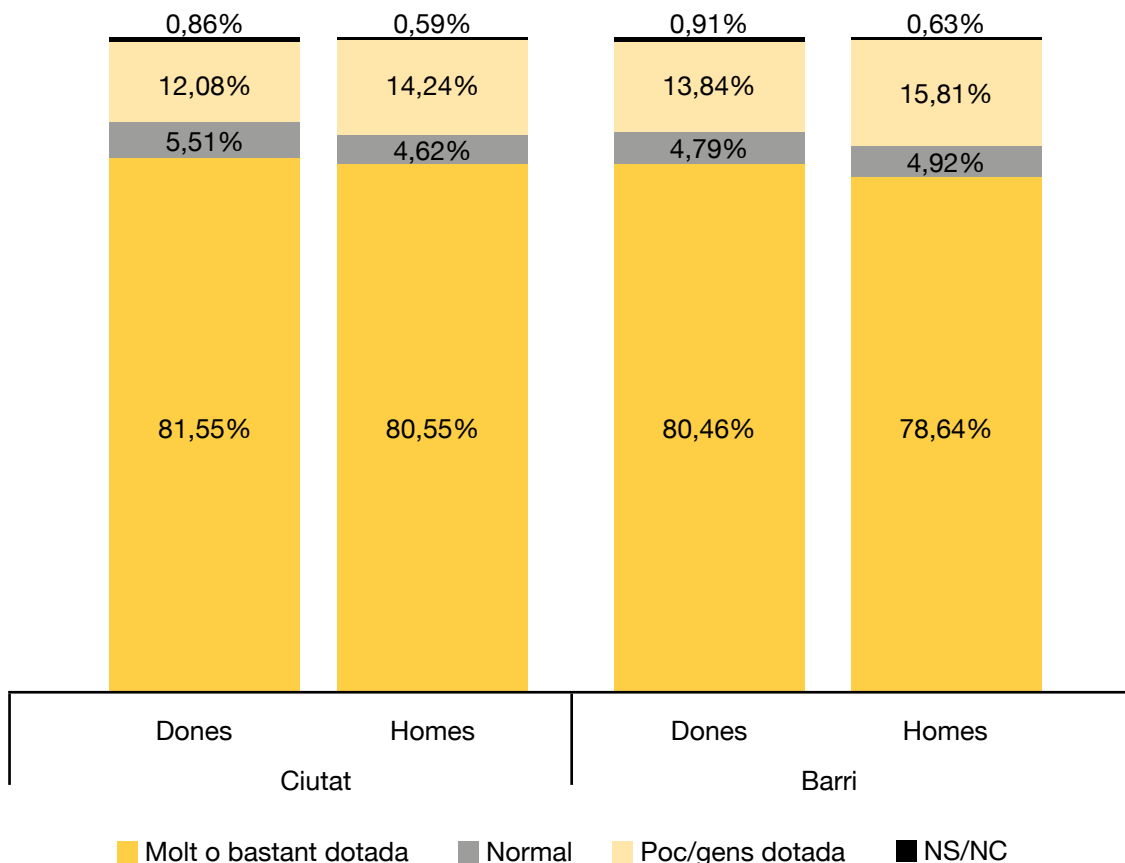
Font: Enquesta d'hàbits i valors mediambientals.

Pel que fa a la valoració del transport públic de la ciutat de Barcelona i del barri, la majoria dels homes com les dones van valorar que la ciutat està ben dotada, si bé hi ha un percentatge més alt d'homes (14,24%) que de dones (12,08%) que consideren que la ciutat està poc o gens dotada de transport públic adequat. Aquesta dinàmica és molt similar pel que fa a la valoració del transport del barri.

Figura 143. Valoració sobre si el transport públic del barri i la ciutat està molt, bastant, poc o gens dotat, 2023

Font: Enquesta de serveis municipals.

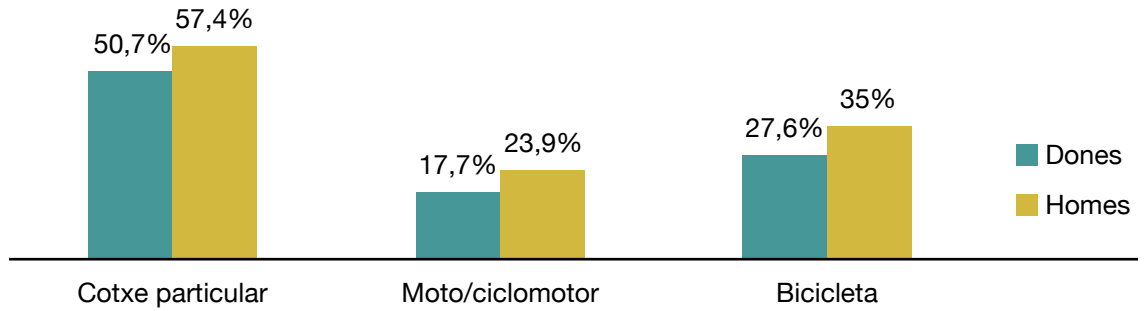

D'altra banda, pel que fa a l'ús del **transport privat**, s'observa que **els homes van fer més desplaçaments en cotxe, furgoneta i camió (15,7% dels homes i 9,2% de les dones), així com en moto i ciclomotor (9,3% i 3,5%)**. El perfil de les persones que es van desplaçar en cotxe van ser principalment homes, d'entre 30 i 64 anys, amb activitat en el mercat laboral i que en feien ús per motius d'ocupació. En canvi, el perfil de la persona acompanyant van ser dones, d'entre 30 i 64 anys, jubilades o pensionistes i que es desplaçaven per motius de mobilitat personal. Pel que fa a la conducció de moto, el perfil d'usuari majoritari van ser homes, d'entre 30-64 anys, que es trobaven en actiu en el mercat de treball i també que es desplaçaven per mobilitat ocupacional. **Ahora, és destacable que les dones disposaven menys del vehicle privat.** Segons la mateixa enquesta⁹⁸, un 57,4% dels homes i un 50,7% de les dones tenien cotxe particular a casa, i pel que fa a la moto o ciclomotor, un 23,9% i 17,7% respectivament. Tanmateix, aquestes dades estan recollides per llar i no a escala individual, de manera que pot implicar una invisibilització del fet que les dones tinguin menys autonomia per poder agafar el cotxe o la moto de la llar i, per tant, que no permeti una aproximació més ajustada sobre quines són les opcions reals de la disposició del vehicle privat.

98 Enquesta de serveis municipals (2023). Ajuntament de Barcelona. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/132002>

Figura 144. A casa disposen de transport privat, 2023

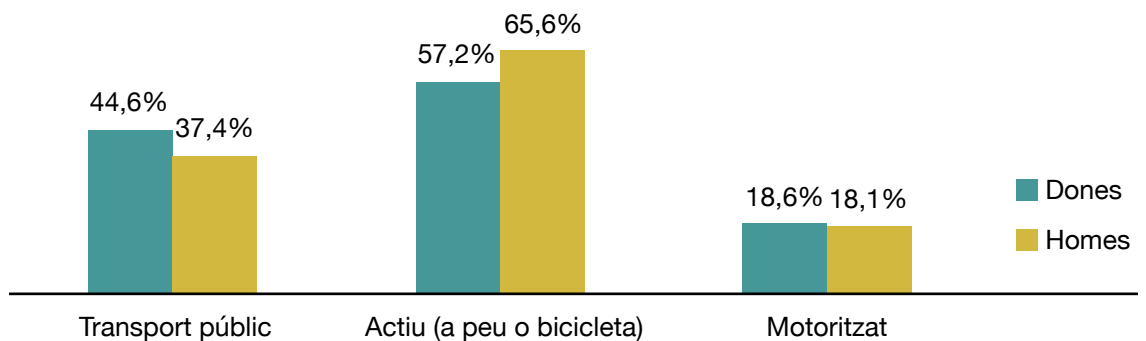
Font: Enquesta de serveis municipals

Finalment, pel que fa a la població adolescent, segons l'Enquesta de Factors de Risc en Estudiants de Secundària de l'any 2021 (FRESC), s'observa que la majoria de la població jove i adolescent anava a peu o en bicicleta al centre escolar, malgrat que hi ha un percentatge més baix de noies que ho feia d'aquesta manera. Cal tenir en compte que en aquest còmput s'inclou l'ús de bicicleta i, com s'ha vist, aquesta era una pràctica més masculinitzada. Alhora, **les noies feien més ús del transport públic per arribar al centre escolar i no es van observar diferències pel que fa al transport motoritzat**, si bé pot ser interessant disposar de dades de l'ús quotidià del transport més enllà dels desplaçaments per motiu d'accés al centre escolar.

Figura 145. Tipus de transport per arribar al centre escolar, 2021

Font: Enquesta de Factors de Risc en Estudiants de Secundària.

9.4. Aspectes de la vida i la quotidianitat als barris que cal destacar

- La majoria de la població de Barcelona escull viure a la zona de residència actual per les característiques o el preu de l'habitatge o bé no prioritza com a element important la zona on se situa l'habitatge. Els segueixen els motius relacionats amb l'entorn i per proximitat a la xarxa familiar o persones conegudes. La proximitat al lloc de treball, pels serveis i comunicacions i per l'arrelament i sentiment de pertinença al barri s'observen menys. No s'observen diferències per raó de gènere.
- Gairebé no hi ha diferències entre homes i dones pel que fa a l'índex de victimització. Tot i això, hi ha un índex de victimització més alt en el cas dels homes pel que fa als delictes contra la seguretat personal no sexuals vinculats a la força física, mentre que per a les dones és més comú l'estrebada o l'intent d'estrebada.
- Les dones pateixen menys fets que els homes a la via pública (48,4% de les dones i el 58,7% dels homes), però en viuen més en el transport (28,6% dones i 23,6% homes) i als establiments (14,1% dones i 9,3%).
- Les dones tenen més percepció d'inseguretat que els homes en l'espai públic. Alhora, les dones tenen, de mitjana, menys percepció de seguretat dins del barri i de la ciutat. També és destacable que la percepció de seguretat és més alta al barri que a la ciutat.
- El lleure i l'oci són activitats que acostumen a desenvolupar-se fora de l'espai més quotidià, és a dir, del barri de residència. Les diferències segons sexe són molt baixes, però destaca que les dones acostumen a anar més que els homes a l'escola/llar d'infants/instituts i les activitats extraescolars a altres barris de Barcelona.
- La percepció i preocupació sobre els efectes del canvi climàtic són superiors en el cas de les dones, tot i que no hi ha grans diferències. Entre l'alumnat de secundària, elles també es preocupen més pel canvi climàtic (80,4% noies i 65,4% nois), consideren que aquest fenomen té un efecte negatiu a les seves vides (86,3% i 78,4% respectivament) i també creuen que les accions individuals poden ajudar a fer un món millor per a les generacions futures (77,7% i 62,6%).

- Pel que fa als hàbits de reciclatge, s'observa que hi ha una gran part de la població que recicla. No obstant això, no s'observen grans diferències segons sexe, tot i que les dones van mostrar una tendència lleugerament més alta a reciclar més productes.
- Encara que les diferències entre homes i dones són petites, és important destacar que les dones mostren més actituds favorables envers el medi ambient. Més del 80% de la població duu a terme accions com separar residus, desplaçar-se amb bici, a peu o mitjançant transport públic, comprar de manera responsable i reduir el consum d'aigua i energia.
- En relació amb la mobilitat, de les persones que viuen a Barcelona, hi ha un percentatge més alt de dones (88,2%) que d'homes (83%) que fan desplaçaments interns. A més, el 14,1% d'homes i el 9,8% de les dones feien desplaçaments de connexió. Així, doncs, els homes acostumaven a fer més desplaçaments externs que les dones.
- La majoria dels desplaçaments es fan per anar i tornar a casa (42,1% dones i 42,9% homes). No obstant això, hi havia un percentatge més alt de desplaçaments de mobilitat personal ineludible per part de les dones (24,4%) que per part dels homes (20,3%). D'altra banda, els homes fan més desplaçaments relacionats amb l'ocupació o els estudis (19,2% homes i 17,1% dones) i amb la mobilitat personal opcional (17,7% i 16,4%).
- S'observen diferències segons sexe pel que fa a l'ús del transport públic i el transport privat: les dones fan més desplaçaments en transport públic (el 29,3% de les dones davant el 18,2% dels homes), mentre que els homes acostumen a fer més desplaçaments en transport privat (el 25,1% dels homes davant el 13,1% de les dones). Les dones acostumen a caminar més que els homes (55,1% dones i 50,4% homes) i, en canvi, els homes fan més ús de la bicicleta (1,9% i 4,5%) o el patinet i altres (0,6% i 1,8%).

Índex de figures

Població de la ciutat per franges d'edat i sexe, 2023	7
Piràmide d'edat per sexe de la població de Barcelona, 2023	9
Piràmide d'edat per sexe de la població de Catalunya, 2022	9
Evolució de la taxa de fecunditat i edat mitjana en tenir el primer fill o filla, 1991-2021	10
Naixements per sexe segons districtes, 2022	10
Percentatge de cada tipologia de llar, 2023	11
Percentatge de cada tipologia de llar per districte, 2023	12
Evolució del nombre de persones que viuen soles, 2016-2023	14
Lloc de naixement segons sexe, 2023	15
Proporció de població de nacionalitat espanyola i estrangera segons sexe, 2023	15
Distribució de la població immigrant per districtes segons sexe, 2023	16
Evolució interanual de la taxa d'activitat general (AG) i específica (AE) el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023	20
Percentatge de la situació d'activitat de la població de 16 anys o més, 2022	21
Evolució interanual de la taxa d'ocupació general (OG) i específica (OE) el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023	22
Evolució interanual de la taxa d'atur el quart trimestre de l'any per sexe, 2008-2023	22
Percentatge de condicions i categories professionals per sexe, 2022	23

Bretxa salarial de gènere de les persones residents a la ciutat, 2022	24
Evolució de la parcialitat i la jornada completa (en milers) per sexe, 2014-2023	25
Percentatge del tipus de contracte de la població assalariada per sexe, 2022	26
Percentatge de la distribució de les activitats econòmiques dels establiments o empreses per sexe, 2022	27
Distribució percentual de dones i homes en les activitats econòmiques, 2022	28
Distribució percentual de les persones assalariades per tipus de professió i sexe, 2022	29
Distribució percentual de dones i homes en cada tipus de professió, 2022	29
Percentatge de la freqüència d'ús del teletreball per sexe, 2021	30
Taxes de risc de pobresa per sexe, 2022	33
Risc de pobresa severa segons la metodologia convencional i segons el supòsit d'autonomia per sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021	34
Risc de pobresa segons el supòsit d'autonomia en diversos escenaris de la població de 16 anys i més que no estudia, per sexe, 2020-2021	35
Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons edat (mitjanes de 5 anys) i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021	35
Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons nacionalitat i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021	36
Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons nivell màxim d'estudis finalitzats i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021	36
Percentatge de població amb ingressos individuals inferiors al llindar de pobresa, segons relació amb l'activitat i sexe. Població de 16 anys i més que no estudia, 2020-2021	37
Percentatge de dones i homes segons dificultat per arribar a final de mes, 2021	37
Percentatge de dones i homes que no es poden permetre uns recursos determinats, 2022	38
Pobresa salarial segons perfils i sexe, 2022	39
Pobresa salarial segons característiques laborals i sexe, 2022	40
Pobresa salarial segons sexe i sector d'activitat, 2022	41
Règim de tinença de l'habitatge on es viu segons sexe, 2022	43
Tipus de contracte de lloguer segons sexe, 2023	44

Evolució del preu mitjà del lloguer, 2013-2023	44
Percentatge de valoració sobre la disponibilitat d'habitatge assequible segons sexe, 2022	45
Percentatge de llars que tenen l'habitatge principal de lloguer segons si han endarrerit el pagament del rebut de lloguer o habitatge principal per dificultats econòmiques en els darrers 12 mesos, 2022	45
Temps que la població atesa als serveis residencials ha dormit al carrer segons sexe, abril 2021-gener 2022	47
Motius pels quals es van quedar sense llar segons sexe, abril 2021-gener 2022	48
Pobresa energètica i pobresa energètica total segons sexe, 2021	49
Percentatge de llars que tenen l'habitatge principal de lloguer segons si han endarrerit el pagament de factures o rebuts de serveis (aigua, llum, gas, calefacció, comunitat, etc.) per dificultats econòmiques en els darrers 12 mesos. 2022	50
Importància que s'atorga a les tasques de cura de les persones, escala del 0 al 10, 2022	55
Evolució de la importància que s'atorga a les tasques de cura de les persones, escala del 0 al 10, 2018-2022	56
En quina mesura es valora socialment la cura, escala del 0 al 10, 2022	57
Evolució sobre el percentatge de valoració social de la cura, escala del 0 al 10, 2018-2022	57
Necessitat d'ajuda o companyia de tercers per dur a terme les activitats bàsiques diàries, 2022	58
Percentatge de persones de 65 anys i més amb força dificultat o que no poden dur a terme activitats quotidianes, 2021	59
Percentatge de persones de 65 anys i més que necessiten ajuda per fer activitats quotidianes i no la tenen, 2021	59
Percentatge de població de 15 anys o més que sent que li manca companyia a vegades, sovint o molt sovint segons sexe i classe social, 2021	60
Valoració mitjana sobre en qui hauria de recaure la responsabilitat de l'assistència d'aquestes persones (infants, gent gran, persones malaltes o amb discapacitat) (0 gens responsabilitat, 10 molta responsabilitat) segons sexe, 2022	61
Persones que reben prestacions i serveis per a persones amb dependència, 2021	62
Places en residències i centres de dia per a gent gran segons iniciativa, 2022	63
Qui s'ocupa principalment de les feines de la llar segons sexe, 2021	65

Hores diàries dedicades a les cures segons sexe, 2021	65
Cura dels menors de 15 anys que viuen a la llar segons sexe, 2021	66
Cura de les persones discapacitades que viuen a la llar segons sexe, 2021	66
Valoració del temps dedicat a cuidar familiars o persones properes (escala 0-10) segons sexe, 2022	67
Sensació de no poder atendre les persones dependents segons sexe, 2022	67
En el darrer mes he tingut prou temps per fer tot el que havia de fer, 2023	68
En el darrer mes he tingut la sensació “d’anar de bòlit”, 2023	69
Esperança de vida en néixer per districtes i sexe, 2022	75
Mala salut percebuda (regular i dolenta) segons sexe i classe social, 2021	76
Evolució de la insatisfacció corporal segons sexe, 2016-2021	77
Percentatge de trastorns crònics declarats segons sexe, 2022	78
Impacte dels problemes de salut sobre el desenvolupament de les activitats habituals, últims 6 mesos segons sexe, 2020	79
Evolució del risc de mala salut mental, 2021	80
Evolució de la prevalença de mala salut mental per grups d’edat (25-44 anys i 45-64 anys) i sexe, 2006-2021	81
Risc de patiment psicològic segons sexe i condicions socioeconòmiques, 2021	81
Consum freqüent de tabac i cigarretes electròniques segons sexe i curs, 2021	84
Motius més freqüents de problemes de salut mental relacionats amb el treball segons sexe, 2022	85
Lesions per accident de treball amb baixa, malalties professionals i malalties relacionades amb el treball segons sexe, 2022	86
Proporció d’IVE respecte embarassos en dones de 15 a 49 anys segons edat, país de naixement i estudis, 2022	88
Abast de les violències masclistes segons fets i moment a Catalunya, 2021	95
Evolució de les trucades de la línia telefònica d’atenció a la VM, 2019-2021	96
Evolució de les denúncies per violència masclista interposades davant els Mossos d’Esquadra, 2019-2022	97
Violència sexual patida per part d’adolescents i joves, 2021	98

Nombre d'agressions sexuals ateses a l'Àrea d'Urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona, 2016-2022	99
Motius per considerar-se un col·lectiu discriminat segons sexe, 2022	101
Nivell d'estudis de la població més gran de 15 anys per sexe, 2023	108
Nivell de formació assolit de la població més gran de 15 anys per sexe, Catalunya i Barcelona 2020	109
Evolució del nivell acadèmic de la població de 16 anys i més segons sexe, Barcelona 2013-2023	110
Famílies de programes de formació i inserció segons sexe de l'alumnat als centres de Barcelona. Curs 2022-2023	111
Modalitat del batxillerat segons sexe, curs 2022-2023	113
No han fet servir internet mai els darrers trenta dies segons sexe, 2023	115
Activitats que realitza de tant en tant, sovint o molt sovint amb connexió a internet (a banda de la feina o estudis) segons sexe, 2022	115
Percentatge d'homes i dones en les activitats i els serveis culturals, 2022	117
Percentatge d'homes i dones que fa ús dels serveis culturals, 2022	117
Percentatge d'homes i dones en el públic dels museus, 2022	118
Presència de dones i homes en els càrrecs directius i la plantilla de l'ICUB, 2022	121
Presència de dones a les estructures directives dels espais de programació cultural de la ciutat, 2022	121
Distribució dels premis i les distincions segons sexe, temàtica i àmbit territorial, 2022	122
Evolució de la proporció de distincions i premis atorgats segons sexe, 2017-2022	122
Percentatge de dones al nomenclàtor, 2015-2021	123
Percentatge d'entitats registrades a Barcelona de l'àmbit temàtic "dones", 2023	124
Grau d'implicació de les persones participants en les entitats segons sexe, 2017	126
Percentatge de participació en entitats i associacions del barri, segons sexe i edat, 2023	127
Evolució de la participació en entitats i associacions del barri segons sexe, 2018-2023	127
Percentatge de participació en entitats, segons àmbit d'activitat i sexe, 2022	128
Disponibilitat horària dels i les membres d'associacions veïnals barcelonines, 2021	129

Freqüència de participació dels i les membres d'associacions veïnals barcelonines, 2021	129
Electes locals a l'Ajuntament de Barcelona segons sexe, 1979-2023	130
Composició dels Consells de Districte de la ciutat segons sexe, 2023	131
Presència de dones en el Consell de la Cultura de Barcelona, 2022	132
Problemes socials que preocupen més segons sexe, 2021	133
Bastant o molt acord amb les afirmacions sobre discriminació i desigualtat de gènere segons sexe, 2021	134
Activitat física en temps lliure (inclou caminar) segons sexe, 2021	135
Percentatge de les motivacions principals per fer esport segons sexe, 2022	136
Percentatge de pràctiques esportives segons tipus i sexe (resposta múltiple), 2022	137
Perfil de les entitats federades de la xarxa bàsica segons composició equips i participants, 2023	138
Participació en les activitats del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona segons sexe, curs 2005-2006 a 2020-2021	138
Motiu principal per no fer esport segons sexe, 2022	139
Motiu principal pel qual va deixar de fer esport segons sexe, 2022	140
Raó principal per la qual va escollir la zona de residència actual, 2022	144
Si tingués possibilitat i mitjans per canviar de residència, on aniria a viure, 2023	145
Valoració de l'estat de diversos aspectes del barri en què viu o l'entorn residencial proper molt dolent o dolent, 2022	145
Índex de victimització, 2012-2022	146
Índex de victimització per àmbits, 2017 i 2022	146
Índex de victimització per àmbits segons sexe i edat, 2022	147
Índex de victimització en la seguretat personal segons tipus de delictes i sexe, 2022	147
Llocs on es produeixen els fets contra la seguretat personal, 2022	148
Percepció de seguretat al barri i a la ciutat (0 = gens de seguretat, 10 = molta seguretat) 2017-2022	148
Percepció de seguretat o fora de perill en diferents espais, 2022	149
Por a patir fets delictius al transport públic (0 = gens, 10 = moltíssima), AMB 2022	149

Lloc de desenvolupament d'activitats quotidianes (de la població que declara fer-les habitualment), 2022	150
Percentatge de persones que utilitzen habitualment els serveis municipals, 2023	151
Grau d'acord (molt o bastant) sobre canvi climàtic, 2020	152
Grau d'acord (molt d'acord o d'acord) sobre canvi climàtic de les adolescents, 2021	153
Valoració que en els darrers anys la qualitat de vida a Barcelona en termes ambientals..., 2020	153
Percentatge de resposta "sempre", "gairebé sempre" i "de tant en tant" d'hàbits de consum sostenible, 2020	154
Durant el darrer any han realitzat les mesures següents, 2020	155
Valoració (molt/bastant) dels aspectes motivadors personals per a la millora dels hàbits mediambientals a la ciutat, 2020	156
Valoració (poc/gens) sobre si la informació que ha rebut sobre diversos aspectes és satisfactòria, 2020	156
Motiu principal del desplaçament, 2022	158
Motius dels desplaçaments de residents a Barcelona, 2022	158
Durada mitjana percebuda dels desplaçaments segons motiu i sexe (en minuts), 2022	159
Aspectes que fan sentir insegures a les dones a l'hora de circular en bicicleta, AMB 2023	161
Perfils de persones usuàries residents a Barcelona segons la modalitat de transport utilitzat i sexe, 2022	162
Motius pels quals utilitza poc o gens el transport públic, 2020	162
Valoració sobre si el transport públic del barri i la ciutat està molt, bastant, poc o gens dotat, 2023	163
A casa disposen de transport privat, 2021	164
Tipus de transport per arribar al centre escolar, 2021	164

